

KONTAK EN ASSOSIASIE
VAN KLEURLING MET BANTOE
IN DIE KAAPSE SKIEREILAND

deur

A.S. DU TOIT

Verhandeling ingelewer ter verkryging van
die D.Phil.-graad in Sosiologie
aan die Universiteit van Stellenbosch

Promotor: Prof. dr. S.P.Oilliers

E R K E N N I N G

Graag betuig die skrywer sy opregte dank aan die volgende:

My opregte waardering aan my promotor, Prof.dr. S.P.Oilliers, vir sy opoffering, bekwame leiding en suiwer sosiologiese denke in die daarstelling van hierdie verhandeling.

Aan Prof.dr. Erika Theron en Dr. I.D. du Plessis wat onderskeidelik as interne en eksterne mede-eksaminatore opgetree het.

Aan die Wes-Kaaplandse Navorsings Projek wat finansiële ondersteuning aan hierdie ondersoek verleen het, en waarvan hierdie ondersoek dan ook h deel uitmaak.

Aan die Sub-departement van Kleurlingsake, die Munisipaliteit van Goodwood, amptenare van Nyanga-lokasie, en ander persone wat deur hulle hulp en leiding die empiriese ondersoek moontlik gemaak het. Besondere dank aan die Kleurlinge wat so bereidwillig saamgewerk het en informasie verstrek het. Sonder hulle bydraes sou hierdie ondersoek nie moontlik gewees het nie.

Aan Mevr.Dr.J.J.Degenaar wat verantwoordelik was vir die tik van hierdie manuskrip. Haar deeglike hulp word besonder waardeer. Ten slotte, my opregte dank en waardering aan Mej. H.Blanckenberg vir haar hulp en bystand met die tegniese versorging van die manuskrip.

Adriaan du Toit

Stellenbosch,
Januarie 1958.

"The fact is that racial and ethnic groups have come into contact the world over and for untold centuries, and the phenomena which we seek to understand are world-wide in their scope."

Brewton Berry

(1)

INHOUDSOPGAWE.

<u>Hoofstuk I :</u>	<u>INLEIDING</u>	Bls.
		1
§ 1:	Die Keuse van die Onderwerp	1
§ 2:	Die Doel van die Onderzoek	4
§ 3:	Metode van Onderzoek	5
	(a) Algemeen	5
	(b) Die Afbakening van die Onderzoek	7
	(i) Maatskaplike Afbakening	8
	(ii) Geografiese Afbakening	10
	(c) Die Insameling van Gegewens	13
	(i) Vraelyste	13
	(ii) Onderhoude	15
	(iii) Dokumentêre Bronne	15
	(iv) Persoonlike Waarneming	16
§ 4:	Beperkinge van 'n Sosiologiese Studie	16
§ 5:	Voetnota's	17
 <u>Hoofstuk II :</u>	 <u>DIE BEGRIP RAS</u>	 19
§ 1:	Biologiese Benadering	19
§ 2:	Kulturele Benadering	23
§ 3:	Sosiologiese Benadering	27
§ 4:	Gevolgtrekkings	30
§ 5:	Voetnota's	32
 <u>Hoofstuk III :</u>	 <u>DIE AGTERGROND VAN DIE KLEURLING</u>	 36
§ 1:	Inleiding	36
§ 2:	Die Herkoms van die Kleurling	37
	(i) Europeane	37
	(ii) Hottentotte	39
	(iii) Boesmans	40
	(iv) Slawe	41
§ 3:	Die Ontstaan van die Kleurlingbevolking	43
§ 4:	Huidige Posisie	45
§ 5:	Voetnota's	49

(ii)

	Bl.s.
<u>Hoofstuk IV : DIE TOETREDE VAN DIE BANTOE</u>	51
§ 1: Wie is die Bantoe?	51
§ 2: Toetrede in Wes-Kaapland voor 1910	54
§ 3: Toetrede in die Kaapse Skiereiland na 1910	57
§ 4: Faktore verantwoordelik vir die Toetrede	60
§ 5: Die Buitelandse Bantoe	62
§ 6: Samevatting	63
§ 7: Voetnota's	65
<u>Hoofstuk V : KONTAK EN ASSOSIASIE</u>	69
A. Die Proses van Sosiasie	70
§ 1: Maatskaplike Interaksie	70
§ 2: Kontak	72
§ 3: Kommunikasie	73
§ 4: Gevolge van Sosiasie	75
B. Die Prosesse van Dissosiasie:	76
§ 1: Kompetisie	76
§ 2: Teenstand	79
§ 3: Konflik	81
C. Die Prosesse van Assosiasie	83
§ 1: Akkomodasie	83
§ 2: Akkulturasie	85
§ 3: Amalgamasie	88
§ 4: Assimilasie	89
§ 5: Integrasie	90
D. Gevolgtrekkings	90
E. Voetnota's	92
<u>Hoofstuk IV : FAKTORE WAT KONTAK BEINVLOED</u>	98
§ 1: Stadsatmosfeer	99
§ 2: Die Begrip "Nie-blankes"	102
§ 3: Die Sosio-ekonomiese Posisie van die Kleurling	105
(i) Trek van die Platteland	105
(ii) Woonbuurtes	106
(iii) Ekonomiese Posisie	107
§ 4: Die Toenemende Getal Enkellopende Bantoe	109
§ 5: Politieke Doelstellings	111
§ 6: Samevatting	113
§ 7: Voetnota's	114

(iii)

Bls.

Hoofstuk VII : h FORMULERING VAN DIE PATROON VAN KONTAK EN ASSOSIASIE 117

§ 1:	Inleiding	117
§ 2:	Algemene Patroon van Kontak en Assosiasie	119
§ 3:	Gevorderde Patroon van Kontak en Assosiasie	122
§ 4:	Samevatting	124
§ 5:	Voetnota's	125

Hoofstuk VIII: DIE ALGEMENE PATROON VAN KONTAK EN ASSOSIASIE 128

§ 1:	Opvattinge t.o.v. die Bantoe	129
	(i) Dissosiatiewe Opvattinge	129
	(ii) Assosiatiewe Opvattinge	132
§ 2:	Openbare Kontak	133
§ 3:	Kontak in die Werk-situasie	138
§ 4:	Kontak op Georganiseerde Gebied	145
§ 5:	Kontak by Woonplek	152
§ 6:	Aspekte van Sosiale Verkeer	163
§ 7:	Algemene Aspekte	168
§ 8:	Samevatting	175
§ 9:	Voetnota's	176

Hoofstuk IX: DIE GEVORDERDE PATROON VAN KONTAK EN ASSOSIASIE:

A - ASPEKTE VAN DIE ROL VAN DIE MANLIKE KLEURLING 181

§ 1:	Inleiding	181
§ 2:	Die Intellektuele Kleurlingman	182
§ 3:	Die Gebruik van Drank	184
§ 4:	Kleurlingmans en Bantoevroue	188
§ 5:	Samevatting	190
§ 6:	Voetnota's	191

(iv)

Bls.

Hoofstuk X : DIE GEVORDERDE PATROON VAN KONTAK EN ASSOSIASIE:

<u>B - ASPEKTE VAN DIE ROL VAN DIE KLEURLINGVROU</u>	192
§ 1: Die Aantrekkingskrag van die Kleurlingvrou	193
§ 2: Die Aantrekkingskrag van die Manlike Bantoe	194
§ 3: Watter Kleurlingvroue	196
§ 4: Die Werk van die Kleurlingvrou	199
§ 5: Watter Bantoe	205
§ 6: Kontak-situasies	208
§ 7: Aard van Assosiasie	213
§ 8: Die Aard van die Kleurling-Bantoe Verbintenis	223
§ 9: Die Assosiasie Patroon van die Kleurling-Bantoe Verbintenis	230
§ 10: Die Lewenswyse van die Kleurling-Bantoe Verbintenis	238
§ 11: Samevatting	245
§ 12: Voetnota's	247

Hoofstuk XI : INTERPRETASIE 253

BIBLIOGRAFIE 273

Bylaag I: SKEDULE

-(v)-

LYS VAN TABELLE.

<u>Tabel</u>	<u>Opskrif van die Tabel</u>	<u>Bl.</u>
I	Blanke Bevolking aan die Kaap 1672-1694	38
II	Slawe Bevolking 1672-1710	
III	Bantoe in Kaapse Skiereiland 1911-1954	59
IV	Openbare Kontak met Bantoe	134
V	Mate waartoe Kleurlinge tussen Bantoe op Etniese grondslag onderskei	135
VI	Kontak met Bantoe in Werksituasie	138
VII	Kontak op Godsdiensige Gebied	147
VIII	Kontak op Sportgebied	149
IX	Kontak by Kleurlingwoonplek	158
X	Kontak by Bantoewoonplek	160
XI	Mate waartoe Kleurlinge Bantoe groet	165
XII	Gesprekke met Bantoe	166
XIII	Rangordes van onderwerpe waaroor Kleurlinge met Bantoe gesels	167
XIV	Beswaar teen sekere gemengde fasiliteite	170
XV	Bereidwilligheid om Bantoe-loseerder in te neem	172
XVI	Houding van Kleurlinge t.o.v. die plasing van Bantoe in afsonderlike woonbuurtes en t.o.v. die verwydering van die Bantoe uit die Skiereiland	173
XVII	Kleurlingmans se deelname aan gemengde Drink- en Huis-partytjies	187
XVIII	Herkoms van Kleurlingvroue	199

<u>Tabel</u>	<u>Opskrif van die Tabel</u>	<u>Bla.</u>
XIX	Bedryf vergelyk met woonplek van Kleurlingvroue	203
XX	Etniese Indeling van Bantoe in Assosiasie met Kleurlingvroue	207
XXI	Werk van Bantoe in Assosiasie	208
XXII	Kleurlingmansvriende tydens Kontak-situasie met Bantoe	210
XXIII	Kontak-situasie van Kleurlingvroue met Bantoe	212
XXIV	Aard van toenadering van Bantoe	213
XXV	Tydperk van uitgaan	222
XXVI	Tydperk van saamleef	225
XXVII	Aard van Kleurling-Bantoe verbintenis	227
XXVIII	Houding van ouers t.o.v. gemengde verbintenis	229
XXIX	Besoek van vriende by Kleurling-Bantoe-woonplekke	233
XXX	Besoek van Kleurling-ouers aan Kleurling-Bantoe-woonplek	234
XXXI	Kleurlingvriende van vroue in gemengde verbintenis	235
XXXII	Besoek aan Bantoe-wonings deur Kleurlingvroue	236
XXXIII	Houding van Kleurlingvroue t.o.v. Bantoe-loseerder.	237
XXXIV	Huistaal van Kleurling-Bantoe-verbintenis	240
XXXV	Bereiding van Bantoe-kos in Kleurling-Bantoe-verbintenis	241
XXXVI	Bereidwilligheid van Kleurlingvroue om in Bantoegebied te woon	243
XXXVII	Behandeling van Kleurlingvrou en -kinders deur Bantoe-man	244

HOOFSTUK I

INLEIDING.

§ 1 : Die Keuse van die Onderwerp:

Gedurende 1953 het daar by verskeie persone aan die Universiteit van Stellenbosch die gedagte ontstaan dat daar 'n omvattende studie van die Wes-Kaaplandse streek, en veral van die posisie van die Kleurlingbevolking van hierdie gebied, gedoen moes word. Die doel van die ondersoek, die Wes-Kaaplandse Navorsingsprojek wat uit hierdie gedagte ontstaan het, is om 'n sosio-ekonomiese studie van die nie-blanke bevolkingsgroepe van Wes-Kaapland te maak met spesiale verwysing na die posisie van die Kleurling. Assulks dien hierdie projek verder as 'n noodsaaklike onder-afdeling van 'n sistematiese ondersoek na die ekonomiese posisie en ontwikkelings-moontlikhede van Suid-Afrika en die rasse-vraagstukke wat daarmee saamhang. Hierdie Navorsingsprojek het in 1955 in aanvang geneem en word gesteun deur die Raad vir Sosiale Navorsing.

Die hoofklem in die Projek val op die lewensomstandighede van en die toekoms-moontlikhede vir die bevolking van Wes-Kaapland, en veral vir die Kleurlingbevolking. Die Blankes en veral die Bantoe in hierdie gebied word in hoofsaak bestudeer vanuit die oogpunt van die invloed wat hulle teenwoordigheid op die Kleurlingbevolking het.

-2-

Die ondersoek neem die vorm aan van 'n gesamentlike navorsingsprojek deur dosente van ongeveer twaalf departemente en vakrigtings aan die Universiteit van Stellenbosch. Die navorsingswerk word gedoen deur die medewerkende dosente en/of deur nagraadse studente en navorsings-assistente, wat onder leiding van die meewerkende dosente die nodige ondersoekingswerk doen.

Vir die doel van hierdie Navorsingsprojek word Wes-Kaapland aangedui en afgebaken as die geografiese area tussen die kuslyn en die magistraatsdistriks-grense wat Piketberg, Tulbagh, Worcester, Montagu en Swellendam skei van die res van die Kaapprovinsie. 'n Kerngebied, wat die gebied beslaan tussen die kuslyn en die grense wat die magistraats-distrikte Hopefield, Malmesbury, Paarl, Wellington, Stellenbosch en Somerset-Wes skei van die res van die Kaapprovinsie, is verder afgebaken. Hierdie kerngebied val saam met die industriële-gebied soos aangedui in die Industriële Sensus en derhalwe sluit dit in Kaapstad, Simonstad, Wynberg, Bellville, Stellenbosch, Somerset-Wes, Malmesbury, Paarl, Wellington, en Hopefield.

Die onderwerp wat in hierdie verhandeling behandel gaan word, vorm 'n onderafdeling van hierdie Wes-Kaaplandse Navorsingsprojek. Hierdie onderwerp "Die Kontak en Assosiasie van die Kleurling met Bantoe in die Kaapse Skiereiland", word as 'n belangrike onderafdeling beskou omdat Wes-Kaapland "(i) ... beskou (kan) word as die bakermat van die Kleurlinge; (ii) Dit is die gebied waar die grootste toestroming van Naturelle plaasgevind het; (iii) Dit vorm 'n kenmerkende kontak-area tussen verskillende bevolkingsgroepe (Blankes, Kleurlinge, Maleiers, Asiërs en Naturelle) waarin verteenwoordigende konsentrasies van bevolking en variasiepatrone van kontak gevind word; ..." 1)

Hierdie studie behandel dus nie alleen 'n besondere aspek van die lewe van die Kleurlingbevolking in Wes-Kaapland nie, maar spruit verder voort uit die behoefte aan kennis wat daar vandag by persone, organisasies en Staatsdepartemente bestaan t.o.v. die kontak en assosiasie wat daar tussen die Kleurlinge en die Bantoe voorkom. So byvoorbeeld het die Minister van Binnelandse Sake, Dr. T.E. Dönges, die probleem asvolg gestel: "Die geweldige instroming van Naturelle na hierdie gebied (Wes Kaapland) het baie ernstige probleme geskep, probleme wat die Kleurlinggemeenskap in besonder raak Afgesien van die praktiese uitwerking op die Kleurling, op ekonomiese en maatskaplike gebied, is daar 'n aspek van die saak waaroor nie alleen die owerhede nie, maar ook die meer gevorderde klas Kleurling erg begaan is, en dit is die betreklike hoë mate van rassevermenging tussen Kleurlinge en Naturelle in hierdie deel van die land." Dr. Dönges verwys verder na die beoogde Wes Kaaplandse Navorsingsprojek en beweer in dié verband: "Ek vertrou dat dit moontlik sal wees om meer omvattende gegewens en feite in te win aangaande die omvang en hoofoorsake van rassevermenging tussen die Kaapse Kleurling en die Naturel." 2) Aspekte van die kontak van die Kleurling met die Bantoe is nie alleen deur die 1937 Kommissie insake die Kaapse Kleurlingbevolking behandel nie, maar ook deur Dr. W.W.M. Eiselen, Prof. Erika Theron, Dr. I.D. du Flessis, Prof. J.L. Sadie, Prof. N.J.J. Olivier, Mnr. H.M. Pansegrouw en ander gesaghebbendes. 3)

Ten slotte blyk dit dus dat hierdie vraagstuk - die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe - nie alleen 'n aspek vorm van die groter omvattende studie van die Kleurlinge in Wes-Kaapland nie, maar ook 'n kontensieuse vraagstuk is wat die bestaan van die Kleurlingbevolking direk raak.

§ 2 : Die Doel van die Onderzoek:

Die doel van hierdie ondersoek is om kennis en insig te bekom in verband met die aard en die wese van die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe. Eerder dan om die omvang van die vraagstuk te bestudeer, gaan dit in hierdie studie om 'n sosiologiese analise van die faktore wat die kontak-situasie tussen die Kleurling en die Bantoe bepaal en beïnvloed, en veral van die maatskaplike prosesse wat uit hierdie kontak-patroon voortvloei.

In hierdie ondersoek word gepoog die formulering van 'n algemene patroon van kontak en assosiasie waarvolgens nie alleen die plek van die Kleurling in hierdie algemene patroon omskryf word nie, maar ook die ontleding van die verskillende kontak-situasies waarin die Kleurling in kontak met die Bantoe kom. Die omskrywing en bepaling van hierdie algemene patroon word nie alleen voorafgegaan deur 'n historiese oriëntering t.o.v. die posisie van die Kleurling nie, maar ook t.o.v. die aanleidende faktore wat tot gevolg gehad het dat die Kleurling met die Bantoe in kontak gekom het. Naas die algemene patroon van kontak en assosiasie sal verder 'n meer gevorderde patroon van kontak en assosiasie t.o.v. die belangrikste assosiatiewe aspekte van die omgang van Kleurling met Bantoe omskryf word.

Terwyl die doel van hierdie ondersoek is die sosiologiese analise van die patroon waarvolgens die kontak en assosiasie van Kleurling met Bantoe plaasvind en die omskrywing van die maatskaplike prosesse wat in hierdie patroon in werking is, word daar gehoop dat hierdie kennis later opgevolg sal kan word deur meer empiriese en statistiese studies. Daarom word aan die einde van hierdie studie sekere gevolgtrekkings en aanbevelings gedoen.

↓ 3 : Metode van Onderzoek:

(a) Algemeen: Hierdie studie is 'n sosiologiese ondersoek. ⁴ Sosiologie word deur Gillin en Gillin as volg omskryf: "Sociology in its broadest sense may be said to be the study of interaction arising from the association of living beings.... the interaction and its types that seem to result from contact between human individuals in which we are interested." 4) Dit blyk dus dat die kontak en assosiasie van individue en groepe ten grondslag lê van die Sosiologie. Nie alleen die aard van hierdie studie is dus sosiologies nie, maar ook die metodologie sal sosiologies georiënteer moet wees.

Daar is op hierdie stadium nog geen navorsing gedoen oor die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe nie. Gevolglik is daar geen gegewens of statistiese ontledings oor hierdie vraagstuk beskikbaar nie, behalwe die gegewens wat daar bestaan oor die agtergrond en posisie van die Kleurling en die Bantoe in die Kaapse Skiereiland. Dit blyk verder dat daar in die Sosiologie oor kontak en assosiasie van differensiële bevolkingsgroepe in Suid Afrika nog die minimum van navorsing gedoen is. Assulks word dus hier nie alleen 'n nuwe veld betree nie, maar is aan hierdie studie verskeie teoretiese en praktiese probleme verbonde. Hierdie probleme word veroorsaak deurdat by die aanvang van hierdie studie geen kennis of gegewens van hierdie studie-gebied beskikbaar was wat as uitgangspunt kon dien nie. Terselfdertyd was die aard en die omvang van die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe totaal onbekend.

As gevolg hiervan was dit nie moontlik om aan die begin van die ondersoek 'n hipotese, ter toetsing waarvan empiriese gegewens ingesamel sou kon word, te formuleer nie. Sulke posthipotetiese

navorsing, waarvolgens die empiriese gegewens aan 'n vooropgestelde hipotese getoets word, wat in die meeste sosiologiese navorsing gebruik word, was dus nie toepaslik op hierdie ondersoek nie.

Gevolglik was die enigste alternatief om met die ondersoek voort te gaan en die hipotese later te formuleer. Sulke prehipotetiese navorsing bestaan hoofsaaklik daaruit dat die vraagstuk ondersoek word terwyl die hipotese nog geformuleer moet word in verdere statistiese ontledings.⁴ Hierdie metode is uit die aard van die saak eksplorerend.

In 'n breedvoerige bespreking van prehipotetiese en posthipotetiese navorsing stel Riemer hierdie aangeleentheid as volg: "... we are not preparing ourselves consciously to make current research relevant to existing sociological knowledge, though this may cry for systematic completion. Prehypothetical research, on the other hand, can do just that. It may start with an awareness of theoretical and practical problems For that purpose, prehypothetical research is better adapted than posthypothetical listing of a definite statement established somehow to be of sociological worth. Unless we permit such exploration, sociology will vanish as a distinctive field of general social science."⁵)

In hierdie studie gaan dit dus primêr om 'n ondersoek na die aard en die wese van die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe.

As uitgangspunt van hierdie studie word dus slegs die aanname gemaak dat daar wel kontak en assosiasie plaasvind, terwyl die aard en die wese daarvan onbekend is. Hierdie aanname het slegs as 'n vae leidraad gedien wat deurentyd in die ondersoek by gebly het. As gevolg van die onberekenbaarheid van die gegewens wat ingewin moes word, kon die prosedure waarvolgens in hierdie ondersoek te werk gegaan moes word nie alleen nie vooraf finaal vasgelê word nie, maar moes dit ook verander

word soos wat die navorsing gevorder het.

Met die uitgangspunt geneem as die ondersoeking van die vraagstuk eerder dan die toetsing van die empiriese gegewens aan 'n hipotese, volg dit noodwendig dat hierdie studie konsentreer op oorsake eerder dan waarskynlikhede. Sodanige oorsake van die vraagstuk word beskou as korrek slegs in soverre as wat dit nie teenstrydig is met die toetsing van empiriese gegewens in posthipotetiese navorsing wat op hierdie studie kan volg.

Dit is dus duidelik dat onder omstandighede prehipotetiese ondersoekingswerk die beste geskik was vir die doeleindes van vasstelling van die patroon van kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe. Tog moet hieruit nie afgelei word dat prehipotetiese navorsing willakeurige en vrye spekulاسie impliseer nie. In verband met die wetenskaplikheid van die resultate van dergelike navorsing, beweer Riemer tereg: "As a whole it cannot be tested as either right or wrong; but it will be more or less useful according to (1) its productivity of testable and very specific hypotheses and (2) its relationship to already established sociological theory." 6)

Die betekenisvolheid van hierdie ondersoek sal dus bepaal word deur die mate waartoe dit ons in staat sal stel om toetsbare en spesifieke hipoteses i.v.m. die kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe te formuleer, en deur die mate waartoe die resultate verenigbaar is met bestaande sosiologiese teorieë t.o.v. die prosesse van assosiasie.

(b) Die afbakening van die Onderzoek:

Navorsing bestaan uit die intensiewe gekontroleerde waarneming van een of ander waarneembare verskynsel of toestand met

die oog op die vasstelling van reëlmatighede, terwyl sodanige navorsing aan sekere wetenskaplike vereistes moet voldoen. Omdat in hierdie ondersoek dit nie moontlik is om 'n totale opname van die universum te maak nie, is dit nodig dat in die waarneming van hierdie vraagstuk selektief te werk gegaan moes word sodat uit hierdie selektiewe waarneming kennis en insig in die aard en die wese van die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe verkry kan word. 7) Gevolglik is dit essensieel dat die gebied van die ondersoek duidelik afgebaken moet word:

(i) Maatskaplike Afbakening:

Die klem val in hierdie ondersoek op slegs twee bevolkingsgroepe in die Kaapse Skiereiland, nl. die Kleurlingbevolking en die Bantoebevolking. Aangesien hierdie studie verder die Kleurling as uitgangspunt neem, d.w.s. die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe ondersoek, is die doel om vas te stel hoe die verskynsel die Kleurlingbevolking raak. Die Kleurlinge vorm dus die belangrikste groep vir die doeleindes van die ondersoek, en die ander groep betrokke by die proses, nl. die Bantoe, word slegs behandel as die inwerkende prikkels in die situasie. Die situasie wat ondersoek word, behels self slegs die Kleurlinge.

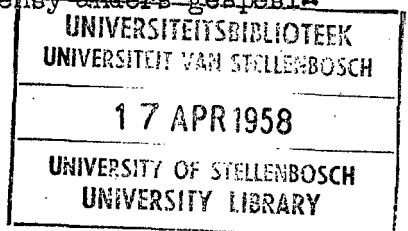
Omskrywing van "Kleurling": Die omskrywing van die begrip "Kleurling" het nog altyd probleme opgelewer. Die heterogene samestelling van die Kleurlingbevolking veroorsaak dat 'n presiese omskrywing van die begrip bemoeilik word. Die Adviserende Kleurlingraad het byvoorbeeld reeds in 1946 die Regering versoek om in al sy departemente sorg te dra dat die benaming "Kleurling" ("Coloured") in

die vervolg gebruik sal word om 'n bepaalde rassegroep aan te dui wat nie 'n Blanke, 'n Bantoe of 'n Asiaat is nie. 8) Ten einde 'n mate van eenvormigheid te bereik, het die destydse Sekretaris van Binnelandse Sake 'n interdepartementele vergadering belê waarop tentatiewe rasseomskrywings voorgelê is. Hiervolgens is besluit dat die benaming "Kleurling" van toepassing sou wees op 'n persoon wat nie 'n Blanke, 'n Bantoe of 'n Asiaat is nie, of as sodanig aanvaar word nie, en van gemengde afkoms is, terwyl persone van Asiatiese afkoms uitgesluit word. 9)

Volgens die bevolkingsensus van 1946 word "Kleurlinge" as volg omskryf: "Gemengdes en ander Kleurlinge - bestaande hoofsaaklik uit Kaapse Kleurlinge, maar met inbegrip van Kaapse Maleiers, Boesmans, Hottentotte, en alle persone van gemengde ras." 10)

In hierdie ondersoek word die benaming "Kleurling" gebruik om aan te dui persone wat sowel hulle self as deur ander persone as Kleurlinge beskou word. In 'n spesiale hoofstuk word aandag gegee aan die herkoms, ontstaan en huidige posisie van die Kleurlingbevolking.

Omskrywing van "Bantoe": Volgens die 1946 sensus word die benaming "Naturel" gebruik om persone van suiwer Bantoe-afkoms aan te dui. 11) Vir die doel van hierdie studie word i.p.v. die benaming "Naturel", die begrip "Bantoe" gebruik. Die benaming "Bantoe" word in hierdie studie gebruik om persone aan te dui wat van suiwer Bantoe-afkoms is. Aangesien in die Kaapse Skiereiland hoofsaaklik manlike Bantoe aangetref word, sal die begrip "Bantoe" in hierdie ondersoek in die betekenis van manlike Bantoe gebruik word, tenydens anders gespesifiseer.

Die begrip "Nie-blankes": Onder die begrip "Nie-blankes" word verstaan die drie rassegroepe - Bantoe, Kleurlinge en Asiate. Die begrip Nie-blankes word gebruik in onderskeiding van die begrip Blankes. Die Blankes is persone wat van suiwer Europese afkoms is, of wat as sodanig deur die blanke-bevolking aanvaar word.

(ii) Geografiese Afbakening:

Alhoewel die tradisionele gebied van die Kleurlingbevolking omskrywe sou kon word as die hele Wes-Kaapland, vorm die Kaapse Skiereiland die kern van hierdie gebied. Omdat die doel van hierdie ondersoek nie is om die omvang van die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe te bepaal nie, maar wel die aard en die wese van die kontak en onderlinge maatskaplike prosesse van sosiasie tussen hierdie twee groepe, word hierdie studie slegs beperk tot die Kaapse Skiereiland. Onder die Kaapse Skiereiland word verstaan die gebied wat die vier magistraatsdistrikte Kaapstad, Wynberg, Simonstad en Bellville dek.

Die vraag in hoeverre dit prakties moontlik sou wees om in 'n beperkte tyd en met beperkte fondse tot die wese van hierdie vraagstuk deur te dring, indien die hele Kaapse Skiereiland ondersoek moes word, het vroeg reeds ontstaan. Gevolglik moes 'n gebied binne die Kaapse Skiereiland afgebaken word wat nie alleen prakties hanteerbaar vir veldwerk sou wees nie, maar ook alle aspekte van die patroon van kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe sou insluit.

Die vereistes vir sodanige gebied kan as volg opgesom word: Daar moet suiwer Kleurlingwoonbuurtes, gemengde Kleurling-Bantoe-woonbuurtes en suiwer Bantoe-woonbuurtes wees; daar moet

Kleurlinge in die gebied wees wat geen kontak met die Bantoe het nie, wat slegs toevallig kontak maak, wat op gelyke sosiale voet beweeg, wat saam woon, wat Bantoevriende het of wat in 'n gemengde verbintenis met 'n Bantoe is. Die probleem was derhalwe om 'n gebied te vind waarin die patroon van kontak en assosiasie in al sy skakerings sou voorkom, en nie noodwendig 'n gebied wat verteenwoordigend was van die bevolking nie.

Met hierdie vooropgestelde vereistes in gedagte is by verskeie ingeligte persone aangeklop om sodanige verteenwoordigende gebied in die Kaapse Skiereiland af te baken. Hierdie persone wat genader is, was almal persone wat nie alleen goed op hoogte is met die huidige tendense t.o.v. die Kleurling-Bantoe-kontak in die Kaapse Skiereiland nie, maar wat ook besondere praktiese kennis van die gebied dra.

Uit die onderhoude gevoer met die Hoof skakelbeampte en verskeie veldbeamptes van die Sub-departement van Kleurlingsake, het dit geblyk dat die gebiede Elsieerivier, Grassy Park en Retreat aanbeveel kon word. Met inagneming van die toepassing van die Naturelle Stadsgebiede Wet, waarvolgens die Bantoe uit die stedelike gebiede na die geproklameerde Bantoe-lokasies verskuif word, het hierdie persone eenparig gevoel dat die Elsieerivier-gebied nie alleen die minste geraak is deur hierdie verskuiwings nie, maar ook struktureel die beste voldoen aan die beoogde vereistes.

Vervolgens is die Departement van Naturellesake genader. Uit die onderhoude aldaar het 'n verdere moontlikheid geblyk, naamlik die Windermere-gebied. Omdat die Windermere-gebied egter hoofsaaklik die laer klas Kleurling, en die Bantoe in die plakkerskampe verteenwoordig,

was die meerderheidsgevoel dat die Elsie-rivier-gebied die mees verteenwoordigendste gebied vir die verskillende kontak-situasies tussen Kleurlinge en Bantoe sou wees.

In 'n onderhoud by die Groepsgebiede kantoor is slegs twee moontlikhede genoem, nl. Kensington Estate en Elsie-rivier. Eersgenoemde gebied is aanbeveel op grond van die maklike hanteerbaarheid vir die beoogde veldwerk, terwyl Elsie-rivier 'n veel groter gebied - meer verteenwoordigend sou wees van die verskillende vorms van assosiasie in die Kaapse Skiereiland.

Omdat die Elsie-rivier-gebied onder die Goodwood Munisipaliteit val, is verdere samesprekings met die Stadsklerk, die Naturelle Inspekteur en die Stadsingenieur van die Goodwoodse Munisipaliteit gevoer. Hierdeur is nie alleen kennis van die gebied verkry nie, maar ook 'n eenparige aanbeveling dat die Elsie-rivier-gebied die mees verteenwoordigendste gebied van hierdie ondersoek sal wees.

Ten slotte is onderhoude gevoer met twee Kleurlingskoolhoofde, die Hoofspeurder van die Tiervlei polisiestasie, die Superintendent van die Nyanga-lokasie en ander persone. Na deeglike ooringewing is besluit dat op grond van die onderhoude, en 'n proefondersoek in die Elsie-rivier-gebied, die mees doeltreffendste gebied in die Kaapse Skiereiland vir die doel van hierdie ondersoek wel die Elsie-rivier-gebied was.

Vervolgens is die Elsie-rivier-gebied afgebaken as die gebied wat tussen die spoorlyn, Elsie-rivierweg, 39ste Laan, Connaughtstraat, Balvenie Laan en Malherbestraat val. In hierdie gebied word nie alleen Blankes en Asiate aangetref nie, maar ook Kleurlinge en Bantoe. Laasgenoemde twee rasse-groepe woon nie alleen apart of

langsmekaar nie, maar ook op sosiale gebied word alle moontlike fases van kontak en assosiasie aangetref.

(c) Die Insameling van Gegewens:

Die uiteenlopende aspekte van hierdie vraagstuk wat ondersoek is, het daartoe bygedra dat verskeie bronne van inligting geraadpleeg moes word. By die insameling van die gegewens van hierdie studie is gepoog om soveel kennis en insig as moontlik van hierdie vraagstuk in te samel sodat die aard en die wese van die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe so volledig moontlik geformuleer kan word.

(i) Vraelyste: 12)

Aangesien die omvang van die vraagstuk onbekend was, is vraelyste opgestel wat as leidraad kon dien in die onderhoude wat met Kleurlinge gevoer is. Hierdie onderhoude is op formele wyse begin, waarby spesifieke gegewens ingewin is, terwyl met verloop van tyd, die onderhoud op meer informele wyse verloop het sodat alle moontlike persoonlike mededelings rakende die vraagstuk van die informant verkry kon word. 13) Sodoende is nie alleen die vertroue van die informant gewen nie, maar ook insiggewende gegewens verkry. Voordat die vraelys finaal opgestel is, is eers 'n proefondersoek in die Elsie'srivier-gebied gedoen sodat die vraelys so goed moontlik aan sy doel kan beantwoord. Die vraelyste is slegs aan Kleurlinge voorgelê.

Sulke gestruktureerde onderhoude is met 100 ongetroude Kleurlinge (50 gevalle mans en 50 gevalle vroue) en 50 getroude Kleurlinge (25 mans en 25 vroue) gevoer. Hierdie 150 gevalle is in die Elsie'srivier-gebied op die volgende wyse gekies. Omdat dit in hierdie ondersoek gaan om kennis en insig van die vraagstuk is die

informante op 'n toevallige, maar tog doelbewuste, wyse gekies. 14)

Na veelvuldige samesprekings met, en op informasie van Kleurling prinsipale, onderwysers, die polisie en die munisipaliteit is sekere woonbuurtes afgebaken waarin verskillende strate op toevallige wyse gekies is. In hierdie strate is dan elke alternatiewe huis genader waar eers die vrou en dan in die volgende huis, die man ondervra is. Met hierdie metode as uitgangspunt is woonbuurtes gedek waar slegs Kleurlinge woon, waar Kleurlinge en Bantoe in dieselfde straat woon en waar Kleurlinge tussen 'n meerderheid Bantoe woon. Dit was nie altyd moontlik om die Kleurlinge by hul woonplek te kry nie. Gevolglik is, veral in die geval van die ongetroude Kleurlinge, gevalle by hulle werkplek besoek. In laasgenoemde gevalle het die werkgewers goedgegunstelik 'n aparte kantoor vir sodanige onderhoude afgestaan.

Bykomende tot hierdie 150 gevalle is nog 60 gevalle (30 gevalle in die Elsiesrivier-gebied en 30 gevalle in die geproklameerde Nyanga-lokasie) van Kleurlingvroue wat met Bantoemans "getroud" is, ondersoek. Die 30 gevalle in die Elsiesrivier-gebied is toevallig gekies uit die bekende gemengde verbintenisse. In Nyanga-lokasie was daar 'n totaal van 47 gemengde verbintenisse in die lêers aangegee, waarvan 30 gevalle op toevallige wyse gekies is.

In die gevalle waar vraelyste in die onderhoude met Kleurlinge gebruik is, is as uitgangspunt geneem om soveel tyd en aandag moontlik aan die ondersakele gevalle te bestee sodat alle moontlike gegewens verkry kon word. Gevolglik het die onderhoude nie alleen aansienlik lank geduur nie, maar was dit dikwels nodig om weer terug te keer vir verdere informasie. Die inwin van gegewens

en die verloop van die ondersoek is ook tot 'n groot mate gelei deur die aanbevelings van die informante en beskikbare gegewens, omdat die omvang van die vraagstuk nie bekend was nie. 15)

Assulks dien hierdie gevalle dus nie geneem te word as 'n verteenwoordigende monster van die totale Kleurlingbevolking van die Kaapse Skiereiland nie. Veel eerder is ten doel gestel die insameling van genoegsame gegewens, kennis en insig om die patroon van kontak en assosiasie van die Kleurlinge met die Bantoe te formuleer.

(ii) Onderhoude:

Afgesien van die gevalle wat aan die hand van 'n vraelys ondervra is, is verder onderhoude gevoer met persone wat kennis dra van die vraagstuk. Nie alleen is met groepe Kleurlinge, vroue en mans, by hul werkplek samesprekings gehou nie, maar ook met vooraanstaande Kleurlinge in die Elsie'srivier-gebied. Verder is onderhoude gevoer met Stadsraadslede van die Goodwood Munisipaliteit, amptenare in die polisie-diens, Sub-departement van Kleurlingsake, Departement van Naturellesake, Nyanga-lokasie, ens.

(iii) Dokumentêre Bronne:

Om die nodige agtergrond te kry om sodoende nie alleen die vraagstuk objektief te benader nie, maar ook genoegsame kennis en insig, is verskeie dokumentêre bronne geraadpleeg. Hierdie dokumentêre bronne is veral gebruik in die omskrywing van die historiese en teoretiese deel van die ondersoek en as aanvulling van die empiriese gegewens.

(iv) Persoonlike Waarneming:

Afgesien van alle moontlike bronne van inligting en metodes vir die insameling van gegewens, is gepoog om deur objektiewe persoonlike waarneming nie alleen 'n totaalblik te verkry nie, maar ook aan die hand van empiriese gegewens meer spesifiek die werklike patroon van kontak en assosiasie te verstaan. Derhalwe is byvoorbeeld saam met die Naturelle Inspekteur, Kleurlinge en beamptes van die Sub-departement van Kleurlingsake gegaan na sekere plekke waar kontak plaasvind en sekere vorme van assosiasies voorkom. Sodoende is waardevolle inligting verkry van die wyse waarop hierdie vraagstuk in die werklikheid voorkom.

§ 4 : Beperkinge van 'n Sosiologiese Studie:

'n Sosiologiese studie verskil van die suiwer wetenskaplike studie in dié sin dat dit nie met suiwer gereduseerde syfers te doen het nie, maar met menslike verhoudings wat nie maklik deur standaard-tegnieke gemeet kan word nie.

Menslike verhoudings kan baie moeilik statisties verwerk word. Die meting van 'n faktor soos die houding van die Kleurling tot die kontak en assosiasie van die Kleurlinge met die Bantoe, regverdig byvoorbeeld opsigself 'n afsonderlike studie omdat die tegnieke vir die meting daarvan omslagtig en ingewikkeld is. Die gebrek aan verfynde tegnieke in die sosiale navorsingsproses maak dit dikwels noodsaaklik dat spesiale maatstawwe geskep moet word.

By die ontleding en interpretasie van die gegewens van hierdie ondersoek is dit nie moontlik om een faktor in die sosiale milieu geheel en al uit verband te haal en opsigself te behandel nie.

In die algemene patroon van kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe kan daar onderskei word tussen verskeie faktore, maar kan sodanige faktore nie afgeskei word nie. Om hierdie gevaar te vermy, is dit nodig, waar enkele faktore apart benader word, dat hul nooit uit hul geheelverband gedink moet word nie. Hierdie samegesteldheid van sosiale fenomene het tot gevolg dat, in die omskrywing van die gewens, die insluiting van alle moontlikhede nie altyd ten volle bereik kan word nie.

§ 5 : Voetnota's.

- 1) Sien die uiteensetting van die Dagbestuur van die Projek aangaande die belangrikste kenmerke van die gebied Wes-Kaapland. Wes-Kaaplandse Navorsingsprojek. Afbakening van die gebied Wes-Kaapland, 05/3/12, pp.3-4.
- 2) Sien verder: Dönges, Dr.T.E.: Openingsrede soos gelewer op die Sesde Jaarvergadering van S.A.B.R.A. te Stellenbosch, Januarie 1955. Nasionale Handelsdrukkery Bpk, Elsieerivier, pp. 2-3.
- 3) Sien Bibliografie.
- 4) Gillin, J.L. and Gillin, J.P.: Cultural Sociology, The MacMillin Company, New York, 1948, p.5.
- 5) Sien: Riemer, Svend: "Prehypothetical Studies in Sociology". Sociology and Social Research, Vol.42, No.1, September-October 1957, p.38.
- 6) Ibid., p.39.
- 7) Lundberg definieer waarneming as volg: "It consists of making numerous and accurate observations with the human senses, assisted and corrected by instruments of precision".
Lundberg, George A.: Social Research, Longmans, Green and Co., New York, 1942, p.10.

- 8) Vierde Jaarverslag oor die werk van die Adviserende Kleurling-raad vir die tydperk 1 April 1946 tot 31 Maart 1947, U.G. No.10 van 1948, Staatsdrukkery, Pretoria, 1948, p.13.
- 9) Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake vir die Jaar geëindig 31 Maart 1952, p.11.
- 10) Offisiële Jaarboek van die Unie van Suid Afrika, No.25 van 1949, Staatsdrukker, Pretoria, p.1115.
- 11) Ibid., p.1115.
- 12) Sien Bylaag vir Vraelys.
- 13) Paul Furfey onderskei tereg hier die "formal and the depth interview" as volg: "The purpose of the formal interview is to secure certain definite information which is often recorded briefly on a prepared schedule Depth interviews are conducted more informally; they show little tendency to follow a set pattern are often centered more around emotions than around conscious ideas Of course there is no sharp line of demarcation between the two types of interviews and they may be combined in all proportions."
Sien Furfey, Paul Hanly: The Scope and Method of Sociology, Harper and Brothers, New York, 1953, pp. 322-323.
- 14) By hierdie doelbewuste seleksie en toevallige keuse is ten doel gestel om gevalle-studie te doen van Kleurlinge wat dien as tipiese voorbeelde van die patroon waarvolgens kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe plaasvind.
Sien: Ibid., pp.382-383, vir 'n bespreking van doelbewuste seleksie.
- 15) Sien bespreking van: Lundberg, George A.: Op.cit., pp.140-141.

HOOFSTUK II

DIE BEGRIP RAS.

In die veel-rassige samestelling van die bevolking van die Kaapse Skiereiland bepaal die "ras" van 'n bepaalde individu grotendeels sy status en rol. Hierdie feit veroorsaak 'n toenemende groei in die rasbewustheid van die betrokke bevolkingsgroepe. 1) Dit blyk dus nodig vir hierdie studie om die begrip ras baie duidelik te omskryf en te definieer.

Die oorsprong van die term "ras" lok verskeie gesigspunte uit. 2) Wat egter hier van belang is, is eerstens, wat verstaan word onder die begrip ras, en tweedens, wat die Kleurlinge onder die begrip ras verstaan. Die ontwikkeling van die konsepsie van die begrip ras word gekenmerk deur drie stadiums, naamlik die biologiese, die kulturele, en die sosiologiese benadering.

§ 1 : Die Biologiese Benadering:

Voor die begin van die moderne wetenskaplike navorsing, was dit die blote gesonde verstand van die mens wat die verskeie empiriese verskille soos velkleur, haarstruktuur, fisiese trekke en liggaamsbou van die mens laat waarneem het. 3) Die oorsprong van die omskrywing van die begrip ras lê in hierdie empiriese waarneming, en is gebaseer op 'n onderskeiding tussen die "ons"-groep en die "hulle"-groep, beskaafdes en barbare, gelowiges en ongelowiges. 4)

Dit was die Duitse psigoloog, Blumenbach, wat die menslike species in vyf kategorieë geklassifiseer het nl. blank, swart, bruin, geel en rooi. Blumenbach het deur hierdie klassifikasie die grondslag van die biologiese benadering daargestel. Die hare, velkleur, liggaamsbou en veral die vorm van die kopbeen het hy as kriterium gebruik.

Vandag erken die wetenskap nie alleen dat die mensdom één is nie, maar ook dat alle mense aan dieselfde species, Homo Sapiens ⁵⁾, behoort. Die verskeidenheid van rasse word in 'n verklaring van Unesco as volg omskryf: "It is further generally agreed among scientists that all men are probably derived from the same common stock, and that such differences as exist between different groups of mankind are due to the operation of evolutionary factors of differentiation such as isolation, the drift and random fixation of the material particles which control heredity (the genes), changes in the structure of these particles, hybridization, and natural selection. In these ways groups have arisen of varying stability and degree of differentiation which have been classified in different ways for different purposes." ⁶⁾

Die biologiese benadering huldig die standpunt dat die species Homo Sapiens vandag uit 'n aantal rasse bestaan wat insigself van mekaar verskil volgens die herhaling van een of meer genes. Sodanige genes is verantwoordelik vir die oorerwingsverskille by mense. Dit is egter besonder min indien dit met die volledige genetiese konstitusie van die mens vergelyk word. M.a.w. die oorgrote meerderheid genes kom by alle menslike wesens van enige ras voor. Dit blyk dus duidelik dat die ooreenkomste tussen verskillende menslike wesens en verskillende rasse baie meer is as die verskille.

Volgens die biologiese gesigspunt, word onder die begrip ras dus verstaan, een groep van die onderskeie groepe waaruit die spesie Homo Sapiens bestaan. Hierdie groepe is egter instaat om met mekaar te vermeng. As gevolg van maatskaplike en ander grense was sekere rasse in die verlede van mekaar geïsoleer sodat vandag sekere fisiese verskille, soos ontwikkel deur hul onderskeie biologiese geskiedenis, op die voorgrond getree het. Die verskeidenheid van "rasse" soos dit dus vandag voorkom, het nietemin uit die gemeenskaplike oorsprong, Homo Sapiens, ontstaan. In die verband het Unesco verklaar dat ras: "designates a group or population characterized by some concentrations, relative as to frequency and distribution, of hereditary particles (genes) or physical characters, which appear, fluctuate, and often disappear in the course of time by reason of geographic and/or cultural isolation." ⁷⁾ Dit is hierdie kenmerke in die onderskeie bevolkingsgroepe wat nie alleen op verskeie wyses gemanifesteer word nie, maar ook op differensiële wyses ervaar word.

Die klassifikasie van rasse is vandag hoofsaaklik die taak van die fisiese antropologie. Onder die begrip ras klassifiseer die meerderheid antropoloë drie kategorieë nl. (i) die Mongoloid-afdeling, (ii) die Negroid-afdeling, en (iii) die Kaukasoid-afdeling. ⁸⁾ Die bestaande biologiese prosesse wat die antropoloë hier saamgevat het, is nie staties nie maar wel dinamies. Daarom was hierdie drie afdelings nie dieselfde in die verlede nie, en maak hulle ook voorsiening dat dit wel in die toekoms kan verander.

Dit blyk egter dat watter tipe van klassifikasie die antropoloog nou ookal maak, hy nooit enige geestelike karaktertrekke daaronder insluit nie. Dit word vandag algemeen aanvaar dat

intelligensietoetse nie insigself 'n basis verleen waarop korrek ge-differensieer kan word tussen die inherente potensialiteite van indi-widue of rasse en dit wat die resultaat is van omgewingsfaktore nie. Ashley Montagu beweer dus tereg dat: "Wherever it has been possible to make allowances for differences in environmental opportunities, the tests have shown essential similarity in mental characters among all human groups." Hy vervolg verder dat: "... given similiar degrees of cultural opportunity to realize their potentialities, the average achievement of the members of each ethnic group is about the same." 9)

Volgens die biologiese benadering is die begrip ras nie slegs van toepassing op die hoofkategorieë wat as uitgangspunt geneem word nie, maar ook op sub-groepe wat uit hierdie hoofkategorieë bio-logies ontwikkel het. Onder die begrip ras verstaan ons dus 'n sub-groep van mense wat 'n definitiewe kombinasie van oorerflike fisiese eienskappe besit wat nie alleen van geslag tot geslag biologies oor-gedra word nie, maar ook op verskeie wyses dien om hierdie sub-groep van ander sub-groepe te onderskei. Hierby moet ons verder in gedagte hou dat al die faktore wat oorspronklik tot hierdie kombinasie van eienskappe bygedra het, relatief dieselfde moet bly, terwyl sodanige sub-groep gewoonlik 'n bepaalde geografiese gebied woon of bewoon het.

Volgens bogenoemde definisie sou ons die Bantoe as 'n ras kan bestempel. In die geval van die Bantoe is die biologiese geskiedenis maklik herleibaar na die Negroid-afdeling, terwyl die kombinasie van oorerflike fisiese eienskappe by die Kleurling probleme oplewer as gevolg van sy differensiële biologiese samestelling. In die kontak van verskillende groepe of rasse met mekaar spreek die fisiese eien-skappe van elk nie die laaste woord in die bepaling van die intensiteit

van hulle kontak en daaropvolgende sosiasie nie. Vir die doel van hierdie studie is die omskrywing van fisiese eienskappe alleen egter nie voldoende in die bepaling van die begrip ras nie. Die volgende benadering, nl. die kulturele, open 'n nuwe gesigspunt.

§ 2: Kulturele Benadering:

Die verwarring wat daar vroeër ontstaan het met die interpretasie van die begrip ras, was grotendeels toe te skryf aan die verwarring van die biologiese en oorerwingsfaktore van die mens met sy aangeleerde sosiale erfenis. Park beweer tereg: "Race and culture are in separate orders of reality: one is biological, the other is social." 10) Kultuur, soos die begrip deur die sosioloë en kulturele antropoloë gebruik word, is die totaliteit van groepswyse van denke en gedrag soos grotendeels aanvaar en nagevolg word deur die lede van die groep. Dit is die somtotaal van menslike skeppinge, die georganiseerde gevolg van groepsondervinding tot op die huidige stadium. Alles, materiëel sowel as geestelik, wat deur die mens in sy lewensproses geskep is, word in die begrip kultuur ingesluit. Die begrip kultuur sou ons dus kan omskryf as die kompleks van aangeleerde gedragspatrone wat die karakter dra van die lede van daardie groep. Die fundamentele verskil tussen die mens se biologiese en sosiale erfenis blyk uit die volgende: "Culture is acquired through the learning process, as contrasted to the inborn traits which form our biological heritage. We are all born equally culture-less, but into already functioning cultures, where there are other individuals from whom we can learn

cultural behavior. Culture is, therefore, the social heritage." 11)
 Geen deel van die kultuur is dus ingebore nie. Dit is slegs die gevolg van die aktiwiteite van die mens in sy poging om die werklikheid volgens sy eie behoefte te beheer.

Elke individu word gebore in 'n voorafbestaande kultuur waarvan die persone waarmee hy bestem is om mee te assosieer, die draers van is. In sy proses van ontwikkeling van kindsbeen tot volwassenheid, kom hy in sy assosiasie met hulle met aspekte van daardie kultuur so volledig in aanraking dat hy dit as normaal, vanselfsprekend en regverdig aanvaar. Brewton Berry stel dit baie duidelik as volg: "We are born, ignorant and helpless, into a group which possesses a great body of knowledge, beliefs, attitudes, laws, customs, traditions, and skills. We proceed immediately to innately and acquire these group habits of thought, feeling and behavior; and the members of the group, at the same time, set about to indoctrinate us with those behavior patterns which they regard as right, proper and natural." 12)
 As gevolg van hierdie natuurlike en universele aanname van die betrokke "ons-groep"-kultuur, word die individu 'n draer van daardie kultuur en verseker sodoende dat dit sal voortbestaan.

Geen individu kan egter volledig sy groep se kultuur aanneem nie. Verskeie individue binne die groep kan verskil omdat hulle slegs verskillende bestandele van dieselfde algemene kultuur aanvaar het. 13) Die belangrikste feit is egter dat kultuur universeel gevind word waar 'n groep woon en dat alle sosiale wesens dus wel kultuur besit. 14)

Kultuur het sy oorsprong in die kontak en assosiasie van mense en word uitgebrei en ontwikkel volgens die behoeftes van die

lede van die groep. Nuwe kulturele feite op 'n gegewe oomblik of plek is die gevolg van ontdekking deur lede van die betrokke groep, of van kontak met lede van 'n ander groep. Alhoewel die basiese behoeftes van die menslike organisme orals en altyd ongeveer dieselfde is, vind ons egter dat sekere groepe meer waarde aan sekere gebruike en lewenswyses heg dan ander. Dit word toegeskryf aan die feit dat die mens se denke en handeling verskillend gemotiveer word deur die verskil in reaksie op die noodsaaklikheid van die besondere behoefte. As gevolg van hierdie differensiële reaksie ontwikkel hulle dan verskillend in onderskeie kulturele groepe, elk met hulle eie sosiale erfenis. ¹⁵⁾ In die kontak van differensiële kulture met mekaar, is die belangrikste faktor die feit dat alleen die nuwe kulturele feite oorgeneem en aanvaar word waarvoor daar 'n betrokke behoefte is en wat in die betrokke maatskaplike patroon ingepas kan word.

Elke menslike kultuur is dus 'n historiese groei wat alleen in hierdie lig verklaar en verstaan kan word. Omdat die essensie van 'n kultuur deur die geslagte oorgedra word, beweer Walter tereg dat: "... a culture ~~may~~ be thought of as a determinant of thought and action in the present, and carrying, of course, important relation to the future of a group." ¹⁶⁾ Kultuur het dus 'n geskiedenis van ontwikkeling opsigself apart van enige partikuliere individu, of groep wat dit wel kan ontvang, besit of oordra. As sodanig kan 'n kultuur dus as 'n realiteit onafhanklik van sy huidige besitters beskou word.

Dit blyk dus duidelik dat rasse en kulturele verskynsels en prosesse op geheel-en-al verskillende vlakke van die realiteit lê. Hulle oorsprong is onafhanklik van mekaar, die wyse van oordraging

verskil, en hulle funksioneer m.b.t. differensiële doelstellings -

"The cultural process is thus separate from and contrasted at every point with the racial process." 17) Ras is die produk van die biologiese prosesse, terwyl kultuur die gevolg van sosiale ervaring is. In Indië is ras onveranderlik, terwyl sy kultuur wel verandering kan ondergaan. Dus: "Hence a person retains throughout his life those features which he acquires through heredity. It is not so with his cultural characteristics. These may be changed a number of times during a lifetime." 18) Die fundamentele verskille tussen rasse is gewoonlik niks anders as die kulturele verskille. Dit is heeltemal verkeerd om hierdie kulturele verskille toe te skryf aan psigologiese of biologiese verskille. Kulturele verskille word geheel en al deur eksterne faktore veroorsaak en is eerder die oorsaak as die gevolg van rasseverskille. Marais beweer dus tereg dat: "Enige rassegroep kan enige kultuur aanleer mits hulle die geleentheid daartoe gegun word. Dit word dwarsdeur die wêreld vandag bewys. Daar is geen direkte verband tussen ras en kultuur nie..." 19) Hierdie standpunt word vandag deur baie wetenskaplikes onderskryf. 20)

Ten slotte blyk dit dus dat die mens oorspronklik afkomstig is van een gemeenskaplike oorsprong, Homo Sapiens, en dat die hedendaagse verskille tussen rasse nie gegrond kan word op die inherente minderwaardigheid van die een of ander ras nie, maar wel op kulturele verskille wat met verloop van tyd deur die groepsgeeskiedenis en omgewingsfaktore bepaal is. M.a.w. in die kontak van die Kleurling met die Bantoe speel die kulturele verskille tussen hierdie twee groepe 'n groter onderskeidende rol as die rasseverskille. Die rasseverskille

simboliseer egter hierdie kulturele verskille en omdat dit empiries maklik waarneembaar is, word daar gedifferensieer op grond van hierdie waarneembare fisiese verskille.

Dit bring ons by die sosiologiese benadering tot die begrip ras wat in hierdie studie, as die belangrikste afdeling van hierdie hoofstuk beskou word.

§ 3 : Die Sosiologiese Benadering:

Die Sosiologie het die afgelope dekade primêr begin konsentreer op die studie van die verhoudings tussen rasse, eerder as net hul fisiese en kulturele eienskappe. Die kontak en sosiasie tussen rasse is vandag van primêre belang. 21)

Sosioloë het egter nog geen algemeen aanvaarde beginsel neergelê waarvolgens dit wat onder die begrip ras verstaan word, duidelik afgebaken en omskryf is nie. Die probleem word nog ingewikkelder omdat die sosiologiese benadering gekenmerk word deur uiteenlopende begrippe en gesigspunte. 22)

Die Sosiologie bepaal sigself nie primêr tot die mens as biologiese of as kulturele wese nie, maar wel tot die mens se gedrag in sy verhouding tot ander mense waarmee hy in kontak en interaksie kom. Die biologiese en kulturele verskynsels is in die Sosiologie slegs van belang in soverre as wat dit n deel vorm van, rol speel in, of gevolg is van, die mens se verhoudinge tot mekaar.

M.a.w. die atoombom of die Groepsgebiedewet is insigself nie belangrik in die Sosiologie nie, maar slegs in soverre sodanige verskynsel sosiasie of maatskaplike interaksie beïnvloed. Dit blyk dus dat:

"Sociology is merely the broadest of the social sciences in the sense that it is concerned with the fundamental forms and processes of

association, whatever may be the particular objects of that association. Because it deals with the features which grow out of the living together of human beings, their interacting with each other and establishing forms and structures of behavior, sociology necessarily uses as data the findings of the other social sciences dealing with the particular aspects of association." 23) Die Sosiologie is dus die studie van hierdie dinamiese patroon van menslike verhoudinge.

Die individu as lid van 'n betrokke groep beweeg van plek tot plek as gevolg waarvan hy met mense in kontak kom wat biologies sowel as kultureel van hom verskil. In hierdie kontak en sosiasie gaan dit vir die sosioloog nie soseer om die werklike biologiese en kulturele feite nie, maar veel eerder om dit wat die betrokke mense dink en voel omtrent die ander en hoe dit hulle sosiasie beïnvloed. 24)

Vir die meeste mense is "ras" slegs enige groep van mense wat hulle verkies om as 'n ras te bestempel en as sodanig teenoor hulle op te tree. 25) So vind ons dat vandag baie nasionale, godsdienstige, geografiese, taalkundige, of kulturele groepe in die algemene taal as 'n "ras" bestempel word.

Die verwarring wat ontstaan het met die gebruik van die begrip ras, het daartoe gelei dat sosioloë die term "ras" slegs tot die biologiese gebruik wil beperk, terwyl 'n ander term in die Sosiologiese benadering hiervoor geskep moes word. Die gevolg was 'n verskeidenheid van terme. Sommige Sosioloë gebruik "groepeerhoudings" 26), of "minderheid" 27), of "nasionaliteit" 28), of "etniese-groep", of "rassegroep", of "rasbewuste groep" of ander terme in plaas van die term ras. Indien ons aanvaar dat die begrip ras meer bepaald van toepassing is op die biologiese oorerwing van die groep, is die term

"etniese groep" voldoen om 'n rassiese groep duidelik aan te dui. Hierdie onderskeiding is nie souseer gebaseer op ras nie, maar wel op kultuur, terwyl dit verder ook van toepassing is op 'n groep waar beide rasse- en kulturele-verskille ooreenstem en by mekaar aansluit. Berry omskryf 'n etniese-groep dus as: "... a human group bound together by ties of cultural homogeneity ." ²⁹⁾ Die ras van die mens dui op sy biologiese eienskappe, maar as gevolg van toenemende mobiliteit gedurende die afgelope eeue is nuwe groepe gevorm en het nuwe kulture ontstaan. Hiervolgens openbaar hierdie nuwe groepe 'n ander identiteit. Hierdie sub-groepe het ook weer verdeel. As gevolg van hierdie verskeie onderverdelings, word hierdie groepe elk omvat in die term "etniese-groep".

Volkome eenvormigheid is nie by 'n etniese-groep essensiël nie, maar dit word wel gekenmerk deur 'n besondere lojaliteit en basiese aannames wat die groepsverband versterk. Dit word gekenmerk deur 'n bewuste gevoel van eensoortigheid, 'n "ons"-gevoel en 'n aanname van gemeenskaplike bloedverwantskap. 'n Etniese-groep is dinamies. Die gewoontes, sosiale instellings en selfs waardes mag radikaal verander, maar die sentiment en lojaliteit tot die groep en die gevoel tot eensoortigheid bly dieselfde solank as wat die groep bestaan.

Ons vind egter groepe wat slegs oor 'n paar van hierdie eienskappe beskik. Sodanige groepe word 'n "rassegroep" of "rasbewuste groep" genoem. ³⁰⁾ Sodanige groepe word verenig deur gemeenskaplike belange, praat van hulleself as "ons", en word deur buitestaanders as "hulle" beskou. Hierdie groepe het geen kultuur van hulle eie nie, terwyl hulle taal, godsdiens, waardesisteem en gewoontes dieselfde is as die van ander etniese-groepe naby hulle.

h Rassegroep bestaan as h onderskeie groep hoofsaaklik omdat: "They are bound together, however, by the fact that they have in common certain hereditary physical features (color, hair, eyes, etc.) on the basis of which they are ascribed a status in their society and are excluded from full participation in the life of the society." 31)

Die lede van h rassegroep besit dus tot h mate dieselfde oorerflike fisiese eienskappe soos deur hulle biologiese herkoms oorgedra.

As gevolg van die dubbelsoortigheid van herkoms, kultuur, ens. word hierdie mense beskryf met die term "marginal man".)

In die sosiologiese benadering, blyk dit dus, gaan dit nie primêr om die biologiese of kulturele faktore as sodanig nie, maar word onder die begrip ras wel verstaan, dit wat die mense dink en voel teenoor h ander groep. 32) Indien h groep egter afgebaken moet word, sou ons nie praat van h ras nie, maar wel h etniese-groep.

Van etniese-groepe of rasse-groepe word egter telkens in die algemene omgangstaal as h "ras" gepraat. So iets soos h suiwer ras bestaan daar vandag nie meer nie. Die huidige gebruik van die begrip ras in die algemene omgangstaal dui egter op die buitelanders wat kultureel sowel as biologies van die "ons-groep" verskil. Soms word dit in h nog enger sin gebruik, naamlik op enige buitelandster. In hierdie studie is dit egter belangrik dat dit gewoonlik juis in die kontak en assosiasie van die een etniese of rasbewuste groep met h ander is, dat die begrip ras wel sy betekenis kry.

§ 4 : Gevolgtrekkings:

Ten slotte blyk dit dus baie duidelik dat daar menigvuldige faktore en gebruike saamhang in die omskrywing van die begrip ras.

Vir die doel van hierdie verhandeling is dit nodig om nie alleen 'n duidelike omskrywing van die begrip ras, etniese-groep of rassegroep te hê nie, maar ook van die toepassing van hierdie begrippe op die twee groepe wat in hierdie ondersoek behandel word, naamlik die Kleurlinge en die Bantoe.

'n Ras is enige groep van mense wat 'n definitiewe kombinasie van oorerflike fisiese eienskappe besit wat nie alleen van geslag tot geslag biologies oorgedra word nie, maar ook op verskeie wyses dien om hierdie groep van ander groepe te onderskei. 33) Onder 'n etniese-groep word verstaan enige groep wat saamgebind word deur 'n algemene kultuur, eenvormige lojaliteite, sentiment en groepsgevoel. Alhoewel 'n etniese-groep gewoonlik dieselfde biologiese erfenis besit soos wat ander 'n ras verstaan word, is dit nie essensieel nie. Daarenteen is 'n rassegroep 'n groep van mense wat nie die kulturele eienskappe en groepslojaliteit besit van 'n etniese-groep nie, maar wat, hoewel die lede 'n differensiële biologiese herkoms mag hê, tog sekere fisiese eienskappe ingemeen het. 'n Rassegroep word egter saamgebind deur gemeenskaplike belange, praat van hulleself as "ons", terwyl hulle deur buitelanders as "hulle" beskou word.

In die lig van die voorafgaande omskrywing word die Bantoe met sy eenvormige biologiese erfenis nie alleen as 'n ras beskou nie, maar ook as gevolg van sy algemene kulturele agtergrond en groepslojaliteit as bestaande uit verskillende etniese-groepe. 34) Die Kleurling daarenteen met sy differensiële biologiese agtergrond en die gebrek aan 'n kulturele erfenis en groepslojaliteitsgevoel sou ons as 'n rassegroep omskryf. 35)

As gevolg van die heterogene samestelling van elemente

in die groter omvattende Suid-Afrikaanse samelewing binne die landsgrense van Suid-Afrika, vind ons egter dat die Kleurling en die Bantoe onder die begrip nie-blankes geklassifiseer word, in onderskeiding van die blankes.

Vir die doeleindes van hierdie studie is egter van fundamentele belang dit wat die Kleurling dink en voel oor die Bantoe, hoe dit die kontaksituasie beïnvloed, en watter rol dit speel in die assosiasie van die Kleurling met die Bantoe. Die biologiese en kulturele faktore is dus slegs van belang in soverre as wat dit die kontak van die Kleurling met die Bantoe beïnvloed. Die uitgangspunt van hierdie verhandeling is dus primêr sosiologies.

§ 5 : Voetnota's:

- 1) Brown, W.O.: "Emergence of Race Consciousness", Sociology and Social Research, Vol.15, No.5, 1930-1931, pp.428-436.
- 2) Vir besonderhede sien: Berry, Brewton: Race Relations, Cambridge, Massachusetts, 1951, p.64.
- 3) Berry, Brewton: Op.cit., p.13. Berry beweer dat: "The very fact of race difference is rooted in common sense observation, and what is common sense is largely a matter of traditional group definition arrived at through known cultural processes."
- 4) Die kontak van die Europese volke met die inboorlinge van Afrika, Noord en Suid Amerika en die Ooste, het die gevolg gehad dat die Franse reisiger Bernier (1625-88) en later die Sweedse Natuurkundige Linnaeus (1738) 'n meer sistematiese klassifikasie opgestel het wat primêr gebaseer was op uiterlik-waarneembare verskille. Ongeveer 'n eeu na Linnaeus het Graaf Arthur Joseph de Gobineau (1816-82) en sy grootste navolger, H.S. Chamberlain, die meerderwaardigheid van die blankes as grondslag vir hulle klassifikasies gebruik. Sien in hierdie verband: Robertson, J.M.:

- The Sociology of "Race", Social Review, Vol.4, No.2, April 1911, pp.124-130;
Klineberg, O.: Race Differences, Harper and Brothers Publishers, New York, 1935, p.3-5.
- 5) In Linnaeus se System Naturae, Laurentii Salvii Holmiae, (10de druk) van 1758 formuleer hy die begrip "Homo Sapiens" en verstaan daaronder "Man the Wise".
 - 6) Montagu, Ashley: Statement on Race, Henry Schuman, New York, 1951, p.11.
 - 7) Ibid., p.12.
 - 8) Benedict, Ruth: Race: Science and Politics, The Viking Press, New York, 1950, pp.22-38.
 - 9) Montagu, Ashley: Op.cit., p.23 Die moderne wetenskaplikes het dus maar eers onlangs uitgevind wat Confucius 450 v.C. gesê het nl. dat: "Men's natures are alike, it is their habits that carry them far apart"!
 - 10) Park, R.E.: An Outline of the Principles of Sociology, Barnes & Noble, Inc., New York, 1939, p.171.
 - 11) Bossard, James H.S.; Lundén, Walli A.; and Foster, Laurence: Introduction to Sociology, The Stackpole Company, Harrisburg, Pennsylvania, 1952, p.107.
 - 12) Berry, Brewton: Op.cit., p.60.
 - 13) Park beweer tereg: "No individual possesses the whole of a complex culture. The particular part he possesses depends upon his social status and contacts". Sien Park, R.E.: Op.cit., p.193. M.a.w. twee individue van dieselfde kultuur kan slegs n paar algemene eienskappe soos geloof in die bonatuurlike, morele sentiment en etiese beginsels in gemeen hê, terwyl hulle verder verskil.
 - 14) Guber onderskryf: "All people have cultures, although different persons and different groups have different cultures." Sien Guber, John F.: Sociology: "A Synopsis of Principles", Appleton-Century-Crofts, Inc., New York, 1947, p.56.
 - 15) Gillin en Gillin skryf hierdie bestaande differensiële kulture in die volgende woorde: "This great variability of culture reflects the adaptability of the human organism to various types of behavior, the inventitiveness of the human mind, and certain environmental variations in various parts of the earth." Sien Gillin, John Lewis, and Gillin, John Philip: Cultural Sociology, The MacMillan Company, New York, 1948, p.168.
 - 16) Walter, Paul A.F.: Race and Culture Relations, McGraw Hill Book Company, Inc., New York, 1952, p.18.

- 17) Park, R.E.: Op.cit., p.173.
- 18) Berry, Brewton: Op.cit., p.61.
- 19) Marais, Dr.Ben J.: Die Kleur-Krisis en die Weste, Die Goeie Hoop Uitgewers Bpk., Johannesburg, 1952, p.32.
- 20) "The result of racial tests are believed today to show that hereditary aptitude is not distributed by races and that when environmental conditions for different groups become similar, average achievement also become similar."
Sien Benedict, Ruth: Op.cit., p.78.
- 21) Die eerste twee erkende sosiologiese werke wat in die V.S.A. gepubliseer is, het oor hierdie probleem gehandel, nl.
(i) Hughes, Henry: Treatise on Sociology, Theoretical and Practical, Philadelphia, 1854; en
(ii) Fitzhugh, George: Sociology for the South; or the Failure of Free Society, Richmond, 1854.
Hierdie besondere belangstelling word by die Amerikaanse sosioloë van die negentiende eeu - Ward, Sumner, Cooley, Small, Ross en Giddings - weerspieël. Die persone wat in hulle voetspore gevolg het, was veral Thomas, Reuter, Ellwood, Adum en Park.
- 22) Na 'n volledige ondersoek deur Brewton Berry van twintig sosiologiese handboeke oor die begrip ras, kom hy tot die volgende slotsom: "Sociologists, it appears, are unanimous in the belief that race phenomenon belong in their field of investigation. But that is where the agreement ends."
Sien Berry, Brewton: "The Concept of Race in Sociology Text books", Social Forces, Vol.18, No.3, March 1940, p.411.
- 23) Gillin, John Philip and Gillin, John Lewis: Op.cit., p.23.
- 24) Sien Walter, Paul A.F., Op.cit., p.14.
- 25) Sien Montagu, Ashley, Op.cit., p.12.
- 26) Die term "groepverhoudings" dui aan enige aantal persone wat deur ten minste een gemeenskaplike band met mekaar verbind is, terwyl hierdie persone hulleself van buitelanders as ons-groep teenoor die hulle-groep onderskei. Berry kritiseer dit tereg as volg: "Sociologists who study so-called race relations are not concerned with the relations of all kinds of groups".
Berry, Brewton: Race Relations, p.73.
- 27) Donald Young was die eerste om hierdie term te gebruik: ".... the phrases, 'minorities of racial or national origin', 'American minorities', or 'minority peoples' are here used as synonymous with the popular usage of the word race."
Sien Young, Donald: American Minority Peoples, Harper and Brothers,

New York, 1932, p.xiii.

Sosioloë gebruik hierdie term egter slegs om sekere soorte van groepe aan te dui waar daar diskriminasie en uitsluiting van volle sosiale deelneming op toegepas word.

- 28) Sien Hankins, Frank H.: An Introduction to the Study of Society, The MacMillan Company, New York, 1935, p.758.
Hankins wat hierdie term in die Sosiologie op die wyse gebruik het, beweer dat h "nasionaliteit" verwys na daardie groepe, gewoonlik rasse genoem, wat verenig word deur bande van kulturele homogeniteit, simpatie, ons-gevoel, en h begeerte om in dieselfde gemeenskap te leef.
- 29) Berry, Brewton: Op.cit., p.75.
- 30) Vir h bespreking van rasse-groepe, sien: Stonequist, Everett V.: The Marginal Man, Charles Scribner's Sons, New York, 1937, pp.12-24.
- 31) Berry, Brewton: Op.cit., p.77.
- 32) "It is not what race actually is, but what people think and feel about race that determines race relations."
Sien Walter, John A.F.: Op.cit., p.14.
- 33) Bruwer gee h duidelike uiteensetting van die begrip ras en omskryf dit as volg: "h Ras moet derhalwe beskou word as h partikuliere tipe of mensegroep waarvan elke individu wat daaronder tuishoort, die gemiddelde somatiese trekke openbaar wat kenmerkend is van sy bepaalde tipe, soos eerstens oorgeërf is van sy tipiese ouers en tweedens oordraagbaar is op sy tipiese kroos."
Bruwer, J.P.: "Grondbeginsels i.v.m. Fisiese en Kulturele Verskille", Tydskrif vir Rasse-Aangeleenthede, No.4, Vol.4, Julie 1953, p.37.
- 34) "Alle Blankes, aan die een kant, en alle Bantoe, aan die ander behoort aan twee afsonderlike rasse."
Ibid., p.41.
- 35) "Die Kleurlinge is h samestelling van verskeie rastipes en val as sodanig in h rasgroep van hul eie Die Kleurlinge kan beswaarlik beskou word as die draers van h partikuliere kultuurvorm, en skakel in die verband hoofsaaklik aan by die Afrikanervolk."
Ibid., pp.41-42.

HOOFSTUK IIIDIE AGTERGROND VAN DIE KLEURLING.§ 1: Inleiding:

Omdat die offisiële gebruik is om die bevolking van Suid-Afrika volgens etniese affiliasie vir administratiewe doeleindes te klassifiseer, sou 'n mens verwag dat dit nie 'n probleem sou wees om 'n besondere groep te definieer of te onderskei nie. Om die Kleurling egter te omskryf, veral wat fisiese voorkoms betref, besorg egter menige hoofbrekens. Dit blyk baie duidelik aan die verskeie definisies van 'n "gekleurde persoon", nie alleen in die wetgewing nie, maar ook in die uitsprake van die hof.¹⁾ Die vae en negatiewe inhoud van die meeste definisies is verstaanbaar indien die ontstaan en herkoms van die huidige Kleurlingbevolking aan ons bekend is. Hierdie probleem hang ook saam met die feit dat talle mense 'n wanopvatting het oor die agtergrond van die Kleurlingbevolking in die Kaapse Skiereiland. So beweer die Kommissaris van Kleurlingsake tereg dat: ".... there is still a surprisingly large number of people who have an incomplete picture of the origin, the composition and the problems of the Coloured population of this country."²⁾

Die Kleurlingbevolking word gekenmerk deur nie alleen 'n sterk onderskeiding in lewenstandaard, lewensopvattinge, en geestegesteldheid nie, maar ook 'n gevoel van onenigheid en onsekerheid oor

hul posisie binne die huidige rassesamestelling van die Kaapse Skiereiland. Hierdie gebrek aan samehorigheid by die Kleurling kan teruggeanaliseer word na sy biologiese en kulturele herkoms. In die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe tree hierdie onsekerheid meer en meer op die voorgrond. Dit blyk uit die differensiële opvattinge tot die kontak-situasie met die Bantoe.

Vir die doel van hierdie studie is dit dus essensieel om, indien ons die Kleurling wil verstaan, hom in sy volledige perspektief te sien. Assulks is dit nodig om insig te hê in die agtergrond van die Kleurling. Ons sal dus kortliks die herkoms, ontstaan en huidige posisie van die Kaapse Kleurling nagaan.

§ 2 : Die Herkoms van die Kleurling:

Dit word algemeen aanvaar dat die biologiese herkoms van die Kaapse Kleurling tot vier oorspronklike groepe teruggevoer kan word, naamlik Europeane, Hottentotte, Boesmans en slawe. Ons sal slegs kortliks ingaan op elk van hierdie bestandele om sodoende 'n volledige perspektief te ontwikkel.

(i) Europeane: Die aankoms en vestiging van blanke persone van Europa in die sewentiende eeu aan die suidpunt van Afrika kan beskou word as die vernaamste gebeurtenis in die ontstaan van die Kaapse Kleurlingbevolking.³⁾ Jan van Riebeeck het met die enkele doel voor oë na die Kaap gekom om met 'n handjievol blanke amptenare slegs in 'n tydelike hoedanigheid die V.O.I.K. se handelskepe met vars voorrade te voorsien. Die beleid van van Riebeeck en sy opvolgers teenoor die Strandlopers, Hottentotte en Boesmans was baie duidelik.

Hulle wou die kontak van die blankes met die inboorlinge tot die minimum beperk. 4) Die enigste kontak wat die blankes toe gemaak het, was slegs met die doel om die vrede te bewaar en handel te drywe.

Gedurende van Riebeeck se tyd aan die Kaap het die blanke bevolking tot 134 gestyg. Hiervan was 100 in die diens van die Kompanje, 10 Vryburgers, 6 getroude vrouens, 12 kinders en 6 bandiete. Bykomend was daar ook nog 10 slawe waarvan 7 vroulikes en 3 manlikes was. Die eerste tekens van die permanente vestiging van blankes was in 1657 met die toekenning van klein plasies langs die Liesbeeckrivier aan Vryburgers - blankes wat in die toekomst nie meer amptenare van die Kompanje sou wees nie. 5)

Die jaar 1670 word gekenmerk deur 'n nuwe wending in die beleid van die Here Sewentien. 'n Einde is gemaak aan die suiwer negatiewe beleid van slegs 'n verversingstasie aan die Kaap. Vanaf hierdie tydstip was die Here Sewentien baie geneë daarmee om 'n beleid van kolonisasie aan die Kaap aan te moedig, nie souseer om uit te brei nie, maar primêr om hulle houvas op die Kaap in tye van oorlog te versterk. Dit was egter eintlik eers na die aanstelling van Simon van der Stel in 1679 dat daar 'n positiewe stroom van immigrante uit Holland, Frankryk en Duitsland hulle hier kom vestig het.

TABEL I 6)

BLANKE BEVOLKING AAN DIE KAAP 1672 - 1694.

Jaartal	Manlikes	Vroulikes	Kinders	Holl. bediendes	Totaal
1672	64	39	65	53	221
1679	87	55	117	30	289
1687	254	88	231	39	432
1691	378	145	313	63	899
1694	446	195	431	87	1159

Uit die voorafgaande tabel blyk dit baie duidelik dat daar tussen die jare 1679 en 1687 'n besondere toename in die blanke bevolking was. Vanaf hierdie stadium was daar 'n aaneenlopende styging en het die permanente blanke bevolking jaarliks met rasse skrede toegeneem. Met die oornome van die Kaap deur Brittanje aan die begin van die agtiende eeu, is die blanke bevolking verder versterk met immigrante uit Brittanje.

Die vestiging van blankes aan die suidpunt van Afrika het nie alleen beteken 'n toename in die blanke bevolking en die oorbring van die Westerse kultuur nie, maar het ook 'n determinerende rol gespeel in die bepaling van die rasseverhoudings.

(ii) Hottentotte: Met die aankoms van die eerste blankes aan die Kaap het die verskillende Hottentotstamme verspreid gewoon.⁷⁾ Alhoewel die ledetal van hierdie stamme soms tot 2000 getel het, was dit gewoonlik veel minder. Die interne organisasie en samehorigheidsgevoel was baie swak ontwikkel. Hulle was 'n herdersvolk en jagters wat geen landbou beoefen het nie, terwyl hulle vir hul bestaan verder afhanklik was van melk, eetbare bessies, wortels en oorlogsbuit. Die hutte waarin hulle gewoon het, kon van plek tot plek gedra word. Dit het die gevolg gehad dat daar by hulle geen gehegtheid aan hul grond was nie sodat hulle baie maklik in kleiner groepe opgesplits het om weg te breek van hul stam om nuwe weivelde te gaan soek. Dit was hoofsaaklik as gevolg van hierdie halfhartige en ongeorganiseerde houding dat die Hottentotte so maklik van hulle grond aan die blankes afstand gedoen het.⁸⁾

As gevolg van twee klein oorloë met die blankes en die

pokkie-epidemies van 1689, 1755 en 1767 is die Hottentotte aan die Kaap totaal gedisorganiseer, stamlewe is vernietig en enige gevoel van identiteit as afsonderlike stam is uitgewis. Gedurende hierdie tyd het die Hottentotte hulle as arbeiders op blanke plase gaan vestig waar hulle met verloop van tyd nie alleen Hollands as huistaal oorgeneem het nie, maar ook die blanke gewoontes grotendeels aanvaar het. Hiermee het hulle taal, gewoontes en tradisies met verloop van tyd totaal in die vergetelheid verval. Dit was dus ook grotendeels aan hierdie omstandighede te wyte dat toenemende vermenging met die Boesmans en slawe plaasgevind het.

(iii) Boesmans: Die Boesmans was die primitiefste ras waarmee die vroeë blanke nedersetters in kontak gekom het. Op daardie stadium was die Boesmans dun verspreid oor die hele binneland. Hulle was klein van liggaamsbou. Nie alleen het hulle geen skape of beeste besit nie, maar hul het ook geen landbou beoefen nie. Hulle het van veldkos en wild gelewe, terwyl hulle in grotte, klipskeure of die mees primitiefste hutte gewoon het. Verder het hulle miere, sprinkane, akkedisse en slange geëet. Hul vernaamste wapen was giftige pyle.

n Stamorganisasie as n politieke entiteit het daar nie onder die Boesmans bestaan nie. Families was saam gegroepeer as jagtersbendes en het nooit meer as 150 tot 200 lede getel nie. Familie- en huweliksbande het, indien enige, n baie geringe rol by hulle gespeel. Die Boesman se sosiale organisasie het blykbaar nooit verder ontwikkel as die familie-stadium nie.

Die blankes wat met die Boesmans in kontak gekom het,

het die hele ras as onmenslik en verwant aan bobbejane beskou. Mans en vroue is voor die voet doodgeskiet, terwyl die kinders op blanke plase gehou is om daar te werk. Die gevolg was dat die Boesmans wat nie noordwaarts gevlug het, mettertyd grotendeels uitgeroei is. Die wat oorgebly het, het op blanke plase gaan werk waar hulle die Hollandse taal, gewoontes en geloof oorgeneem het. Hul identiteit is verlore, en dit wat wel oorgebly het, is deur die oorwig Hottentotte geassimileer.

(iv) Slawe: Die slawe aan die Kaap is almal deur blankes hiernatoe gebring. In Februarie 1657 was daar slegs tien slawe ge-wees. Alhoewel die Here Sewentien die hoop uitgespreek het dat die inboorlinge genoegsame arbeiders sou kon oplewer, was daar van die kant van veral die Vryburgers verskeie vertoë gerig tot die invoer van slawe. Die probleem is onverwags opgelos deur die aankoms van 170 slawe in Maart 1658. Gedurende Mei 1659 het nog 228 slawe van Guinea-kus gearriveer. Die behandeling van die slawe was baie goed, veral omdat hulle welwillendheid gewen wou word sodat hulle tot diens van die Kompanje kon wees. Vryburgers en ander private eienaars was later ook instaat om slawe te besit.

Gedurende die tydperk van van Riebeeck is daar 'n paar honderd slawe van die Weskus van Afrika afgelaai. Hierdie eksperiment is nie weer herhaal nie, want in die jare wat daarop gevolg het, was slawe van Oos-Afrika, Mozambique ⁹⁾, Madagascar ¹⁰⁾, en van die Kompanje se gebiede in die Ooste ingevoer. Die meerderheid van hierdie Oosterse slawe was Mohammedane, terwyl hulle die meer geskoolde arbeid en beroepe verrig het, naamlik kleremakery, bakkery,

skoennakery, messelwerk, ens. Hierteenoor was die slawe van Madagascar en Afrika minder ontwikkel en meer geskik vir handeewerk in die wingerde, saailande, boorde, en groentetuine van die blankes.

Die volgende tabel toon duidelik aan met watter toename die blankes gebruik gemaak het van slawe.

TABEL II 11)

SLAWEBEVOLKING 1672 - 1710 .

Jaartal	Vry Volwassenes	Slawe	Totaal
1672	103	63	166
1691	523	342	865
1708	798	1147	1945
1710	995	1554	2549

Volgens die offisiële sensus was daar in 1754 tussen 5,000 en 6,000 koloniste (ingeslote gekleurde blankes en vrygestelde slawe) teenoor 6,200 slawe. 13) Teen 1822 was daar 32,532 slawe in die Kolonie.

Met die vrystelling van slawe in 1834 het hulle hoofsaaklik gevestig geraak in die Westelike Provinsie. Hier het hulle geskoolde en semi-geskoolde werk verrig, sodat hulle heeltemal in die blanke se ekonomiese lewe geïntegreer is. Die Hollandse taal en gewoontes is tot 'n groot mate oorgeneem. Die Mohammedaanse geloof het egter onder die Maleier groep bly voortbestaan en onderskei hulle vandag nog van die ander Kleurlinge. Die slawe het egter die Westelike Provinsie as hulle tuiste aanvaar en hul afstammelinge beskou dit vandag nog as hulle tuiste.

§ 3: Die Ontstaan van die Kleurlingbevolking:

Met verloop van tyd het daar aan die Kaap 'n mees heterogene samestelling van menslike elemente sigself saamgegroepeer. Daar was die Kompanje se amptenare wat die funksie van handelaars en regeerder vervul het; die Kompanje se arbeiders en soldate wat hul kontrakte uitgedien het; matrose en arbeiders wat verkies het om hulle daar te vestig; die slawe en vrygestelde slawe; Hottentotte, Boesmans; en laastens die verskillende skeepsbemanningslede wat van tyd tot tyd hul verskyning gemaak het om die lewe aan die Kaap ten volle te geniet. In die kontak tussen blank en nie-blank het faktore soos ras en velkleur in daardie tyd 'n mindere, indien enige, rol gespeel. Die enigste onderskeiding wat gemaak was, was dié tussen Christen en nie-Christen. Indien 'n nie-blanke in die Christelike kerk gedoop was, was hy onmiddellik in die blanke gemeenskap aanvaar. Omdat 'n blanke vroue baie beperk was, was die verbintenisse van blanke mans met ander vroue, hetsy slaaf of inboorling, 'n logiese maatskaplike gevolg. Behalwe in die geval van buite-egtelike verbintenisse wat ten spyte van maatskaplike afkeur voorgekom het, was daar ook gereelde verbintenisse tussen blank en nie-blank, slaaf en inboorling, wat met volle maatskaplike en godsdienstige sanksie plaasgevind het.

Gedurende die eerste twintig jaar van die bestaan van die nedersetting was nie minder dan 75 persent van die kinders, soos gebore uit slawevroue, wel die gevolg van verbintenisse tussen slawevrouens en blanke mans. Dit was as 'n doodgewone verskrynsel beskou, terwyl die enigste voorwaarde wel was dat die slawevrou en kinders

gedoop moes word. 14) Met verloop van tyd het die blankes hulleself alhoemeer geïsoleer van die nie-blankes, maar die besoekende soldate, matrose en besoekers het egter nie hierdie identiteitsgevoel met die koloniste gedeel nie sodat vermenging nog steeds plaasgevind het.

Die slawe en Hottentotte word beskou as die belangrikste bestandele in die ontstaan van die Kleurling-bevolking. Vermenging tussen blankes en Hottentotte het op veel kleiner skaal voorgekom, terwyl die wat wel voorgekom het gewoonlik buite-egtelike verbintenisse was wat nie deur die Staat of die Kerk geregistreer is nie. 15) Dit was aan hierdie buite-egtelike kinders waaraan die naam "Basters" gegee is.

Die grootste bydrae tot die ontstaan van die Kleurling-bevolking was die vermenging tussen slaaf en Hottentot. Dit was 'n algemene verskynsel dat manlike slawe Hottentotte as vrouens geneem het omdat blanke vrouens vir hulle onbekombaar was en daar nie genoeg slawevrouens beskikbaar was nie. 16)

Die laaste bestanddeel wat 'n bydrae gelewer het tot die Kleurlingbevolking was die Boesman-element. Vermenging tussen die Hottentotte en die Boesmans het vrylik geskied, terwyl Boesman-slaaf vermenging 'n uitsondering was en vermenging met die blankes nooit voorgekom het nie. Die Boesman-element het egter 'n minder groot bydrae gelewer, alhoewel Marais beweer dat dit "more important (was) than is generally realized." 17)

Ten slotte blyk dit dus dat die oorwig van manlike blankes en slawe verantwoordelik was vir die grootskaalse vermenging tussen die verskillende rasse. Met verloop van tyd het daar 'n

gemeenskap ontstaan wat nie alleen mettertyd onderskei is van die blankes nie, maar ook hoofsaaklik uit Hottentotte, vrygestelde slawe en gemengdes bestaan het. Hierdie "gemengde" bevolking het in Wes-Kaapland en veral in die Westelike Provinsie gevestig geraak en onder mekaar getrou. Vandag staan hulle bekend as die Kleurlingbevolking. n Deskundige op die gebied van die Kaapse Kleurling, Dr. I. D. du Plessis, beweer dus tereg dat: "There were therefore, four original elements that combined to produce the Coloured people, the most important combination being that of the Hottentot and the slaves, the European admixture coming next in importance, and the least important being the Bushmen strain. In the course of time more European blood has been infused into the Coloured population, one source being visiting foreign seamen." 18)

Hierdie grootskaalse vermenging het egter die belangrike gevolg gehad dat nie alleen die identiteit van die Hottentotte, Boesmans en slawe verlore gegaan het nie, maar ook hul afsonderlike tradisies, taal, geloof en sentiment. Omdat daar geen lojaliteit of samehorigheidsgevoel was nie, het hulle as aanhangsels van die blanke bevolking die blanke taal, gewoontes en geloof totaal oorgeneem. Die Kleurlingbevolking het met verloop van tyd ontwikkel en n erkende deel van die Suid-Afrikaanse bevolking geword. Vandag kan hul dus met reg aanspraak maak op die Westelike Provinsie as hul tradisionele tuisgebied.

§ 4 : Huidige Posisie:

Die Kleurlingbevolking van die Unie tel vandag ongeveer 1,300,000 teenoor 2,900,000 Blankes, 9,300,000 Bantoe en 420,000 Asiate. Ongeveer 90% van die Kleurlinge woon in Wes-Kaapland, terwyl

in die Kaapse Skiereiland, wat as die kerngebied beskou word, ongeveer 300,000 Kleurlinge is. Die Kleurling is ingeweef in die ontstaan en ontwikkeling van die Westelike Provinsie. Kultureel, taalkundig, psigologies en rasse-biologies staan die Kleurling dus baie na aan die blanke in hierdie gebied. Die Kaapse Kleurling het grotendeels dieselfde kulturele waardes as die blankes en gebruik slegs die twee offisiële tale van die Unie. Ons kan dus nie anders as om aan hulle te dink as 'n eenheid, nie langs nie, maar wel as een binne-in die blanke samelewing.

Omdat die oorgrote meerderheid Kleurlinge egter 'n geredelik onderskeibare groep vorm, word hulle as 'n selfstandige eenheid behandel. Nie alleen is die meerderheid Kleurlinge fisies onderskeibaar van die blanke nie, maar die grootste persentasie van hulle staan op 'n veel laer kulturele trap dan die blankes. Nog baie is eenvoudig in hulle opvattinge en besonder bygelowig. Dit beïnvloed hulle denke en optrede. As gevolg van die gebrek aan tradisie, status en prestige, word die Kleurling gekenmerk deur 'n gebrek aan samehörigheid, onselfstandigheid en 'n gevoel van minderwaardigheid. Hierdie karaktertrekke hang nie alleen nou saam met sy biologiese en kulturele herkoms nie, maar speel ook 'n belangrike rol in sy maatskaplike organisasies.

Die Kleurlinge, met enige uitsonderings, maak sy bestaan uit verdienstes sodat sy ekonomiese welsyn afhanklik is van die bestaan en voorsiening van genoegsame en voldoende kanale om werk te verkry. Vir baie jare het die landbou, die vervaardigingsindustrie, boubedryf, handel en huishoudelike dienste ongeveer 90% van die Kleurlingarbeid opgeneem. Die fenomenale ontwikkeling van die

sekondêre industrie in die afgelope dekade het groot getalle egter uit die ander tipes van werk getrek. Veral die landbou en huishoudelike dienste het hieronder gely. 19) Verder blyk dit volgens ontledings dat die gemiddelde verdienste van Kleurlinge 43% van dié van die Blankes uitmaak. Dit is egter 72% hoër as dié van die Bantoe en net effens hoër as dié van Asië. 20)

Die feit dat die Kleurlinge die oorgrote meerderheid van die lae inkomste-groep uitmaak, het tot gevolg dat hulle sosio-ekonomiese posisie veel laer is as die van die blankes. As gevolg hiervan en ook as gevolg van die fenomenale industriële ontwikkeling en die daaropvolgende toename in die trek van die platteland na die stad is die algemene behuisingstoestande van die Kleurling vandag nog uiters swak. Reeds in 1937 word in dié verband vermeld: "Die behuisingstoestande as 'n geheel geneem waaronder die Kleurlinggemeenskappe vandag dwarsdeur die Unie lewe, kan slegs as betreurenswaardig beskou word." 21) Volgens skatting was daar toe slegs 5% Kleurlinge bevreëdigend gehuisves. Die posisie vandag is beter as destyds, maar nog uiters onbevredigend. So beweer die Kommissaris van Kleurlingsake terog dat: "Naas voldoende werkgeleentheid beskou ek die verskaffing van behoorlike behuising as die grootste hydrae wat tot die bevredigende ontwikkeling van die Kleurlingbevolking gemaak kan word." 22)

Soos in die verlede is daar vandag nog 'n baie sterk gevoel van ongeorganiseerdheid en dislojaliteit in die lewensbeskouing van die gemiddelde Kleurling. 23) Hierdie gebrek aan 'n eenheidsgevoel is veral waarneembaar op die politieke gebied waar daar verskeie organisasies bestaan wat elk 'n geringe ondersteuning kry. Die ver-naamste oorsaak hiervan vind ons in die heterogene agtergrond van

die Kleurling en die onsekere posisie wat hulle vandag tussen die blankes en Bantoe beklee.

Die vraag ontstaan egter watter posisie die Kleurling-bevolking vandag in die Suid-Afrikaanse samelewing inneem. As gevolg van die strewe na die handhawing van blanke identiteit en nasionalisme aan die een kant, en aan die ander kant die opkomende nasionalisme en nasietrots by die Bantoe, bevind die Kleurling homself geïsoleer van hierdie twee groot groepe. In die verlede het die Kleurling die Blanke as "voog" aanvaar, en alles wat Blank is so-te-sê aangeneem en sy eie maak. In die blanke se teenwoordigheid het hy beskermde gevoel, terwyl hy na die blanke opgesien het vir hulp en leiding. Die Blanke het egter nie aan die Kleurling volledige erkenning gegee nie. Met die toetrede van die Bantoe tot die politieke lewe, het die vraag ontstaan of die Kleurling nie sy kragte met die Bantoe moet verenig nie. Hierdie strydpunt veroorsaak vandag onder die Kleurlinge splittings, terwyl hul intussen deur hierdie twee groepe as 'n soort van politieke speelbal gebruik word.

Die afgelope dekade het die Bantoe egter die tradisionele tuisgebied van die Kleurling binnegedring. Hierdie omwenteling in die bestaan van die Kleurling bring mee dat die Kleurling in direkte kontak met die Bantoe kom. Gesien in die lig van die Kleurling se biologiese herkoms en tradisionele posisie ontstaan die vraag hoe die Kleurling op hierdie nuwe verskynsel reageer. Dit is die doel van hierdie studie om te konsentreer op hierdie aspek van die Kleurling se bestaan. Voordat ons egter by die kern van die probleem kom, sal ons eers net kortliks let op die toetrede van die Bantoe in die Kaapse Skiereiland.

85 : Voetnota's:

- 1) Sien Patterson, Sheila: Colour and Culture in Southern Africa, Routledge and Kegan Paul, Ltd., London, 1955, p.16.
- 2) Du Flessis, Dr. I.D.: The Coloured People of South Africa: Some Aspects of their present Position, Referaat gelewer op die Sesde Jaarvergadering van S.A.B.R.A., Stellenbosch, Januarie 1955, Nasionale Handelsdrukkery, Bpk., Elsie'srivier, 1955, p.14.
- 3) Patterson, Sheila: Op.cit., p.18.
- 4) MacMillan, W.M.: The Cape Colour Question, Faber and Gwyer, London, 1927, p.14.
- 5) Sien MacCrone, I.D.: Race Attitudes in South Africa, Oxford University Press, London, 1937, p.29.
- 6) Ibid., p.59.
- 7) Sien Marais, J.S.: The Cape Coloured People 1652-1937, Longmans, Green & Co., London, 1939, pp.5-6.
- 8) Schapera, Isaac: The Khoisan Peoples of South Africa, G.Routledge & Sons, London, 1930, pp.246-251.
- 9) Die Mozambique-slawe moes Bantoe-sprekend gewees het. Kleurlinge van hierdie Negroid herkoms word vandag nog as "Masbiekiers" genoem.
- 10) Hierdie slawe het van Madagascar, Bengal, Ceylon, en die Oos Indiese-eilande gekom. Die meerderheid was egter van Madagascar. Hulle was Negroïde met 'n insypeling van Indonesiese "bloed", terwyl hulle 'n Indonesiese taal, Maleis, gepraat het met 'n paar kenmerkende Bantoe terme.
- 11) MacCrone, I.D.: Op.cit., p.75.
- 12) 'n Slaaf was as volwasse beskou indien hy die ouderdom van 16 jaar bereik het.
- 13) Marais, J.S.: Op.cit., p.2.
- 14) Sien vir verdere besonderhede: MacCrone, I.D.; Op.cit., p.42.

- 15)&16) Vir verdere besonderhede sien:
(i) MacCrone, I.D.: Op.cit., p.44.
(ii) Marais, J.S.: Op.cit., p.10.
- 17) Sien Marais, J.S.: Op.cit., p.13.
- 18) Du Plessis, Dr.I.D.: Op.cit., p.15.
- 19) Vir verdere besonderhede verkry van Prof.Sadie sien:
Sadie, Prof.J.L.: Die Plek van die Kleurling in die Suid-Afrikaanse Ekonomie, Referaat soos gelewer op die Sesde Jaarvergadering van S.A.B.R.A., Stellenbosch, Januarie 1955, Nasionale Handelsdrukkery, Bpk., Elsie'srivier, 1955.
- 20) Ibid., p.69.
- 21) Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake Die Kaapse Kleurlingbevolking van die Unie, U.G.No.54 van 1937, Staatsdrukker, Pretoria, 1938, p.115.
- 22) Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake vir die Jaar geëindig 31 Maart 1952, Oorspronklike Manuskript geraadpleeg, Dep. van Kleurlingsake, p.52.
- 23) Dr.I.D.du Plessis druk dit as volg uit: "An aspect of Coloured life that is perplexing to the casual observer is the amount of disunity and relative paucity of sustained organized effort amongst the Coloured people." Sien du Plessis, I.D.,: Op.cit., p.25.

HOOFSTUK IVDIE TOETREDE VAN DIE BANTOE.§ 1 : Wie is die Bantoe ¹⁾:

Die Suid-Afrikaanse Bantoe word hoofsaaklik op grond van taalkundige oorwegings, hoewel gesteun deur algemeen kulturele kenmerke, gegroepeer in vier hoofafdelings, naamlik die Nguni-groep, die Sotho-groep, die Venda-groep en die Shangana-Tsonga-groep. Alhoewel hierdie vier hoofafdelings verder onderverdeel kan word, vorm hulle egter 'n eenheid met kenmerke wat hulle van die Bantoe wat meer noordwaarts woon, onderskei.

Volgens 'n suiwer biologiese benadering is deskundiges van mening dat daar minstens drie rasse-elemente in die Suid-Afrikaanse Bantoe aanwesig is, nl. Neger-, Boesman- en Hamitiese-elemente. Die Hamitiese-element wat vanuit Noord-Afrika afkomstig is, behoort tot die Kaukasiese rassegroep. Die opvatting bestaan dat die Hamitiese ras (deur sommige skrywers die Bruin ras genoem) verwant is aan die Mediterreense ras van Suidelike Europa en Noord-Afrika. Die Neger-element is afkomstig van Sentraal-Afrika waar Negers, volgens Egiptiese geskrifte, duisende jare voor die geboorte van Christus woonagtig was. Die Boesman-element kan tweeledig wees. Dis bekend dat mense van Boesman-voorkoms die grootste gedeelte van Oos-Afrika

bewoon het. Fisies-antropologiese gegewens toon dat die Hamite aan Boesman invloed onderhewig was voor hulle met die Negers in kontak was. So vind ons dat stamme wat h taal praat wat ooreenstem met die van die Boesmans, in Tanganyika gekry is. Die naam wat die Bantoe vir die Boesman gebruik het ("Batwa"), word selfs onder die Noordelike Bantoe aangetref. Die Sotho-begrip vir "die suide", "Borwa", beteken eintlik die woonplek van die Boesmans. Nadat die Bantoe in die suide sy verskyning gemaak het, het hulle nog verder met die Boesmans vermeng.

Die rassiese samestelling van die Bantoe word veral weerspieël in sy fisiese voorkoms. Sy biologiese erfenis word gekenmerk deur h donkerkleurige vel, donker goedgevormde oë, kort swart kroeshare, breë neusvleuels en betreklike vol lippe waarvan die membraamdele na buite neig. Hierdie fisiese kenmerke geld in die algemeen, terwyl variasies dikwels voorkom.

Die kultuur van die Bantoe behoort tot die primitiewe volke van die wêreld. Dit word gekenmerk deur eenvoudige en natuurlike lewenswyse wat nog tot h groot mate staties is en nie die dinamiese elemente openbaar waardeur die moderne gemeenskappe gekenmerk word nie. Die omvattende tradisionele eenheid in die maatskaplike organisasie is die stam, wat geweef is om h kerngroep wat afstam van gemeenskaplike voorouers wat as die stigters van die stam gehuldig word. Hierdie kerngroep lewer die gesaghekkers van die stam, terwyl die eenheid van die stam in die stamhoof gesimboliseer word. Binne die sosiaal-strukturele geheel het elke individu sy vaste en besondere posisie, voorregte, verpligtinge, en verantwoordelikhede. Elke lewensfase word betree eers na die deurmaak van rituele handeling en

seremonies.

Die Bantoe-huwelikstelsel, met die oorhandiging van "lobolo", het die gevolg dat die hele stamgemeenskap uiteindelik oor-en-weer in 'n skuldverhouding teenoor mekaar staan. Verder berus die gesag oor die vrou en kinders by die vader. Die voortbring van kinders is 'n fundamentele vereiste, en daarom ook dat die karakter van die huwelik gegrond is op meervrouedom.

Die religieuse beskouinge van die Bantoe berus op die begrippe van persoonlike en onpersoonlike supernaturalisme. Hulle glo in die bestaan van 'n Opperwese vër verwyderd van die mens en wat alleen bereik kan word deur die hiërargie van voorvadergeeste, wat as bemiddelaars tussen die individu en die Opperwese optree. Die geloof in die bonatuurlike en towery beïnvloed hul hele lewe. Dit bestaan in die opvatting dat die mens instaat is om bonatuurlike magte volgens sy wil te manipuleer in sy eie besondere behoeftes. Sodanige magte kan op die mens inwerk, òf op geheimsinnige en onverklaarbare wyse, òf deur die aanraking van bepaalde persone, diere of voorwerpe "belaaï" met bonatuurlike krag.

Ten slotte blyk dit egter dat die huidige tendens daarop dui dat die Bantoe, soos veral in die stede gevind word, vandag sy kommune-gerigtheid as individu op die agtergrond skuif vir die opkomende gevoel van individualisme. Hierdie verbrokkeling van die kommune- en stam-gevoel is veroorsaak deur die Bantoe se kontak met die blanke beskawing. Die mees ooglopende resultaat van hierdie kontak is die uiterlik waarneembare, naamlik die verandering wat ingetree het in die verbruikersbehoefte van die Bantoe. Dit blyk

veral wat die kleding, voeding, behuising, werktuie en huisgereedskap betref. Die maatskaplike lewe het, hoewel nie so in die ooglopende as die materiële lewe nie, tog ook nie ontkom aan veranderinge veroorsaak deur die inwerking van nuwe ekonomiese eise, van die skool, en die Christelike kerk nie. Die eenvoudige bestaanseconomie is deur die kontak met die Blanke in toenemende mate gedwing tot absolute verandering. Die opkoms van individualisme onder die Bantoe gaan ook gepaard met die vervaging van die tradisionele en seremoniële gebruike en gewoontes van die Bantoesamelewing. In die Bantoe se stryd om erkenning, status en prestige verwerp hy alles wat hom kan strem of minderwaardig is. Hy is besig om die blanke beskawing te aanvaar ten koste van sy tradisie en verlede.

§ 2 : Toetrede in Wes-Kaapland voor 1910:

Die toetrede van die Bantoe in Wes-Kaapland hang ten nouste saam met twee belangrike faktore wat n deurslaggewende rol gespeel het. Aan die een kant was daar die filantropiese en liberalistiese beskouings van die 18de en 19de eeu, terwyl aan die ander kant die Hottentotte, Boesmans en vrygestelde slawe nie voldoende arbeid in Wes-Kaapland kon verrig nie.

Die sogenaamde "paswette" was die eerste maatregel waarmee getrag is om beheer oor die toetrede van die Bantoe in blanke gebied uit te oefen: "In vroegen dagen was hun (paswette) doel hoofdzakelijk gemunt om te waken tegen een instroming van naturellen uit de naburige barbaarse stamme en voor de bescherming van vee en eigendom van grensboeren." 2) Die beleid van die Britse Regering 3) het egter verskeie veranderings ondergaan 4), terwyl die filantropiese bewegings 5)

in opstand gekom het teen enige moontlike beperking wat op die Bantoe geplaas is.

Dit was egter eers in 1848, na die Oorlog van die Byl, dat Sir Harry Smith 'n beleid geformuleer het wat later 'n direkte invloed op Wes-Kaapland sou hê. Hy het in 'n proklamasie aangekondig dat Bantoe-arbeid, veral vir plaaswerk, aangemoedig sal word volgens 'n "Form of Indenture" 6). In die Westelike Provinsie is hierdie skema ook bekend gemaak d.m.v. die Goewerments Gazette, met die gevolg dat Montagu, die Koloniale Sekretaris, baie gou met aansoeke oorstroom was. 7) Die aanvraag na arbeid was baie dringend, veral soos weerspieël word in die aansoek van plaasboere. Uit Caledon het 197 grondeienaars en landbouers by die Regering gekla oor die verliese wat gely word as gevolg van die agteruitgang van die Hottentot-arbeiders. Dit blyk dat: "The Farmers in many of the country districts ... are so crippled by want of a steady supply of labour, as to be unable to work their farms with efficiency and success." 8) Hulle kla oor die oneerlikheid en die dronkenskap van die gekleurde mense, sowel as die onwettige wyses waarop hulle gereeld hul dienskontrakte verbreek.

As gevolg van hierdie aanvraag na Bantoe-arbeid in Wes-Kaapland is omsendbriewe aan die onderskeie magistrats in Brits Kaffraria gestuur waarin versoek word om jong Bantoe-mans vir werk in Kaapstad te rekruteer. Maclean het in Oktober 1857 van Oos London 150-mans, vrouens en kinders na Kaapstad verskeep, terwyl Crouch, 'n Transkeise handelaar, van Butterworth in Desember 1857 'n verdere 139 Bantoe aangestuur het. In November van dieselfde jaar het Maclean

nog 50 Bantoe verskeep.⁹⁾ Met verloop van tyd het verskeie groepe Bantoe in die Westelike Provinsie aangekom, terwyl ander van distrik tot distrik na die Kaap beweeg het.¹⁰⁾

Op 5 Augustus 1879 word die volgende syfers aangaande die teenwoordigheid van Bantoe in die Westelike distrikte aan die Koloniale Parlement bekend gemaak: 1,242 mans, 1,164 vrouens, en 1,472 kinders, met 'n totaal van 3,878 Bantoe. Die onkoste aan vervoer het £ 29,607.10.6 beloop.¹¹⁾

Aangaande die probleem om huisvesting vir die Bantoe te verkry, meld van der Horst as volg: "In 1884 owing to the difficulty experienced in obtaining labour, the largest firm of landing and delivery contractors erected a location within the Docks area, where it housed and fed approximately five hundred natives, most of whom were obtained in the Transkei."¹²⁾

Gedurende die Anglo-Boere Oorlog 1899-1902 is daar in Kaapstad verskeie Bantoe in diens geneem om in die dokke te help. Die oorlog het egter 'n lang en ernstige depressie veroorsaak, sodat gedurende 1903-1909 heelwat minder Bantoe-arbeid gebruik is. Die Bantoe-bevolking in Kaapstad het van 779 in 1891 na 3,341 in 1904 gestyg, terwyl dit in 1911 weer slegs 1,388 was.¹³⁾

Ten slotte blyk dit dat die Bantoearbeiders wat aanvanklik gebruik is slegs uit trekarbeiders bestaan het. Die Bantoe het egter reeds in daardie tyd die neiging getoon om stadswerk bo plaaswerk te verkies.¹⁴⁾

§ 3 : Toetrede in die Kaapse Skiereiland na 1910:

Volgens die sensus syfers was daar in 1911 'n totale getal van 6,334 Bantoe aanwesig in Wes-Kaapland. Hiervan was 5,125 manlikes en 1,209 vroulikes. In die vier distrikte van die Kaapse Skiereiland, Kaapstad, Simonstad, Wynberg, en Bellville was daar 3,250 Bantoe. Die posisie was dus dat 51.3 persent van die totale Bantoebevolking in Wes-Kaapland in die Kaapse Skiereiland werksaam was. Die oorgrote meerderheid van hierdie Bantoe het in die Ndabeni-lokasie gewoon. 15)

Die Bantoe het egter stadig sy aandeel in die ekonomiese organisasie van die Kaapse Skiereiland verstewig. Waar daar 'n arbeidstekort ontstaan het, is dit uit die arbeidspotensiaal van die Bantoe aangevul. Vir alle praktiese doeleindes was hulle vry om na die gebied te beweeg en selfs om hier grondbesit te verkry. Van laasgenoemde voorreg het hulle egter nie gebruik gemaak nie. Met die toenemende toetrede van die Bantoe na stede is van owerheidsweë gepoog om deur wetgewing en ander maatreëls die binnekome, verblyf en grondbesit van die Bantoe te omskryf, te beperk, en te beheer. 16)

Ten spyte van menigvuldige beheermaatreëls het die Bantoebevolking van 1911 tot 1921 verdriedubbel naamlik van 3,250 tot 10,668. Die posisie in 1936 was dat die totaal gestyg het na 15,485 Bantoe (11,763 manlikes en 3,722 vroulikes). Die toetrede van die Bantoe in hierdie tyd het nie so 'n groot toename getoon nie, en wel omdat die industrië nog nie so ontwikkel was nie, en die aanwesigheid van die groot getalle Kleurlingarbeiders voldoende

was om die arbeidstekort aan te vul.

Tot 1939 het die Munisipaliteit van Kaapstad die Bantoe verplig om sy dienskontrak te registreer.¹⁷⁾ Met die toenemende toetrede van die Bantoe het die Regering ingegryp met 'n maatregel waarvolgens teen die Bantoe opgetree kon word indien hulle nie hulle dienskontrak onmiddellik aanvaar nie.¹⁸⁾ Volgens die destydse Minister van Naturellesake, Mnr. H.A. Fagan, is tot hierdie stap oorgegaan uit vrees dat die werkloosheid, veral onder die Kleurlingbevolking, plaaslik vererger sou word as gevolg van die kontinue toetrede van die Bantoe. M.b.t. hierdie proklamasie beweer die Kaapse Vlakte Komitee dat die Bantoe, wanneer hy werk bekom, die Kleurling verdring op verskillende terreine van ongeskoolde arbeid en Kleurlinge se lewensstandaard gevolglik verlaag.¹⁹⁾

Die aantrekkingskrag van hoër lone het egter veroorsaak dat ten spyte van die beheermaatregels die Bantoe nog steeds werk kom aanvaar het.²⁰⁾ Verskeie pogings is aangewend om hierdie stroom te stuit waarvolgens nie alleen die Bantoe in die reserwes op hoogte gestel is nie, maar ook die spoorweë gelas is om beheer uit te oefen.²¹⁾ As gevolg van die hoë onkoste verbonde aan die terugstuur van die onwettige Bantoe in die Kaapse Skiereiland, het die tempo in die toename van die Bantoe in die oorlogsjare en veral daarna ontsettend toegeneem.

Dit word bereken dat die Bantoebevolking van Wes-Kaapland van 1921 tot 1936 met 52.47 persent toegeneem het, terwyl dit vanaf 1936 tot 1951 met 281.05 persent vermeerder het.²²⁾ In die Kaapse Skiereiland het die tempo in toename dieselfde vermeerdering getoon.

Uit die volgende tabel blyk dit baie duidelik:

TABEL III

BANTOE IN KAAPSE SKIEREILAND 1911-1954.

Magistraatsdistrik		Manlik	Vroulik	Totaal
1911 -	Bellville	94	53	147
	Kaap	1643	514	2157
	Simonstad	178	74	252
	Wynberg	562	132	694
	TOTAAL	2477	773	3250
1921 -	Bellville	462	143	605
	Kaap	6145	1540	7685
	Simonstad	671	170	841
	Wynberg	1266	271	1537
	TOTAAL	8544	2124	10668
1936 -	Bellville	1061	251	1312
	Kaap	4929	1715	6644
	Simonstad	610	246	856
	Wynberg	5163	2510	7673
	TOTAAL	11763	3722	15485
1946 -	Bellville	4919	1382	6301
	Kaap	9016	4332	13348
	Simonstad	2110	744	2854
	Wynberg	14677	5796	20473
	TOTAAL	30722	12254	42976
1951 -	Bellville	7399	3070	10469
	Kaap	11947	6286	18233
	Simonstad	2155	1047	3202
	Wynberg	19255	9115	28370
	TOTAAL	40756	19518	60274
1954	TOTAAL	-	-	97,700 24)

Dit blyk dus dat die Bantoe-bevolking van die Kaapse Skiereiland die afgelope 43 jaar met ongeveer 94,500 toegeneem het. Die vestiging van die Bantoe het veral in die magistraatsdistrik van

Wynberg plaasgevind. Hierdie toename in die Bantoebevolking het nie alleen op wettige wyse nie, maar veral ook a.g.v. onwettige metodes van binnekoms plaasgevind. Alle moontlike metodes waarvolgens die bestaande beheermaatreëls ontduik kon word is gevolg. 25)

Die feit bly egter staan dat die Bantoe in toenemende getalle na die Kaapse Skiereiland gekom het. Alhoewel die meeste van hulle slegs trekarbeiders is, het hulle arbeidskragte 'n belangrike omwenteling in die industriële ontwikkeling meegebring, terwyl hulle teenwoordigheid in die Kaapse Skiereiland 'n omwenteling in die verloop van die lewensbestaan van die Kleurlingsamelewing veroorsaak het.

§ 4 : Faktore verantwoordelik vir die Toetrede:

Die oënskynlike mislukking van masjinerie daargestel deur die Stadsgebiede Wet om die toetrede van die Bantoe te beheer, moet eerstens toegeskryf word aan die inherente swakhede van die Wet self, en tweedens aan die optrede van die plaaslike owerhede wat die beheermaatreëls administreer, of nagelaat het om betyds van die toestromingsbeheer kragtens die betrokke wetgewing gebruik te maak. 26)

Die aktiwiteite met die Tweede Wêreld Oorlog het meegebring dat toenemende Bantoe-arbeid gebruik is in die oprigting van verdedigingswerke en in die Kaapse hawe. 27) Na aanleiding van hierdie toestroming, rapporteer Mr. Slarke in 1943 as volg: "In the years following the outbreak of war industrial and military demands have increased so rapidly as to necessitate almost unrestricted admission of Natives and the relaxation of careful built up safeguards against undue influx. During the latter half of 1942 the demand for labour exceeded the supply and unco-ordinated efforts by naval,

military and civil employers and contractors to remedy this position have materially contributed to the present state of congestion in the Peninsula." 28)

Die na-oorlogse ekonomiese voorspoed het groot skaalse nywerheidsuitbreidings in die Skiereiland in die hand gewerk - sodanig dat die gevreesde oorskot van Bantoe-arbeid nie bewaarheid geword het nie, maar dat steeds meer arbeiders jaarliks benodig en verkry is.

'n Belangrike faktor in die toenemende toetrede van die Bantoe, is die feit dat werkgewers oor die algemeen die Bantoe as 'n beter werknemer as die Kleurling beskou. Nie alleen is die Bantoe, volgens dié werkgewers, meestal fisies sterker en het 'n beter uithou vermoë nie, maar is hy ook nie so verslaaf aan sterk drank en "stadslui" soos die Kleurling nie. Daarom is die instroming van die Bantoe deur werkgewers in die algemeen en in die besonder deur nyweraars, wie se produksie van gereelde werkgewoontes afhang, verwelkom en aangemoedig. 29)

'n Verdere belangrike oorweging vir die Bantoe in sy toetrede tot die Kaapse Skiereiland is die feit dat hy hier hoër lone verdien as in ander dele van die land. Die hoër lone word toegeskryf aan: "the fact that wage determination are fixed on the standard of living of the Coloured labourer, which is, generally speaking, higher than that of a Native." 30) Hiermee hang saam die feit dat die lewe aan die Kaap vir die Bantoe besonder aantreklik is omdat hy in baie opsigte netsoos die Kleurling behandel word. Op sosiale gebied beweeg die Bantoe op gelyke voet met die Kleurling.

Dit gee aan hulle die geleentheid om met Kleurlingvroue, veral die meer blanke Kleurlinge, te assosieer en te trou. Hierdie omstandighede verleen aan die Bantoe nie alleen die geleentheid om die stadslewe te geniet nie, maar ook verkry hy meer erkenning en voel hy nader aan die blanke. Indien die Bantoe hier met 'n Kleurlingvrou trou, is die moontlikheid ook soveel sterker dat hy nie teruggestuur sal word na sy land.

Genoemde faktore en ook die feit dat die Bantoereserwes nie genoegsame geleentheid bied aan die Bantoe om h bestaan te maak nie, het veroorsaak dat die Kaapse Skiereiland se Bantoebevolking met rasse skrede toegeneem het.

§ 5 : Die Buitelandse Bantoe:

Die aandag is reeds in 1929 daarop gevestig dat sekere Bantoe uit dele buite die Unie van Suid-Afrika na die Kaapse Skiereiland kom. Sedertdien het verskeie persone en organisasie hul bekommernheid oor hierdie verskynsel uitgespreek. 31) Die eerste drastiese beheermaatreëls in die verband vind ons in die Naturelle (Stadsgebiede) Konsolidasie wet van 1945, soos vervat in Art.12. Die Bantoe afkomstig uit ander gebiede van die Unie, Suid-Wes-Afrika, Basoetoeland, Swaziland, Betsjoeanaland en Swaziland, word as buitelandse Bantoe behandel.

Die Buitelandse Bantoe word na die Kaapse Skiereiland gelok nie alleen deur die hoër loon nie, maar ook deur die groter mate van vryheid wat hulle hier geniet. Hulle werk gewoonlik in hotelle, losieshuise, privaathuise, fabrieke, ens. waar hulle 'n loon ontvang wat 30-50% hoër is as die wat hulle in hul eie land sou ontvang.

Verdere aantreklikhede is die afwesigheid van die aandklokreëlings, die bekombaarheid (onwettig) van drank, die vrylike assosiasie met Kleurlingvroue en die aanvraag na buitelandse Bantoe deur werkgewers in hotelle, losieshuise ens.

Volgens 'n opname ³²⁾ in die Kaapse Skiereiland blyk dit dat 37% van Nyassaland, 32% van Suid Rhodesië, 17% van Noord Rhodesië, 17% van Portugees-Oos-Afrika, en 7% van ander gebiede afkomstig is. Hierdie Bantoe beskou hulleself as "foreigners". Hulle onderskei hulleself nie alleen van die Unie Bantoe nie, maar beskou hulleself as gelyk met die Kleurlinge. Assulks assosieer hulle nie met die Unie-Bantoe nie, en is tot 'n groot mate meer verstedelik en ontstam. Die teenwoordigheid van die buitelandse Bantoe skep dus 'n probleem opsigself.

§ 6 : Samevatting:

Uit die voorafgaande bespreking blyk dit baie duidelik dat in die afgelope twintig jaar daar 'n belangrike omwenteling gekom het in die lewensbestaan van die Kaapse Kleurlingbevolking. Hierdie omwenteling het grotendeels op die ekonomiese en sosiale gebied waar die toenemende getalle Bantoe die sterkste gevoel is, plaasgevind. Die Sekretaris van Naturellesake het reeds in 1943 die probleem as volg gestel: "In coming here they have supplanted the Coloured man in many spheres of industrial and commercial activity, and since 1941 the position has been accentuated by the absence of large numbers of Coloured men on military service." Hy vervolg verder: "But I think we should realise that employers rely more and more on native labour for their requirements and that the native forms a permanent

economic factor in the life of this community. The time has passed for us to regard the native as an unwanted intruder." 33)

Sedertdien het die Bantoe steeds in groot getalle sy toetrede in die tradisionele tuisgebied van die Kleurling gemaak. Die huidige tendens word deur die Sekretaris van Naturellesake as volg omskryf: "In die oombliklike belang van nywerheidsontwikkeling is dit toegelaat dat naturelle in aansienlike getalle Wes-Kaapland binnedring, n landstreek wat vër van die Bantoegebiede verwyder is. In die blywende belang van die Kleurlingbevolking en van die land as geheel moet die Westelike Provinsie weer deur hulle ontruim en die tradisionele demografiese orde daardeur herstel word wat genoeg "Lebensraum" aan die Kleurling gee om in sy regmatige behoeftes te voorsien." 34)

Dit word bereken dat van die ongeveer 97,700 Bantoe in 1954, die oorgrote meerderheid afkomstig is van die Transkei en die Oiskei, en dus aan die Nguni-Bantoe-groep behoort. Die herkoms van die Bantoebevolking in die Skiereiland was as volg: 88% Nguni, 7% Sotho, 3% Protektoraat, en 2% buitelandse Bantoe. 35) Eyna die helfte van die totale Bantoebevolking in die Skiereiland is op hierdie stadium nog enkellopende werkers, terwyl dit beteken dat die oorgrote meerderheid van die volwasse mans nog trekarbeiders is.

Gesien in die lig van hierdie studie skeep die teenwoordigheid van die groot getalle Bantoe in die Skiereiland n belangrike ekonomiese sowel as maatskaplike probleem vir die tradisionele Kleurlingbevolking. Hierdie omvattende probleem openbaar sigself op verskeie gebiede. Die doel van hierdie studie is, egter om n spesifieke

fase in hierdie groter gekompliseerde probleem waar te neem en te omskryf. Gesien in die lig van die agtergrond van die Kleurling sal hierdie studie sigself bepaal by daardie maatskaplike prosesse wat voorkom in die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe. Ons sal primêr konsentreer op die huidige tendens waarin die Kleurling op die sosiale gebied in kontak kom met die Bantoe. Uit hierdie waarneming sal 'n patroon van kontak en assosiasie geformuleer word wat as aanduiding sal dien van die mate waartoe die toetrede van die Bantoe 'n wending in die lewensloop van die Kleurling veroorsaak het.

§ 7 : Voetnote's:

- 1) Besonderhede verkry uit: Verslag van Kommissie vir die Sosio-ekonomiese Ontwikkeling van die Bantoegebiede binne die Unie van Suid-Afrika, U.G. No.61 van 1955, Staatsdrukker, Pretoria, pp. 1-4.
- 2) Inter-Departementele Komitee op Naturelle Paswette van 1920, U.G.No.41 van 1922, Staatsdrukker, Pretoria, p.2.
- 3) Vir standpunt van die Britse Regering, sien: Notule van Wetgewende Raad van 1855, p.2., soos aangehaal van der Horst, S.: Op.cit., p.17.
- 4) Vir verdere besonderhede insake die uitvaardiging van Ordonnansies sien: van der Horst, Sheila T.: Native Labour in South Africa, O.U.P., London, 1942, p.12.
- 5) Vir verdere besonderhede oor die filantropiese benadering, sien standpunt van Dr. Phillip: Researches in South Africa, pp. 320-331, soos aangehaal deur: van Biljon, P.: Grensbakens tussen Blankes en Swart in Suid-Afrika Juta & Kie, Bpk., Kaapstad, 1952, pp.102-103.
- 6) Grahamstown Journal, February 5th and 12th, 1848, soos aangehaal deur: du Toit, A.E.: The Cape Frontier: A Study of the Native Policy with special reference to the years 1847-1866, National Commercial Printers, Limited, Elsie'srivier, 1954, p.249.

- 7) Vir verdere besonderhede sien: du Toit, A.E.: Op.cit., p.250.
- 8) Sien Marais, J.S.: The Cape Coloured People (1652-1937), pp.200-204.
- 9) Du Toit, A.E.: Op.cit., p.255.
- 10) Ibid., p.256.
- 11) A.43-1879: Office of the Secretary of Native Affairs, Cape Town, 5 August 1859.
- 12) Van der Horst, S.: Op.cit., p.95.
- 13) Ibid., p.235.
- 14) Van der Horst beweer dat: "Many natives preferred to seek work in the towns where cash wages were higher, hours of work shorter and life freer than on the farm."
Sien van der Horst, S.: Op.cit., p.97.
- 15) Die Ndabeni-lokasie was as noodmaatreël opgerig kragtens Wet no.40 van 1902, na die uitbreek van die builepes-epidemie in Kaapstad.
- 16) Vir verdere besonderhede sien die besluite van die Naturellesake Kommissie (1903-1905); die Naturellen Grond Wet van 1913 (Wet No.27 van 1913); en die Naturelle-trust en -Grond Wet van 1936 (Wet No.18 van 1936) en Wet No.46 van 1937. Hiervolgens kon die Bantoe in die Kaapse Skiereiland geen grond vrylik aankoop, huur of besit nie, terwyl hulle verder verplig was om in sekere aangewese woongebiede huisvesting te verkry.
Die Naturellen (Stadsgebiede) Wet van 1923 (Wet No.21 van 1923) en die Naturelle (Stadsgebiede) Konsolidasiewet (Wet No. 25 van 1945) met verdere wysigings het definitiewe maatreëls omskryf waarvolgens getrag is om die binnekoms en verblyf van die Bantoe in veral die stedelike gebiede te beheer. Sien veral die Naturelle (Stadsgebiede) Konsolidasiewet van 1945 die volgende Artikels:- Art.23, 24, 10, 10bis, 12, 13, en 15 - vir die volledige organisasie en beheer van die Bantoe in die stedelike gebied.
- 17) Volgens Art.12 van Wet No.21 van 1923 het die Munisipaliteit van Kaapstad regulasies uitgevaardig waarvolgens beheer oor beweging gekontroleer is deur verpligte dienskontrak.
- 18) Die Goewerneur-Generaal het uit eie beweging ingevolge Proklamasie No.105 van 1939 vanaf 9 Junie Art.5 bis op Kaapstad van toepassing gemaak.

- 19) Report of A Committee of Enquiry into Conditions Existing on the Cape Flats and Similarly Affected Areas in the Cape Division, 1942, U.G.No.18 van 1943, par.77, p.7.
- 20) Die Burgemeester van Kaapstad verklaar in 1941 dat: "Despite the fact that the entry of Natives was restricted as from 1st July 1939, by Proclamation No.105 of 1939, Natives continue to come here, attracted principally by the higher wages they can earn in comparison with other parts of the Union."
Verkry uit: "The City of Cape Town: Minutes of His Worship the Mayor, 1941, p.46, soos aangehaal deur: Olivier, M.J.: Stedelike Naturelle Administrasie in Wes-Kaapland, M.A.-thesis, Universiteit van Stellenbosch, 1955, p.94.
- 21) Sien vir besonderhede: Olivier, M.J.: Op.cit., pp.95-96.
- 22) Smit, J.P.: Naturelle-Arbeid in Wes-Kaapland, M.A.thesis, Universiteit van Stellenbosch, 1955, p.33.
- 23) Ibid., p.25.
- 24) Eiselen, Dr.W.W.M.: Die Kleurling en die Naturel, Referaat gelewer op die Sesde Jaarvergadering van S.A.B.R.A. te Stellenbosch, Januarie 1955, Nasionale Handelsdrukkery, Bpk., 1955, p.110.
- 25) Sien Memorandum van Bestuurder insake Onwettige Naturelle, 9.3.1948, soos opgesom deur Olivier, M.J.: Op.cit., p.105.
- 26) Toestromingsbeheer en die administrasie van die Bantoe binne die verskillende stedelike gebiede is feitlik geheel en al aan die gesag van die plaaslike owerhede oorgelaat sonder behoorlike toesig van die Sentrale Regering.
- 27) In 1943 waarsku die Burgemeester van Kaapstad as volg: "The continued influx of Natives to the Cape Peninsula brought about chiefly through extensive building operations on Defence and other works has caused serious concern."
Sien: "City of Cape Town: Minutes of His Worship the Mayor, 1943, p.9.; soos aangehaal deur Olivier, M.J.: Op.cit., p.88.
- 28) Report on Inspection of Conditions of Natives in the Cape Peninsula, 1943, p.1, soos aangehaal deur Olivier, M.J.: Op.cit., p.88.
- 29) In die verband verklaar die Sekretaris van Arbeid per brief aan die Sekretaris van Naturellesake as volg: "Many of the larger employers of unskilled labour in Cape Town prefer Natives to Coloureds on the ground that the Native is hardier and more able to stand up to hard work, and also that prospective employers do not always pay regard to the existing supply of

Coloured labour available before engaging Natives from areas outside Cape Town."

Sien Brief in Leggers van die Administrasie Kantoor, Langa, soos aangehaal deur Olivier, M.J.: Op.cit., p.88.

30) Ibid., p.88.

31) Vir verdere besonderhede sien:

(i) Smit, J.P.: Op.cit., p.31.

(ii) Olivier, M.J.: Op.cit., pp.133-137.

(iii) Ziervogel, Dr.D.: Die Buitelandse Naturel in Suid-Afrika, Referaat gelewer op die eerste Jaarvergadering van S.A.B.R.A., Februarie 1950, Pro.Ecclesia-Drukkery Bpk., pp.90-98.

(iv) Eiselen, Dr.W.W.M.: Op.cit., p.119.

(v) U.G. No.61 van 1955, pp.39-41.

32) Sien Olivier, M.J.: Op.cit., p.135.

33) "Notes on a Conference between the Minister of Native Affairs and Local Authorities of the Cape Peninsula, 28 April 1943" soos aangehaal deur: Ibid., p.90.

34) Eiselen, Dr.W.W.M.: Op.cit., p.124.

35) Sien Eiselen, Dr.W.W.M.: Op.cit., pp.111-112.

HOOFSTUK V

KONTAK EN ASSOSIASIE.

Uit die voorafgaande bespreking blyk dit baie duidelik dat daar gedurende die afgelope paar dekades 'n belangrike wending in die lewensomstandighede van die Kaapse Kleurling gekom het. Hierdie wending is grotendeels veroorsaak deur die toenemende kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe.

Waar twee of meer rassegroepe dieselfde geografiese gebied bewoon en 'n bestaan daarin maak, volg kontak en assosiasie noodwendig. Hierdie kontak en assosiasie volg 'n algemene kontak-patroon wat waargeneem en omskryf kan word. Brewton Berry beweer met reg dat: "... there is a succession of events or processes, a series of steps or stages, certain uniformities and similarities in all situations where the races have met." 1)

Dit is dus die doel van hierdie hoofstuk om 'n sistematiese patroon van kontak en assosiasie te formuleer wat as teoretiese uitgangspunt vir die res van hierdie studie in die bepaling en omskrywing van die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe kan dien.

A. Die Proses van Sosiasie:

Sosialisering is die proses waardeur die individu tot 'n funksionele lid van 'n groep ontwikkel. Dit behels die aanvaarding van die betrokke standarde, aanpassing by die more, onderskikking aan die tradisies, en akkomodasie by die maatskaplike omstandighede. In hierdie studie word die begrip in sy meer beperkte vorm gebruik om die dinamiese betekenis te beklemtoon, naamlik as die proses waardeur die individu leer om sy gedrag aan te pas by die standarde van die gemeenskap waarvan hy lid word.

Dit is deur die individu se assosiasie met ander individue en groepe dat hy 'n bewustelikheid van homself ontwikkel as verskillend van ander. Hy boots ander na, terwyl in sy vergelyking van die aktiwiteite van ander persone en homself 'n verskil ontdek word. Dit bring 'n wysiging of verandering van houding en gedrag van die betrokke individu mee.

Die primêre proses in die sosialisering van enige individu is maatskaplike interaksie.

§ 1 : Maatskaplike Interaksie:

Alhoewel sosiologiese analise op kultuur, persoonlikheid, maatskaplike verhoudings, maatskaplike struktuur en ander verskynsels van toepassing is, is die Sosiologie primêr in maatskaplike interaksie geïnteresseerd. Beide kultuur en die samelewing is die produk van maatskaplike interaksie, terwyl dit insigself die mees fundamentele kategorie is waarna die gedrag van die mens gereduseer kan word.

Maatskaplike interaksie voorveronderstel egter kontak tussen twee of meer persone en die kommunikasie van betekenis.

Funksioneel sou ons dus maatskaplike interaksie omskryf as dit wat gebeur wanneer twee of meer persone met mekaar in kontak kom (nie noodwendig fisiese kontak nie) en wysiging van gedrag plaasvind. Maatskaplike interaksie is dus die kern of elementêre maatskaplike verskynsel waaruit alle verskeidenheid van maatskaplike fenomene voortvloei.

Interaksie is 'n dinamiese eerder dan 'n statiese aspek van sosio-kulturele verskynsels, terwyl die verskillende vorme of fases van interaksie, maatskaplike prosesse genoem word. Maatskaplike prosesse is daardie wyses van interaksie wat waargeneem kan word wanneer twee of meer persone in kontak kom en sisteme van verhoudings daarstel waarvolgens bestaande gedragsvorme gewysig word. Maatskaplike interaksie is dus die onderlinge handeling en reaksie tussen twee of meer persone, terwyl maatskaplike prosesse hieruit ontstaan en ontwikkel. ²⁾ Die proses van handeling-reaksie dien as stimulus in die daarstelling van sisteme van verhoudings tussen individue of groepe. Persone wat met mekaar in kontak kom, is dus: "almost continually in a process of reciprocal stimulation and response called interaction." ³⁾ In hierdie studie sal hierdie sisteme van verhoudings waargeneem en geanaliseer word as verskillende maatskaplike prosesse.

Maatskaplike interaksie is dus die primêre maatskaplike proses in die kontak-patroon. ⁴⁾ Interaksie tussen individue en tussen groepe word gewoonlik bepaal deur die faktore teenwoordig in die kontak-situasie. Faktore soos kulturele patrone, rasse en etniese grense, klas en kaste lyne, ekologiese afbakening, belangegroepen en die waardesisteem van die betrokke gemeenskap waarin die

indiwidu deelneem, beïnvloed die kontak-situasie in 'n meerdere of mindere mate. 5) In die kontak-situasie speel dus nie alleen die omgewing en ander maatskaplike faktore 'n belangrike rol nie, maar ook die sintuie, fisiese trekke, reuk of spraak maak 'n onderlinge indruk op die betrokke persone wat dan die basis vorm, soms slegs tydelik, wat die interaksie tussen hulle bepaal. 6)

Indien maatskaplike kontak en kommunikasie nie teenwoordig is nie, kan interaksie nie plaasvind nie. Vervolgens sal ons kortliks op hierdie twee voorvereistes let.

§ 2 : Kontak:

Kontak tussen twee of meer persone is die primêre fase in maatskaplike interaksie. Maatskaplike kontak is meer as slegs die blote naasmekaarstelling van beweginglose fisiese massas omdat dit nie alleen ten minste 'n element van bewuswording by die betrokke persone of groepe in kontak impliseer nie, maar ook nie noodwendig fisiese kontak beteken nie. Voordat daar derhalwe sprake kan wees van maatskaplike kontak 7) is dit dus essensiël, dat daar een of ander vorm van kommunikasie tussen die betrokke partye sal bestaan. Alhoewel maatskaplike kontak dus in maatskaplike interaksie onderskei kan word, het dit geen betekenis indien nie een of ander vorm van kommunikasie plaasvind nie.

Daar kan egter tussen primêre en sekondêre kontak onderskei word. Primêre kontak word gekenmerk deur 'n meer intieme en persoonlike atmosfeer ("face-to-face relationships of participants") waarvolgens met ongeveer alle fases van die ander persoon se persoonlikheid en lewe kontak gemaak word. In primêre kontak word dus die

indruk van die persoon gewoonlik direk op die sintuie van die ander persoon gemaak en vice-versa. 'n Mens kan tot 'n meerdere of mindere mate die ander persoon waarmee kontak gemaak word, sien, voel, ruik en hoor. Primêre kontak vind gewoonlik plaas met familie, naasbestaendes en persone in die onmiddellike omgewing van die woonplek.

Sekondêre kontak word van primêre kontak onderskei in soverre as wat sintuiglike indrukke in eersgenoemde tot die minimum beperk is. 8) Dit word gekenmerk deur 'n gebrek aan intimiteit, terwyl slegs met sekere aspekte van die ander persoon se lewe en persoonlikheid kontak gemaak word. Die stad met sy onpersoonlike en naamlose atmosfeer word gekenmerk deur menigvuldige tydelike sekondêre kontakte.

Sekondêre kontak kan egter verder onderverdeel word in direkte en indirekte kontak. Direkte sekondêre kontak behels kontak waarvolgens die tref afstand van sommige sintuie deur middel van die gebruik van die telefoon, telegram, radio, posdiens, pers en menigvuldige moderne kommunikasie- en vervoer-middels uitgebrei kan word. Indirekte sekondêre kontak vind plaas deur middel van 'n intermediaire agent waarvolgens indrukke oorgedra kan word. Laasgenoemde behels geen direkte sintuiglike indrukke nie.

§ 3 : Kommunikasie:

Kontak kan plaasvind sonder die kommunikasie van betekenis, alhoewel geen maatskaplike interaksie dan kan volg nie. Kommunikasie is die fase van maatskaplike interaksie waarvolgens die subjektiewe toestand van 'n individu, soos oortuigings, sentimente,

en gevoelens, nie alleen d.m.v. h taal nie, maar ook d.m.v. waarneembare handelinge, houdings en suggestie aan h ander individu oorgedra word. Kommunikasie gee dus betekenis aan die stimulus waarop die individu reageer in die kontak-situasie. Eldridge stel dit as volg: "When social interaction involves the use of symbols, it is known as communication." 9) Kommunikasie bestaan dus uit die oordraging van betekenisvolle simbole wat die basis vorm waarop individue op mekaar reageer.

In die kontak van individue of groepe met mekaar, sluit dit nie alleen h persoonlike gewaarwording in nie, maar is die kontak ook oop vir interpretasie deur die betrokke persone, terwyl die betekenis of interpretasie van die kontak-situasie en persoonlike gewaarwordings deur simbole aan mekaar oorgedra word. Die feit dat alle mense h taalkundige sisteem het (alhoewel alle tale nie geskryf kan word nie), is h bewys dat maatskaplike interaksie op h simboliese vlak algemeen aanvaar word. 10) Alhoewel die mees universele vorm van maatskaplike kommunikasie woordeliks geskied, is daar egter ook ander soorte van simbole waarvolgens betekenisse oorgedra kan word. So vind ons dat die houding, gesigsuitdrukking, kleredrag, ornamente, ensovoorts, simbole van kommunikasie is. Die interpretasie van hierdie simbole verskil van individu tot individu en van groep tot groep, omdat dit saamhang met die kultuur en opvoeding van die betrokke persone in kontak. So byvoorbeeld kan h glimlag geïnterpreteer word as h teken van vriendelikheid en koöperasie, of andersins as simbool van skeptisisme, verontwaardiging, ironie, uitnodiging of triomf. Kommunikasie behels dus verskillende simbole en die interpretasie

van die betekenis van daardie simbole. Dit is egter alleen dan dat maatskaplike interaksie wel kan plaasvind. 11)

Verder word onderskei tussen volledige en onvolledige kommunikasie. Volledige kommunikasie vind plaas wanneer die twee betrokke partye in interaksie ooreenstem oor die interpretasie van die betekenis van die simbole wat daar tussen hulle gewissel word. Indien daar egter grotendeels 'n verskil in die interpretasie van die simbole bestaan, word dit onvolledige kommunikasie genoem. 12) In die praktyk vind ons egter verskillende grade van sodanige ooreenstemming en verskil in die interpretasie van die simbole.

§ 4 : Gevolge van Sosiasie:

Uit die voorafgaande blyk dit baie duidelik dat kontak en kommunikasie die noodsaaklike voorvereistes is van maatskaplike interaksie, terwyl maatskaplike interaksie die kern vorm van alle maatskaplike prosesse. Maatskaplike prosesse kan dus die oorsaak sowel as die gevolg van maatskaplike interaksie wees.

Onder hierdie maatskaplike prosesse word dus verstaan 'n bepaalde soort van maatskaplike verandering wat volgens 'n konsekwente rigting of 'n duidelik waarneembare patroon plaasvind. Maatskaplike handeling is tweërlei van aard, naamlik toenaderend en verwyderend. 13) Omdat interaksie tussen individue of groepe nie staties is nie, maar dinamies, word die handeling van verwydering onder die prosesse van dis-sosiasie geklassifiseer, terwyl die handeling van toenadering onder die prosesse van assosiasie ingedeel word. Elkeen van hierdie prosesse kan weer onderskei word in verskillende sub-prosesse. Alhoewel hierdie prosesse fundamenteel van

mekaar verskil, is verskeie tendense van die betrokke sub-prosesse waarneembaar in 'n samelewing.

Vervolgens sal ons dus kortliks aandag gee aan die definieëring en omskrywing van die verskillende sub-prosesse.

B. Die Prosesse van Dissosiasie:

Die proses van dissosiasie bestaan uit drie belangrike sub-prosesse naamlik kompetisie, teenstand en konflik. Elk van hierdie prosesse besit nie alleen fundamentele differensiële eienskappe nie, maar in elk kan ook verdere tendense aangetoon word.

Faktore wat dissosiasie tussen individue of groepe bevorder, verskil in graad en intensiteit. Dit wissel van persoonlike faktore tot groep- en omgewings-verskille. ¹⁴⁾ Die belangrikste hiervan is egter die feit dat: "Wherever racial groups markedly different exist together in considerable numbers, race problems may become insuperable. A race characterized by physical differences wears a racial uniform that cannot be removed. A race whose members arouse adverse sensory reactions in others feels the sting of antipathy." ¹⁵⁾ Die proses van dissosiasie word gekenmerk deur geïsoleerde, beperkte, indirekte, sekondêre en 'n relatiewe lae graad van maatskaplike interaksie.

§ 1 : Kompetisie:

Kompetisie is die maatskaplike proses waarvolgens twee of meer persone of groepe wedywer vir die besit of gebruiksreg van goedere, materiëel of nie-materiëel, wat relatief skaars is en waarin die bevrediging van die een party gewoonlik die mindere bevrediging

van h ander beteken. Die fundamentele faktor in kompetisie is die feit dat die bevrediging van die betrokke begeerte of doelstellings wat bevredig wil word, beperk is. ¹⁶⁾ In die verwesenliking van hierdie doelstellings en die bevrediging van hierdie begeertes, gaan dit in kompetisie nie om die gebruikmaking van metodes van gewelddadigheid nie, maar eerder bv. om die guns en voorkeur van h derde persoon of groep.

Ons onderskei tussen persoonlike en onpersoonlike kompetisie. In persoonlike kompetisie kompeteer twee of meer persone met mekaar, terwyl hierdie wedywering gewoonlik gaan om h werk, leierskap, erkenning in h groep, ens. Onpersoonlike kompetisie vind ons tussen twee of meer groepe, terwyl dit vir die betrokke persone gaan om die feit dat hulle lede is van h bepaalde groep.

Die aard, vorm en intensiteit van die kompetisie word bepaal deur die geldende sisteem van waardes in die samelewing en die groepstruktuur daarvan. Hierdie sisteem van waardes word deur Park en Burgess as volg omskryf: "With man the free play of competition is restrained by sentiment, custom, and moral standards, not to speak of the more conscious control through law." ¹⁷⁾ Die groep-struktuur bepaal kompetisie in soverre as wat h gemeenskap wat op h geslote klas- of kaste-basis georganiseer is, min, indien enige, kompetisie tussen die verskillende klasse of kaste tot gevolg sal hê. Indien daar egter geen geslote klasse is nie, sodat enige persoon van die een klas na h ander kan oorgaan, sal kompetisie versterk word indien die maatskaplike waardes sodanige kompetisie aanmoedig. Die aard van die groepstruktuur en die betrokke sisteem van waardes dien as stimuli om reaksie by die kompeterende individu uit te lok.

Daar is egter verskeie vorms van kompetisie waarop ons kortliks moet let:

(i) Kompetisie om status: 'n Kenmerkende verskynsel van beide individue en groepe is die begeerte om 'n status te beklee wat deur hulleself, hulle naasbestaendes en deur ander groepe as belangrik erken word. 18) Dit gaan hier nie slegs om ekonomiese status nie, maar wel op status volgens die waardestelsel van die betrokke samelewing. 19)

(ii) Rassekompetisie: Rassekompetisie hang gewoonlik saam met kulturele kompetisie. Die verskil in rassiese eienskappe wat waargeneem kan word - soos velkleur, struktuur van gesig, liggaamsbou en haarstruktuur - is slegs tekens wat in kompetisie wel kulturele- en groeps-verskille aandui. Omdat hierdie fisiese eienskappe maklik waarneembaar is, geld dit gewoonlik as kriterium wat die optrede van een persoon tot 'n lid van 'n ander groep in die kontak-situasie bepaal. 20) Hierbenewens: "In the field of personal competition recognizable racial differences serve to make competitors more unequal than in impersonal competition..." 21)

(iii) Kulturele Kompetisie: Kulturele kompetisie kom voer waar mense met verskillende kulture in kontak kom. Hierdie kompetisie gaan om die aanname van daardie materiële en nie-materiële kultuur wat aan die individu en groep status en prestige in die samelewing verleen. Dit word gemotiveer deur die feit dat: "Men satisfy their fundamental needs according to patterns to which they become accustomed by long use or which they have devised to meet a new

situation." 22)

(iv) Ekonomiese Kompetisie: Hierdie kompetisie ontstaan as gevolg van die relatiewe skaarsheid van goedere, betrekkinge, ens. tot die getal mense wat dit probeer verkry. Indien ekonomiese kompetisie intenser word as gevolg van die wedywering van 'n ander groep, veral indien dit 'n ander rassegroep is, hang dit nou saam met rasse- en kulturele kompetisie.

Ten slotte blyk dit egter dat kompetisie soms konstruktief kan wees in soverre as wat koöperasie tussen individue en groepe verkry kan word. 23) Kompetisie is egter gewoonlik dissosiatief en gaan in teenstand en konflik oor om sodoende erkenning, posisie en status ten koste van 'n ander te verkry.

§ 2 : Teenstand:

Die dissosiatiewe proses tussen kompetisie en konflik is teenstand. Teenstand is die maatskaplike proses wat bestaan uit 'n verskeidenheid van maatskaplike handeling wat varieer van onkoöperatiewe samewerking tot beskuldiging, verkleinering, onderdrukking, boikot en diskriminasie teenoor 'n ander groep. Teenstand word nie alleen gekenmerk deur 'n relatiewe gevoel van onsekerheid en teruggetrokkenheid teenoor 'n ander persoon, groep of kultuur waarmee in kontak gekom word nie, maar ontwikkel ook verder tot 'n posisie van afkeer, haat en weersin. Die verskil tussen teenstand en kompetisie lê in die feit dat eersgenoemde nie alleen meer intens is nie, maar ook gemik is teenoor enige lid van die betrokke groep. Aan die ander kant verskil teenstand van konflik in soverre as wat in eersgenoemde

nooit van geweld gebruik gemaak word nie.

Die fundamentele basis waarop die proses van teenstand berus is die gevoel van vooroordeel teenoor 'n ander groep en die geloof in die inherente minderwaardigheid van die lede van daardie groep. 24) Bogardus omskryf, toepaslik in hierdie studie, vooroordeel as volg: "Prejudice is an adverse feeling reaction that is caused by loss or the fear of losing something that one holds valuably and that is directed against the person who takes away or threatens to take away that which one considers of value to him." 25) Vooroordeel word deur 'n individu of groep aangeleer en ontstaan a.g.v. faktore soos emosionele impulse, begeertes en egoïstiese belange, terwyl onkunde een van die basisse is waarop dit voortbestaan. 26) Vooroordeel word onderskei van antipatie wat grotendeels 'n vyandige gevoel en reaksie a.g.v. differensiële sintuiglike indrukke, terwyl rasse-antagonisme die vorm van antipatie of vooroordeel kan aanneem. Antagonisme en vooroordeel word dan geassosieer met minderwaardigheids- en meerderwaardigheidskomplekse. Saenger stel dit as volg: "We judge a specific person or idea on the basis of preconceived notions, without bothering to verify our beliefs or to examine the merits of our judgment." 27) Die mens is geneig om 'n ander persoon nie as 'n individu te evalueer nie, maar wel as lid van sy groep en hiermee samehangend die geloof in die minderwaardigheid van al sy lede. Dit berus op die aanname dat al die lede van die betrokke groep essensiële gelyksoortig is, terwyl die minderwaardige eienskappe inherent in daardie groep bestaan. 28)

Die proses van teenstand openbaar sigself in verskeie

sub-prosesse ²⁹⁾, en vervul die funksie om 'n verhouding tussen twee of meer groepe te handhaaf wat andersins onwirthoudbaar sou gewees het. Teenstand is dus 'n proses van maatskaplike interaksie tussen individue en groepe wat meer verborge handelinge openbaar dan kompetisie en konflik, terwyl dit gewoonlik verder monderlinge interaksie as fisiese handelinge behels. Indien die handeling egter oorgaan tot die gebruik van metodes van geweld, volg konflik.

§ 3 : Konflik:

Solank as wat die prosesse van kompetisie en teenstand tussen individu en groepe in werking is, behels dit die moontlikheid van konflik. Konflik is die maatskaplike proses waarvolgens individue en groepe hulle doelstellings en begeertes wil bereik deur die antagonis onmiddellik deur geweldadige optrede uit die weg te ruim. Reuter stel konflik duidelik as volg: "... a mutually destructive relationship of individuals or groups. It involves a clash of interests or values and the effort of persons or groups to make one set prevail over another. The objective is the defeat, subjection, or annihilation of the opposing person or group." ³⁰⁾ Die motivering van die individu in konflik is essensiële 'n saak van houdings en waardes, begeertes, weersin, hoop en vrees. Die basis van konflik is mag, terwyl die tipe van mag betrokke die vorm van die konflik bepaal. ³¹⁾

Konflik ontstaan gewoonlik waar twee groepe dieselfde belange en begeertes het, terwyl die moontlikheid vir die bevrediging of verwesenliking van daardie belange en begeertes beperk is. ³²⁾ Die maatskaplike prosesse van kompetisie en teenstand werk dus op

na 'n klimaks wat tot uiting kom in 'n botsing tussen die begeertes en belange van die betrokke groepe. 33)

Vervolgens kan ons verskeie vorms van konflik onderskei: 34)

(i) Persoonlike konflik: Wanneer twee of meer persone met mekaar in botsing kom.

(ii) Klassekonflik: Hierdie vorm van konflik groei uit die feit dat een groep in die samelewing homself as meerderwaardig teenoor die laer groep gedra en 'n dominerende en selfs onderdrukkende en diskriminerende mag uitoefen. Indien die botsing van die belange van die verskillende klasse tot 'n klimaks kom, ontstaan konflik.

(iii) Rassekonflik: Rassekonflik is gewoonlik niks anders dan konflik veroorsaak deur kulturele verskille. Die ander persoon word deur sy waarneembare fisiese voorkoms geken as behorende tot 'n sekere kulturele groep wat as antagonist teenoor die "ons groep" staan. Hierdie vorm van konflik is die ernstigste en berus op 'n sterk gevoel van vooroordeel en meerderwaardigheid.

(iv) Politieke konflik: Politieke konflik is internasionaal, bv. oorlog, of intern, bv. opstand en revolusie.

Ten slotte, konflik is van so 'n aard dat dit eerder afwisselend dan voortdurend plaasvind. Omdat dit fisies en emosioneel so uitputtend is, is persoonlike, rasse, klasse en selfs politieke konflik van relatiewe korte duur. 35) Konflik kan of weer in 'n posisie van kompetisie of teenstand oorgaan, of die maatskaplike proses van akkomodasie kan intree waarvolgens skikking

tussen die twee betrokke groepe of persone getref kan word.

C. Die Prosesse van Assosiasie:

Die maatskaplike prosesse van assosiasie bestaan uit akkomodasie, akkulturasie, amalgamasie en assimilasie. Die proses van assosiasie word gekenmerk deur toenadering, onbeperkte, langdurige, gelyke en direkte maatskaplike interaksie. 36)

S 1 : Akkomodasie:

Die begrip akkomodasie is van toepassing op die verskeie vorme van psigologiese en maatskaplike aanpassing wat individue en groepe maak aan hul biologiese, maatskaplike, psigologiese en fisiese omgewing. Die begrip word egter in hierdie studie in 'n meer beperkte betekenis gebruik. Akkomodasie is die maatskaplike proses waaryvolgens individue en groepe wat in kompetisie, teenstand en konflik is, hulle maatskaplike verhouding tot mekaar so wysig sodat nie alleen die dissosiatiewe prosesse verminder kan word nie, maar ook onderlinge aanpassing en skikking bevorder kan word. Akkomodasie dui dus op die toename of afname van skikking tussen individue en groepe.

In die proses van akkomodasie vind daar nie alleen skikking van gedrag en handelwyse tussen die betrokke persone plaas nie, maar ook deels aanpassing aan die betrokke omstandighede. 37)

Alhoewel die individu of groep se gedrag wysigings ondergaan, verander dit nie sy wese nie. Sommige van sy doelstellings en begeertes mag wel gewysig of gematig word, maar in die geheel genome behou hy sy waardes. Die skikking wat hy tref, is uiterlik en nie innerlik nie. M.a.w. sy gedragwyse assulks mag verandering ondergaan, terwyl hy

tog nie sy identiteit verloor nie.

Indien 'n individu of groep se maatskaplike interaksie gekenmerk word deur persoonlike, vriendelike en harmonieuse optrede of indien samewerking in 'n gemeenskaplike onderneming, wat tot albei so voordeel strek, verkry kan word, bevorder dit suksesvolle akkomodasie. Volgens hierdie proses word gepoog om sekere aspekte van die kontak-situasie te kontroleer, terwyl aan ander vasgehou word, sodat die dissosiatiewe faktore sover as moontlik vermy kan word.

Gewoonlik moet die betrokke individue of groepe hulle gedrag egter noodwendig wysig in belang van suksesvolle aanpassing. ³⁸⁾ Akkomodasie is dus die proses waarvolgens groepe in maatskaplike interaksie hulle maatskaplike organisasie, rol en status so moet wysig, om so-doende skikking aan die besondere kontak-situasie en nuwe maatskaplike struktuur te verkry.

Akkomodasie kan weer onderskei word in koördinate skikking en sub-ordinate skikking. Wanneer groepe of individue van ongeveer gelyke sterkte tot 'n vergelyk geraak het, sonder dat die een party soveel toegewing maak dat hy in 'n ondergeskikte posisie beland, word dit koördinate skikking genoem. Sub-ordinate skikking kom by twee of meer individue of groepe van ongelyke sterkte voor waar die sterkste groep die voorwaardes van skikking aan die ander dikteer. ³⁹⁾

Daar bestaan egter belangrike vorms waarvolgens akkomodasie verkry kan word:

(i) Toegewing onder dwang: dit kom gewoonlik voor in die geval van sub-ordinate skikking.

(ii) Kompromis: Beide persone of groepe maak toegewings. ⁴⁰⁾

(iii) Verdraagsaamheid: Deur albei persone of groepe word daar erkenning gegee aan die bestaan, posisie en prestige van die ander groep. 41)

(iv) Oortuiging: Hiervolgens word die individu psigologies sowel as maatskaplik heroriënteer tot die nuwe waardestelsel wat as die enigste aanvaar word.

(v) Sublimasie: Sublimasie behels die substitusie van nuwe doelstellings en begeertes in die plek van die oues wat onbevredigend geword het. 42)

(vi) Arbitrasie: 'n Derde persoon of groep bewerkstellig die skikking.

(vii) Rasionalisasie: Rasionalisasie is die proses waarvolgens 'n persoon of groep op 'n logiese en redelike geregverdigde wyse aan 'n gegewe houding of gedragswyse aanpas.

Ten slotte blyk dit dus dat akkomodasie nie alleen 'n alternatief vir kompetisie, teenstand en konflik is nie, maar dat dit gepaard gaan met akkulturasie en 'n belangrike fase in die ontwikkeling van assimilasië is.

§ 2 : Akkulturasie:

Alhoewel akkulturasie 'n aspek vorm van kulturele verandering, word dit in hierdie studie in 'n beperkte betekenis gebruik as 'n kulturele proses wat saamhang met die maatskaplike prosesse van assosiasie. Akkulturasie is die proses waarvolgens groepe met

differensiële kulture in kontinue en langdurige kontak met mekaar kom, sodat onderlinge veranderings en wysigings in die oorspronklike kulturele-patrone van een of beide groepe plaasvind. Dit is 'n wedersydse proses, terwyl direkte kontak tussen die twee groepe noodsaaklik is. Volgens hierdie definisie is akkulturasie nie alleen slegs 'n aspek van kulturele verandering nie, maar verskil dit ook van diffusie in soverre as wat diffusie hoofsaaklik a.g.v. indirekte kontak plaasvind. 43)

Die proses van akkulturasie doen sigself in hierdie studie voor in die situasie waar kontak plaasvind deur die toetrede van een groep in die tradisionele tuiste van 'n ander groep. Die minderheidsgroep kom in die kulturele situasie te staan voor drie moontlikhede, nl. hulle kan hul oorspronklike kultuur behou, of die nuwe kultuur onmiddellik aanvaar, of saam met die ander groep 'n nuwe kultuur ontwikkel. Indien twee groepe met verskillende kulture in kontak kom, volg die proses van akkulturasie nie noodwendig nie⁴⁴⁾, tensy sekere gunstige omstandighede voorkom. 'n Noodsaaklike voorvereiste in akkulturasie is dat direkte kontak tussen die twee groepe sal bestaan sodat die kulturele eienskappe as stimuli en voorbeelde vir die mense kan dien. Die kulturele en maatskaplike posisies van die individue in kontak is baie belangrik. Dit blyk: "Culture does not exist apart from individuals, but no individual participates completely in the culture of his own society. Hence individuals involved in contact can transmit only those aspects of their own culture with which they themselves are familiar, and the degree of acculturation depends in part upon the completeness with which the

individuals involved in the contact represents their respective cultures." 45) Verder blyk dit dat die materiële kultuur makliker aanvaarbaar is as die nie-materiële kultuur, omdat eersgeneemde maklik in die bestaande waardesistoom opgeneem kan word. Daar moet egter by die betrokke groep 'n begeerte bestaan om verandering of vervanging. Prestige is 'n baie belangrike kulturele faktor in die ontwikkeling van akkulturasie. 46)

Akkulturasie manifesteer dus sigself op drie verskillende vlakke, nl. (i) wysigings in kulturele middele of "materiële kultuur"; (ii) wysigings in die maatskaplike organisasies en in die patrone en voorkoms van die deelname van individue in die groepslewe; en (iii) wysigings in die persoonlikheidsstruktuur. Dit blyk dus dat: "Men ... as they struggle to adjust themselves to the new demands, imposed on them by the circumstances of a bi- or multi-racial situation, they modify their traditional attitudes, beliefs, sentiments and values. They modify further their cultural artifacts, traditional mode of social relationships, and eventually their mental perspective as well as their conception of themselves." 47) Die identiteit van 'n kulturele groep hang nou saam met die gebruik van hul taal, terwyl die aanname van 'n taal van die een groep deur die ander 'n baie belangrike fase in die proses van akkulturasie is. 48)

Dit is dus duidelik dat akkulturasie die logiese proses tussen akkomodasie en assimilasie is, terwyl die volgende maatskaplike proses, amalgamasie, akkulturasie nog verder bevorder. 49)

§ 3 : Amalgamasie:

Streng gesproke verwys akkulturasie en assimilasië na die maatskaplike en kulturele prosesse, terwyl hiermee saamhang die biologiese proses, amalgamasie. Waar twee of meer groepe in kontak kom en dieselfde gebied bewoon, volg die proses van amalgamasie. 50)

Amalgamasie is die biologiese proses waarvolgens twee of meer rasse-groepe in 'n harmonieuse eenheid vermeng. Rassevermenging gaan gewoonlik gepaard met die proses van akkulturasie, terwyl rasse-absorbering saam met die proses van assimilasië plaasvind. Park en Burgess beweer tereg as volg: "Amalgamation, while it is limited to the crossing of racial traits through intermarriage, naturally promotes assimilation ... The offspring of a "mixed" marriage not only biologically inherits physical and temperamental traits from both parents, but also acquires in the nurture of family life the attitudes, sentiments, and memories of both father and mother. Thus amalgamation of races insures the conditions of primary social contacts most favorable for assimilation." 51)

Daar is veral drie faktore wat amalgamasie bevorder:

(i) 'n Groot meerderheid van hubare mans oor hubare meisies het die gevolg dat buite die groep getrou word. (ii) Die verhoging in ekonomiese status van die een groep. (iii) 'n Afname in die intensiteit van die groepsgevoel of die houding t.o.v. groepsolidariteit. 52)

Verdere faktore wat amalgamasie bevorder is voorhuwelikse geboorte, prostitusie, onegte kinders, en onderlinge liefde. 53)

Dit blyk dus dat waar langdurige kontak plaasvind wat

nodig is vir akkulturasie en assimilasië, die gevolg wel die vermenging van die twee groepe in 'n meerdere of mindere mate is.

Alhoewel biologiese vermenging nie noodsaaklik is vir akkulturasie en assimilasië nie, is die biologiese proses nie alleen 'n aanleiding tot nie, maar ook noodsaaklik vir volledige assimilasië.

§ 4 : Assimilasië:

Assimilasië is die maatskaplike proses wat gekenmerk word deur die totale afname in die differensiasie tussen groepe, sowel as 'n toename in eenheid van handeling, houding en waardesistelsel m.b.t. gemeenskaplike belange en doelstellings. Hoe meer 'n individu geassimileer word in 'n groep of 'n gemeenskap, hoe meer verloor hy die verskille wat hom as buitestander gekenmerk het. In hulle eie oë identifiseer sulke persone hulleself met lede van die groep en met die belange en doelstellings wat hulle gemeenskaplik nastreef. ⁵⁴⁾ Nie alleen vervaag die grense tussen die groepe nie, maar hulle neig ook om verenig te raak in 'n enkele eenvormige groep. Assimilasië vereis egter primêre kontak, terwyl die persone gewoonlik onbewus daarby betrokke is. ⁵⁵⁾

Assimilasië beteken dus die absorbering van die een kultuur in die ander of die vorming van 'n nuwe kultuur. Die funksie wat assimilasië vervul kan as volg opgesom word: "To the individual or small group being assimilated into a larger one, assimilation offers a new status with its rights and duties. Those brought into the renovated social structure are able to participate in its life. This means security and opportunity of the sort which membership in the group affords although the benefits will vary

with the status accorded. For the newcomers assimilation means also the acquisition of new abilities going with the new positions." 56)

Faktore wat assimilasië bevorder kan as volg opgesom word: verdraagsaamheid, gelyke ekonomiese geleentheid, erkenning van die buitestander en sy kultuur, ooreenstemming in kulture, en amalgamasie. Faktore wat assimilasië benadeel blyk as volg: isolasie, houding van meerderwaardigheid, groot verskil in velkleur en kultuur, en vervolging. 57)

§ 5 : Integrasie:

Die eindresultaat van assimilasië, amalgamasie en akkulturasie is maatskaplike en kulturele integrasie. Integrasie is die resultaat wanneer die lede van 'n groep, sy maatskaplike kategorieë en statusse en sy kultuur so georganiseer is dat dit gemeenskaplike begeertes en doelstellings het. Hiervolgens identifiseer alle individue hulleself en mekaar as behorende tot dieselfde groep. Elke individu het sy erkende plek in die samelewing, terwyl elkeen sekere kulturele patrone navolg wat aansluit by die waardesistiem van die kultuur in die nastreef van gemeenskaplike doelstellings.

D. Gevolgtrekking:

Uit die voorafgaande bespreking blyk dit baie duidelik dat indien persone met differensiële kulturele, maatskaplike en biologiese agtergrond in dieselfde geografiese gebied in direkte kontak kom, nie alleen maatskaplike interaksie noodwendig volg nie, maar dat sodoende ook maatskaplike prosesse ontstaan en ontwikkel wat waargeneem kan word. Hierdie maatskaplike prosesse toon 'n dualistiese

neiging en fungeer in die wisselwerking tussen die dissosiatiewe en assosiatiewe prosesse totdat 'n duidelike patroon of skikking getref is.

In die res van hierdie studie vorm hierdie maatskaplike prosesse die uitgangspunt waarvolgens die intensiteit van die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe waargeneem en omskryf gaan word. Onder kontak en assosiasie verstaan ons dus die wisselwerking van die prosesse van dissosiasie en die prosesse van assosiasie.

Hierdie kontak en assosiasie vind plaas volgens 'n sekere kontakpatroon. As uitgangspunt van hierdie studie word dus die huidige kontak-patroon en die intensiteit van die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe bepaal volgens die vaststelling van die bestaande maatskaplike prosesse in werking.

Ons sal dus vervolgens in die lig van die maatskaplike prosesse soos in hierdie hoofstuk uiteengesit, die verskillende aspekte van die huidige kontak-patroon analiseer. Die doel is dus om nie alleen die huidige patroon van kontak en assosiasie te formuleer nie, maar ook om die heersende maatskaplike prosesse aan te dui en die moontlike tendense te beklemtoon.

E. Voetnota's:

- 1) Berry, Brewton: Race Relations, pp. 133-134.
In die verband beweer Robert Park dat: "However much the contacts of peoples may differ with time and place, there are certain phenomena of universal incidence."

- Park, Robert E.: An Outline of the Principles of Sociology, p.206.
- 2) "Not only actions, not only reactions, but interactions - actions which are initiated by their authors yet are capable of reciprocal modification - form the foundation of social process and social life itself."
Gillin, John Lewis and Gillin, John Philip: Cultural Sociology, p.491.
- 3) Cuter, John F.: Sociology: A Synopsis of Principles, p.587.
- 4) "Social processes begin with interaction, which is often called the basic social process or the most inclusive one."
Sien Bogardus, Emory S.: Sociology, The MacMillan Company, New York, 1941, p.97.
- 5) Sien Bossard, James H.S., etc.: Introduction to Sociology, p.263.
- 6) "The activity of our minds responds to almost every impression received from other people in some sort of a definite feeling, all the unconsciousness, transience, and variability of which seem to remain only in the form of a certain indifference."
Sien Park, Robert E. and Burgess, Ernest W.: Introduction to the Science of Sociology, The University of Chicago Press, Chicago, 1921, p.585.
- 7) Gereflikheidshalwe word in hierdie verhandeling van kontak gepraat in die betekenis van Maatskaplike kontak.
- 8) Sien Gillin, John Lewis and Gillin, John Philip: An Introduction to Sociology, The MacMillan Company, New York, 1945, p.591.
- 9) Eldridge, S. and Associates: Fundamentals of Sociology, Thomas Y. Crowell Company, New York, 1950, p.363.
- 10) Fairchild beweer terog dat: "The social process of social interaction in human groups is largely a process of communication usually through articulate speech or language."
Sien Fairchild, Henry Pratt: Dictionary of Sociology, Philosophical Library, New York City, 1944, p.50.
- 11) Eldridge formuleer dit baie duidelik: "Social interaction involves something more than a stimulus-response relationship on a psychological level, although the impressions an individual receives must be through the organs of sight, hearing, touch, taste, smell and other sensations. It is only when the stimuli to which the individual responds are given a meaning that interaction becomes really social in nature."
Sien Eldridge, S. and Associates: Op.cit., p.364.
- 12) Sien Gillin, John Lewis and Gillin, John Philip: op.cit., p.593.

- 13) Sien von Wiese, Leopold: "Systematic Sociology as the Science of Interhuman Behavior"; Sociology and Social Research, Vol.15, No.2, 1930-1931, pp. 104-115.
- 14) Vir verdere besonderhede sien: Bogardus, Emory S.: Op.cit., pp.395-399.
- 15) Ibid., pp.386-387.
- 16) Bogardus beweer dat: "Interaction, however, brings about competition, a social process whereby two or more persons or groups seek to obtain the same objectives." (Bogardus, Emory S.: Op.cit., pp.98-99), terwyl Cuber verder aanvul dat: "The basic factor underlying competition is that there is a limited quantity of many items of value which groups or persons strive to secure." (Cuber, John F.: Op.cit., p.588).
- 17) Park, Robert E. and Burgess, Ernest W.: Op.cit., p.513.
- 18) Eldridge beweer met reg: "Competition between individuals and groups is thus largely toward the objective of preserving or improving their respective statuses rather than actual survival." (Eldridge and Associates, Op.cit., p.383), terwyl Fairchild "status" as volg omskryf: "Social standing or prestige of a person in his group or of the group in the community. The position that a person or group holds in public esteem." (Fairchild, Henry Pratt: Op.cit., p.307).
- 19) Cuber beklomtoon tereg: "Many objectives for which human beings compete do not derive their values from the sustenance needs of the human organism, but rather from the non-rational value patterns of the culture."
Sien Cuber, John F.: Op.cit., p.588.
- 20) "Hence racial differences are seized upon and given prime importance in the competitive struggle in personal competition for jobs, and for political and social position."
Sien Gillin, John Lewis and John Philip: Cultural Sociology, p.599.
- 21) Ibid., p.600.
- 22) Ibid., p.596.
- 23) Koöperasie is die proses waarvolgens indiwidue of groepe hulle pogings koördineer in min of meer h georganiseerde wyse vir die bereiking van maatskaplike doelstellings. Die sukses van een lid in die koöperatiewe patroon dra by tot die sukses van h ander.

- 24) "An immigrant race which competes with natives for a livelihood, for an occupation, for a neighbourhood foothold, or for any other form of status - social, economic, political, religious, educational - suffers the bitterness of prejudice expressed against it that at times is unbearable."
Sien Bogardus, Emory S.: Op.cit., p.387.
- 25) Ibid., p.100.
- 26) Vroeër het wetenskaplikes gemeen dat dit normaal is om met vrees, suspisie en vooroordeel na die persone te kyk wat van die "ons groep" verskil. Professor F.H.Giddings het beweer dat rassevooroordeel ontstaan as gevolg van 'n soort van sekondêre of bykomstige manifestasie wat hy "consciousness of kind" genoem het. Park en Burgess veronderstel dat dit op "fear of the unfamiliar and uncomprehended" gebaseer is, terwyl Reuter en Hart dit aan "the universal fear of things new and strange" toeskryf. (Sien Park and Burgess, Emory S.: Op.cit., p.378).
Vandag word die teorie dat vooroordeel 'n inherente eienskap van die mens is, grotendeels verwerp. Elke kind wat in hierdie wêreld gebore word, of hy nou wit, swart, geel of bruin is, word sonder enige houdings, vooroordele, begeertes of ideale gebore. Die mens se vooroordeel t.o.v. rasse- en etniese-groepe is dus aangeleer.
- 27) Saenger, Gerhart: The Social Psychology of Prejudice, Harper and Brothers Publishers, New York, 1953, p.3.
- 28) Duncan stel hierdie meerderwaardigheidsgevoel as volg: "This belief in its own superiority on the part of a race, nation, or group, and the inferiority of other races, nations, or groups is inseparably connected with antagonisms and prejudice. Antagonisms are often developed and prejudice acquired through limited group contacts."
Sien Duncan, H.G.: Race and Population Problems, Longmans, Green and Co., New York, 1929, p.83.
- 29) Vir verdere besonderhede sien:
Gillin, John Lewis and Gillin, John Philip: "Cultural Sociology, pp.612-624.
- 30) Reuter, E.B.: Handbook of Sociology, The Dryden Press, New York, 1941, p.98.
- 31) "Conflict is always conscious, indeed, it evokes the deepest emotions and strongest passions and enlists the greatest concentration of attention and effort."
Sien Park, Robert E. and Burgess, Ernest W.: Op.cit., pp. 574-662.

- 32) "When competing individuals or groups, in their efforts to attain a specified objective, consciously strive to annihilate, defeat, or subordinate each other, or to escape such undesired consequences, there is conflict."
Eldridge, S. and Associates: Op.cit., p.385.
- 33) ".... individualized and exclusive emotional attachment are apt, under various conditions, to breed revalries and jealousies and envies and to result in latent or open conflict. Finally there are interests of power and distinction which by their very nature can be neither common nor harmonious."
Sien MacIver, R.M. and Page, Charles H.: Society, Rinehart and Company, Inc., New York, 1949, p.67.
- 34) Vir besonderhede oor die vorms van konflik, sien: Berry, Brewton: Op.cit., pp.165-193.
- 35) "In the final analysis the presence or absence of conflict depends upon the attitudes of interested individuals, upon restraints imposed by society, and upon the self-control exercised by persons in the competitive situation."
Sien Eldridge, S. and Associates: Op.cit., p.386.
- 36) Vir verdere besonderhede sien
Bogardus, Emory S.: Op.cit., pp.399-400.
- 37) Bossard verduidelik dit as volg: "As a social process, accommodation may be defined more especially as the minimal modification of behavior, or the mutual modification of behavior, in the face of another's behavior taken as condition not to be changed."
Sien Bossard, James H.S., etc.: Op.cit., p.299.
- 38) "People are constantly under the necessity of defining the situation while in the very process of adjusting to it. They have to rely on reason and force to provide the kind of order that once came out of custom and tradition; the result is new kinds and perhaps a new intensity of competition and conflict. Against this background the accommodative process is more obviously a tentative one, feeling its way uncertainly through changing scenes and not quite sure as to what has to be accepted or what may be or should be rejected."
Sien Ibid., p.302.
- 39) Sien vir verdere besonderhede:
(i) Gillin, John Lewis and Gillin, John Philip: Cultural Sociology, pp.506-508.
(ii) Park, Robert E. and Burgess, Ernest W.: Op.cit., pp.688-692.

- 40) "Compromise does not necessarily imply any fundamental change in the values of individual contestants; they may continue to be hostile in their attitudes or firm in their convictions, but for the sake of the advantages accruing from cooperation or smoother working relationships they are willing to make certain concessions."
Sien Eldridge, S. and Associates, Op.cit., p.406.
- 41) "Frequently there is no formal truce, no agreed upon arrangements for terminating the rivalry, no arbitor, but by informal procedures each party to the rivalry agrees to 'put up with' the existence of the other than to assume the effort, inconvenience, or expense of further rivalry."
Sien Ouber, John F.: Op.cit., p.606.
- 42) "By orienting the individual toward new objectives, and perhaps assisting him in attaining them, he may become accommodated as his frustrations are resolved and his wishes satisfied."
Sien Eldridge, S. and Associates: Op.cit., p.406.
- 43) Diffusie kan as volg omskryf word: "The spread of culture traits, by borrowing or migration, from one area to another or from one group to another in the same area."
Sien: Devereux, George and Loeb, Edwin M.: "Antagonistic Acculturation," Amer. Soc. Review, Vol.8, No.2, April 1943, p.134.
- 44) Sien vir besonderhede die beskrywing van die "Tungus and Cossacks." - Berry Brewton: Op.cit., pp.160-163.
- 45) Gillin, John Lewis and Gillin, John Philip: Op.cit., pp.547-548.
- 46) Sien Gillin, John L.: "Parallel Cultures and the inhibitions to Acculturation in a Guatemalan Community", Social Forces, Vol.24, No.1, October 1945, pp.8-9.
- 47) Masuoka, Jitsuichi: "Racial Symbiosis and Cultural Frontiers: A Frame of Reference", Social Forces, Vol.24, No.3, March 1946, p.350.
- 48) Sien Rosenquist, Carl M.: "Linguistic Changes in the Acculturation of the Swedes of Texas", Soc. and Soc.Research, Vol.16, No.3, pp.213-224.
- 49) Vir 'n breedvoerige uiteensetting van die gevolge van akkulturasie, sien: Gillin, John Lewis and Gillin, John Philip: Op.cit., pp.540-547.

- 50) (i) "... there seems to be no historical exception to the rule that when peoples come into contact and occupy the same area there is a mixture of blood." -
Reuter, E.B. (ed.): Race and Culture Contacts, McGraw Hill Book Co., New York, 1934, p.7.
 - (ii) "Whenever history brought together two or more races in the same territory, unions of persons of different races have occurred." -
Stern, Curt: Principles of Human Genetics, W.H. Freeman and Company, San Francisco, 1949, p.563.
 - (iii) "It is doubtful whether two races have ever lived within the confines of a single society without the process of race mixture setting in." -
Wirth, Louis, and Goldhamer, Herbert: "The Hybrid and the Problem of Miscegenation" in Characteristics of the American Negro. (Otto Klineberg, Ed.), Harper and Brothers, New York, 1944, p.263.
-
- 51) Park, Robert E. and Burgess, Ernest W.: Op.cit., pp.737-738.
 - 52) Bogardus, Emory S.: Op.cit., p.403.
 - 53) Collins, Sydney F.: "The Social Position of White and 'Half-Caste' Women in Coloured Groupings in Britain", Amer.Soc.Review, Vol.16, No.6, 1951, p.797.
 - 54) "A person is fully assimilated when he shares the basic definitions of the situation which are current in the group, has a feeling of belonging and of being accepted, and contributes to the realization of collective goals. But he may be assimilated in one of these respects and remain apart in other ways."
Sien Bossard, James H.S., etc.: Op.cit., p.306.
 - 55) "Wherever different races have come into sufficiently close contact to make possible assimilation, a considerable amount of racial blending has occurred When intermarriage occurs between individuals who are both racially and culturally distinct, assimilation is almost inevitable since each person in the marriage relationship is apt to be considerably influenced by the other."
Sien Eldridge, S. and Associates: Op.cit., p.414.
 - 56) Ibid., p.301.
 - 57) Vir besonderhede sien:
Gillin, John Lewis and Gillin, John Philip: Op.cit., pp.529-533.

HOOFSTUK VI

FAKTORE WAT KONTAK BEINVLOED.

Die kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe word beïnvloed deur verskeie faktore. Hierdie faktore speel 'n belangrike rol in die bepaling van die vorm waarvolgens kontak en assosiasie plaasvind.

'n Belangrike faktor wat in gedagte gehou moet word, is die feit dat die kontak van die Kleurling met die Bantoe wel in die Kaapse Skiereiland plaasvind. Omdat die Kaapse Skiereiland beskou kan word as die tradisionele tuiste van die Kleurling, gee dit aan die Kleurling 'n mate van meerderwaardige en 'n selfversekerde gevoel. Die Kleurling ken nie alleen die gebied nie, maar hy ken ook die lewenswyse, opvattings en gewoontes van die stadsmens. Vir die Kleurling is hierdie gebied sy geboorteplek en tradisionele bestaansgebied. Hierteenoor is die Bantoe 'n buitestander wat na hierdie gebied gekom het en nie alleen by die nuwe lewensomstandighede sigself aanpas nie, maar ook moontlik deur die Kleurling as 'n mededinger van buite gesien word. Die Bantoe voel dus nie alleen onseker en selfbewus van homself nie, maar ook tot 'n groot mate minderwaardig a.g.v. sy differensiële agtergrond.

'n Verdere belangrike faktor is die feit dat die Kleurling en die Bantoe nie alleen biologies verskil nie, maar ook op kulturele,

politieke en maatskaplike gebied duidelike verskille vertoon. Hierdie verskille word saamgevat in die fisiese differensiasie tussen die twee groepe. As gevolg hiervan word h persoon nie soseer as h individu gesien nie, maar wel as behorende tot die Kleurling-groep of Bantoe-groep. Die waarneembare fisiese eienskappe dui dus aan watter persoon h Kleurling is en wie h Bantoe is. Hierdie onderskeiding lê ten grondslag van die houding wat die Kleurling inneem in sy kontak met die Bantoe.

Alhoewel die feit dat die Kaapse Skiereiland die tradisionele tuiste van die Kleurling is en die fundamentele biologiese differensiasie tussen die twee groepe bestaan, blyk dit dat daar nog ander faktore is wat in h meerdere of mindere mate die kontak van die Kleurling met die Bantoe beïnvloed.

§ 1 : Stadsatmosfeer:

As gevolg van die hoë digtheid van die bevolking en die heterogeniteit van die inwoners en die stadslawe, word in die Kaapse Skiereiland h atmosfeer waargeneem wat die onderlinge kontak van persone en groepe aansienlik beïnvloed. 1) Met die omvattende ontwikkelings op ekonomiese gebied het nie alleen die heterogeniteit van die bevolking toegeneem nie, maar het die onderlinge kontak ook meer onpersoonlik en formeel geword. 2) In die Skiereiland word dus nie alleen h kenmerkende stadsatmosfeer waargeneem nie, maar ook die maatskaplike faktore wat daarmee saamhang. Aangesien die mens h sosiale wese is en in die stad daagliks met ander mense in kontak kom, dra hierdie kontak fundamenteel by tot die heterogeniteit van

van die stadslewe. Die kontak van die Kleurling met die Bantoe is dus wesenlik onafskeibaar van die kenmerkende eienskappe, atmosfeer en lewensopvattinge van die stadslewe. Hierdie kontak en assosiasie in die Skiereiland word dus wesenlik beïnvloed deur die faktore werksaam in die stadsatmosfeer.

Een van die vernaamste kenmerke van 'n stadsatmosfeer is die uitbreiding van die kontak-gebied en die toename in sekondêre kontakte. Die kontak-gebied van die stedeling wissel tussen die onmiddellike omgewing van sy woonplek, sy werk, sy opvoedkundige instellings, sy ontspanning, sy vriende, en sy openbare deelname aan die kerk, klub, sport, en ander vrywillige ondernemings. Sy primêre kontakte is beperk, terwyl by verre die meerderheid van sy kontakte wesenlik sekondêr en grotendeels anoniem is. ³⁾ Sekondêre kontakte word in die stad bespoedig deur die gebruik van moderne vervoer- en kommunikasie-middels. Die stedeling bly in die meeste van sy sekondêre kontakte, wat hy gedurende sy daaglikse taak maak, wel anoniem. Sy persoonlikheid assulks bly in die kontak-situasie onbekend, terwyl slegs 'n deel daarvan in die spesifieke situasie fungeer en aan die ander persoon bekend word. ⁴⁾ Hierdie naamlose atmosfeer van die stad gee aan die individu die geleentheid om nie alleen agter ander persone te skerm nie, maar ook om nie noodwendig persoonlik betrokke te raak in sy sekondêre kontakte nie. Gevolglik hoef die individu nie noodwendig verantwoording te doen vir sy gedragswyses nie.

Dit blyk dus dat die kwantiteit van kontakte die kwaliteit van hierdie kontakte beïnvloed. ⁵⁾ Kontakte is gevolglik

to ensure that the system is able to handle the data.

The first step in the process is to identify the data sources. This is done by looking at the system architecture and identifying the data sources that are used by the system.

The next step is to identify the data types. This is done by looking at the data sources and identifying the types of data that are stored in each source.

The third step is to identify the data flows. This is done by looking at the data sources and identifying the flows of data between them.

The fourth step is to identify the data storage. This is done by looking at the data sources and identifying the storage locations for each source.

The fifth step is to identify the data access. This is done by looking at the data sources and identifying the access methods for each source.

The sixth step is to identify the data security. This is done by looking at the data sources and identifying the security measures that are in place for each source.

The seventh step is to identify the data backup. This is done by looking at the data sources and identifying the backup methods that are in place for each source.

The eighth step is to identify the data recovery. This is done by looking at the data sources and identifying the recovery methods that are in place for each source.

The ninth step is to identify the data archiving. This is done by looking at the data sources and identifying the archiving methods that are in place for each source.

The tenth step is to identify the data deletion. This is done by looking at the data sources and identifying the deletion methods that are in place for each source.

The eleventh step is to identify the data migration. This is done by looking at the data sources and identifying the migration methods that are in place for each source.

The twelfth step is to identify the data integration. This is done by looking at the data sources and identifying the integration methods that are in place for each source.

The thirteenth step is to identify the data distribution. This is done by looking at the data sources and identifying the distribution methods that are in place for each source.

nie alleen grotendeels kunsmatig nie, maar ook slegs tydelik. Die stedeling het dus die geleentheid om sy kontak-gebied na eie keuse te reguleer en tot 'n groot mate die aard daarvan te bepaal. Riemer stel dit as volg: "The city dweller has an opportunity to pick and choose. He has the opportunity to choose his friends, the activities he wants to engage in, and the type of urban construction that he wants to make use of in the pursuit of his daily routines." 6)

Die sekondêre kontakte van die individu word egter grotendeels gestimuleer en beïnvloed deur die bestaande ekonomiese struktuur. Sekondêre en onpersoonlike kontakte bevorder eksplloitiêwe doelstellings. Eksplloitiêwe verhoudings word egter gekontroleer deur die betrokke waardestelsel. 7) Dit het ten gevolge dat die stadsatmosfeer gekenmerk word deur 'n gevoel van individualisme, egoïsme en materialisme. 8)

Die vryheid van die stadslewe het primêr betrekking op die private lewe van die stedeling. A.g.v. die naamlose en onpersoonlike atmosfeer, word die druk van primêre kontrole, tradisie en gewoontes verslap. 9) Die individu is tot 'n groot mate slegs aan homself verantwoordelik om 'n sukses of mislukking van sy lewe te maak. Sy gedragswyse en lewensopvattinge bly sy vrye keuse, terwyl hierdie gevoel aan hom 'n mate van vryheid gee waaraan hy nie gewoon was op die platteland nie. In die afwesigheid van tradisie en primêre kontrole word maatskaplike kontrole in die stad gehandhaaf deur ekonomiese druk, wetlike bepalinge, maatskaplike druk of konvensionele gebruike.

Ten slotte blyk dit dus dat die stadsatmosfeer gekenmerk

The map shows the northern Adriatic coastline. A star marks the sampling station location. Latitude lines are marked at 45°N and 46°N. Longitude lines are marked at 12°E, 13°E, and 14°E. The coastline of Italy is visible on the left, and the coastline of France and the Balkans are visible on the right.

1. *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud.

word deur kontakte wat beïnvloed word deur die gebrek aan primêre kontrole, die naamloosheid en onpersoonlikheid van die sekondêre kontakte, die gevoel van individualisme en materialisme, en de heterogeniteit van lewensopvattinge, inwoners en stadslewe. Dit is dus in hierdie atmosfeer wat die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe plaasvind.

§ 2 : Die Begrip "Nie-blankes":

Alhoewel die Kleurling en die Bantoe nie alleen op biologiese gebied verskil nie, maar ook op kulturele en politieke gebied, word beide hierdie groepe onder die begrip "Nie-blankes" ingesluit.¹⁰⁾ Sowel die sterk identiteitsgevoel van die huidige blanke, as die huidige wetgewing en ordonnansies beklemtoon 'n skerp politieke, maatskaplike en ekonomiese skeidslyn tussen die persone wat blank is, en die persone wat nie-blankes is. Die belangrike implikasie van die handhawing van hierdie differensiasie is die feit dat te midde van die verskeidenheid van bevolkingsgroepe twee teenstellende groepe gekonstrueer word nl. die blanke-groep en die nie-blanke-groep.

Die Kleurling het dus met die Bantoe in gemeen die feit dat hulle beide onder die nie-blanke-groep geklassifiseer word. Die skeidslyn tussen die Kleurling en Blanke verskil dus essensiëel met dié tussen die Kleurling en die Bantoe. Die implikasie is dat dit vir 'n Bantoe moontlik is om in die Kleurlinggemeenskap te trou en opgeneem te word, terwyl dit vir sowel 'n Bantoe as vir 'n Kleurling onmoontlik is om in die Blanke-gemeenskap opgeneem te word.¹¹⁾ Die maatskaplike skeidslyn tussen die Kleurling en die Bantoe het dus in die algemeen gesien geen wetlike sanksie nie, maar word slegs

beheer deur die openbare mening van die twee groepe. 12) Die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe word dus direk beïnvloed deurdat die Kleurling nie onder die blanke-groep nie, maar onder die nie-blanke-groep gegroepeer word. Die gevolg is dat nie alleen sekondêre kontakte nie, maar ook primêre kontakte met die Bantoe bewerkstellig kan word.

Sekondêre en primêre kontakte word verder bevorder deur die praktiese toepassing van die onderskeiding tussen blank en nie-blank. Die Kleurling word verplig om saam met die Bantoe dieselfde openbare fasiliteite en geriewe - soos die bus, trein, vermaaklikhede, poskantoor, stasie, ens. - te deel. In die openbaar word die Kleurling en Bantoe dus beide as nie-blankes behandel. Dit bring mee dat die Kleurling gedurig in direkte kontak met die Bantoe is. Hierdie direkte kontak en die feit dat die nie-blankes 'n minderwaardige posisie teenoor die Blanke toegeken word, het nie alleen tot gevolg 'n gevoel van samehorigheid tussen die Kleurling en Bantoe nie, maar beïnvloed en bevorder onderlinge kontak en assosiasie.

In die kontak van die lede van die lede van die nie-blanke-groep met mekaar, ken die Kleurling die Bantoe nie soseer volgens sy etniese affiliasie nie, maar slegs as behorende tot die Bantoe-groep. Dit is net die Kleurlinge wat meer in primêre kontak met die Bantoe kom en die meer intellektueles onder die Kleurlinge wat die Bantoe volgens sy etniese affiliasie ken. Alhoewel die meerderheid van die Kleurlinge moontlik bewus mag wees daarvan dat die Bantoe uit verskillende etniese groepe bestaan, bly die Bantoe vir hulle slegs 'n persoon wat voldoen aan sekere waarneembare fisiese trekke en gewoontes.

Die belangrikste onderskeiding wat die Kleurling egter tussen die Bantoe maak, is dié tussen die "beskaafde" en die "onbeskaafde" Bantoe. Die beskaafde Bantoe is nie alleen gewoonlik verstedelik nie, maar het ook die algemene westerse gewoontes, kleredrag, en lewenswyse aangeneem, terwyl hulle hul stamtradisie, gewoontes en seremonies versak het. Hierdie Bantoe werk gewoonlik in blanke woonbuurtes, fabriekke en besighede. Die Kleurling sien hierdie Bantoe as ordentlik, opgevoed en beskaafd, terwyl hulle "goeie" maniere en Engels kan praat, maak dat hulle meer aanvaarbaar is binne die omvattende nie-blanke-groep. Die onbeskaafde Bantoe is die Bantoe wat nog sy stamtradisies, gewoontes en taal beoefen. Hulle word gekenmerk, volgens die Kleurlinge, deur "slegte" maniere - spuug in die openbaar, stamp, stoot, praat hard, ens. - trek vuil en slonsereg aan, eet "Bantoe"-kos, en woon gewoonlik in die lokasie. Vir die Kleurling is hierdie Bantoe slegs 'n "rou kombers-kaffer" en onaantoonbaar binne die nie-blanke-groep. 13)

Ten slotte blyk dit verder uit die empiriese waarneming dat die reaksie by die Kleurling t.o.v. die toepassing van die begrip nie-blankes tweërlei van aard is. Aan die een kant is daar die Kleurlinge wat dit aanvaar en die Bantoe as gelyksoortig met die Kleurlinge beskou. Hierdie benadering wissel van volkome aanvaarding van die Bantoe tot slegs aanvaarding van die beskaafde Bantoe. Aan die ander kant is daar die Kleurlinge wat die Bantoe nie aanvaar as gelykes nie. Hulle kom in opstand teen die toepassing van die benaming "nie-blankes" omdat hulle die Kleurling in dieselfde mate hoër stel as die Bantoe, as wat die Blanke hom hoër stel dan die

Kleurling. Vir hulle is die meerderheid Bantoe nog onbeskaafd, terwyl hul die toenemende kontak met die Bantoe beskou as 'n bedreiging van die identiteit van die Kleurling. ¹⁴⁾

Die begrip nie-blankes speel dus 'n fundamentele rol in die bepaling van die kontak-situasie. Dit beïnvloed nie alleen die kwantiteit van die kontak nie, maar ook die kwaliteit daarvan. Aan die een kant het dit dus nie alleen tot gevolg die vervaging van die grense tussen hierdie twee differensiële groepe nie, maar aan die ander kant 'n opkomende groepsgevoel en identiteitsgevoel.

§ 3 : Die Sosio-ekonomiese Posisie van die Kleurling:

Die sosio-ekonomiese posisie van die Kleurling, in die algemeen gesien, verskil van die van die Bantoe in die Kaapse Skiereiland. Die gemiddelde Kleurling het nie alleen 'n hoër inkomste as die Bantoe nie, maar handhaaf ook 'n hoër lewenstandaard. Gelyke sosio-ekonomiese standaard is egter 'n belangrike faktor in die bewerkstelling van kontak tussen differensiële groepe, terwyl ongelyke sosio-ekonomiese posisie isolasie en onderskeiding tussen groepe meebring.

As gevolg van die trek van Kleurlinge van die platteland na die Skiereiland, gemengde woonbuurtes en gelyke ekonomiese posisie, is daar egter 'n betekenisvolle persentasie Kleurlinge wat in dieselfde sosio-ekonomiese posisie as die Bantoe is.

(i) Trek van die Platteland: Die omvattende na-oorlogse nywerheids- en industriële-ontwikkelings ¹⁵⁾ het so 'n vraag na arbeid geskep dat nie alleen die ruimer besoldiging nie, maar ook die kanse

en die awontuur van die stad h. toenemende trek van Kleurlinge van die omliggende dorpe en plase na die Kaapse Skiereiland tot gevolg gehad het. 16) Die plattelandse Kleurling was gewoon aan h. redelike beskermde, besadigde en eenvoudige lewe, terwyl die gejaagdheid, materialisme, individualisme en stadsatmosfeer die aanpassing aan die nuwe omgewing bemoeilik het.

Aan die begin was die meeste plattelandse Kleurlinge tevrede met h. laer lewenstandaard. Die gevolg was dat die meeste van hulle in tydelike woonbuurtes gevestig geraak het, waar dit finansiël die goedkoopste is. Die nuwe ekonomiese verpligtinge en die ernstige behuisingstekort wat sodoende ontstaan het, het veroorsaak dat baie van hulle permanent in hierdie agterbuurtes en slumgebiede moes bly woon. 17)

Met die toetrede van die Bantoe, grotendeels om dieselfde redes as die plattelandse Kleurling, het ook hulle in hierdie agterbuurtes en slumgebiede kom woon. Baie van die Bantoe lokasies grens aan hierdie plakkers-kampe. Beide die plattelandse Kleurling en die Bantoe het te staan gekom voor die probleem om aan die nuwe stadslewe en stadsatmosfeer aan te pas. Hierdie gemeenskaplike faktor, bring die twee groepe nader aan mekaar, te meer omdat die Kleurlinge van die platteland dikwels enkellopendes is wat hulle geluk in die stad kom soek. Hierdie ooreenstemmende sosio-ekonomiese posisie van die plattelandse Kleurling en die Bantoe beïnvloed hulle kontak.

(ii) Woonbuurtes: Dit blyk dat die Kleurlinge met h. hoër sosio-ekonomiese agtergrond gewoonlik in woonbuurtes woon waar

slegs Kleurlinge woon. Dit is dus vir hierdie Kleurlinge moontlik om hulle te isoleer van die Bantoe en hulle kontak met die Bantoe slegs te beperk tot sekondêre kontakte.

As gevolg van die gebrek aan behuising en die onsuksesvolle toepassing van beheermaatreëls, het woonbuurtes ontstaan waar Kleurlinge en Bantoe nie alleen langs mekaar woon nie, maar ook in dieselfde huise. Kleurlinge wat dit kon bekostig het grootliks uit hierdie woonbuurtes weggetrek sodat meestal die laer inkomste groepe in hierdie gemengde woonbuurtes gevind word.

Gemengde woonbuurtes beïnvloed nie alleen die kontak van die differensiële groepe nie, maar gee ook aanleiding tot primêre kontak. 18) Daar bestaan ook 'n definitiewe neiging by die Bantoe om doelbewus in Kleurling-woonbuurtes te gaan woon. Dit verleen nie alleen aan die Bantoe meer vryheid nie, maar gee ook aan hom die geleentheid om direk in kontak met die Kleurlinge te kom. Sodanige gemengde woonbuurtes lok nie alleen meer en meer Bantoe nie, maar staan ook aan ander Bantoe bekend vir gemengde maatskaplike bedrywig-hede. Die Bantoe van die naburige Bantoe lokasie beweeg ook gedurig deur hierdie laer sosio-ekonomiese woonbuurtes na en terug van hulle werk en openbare vermaaklikhede. Dit in sigself beïnvloed die kontak van die Kleurling met die Bantoe.

(iii) Ekonomiese Posisie: Die Kleurlinge in die hoër inkomste-groep het gewoonlik die minimum kontak met die Bantoe omdat die Bantoe gewoonlik halfgeskoolde of ongeskoolde arbeid verrig. Hierdie Kleurlinge woon ook gewoonlik in woonbuurtes waar daar geen Bantoe bly nie.

Die persentasie Kleurlinge wat saam met Bantoe werk, vorm nie alleen die laer inkomstegroep van die Kleurlingbevolking nie, maar hulle kontak met die Bantoe is gewoonlik ook meer direk. Die verskil tussen die kontak van die ongeskoolde Kleurling en die half- en ge-skoolde Kleurling met die Bantoe in die werksituasie blyk as volg. Die geskoolde of halfgeskoolde Kleurling werknemer staan gewoonlik bo die Bantoe sodat die Bantoe nie alleen ondergeskik aan hom is nie, maar dat die kontak gewoonlik sekondêr en formeel is. In hierdie gevalle vind ons gewoonlik dat aparte fasiliteite vir die Kleurlinge en die Bantoe beskikbaar is. Die kontak van die ongeskoolde Kleurling met die Bantoe in die werksituasie is gewoonlik die van gelykes met mekaar. Hulle word nie alleen gelyk betaal en behandel nie, maar hul kontak is ook meer informeel. Hierdie gelyke kontak op ekonomiese gebied is 'n belangrike faktor in die ontstaan van 'n gevoel van samehorigheid en 'n vervaging van die grense tussen die twee differensiële groepe, terwyl die differensiasie op ekonomiese gebied by die hoër inkomste-groepe en geskoolde werknemers 'n duidelike skeidslyn tussen hulle, die Bantoe en die ongeskoolde Kleurling tot gevolg het.

Alhoewel sommige Kleurlinge bereid is om saam met die Bantoe en selfs onder 'n Bantoe te werk, blyk dit egter dat die grootste persentasie Kleurlinge nie bereid is om onder of gelyk met 'n Bantoe te werk nie. ¹⁹⁾ Dit is egter duidelik dat die kontak op ekonomiese gebied, veral in die gevalle waar hulle as gelykes saam werk, primêre kontak bevorder, terwyl waar daar 'n skerp differensiasie tussen hulle is, kontak slegs beïnvloed word in soverre as

wat dit wissel van verdraagsaamheid tot onverdraagsaamheid.

Ten slotte blyk dit dat die sosio-ekonomiese posisie van die Kleurling 'n belangrike faktor, indien nie die belangrikste, is, wat kontak beïnvloed. Die neiging bestaan by alle sosiale wesens om groepe te vorm, terwyl die lede van daardie groepe gelyksoortige eienskappe openbaar. Gevolglik is dit dus niks ongewoons om te vind dat die laer sosio-ekonomiese posisie van sommige Kleurlinge kontak met die Bantoe bevorder nie.

§ 4 : Die Toenemende Getal Enkellopende Bantoe:

In Hoofstuk IV is die toetrede van die Bantoe na die Kaapse Skiereiland breedvoerig behandel. Dit blyk duidelik dat die Bantoe-bevolking van die Skiereiland die afgelope paar dekades met rasse skrede toegeneem het. Die belangrike maatskaplike implikasie hiervan is egter die feit dat by verre die meerderheid Bantoe nie alleen enkellopende manlikes is nie, maar dat hulle kontak veral tot die Kleurlinggemeenskap uitgebrei en verstewig is.

Dit word bereken dat in 1954 daar in die Skiereiland 14,600 gesinne, 19,700 kinders en 45,400 enkellopende Bantoe was.²⁰⁾ Dit groot getal Bantoe gesinne en kinders bevestig die feit dat die moontlikheid versterk word dat die Bantoe in die Kaapse Skiereiland gevestig gaan raak. Dit skep dus die posisie dat die Kleurling selfs in die verre toekoms in kontak met die Bantoe gaan bly. Dit laat dus nie alleen die vraag na die kontak met die huidige Bantoe gesin assulks nie, maar ook met die Bantoe kinders gebore in hierdie gebied.²¹⁾

Dit blyk egter dat die huidige kontak van Kleurlinge

met die Bantoe-gesinslede minimaal voorkom. Die Bantoe-gesin is hoofsaaklik gebaseer op Bantoe-tradisie, nasie-trots, gewoontes en seremonies. Sodanige gesinne woon ook gewoonlik in die lokasie of 'n suiwer Bantoe-woonbuurt. Assulks bestaan by hulle 'n identiteitsgevoel en nasietrots wat primêre kontak van die kant van die Kleurling nie aanmoedig nie. Die sterk gevoel van nasie-trots en tradisie skep slegs 'n behoefte aan primêre kontak by die Bantoe met mede-stamgenote. Die Bantoe vader het gewoonlik sy vrou van die "land" laat kom sodat nie alleen hulle gesin assulks nie, maar ook hulle onmiddellike omgewing en vriende uit persone bestaan wat van dieselfde gebied kom. Die kinders van sodanige Bantoe groei egter nie in dieselfde atmosfeer en tradisie op as hulle ouers nie, alhoewel hulle land-toe gestuur word vir sekere seremonies. Die kommune gerigtheid van die stedelike Bantoe-gesin neem af, terwyl 'n meer individualistiese geneigtheid ontwikkel. Kontak van die Kleurling met die Bantoe-gesinslede is dus beperk en sekondêr omdat daar min is wat hulle in gemeen het.

Dieselfde geld egter nie vir die enkellopende Bantoe mans nie. Die feit dat by verre die meerderheid Bantoe enkellopende manlikes is, is die belangrikste faktor in die kontak en prasse van assosiasie tussen die Kleurling en die Bantoe. Hiermee hang saam die belangrike feit dat daar vir hierdie oorwig manlike Bantoe geen ooreenstemmende getal vroulike Bantoe beskikbaar is nie. Dit volg hieruit dat hierdie toenemende getal manlikes hulle tot die vroulike Kleurlinge sal wend.

Die enkellopende Bantoe is los van enige gesinsverantwoordelikhede en van beperkende tradisionele gewoontes en sedes,

terwyl die meeste van hulle ook slegs tydelike trekarbeiders is. Hulle is in die Kaapse Skiereiland nie alleen om ekonomiese redes nie, maar ook om die stadslewe as "Kleurlinge" te geniet. In hierdie proses is dit noodwendig dat hul in kontak met die Kleurling moes kom. As nie-blanke het hul toegang tot die meerderheid van die openbare fasiliteite beskikbaar vir Kleurlinge. Die kanse en geleenthede om die stadslewe te geniet is dus in die Kaapse Skiereiland vir die Bantoe soveel aanlokliker omdat hul hier as "Kleurlinge", as nie-blankes, behandel word.

Dit is dus duidelik dat die Kleurlinge noodwendig in kontak met die Bantoe moet kom, of dit nou op die ekonomiese, maatskaplike of politieke gebied is. Die kontak van die Kleurling met die Bantoe geskied dus grotendeels op 'n patroon wat gestimuleer word deur die behoeftes wat daar by die Bantoe bestaan om homself te skik na die stadslewe aan die een kant, en aan die ander kant deur die Kleurling wat die geleentheid te baat neem om die Bantoe tot eie voordeel te gebruik.

§ 5 : Politieke Doelstellings:

Die toetrede van die Bantoe tot die tradisionele tuiste van die Kleurling het nie alleen 'n omwenteling op ekonomiese, maatskaplike en rasse-biologiese gebied veroorsaak nie, maar ook op die politieke gebied. Die toetrede van die Bantoe, 'n politiek-bewuste groep, het die Kleurlinge verdeel in twee hoofgroepe, nl. dié wat samewerking met die Bantoe verkondig, en dié wat hulle doelstellings d.m.v. onderlinge samewerking van slegs Kleurlinge wil verwesenlik. Daar is dus 'n sterk kompetisie tussen organisasies wat lede werf

slegs onder die Kleurlinge, en die organisasies^{wat} hulle deure vir beide Kleurling en Bantoe oopgooi.

Die African Peoples Organization (A.P.O.) en die Teachers' League of South Africa (T.L.S.A.) het saam uit die vroeë dae ontwikkel. Intussen het die Anti-C.A.D. beweging ontstaan wat hoofsaaklik gemik was teen die instelling van 'n aparte Departement van Kleurlingsake. Die Anti-C.A.D. het probeer om die A.P.O. en T.L.S.A. in te palm. Dr. du Flessis verwys na genoemde organisasies as volg: "The Anti-C.A.D.'s leading such bodies as the A.P.O., the T.L.S.A., and one or two minor Coloured groups, in an endeavor to increase their strength, linked themselves with a body of Native radicals, and this led to the formation in 1944 of a combined organization, known as the Non-European Unity Movement (N.E.U.M.)".²²⁾ Laasgenoemde organisasie inkorporeer alle nie-blanke groepe as 'n politieke faktor teenoor die blanke groep.

Hierteenoor het die Coloured Peoples National Union (C.P.N.U.) met 'n groot gevolg ontstaan en ontwikkel. Hulle het die Teachers' Educational and Professional Association (T.E.P.A.) gestig as teenvoeter vir die T.L.S.A. Die C.P.N.U. het sigself teenoor die doelstellings van die A.P.O. en samehangende organisasies gestel, veral soos blyk uit die volgende woorde van hulle voorsitter, Mr. George Golding: "Unless the Coloured People are prepared to share every aspect of their lives in an unreserved and honest manner with the Natives of this country then they have absolutely no grounds for making use of the numerical superiority of the Natives for purposes of generating a social evolution."²³⁾ In September 1953 is die

South African Coloured Peoples Organization gestig wat nie alleen verskeie ander Kleurling-organisasies geïnkorporeer het nie, maar ook die gedagte van 'n suiwer verteenwoordigende Kleurling-organisasie probeer verwesenlik.

Dit blyk dus duidelik dat veral hierdie twee teenoorgestelde rigtings op politieke gebied die Kleurling se kontak met die Bantoe beïnvloed: aan die een kant samesmelting van doelstellings van beide Kleurling en Bantoe; en aan die ander kant die handhaving van suiwer Kleurlingorganisasies. Hierdie politieke doelstellings beïnvloed die bepaling van die houding t.o.v. die Bantoe in die Kaapse Skiereiland van veral die middelklas en die intellektueles onder die Kleurlinge.

§ 6 : Samevatting:

Uit die voorafgaande bespreking blyk dit baie duidelik dat daar verskeie faktore is wat die kontak van die Kleurling met die Bantoe beïnvloed. Dit hang nie alleen saam met die besondere sosio-ekonomiese posisie en die politieke doelstellings van die Kleurling nie, maar ook met die feit dat die toenemende getal enkellopende Bantoe kontak probeer bewerkstellig met die Kleurlinge. Hierdie faktore beïnvloed kontak met die Bantoe in 'n mindere of meerdere mate, terwyl die sosiasie wat daarop volg grotendeels deur genoemde faktore gaan bepaal word.

Die belangrike implikasie van kontak van die Kleurling met die Bantoe is egter die feit dat dit die moontlikheid inhou van assosiasie. Verder is dit duidelik dat in die gevalle waar kontak wel assosiasie tot gevolg het, dit nie alleen meer Kleurlinge

en Bantoe daarby betrek nie, maar ook dat sodanige assosiasie die vervaging van die identiteitsgevoel van die Kleurling beteken.

§ 7 : Voetnota's:

- 1) Sien Eldridge, S. and Associates: Fundamentals of Sociology, p.184.
- 2) Eldridge beweer tereg dat: "....as communities grow larger certain changes inevitably take place. Relations between people become more impersonal and formal." Ibid., p.185.
- 3) Sien verder: Bossard, James H.S., etc.: Introduction to Sociology, p.174.
- 4) Riemer stel dit as volg: "In spite of more numerous social contacts in the city, the individual city dweller remains unknown as a full personality to most of the people with whom he deals."
Sien Riemer, Svend: The Modern City,
Prentice-Hall, Inc., New York, 1952, p.188.
- 5) Dit blyk dus dat: "Urban groups have a reputation for namelessness. Their citizens meet and speak without knowing each other's names. One may live for years in a city and not know personally half the people whose homes are located in the same city block. Extensive secondary group relationships take the place of primary group ones."
Sien Bogardus, Emory S.: Sociology, pp.195-196.
- 6) Riemer, Svend: Op.cit., p.170.
- 7) Riemer beweer dat: "The relationship of the city dweller toward his fellowman is colored by neither friendliness nor hostility. An atmosphere of emotional detachment or indifference prevails." Ibid., p.303.
- 8) Vir verdere besonderhede sien:
Gist, Noel P. and Halbert, R.A.: Urban Society,
Thomas Y. Crowell Co., New York, 1949, pp.263-287.
- 9) "The fact that primary contacts cannot prevade the whole group gives rise to a certain loss of integration and cohesiveness in towns and cities as compared with smaller locality groups. The folkways and mores cannot be so easily enforced by personal

pressure, and variations in culture are much more pronounced." Sien Gillin, John Lewis and Gillin, John Philip: Cultural Sociology, p.277.

- 10) Sien vir verdere besonderhede:
Offisiële Jaarboek van die Unie van Suid-Afrika,
No.25 van 1949, Staatsdrukker, Pretoria, p.1115.
- 11) Dink byvoorbeeld aan die implikasies van die volgende twee wetgewings:
(i) "Prohibition of Mixed Marriages Act, No.55 of 1949", en
(ii) "Immorality (Amendment) Act, No.21 of 1950."
- 12) Bogardus omskryf openbare mening as volg:
"Public opinion is ordinarily used in the sense of majority opinion" (Bogardus, Op.cit., p.425), terwyl Mac Iver die essensie daarvan in die volgende stelling beklemtoon:
"We are uneasy if we fail to do what our associates expect of us and this uneasiness readily assumes a moral significance." Mac Iver, R.M. and Page, Charles H.: Society, p.206.
- 13) Sien Hoofstuk VIII, § 1 : Opvattings t.o.v. Bantoe.
- 14) Die Kommissie van 1937 beweer die volgende insake die begrip nie-blankes: "Kaapse Kleurlinge vind hierdie neiging dikwels van hulle kant buitengewoon ergerlik en hulle maak soms dan ook aanspraak dat hulle in werklikheid gekleurde blankes is en dat die algemene term "nie-blankes" nie op hulle toegepas behoort te word nie."
Sien U.G. No.54 van 1937, p.15.
- 15) "Voral die klerefabrieke, die tekstielnywerhede, visserij en vrugte- en groente-inmaakfabrieke het tien duisende Kleurlingmans en -vroue in diens geneem, hoofsaaklik in die Kaapse Skiereiland..."
Sien Yeld, R.W.A.: Die Kleurling en Plaaslike Besture,
Referaat gelewer op die Sesde Jaarvergadering van S.A.B.R.A.
te Stellenbosch, Januarie 1955, Nasionale Handelsdrukkery,
Bpk., p.93.
- 16) (i) Die Kommissaris van Kleurlingsake beweer ook: "Die verstedeliking van die Kleurling het in die afgelope jare op groot skaal plaasgevind, grotendeels as gevolg van nywerheidsontwikkeling. Tussen 1921 en 1951 het die Kleurlingbevolking van die vernaamste stede met ongeveer 196% vermeerder."
du Flessis, Dr.I.D.: "Die Kleurling in die Raamwerk van ons Rasseverhoudings", Tydskrif vir Rasse-Aangeleenthede,
Vol.8, No.3, April 1957, p.96.

(ii) Vir statiese besonderhede oor die verstedeliking van die Kleurling, sien:

"Verslag van die Kommissie van Onderzoek in sake Nywerheids-wetgewing", U.G.No.62, van 1951, Cape Times Limited, Parow, K.P., pp.9-11.

17) du Plessis, Dr.I.D.: Op.cit., p.102.

18) - In Hoofstuk VIII word hierdie aspek breedvoerig bespreek.

19) Sien Hoofstuk VIII, oor "Kontak in werksituasie".

20) Eiselen, Dr.W.W.M.: "Die Kleurling en die Naturel", p.111.

21) "Wat die probleem nog soveel vererger het, is die toestroming van naturelle-vroue en -gesinne na die stedelike gebiede in die afgelope 30 jaar."

Olivier, Prof.N.J.J.: "Die Naturel in Wes-Kaapland", Tydskrif vir Rasse-Aangeleenthede, Vol.4, No.2, Januarie 1953, p.2.

22) du Plessis, Dr.I.D.: "The Coloured People of South Africa: Some Aspects of their present Position," p.26.

23) Hellman, Ellen (Ed.): Handbook on Race Relations in South Africa, Oxford University Press, London, 1949, p.526.

HOOFSTUK VII'N FORMULERING VAN DIE PATROON
VAN KONTAK EN ASSOSIASIE.§ 1 : Inleiding:

Die toenemende toetrede van die Bantoe tot die Kaapse Skiereiland oor die afgelope paar dekades, het tot gevolg gehad dat die Kaapse Kleurling meer en meer in kontak met die Bantoe gekom het. Aan die beginstadium van hierdie toetrede was die Bantoe vir die Kleurling nie alleen iets seldsaam en buitengewoons nie, maar 'n voorwerp van nuuskierigheid en simpatie. ¹⁾ Hierdie belangstelling in die Bantoe is nie alleen deur die geringe getal en blykbare hulpelose toestand van die Bantoe gewek nie, maar ook deur fisiese en kulturele herkoms. Die toename in die getalle van die Bantoe in die Kaapse Skiereiland het tot gevolg gehad nie alleen vermenigvuldiging van Kleurling-Bantoe-kontakte nie, maar ook het die toenemende toetrede van die Bantoe tot die bestaansgebied van die Kleurling vir die Kleurling 'n ander betekenis gekry. Die getal Bantoe het gegroei van 'n paar skadelose enkellopende trekarbeiders tot 'n betekenisvolle groep en redelike permanente maatskaplike verskynsel waarmee die Kleurling met verloop van tyd nie alleen op ekonomiese gebied mee moes rekening hou nie, maar veral ook op maatskaplike gebied. ²⁾

Die toenemende kontak en sosiasie van die Kleurling met die Bantoe, het onbewus onderlinge prosesse in werking gestel wat die toekoms van die twee groepe op maatskaplike, kulturele, en politieke gebied sal bepaal. As gevolg van die langdurige kontak met en die fisiese nabyheid van die Bantoe in die beperkte geografiese gebied van die Kaapse Skiereiland, het daar uit hierdie kontak van die Kleurling met die Bantoe 'n patroon ontstaan en ontwikkel waarvolgens die Kleurling sigself aan hierdie nuwe maatskaplike en ekonomiese verskynsel moes aanpas. Hierdie aanpassing aan die teenwoordigheid van 'n nuwe rasse-groep omskryf Park tereg as volg: "... relations which are not now conscious or personal, though they have been; relations which are fixed in and enforced by the custom, convention, and the routine of an expected social order of which there may be at the moment no very lively consciousness." ³⁾ Hierdie patroon ontwikkel dus nie alleen redelik onbewus nie, maar word in die kontak-situasie gekenmerk deur eensyds toenadering deur die Kleurling tot die Bantoe, en andersyds verwydering tussen die twee groepe. Indien die kontak-situasie gekenmerk word deur toenadering tussen die twee groepe, ontstaan onbewus sekere prosesse wat 'n patroon van assosiasie volg, terwyl enige verwydering 'n patroon van dissosiasie tot gevolg het. Gesien in die lig van die kontak-situasie tussen die Kleurling en Bantoe het 'n patroon van kontak en assosiasie met verloop van tyd ontstaan en ontwikkel. Onder hierdie patroon van kontak en assosiasie word dus verstaan die kontak van die Kleurling met die Bantoe in die Kaapse Skiereiland, terwyl die assosiasie wat uit hierdie kontak ontstaan, wissel tussen toenadering en

verwydering. 4) Omdat hierdie patroon 'n proses is, bly dit nie staties nie, maar verander dit gedurig. 5) Aan die hand van verskillende kategorieë in hierdie patroon 6) is die doel van hierdie studie om vervolgens hierdie patroon van kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe op die huidige stadium, waar te neem, te omskryf, en te analiseer.

§ 2 : Algemene Patroon van Kontak en Assosiasie:

In die kontak van die Kleurling met die Bantoe het daar vroeër 'n mate van akkomodasie plaasgevind. Hierdie akkomodasie was enersyds gekenmerk deur 'n geringe mate van kompetisie, teenstand en konflik. Andersyds was dit egter eerder 'n proses wat onderlinge aanpassing bevorder het. Hierdie proses van akkomodasie het egter tot 'n groot mate die vorm van sub-ordinate skikking aangeneem, waarvolgens die Kleurling as die sterkste groep teenoor die Bantoe gestaan het. Hierdie sub-ordinate skikking was nie alleen hoofsaaklik die gevolg van die Kleurling se meerderwaardigheidsgevoel teenoor die Bantoe in die kontak-situasie opgetree en tot 'n groot mate die intensiteit van die kontak bepaal. Hierdie patroon van kontak en assosiasie word gestimuleer deurdat die totale Kleurling-gemeenskap met sy bestaande lewenswyses, opvattinge en gewoontes met slegs losstaande enkellopende Bantoe in kontak gekom het. Lg. was aan die beginstadium, met enkele uitsonderings, almal manlike trekarbeiders.

Met die toenemende toetrede van sowel groter getalle enkellopende Bantoe manlikes as ook van Bantoe vroulikes en gesinne, het die kontak en assosiasie nie alleen 'n meer permanente patroon ontwikkel nie, maar moes die Kleurling sigself opnuut aanpas

by hierdie nuwe maatskaplike verskynsels. Gevolglik het hierdie patroon aanmerklike wysigings ondergaan. Die implikasies van die toename en teenwoordigheid van 'n groot Bantoebevolking in die Kaapse Skiereiland, het dus nie alleen die kwantiteit van kontakte tussen hierdie twee groepe bevorder nie, maar verskeie faktore, buite die onmiddellike beheer van die Kleurlinggemeenskap ⁷⁾, het in 'n toenemende mate 'n belangrike rol in die kontak-situasie gespeel. As gevolg van omstandighede waarby sekere individue en groepe van die Kleurlinggemeenskap in 'n meerdere of mindere mate met die Bantoe in kontak gekom het, het daar 'n algemene patroon van kontak en assosiasie ontstaan waarvolgens, bewus of onbewus, sekere patrone gevolg word wat beskryf kan word as 'n proses wat wissel tussen prosesse van kompetisie, teenstand en konflik aan die een kant, en aan die ander kant prosesse van akkomodasie, akkulturasie, assimilasie en integrasie.

As gevolg van die volgehoue kontak van die Kleurling met die Bantoe, is dit dus moontlik om vandag 'n algemene patroon van kontak en assosiasie empiries waar te neem en te omskryf na aanleiding van bespreekte kategorieë. Die waarneming van hierdie algemene patroon word vergemaklik omdat die Kaapse Kleurling vandag nog baie duidelik op maatskaplike, kulturele, politieke en veral biologiese gebied as 'n duidelike differensiële groep van die Bantoe bestaan en ontwikkel. ⁸⁾ Hierteenoor kan verder aanvaar word dat die Bantoe ook nog baie ^duidelik as differensiële groep en buitestander teenoor die Kleurling gemeenskap bestaan en assosiatief deur die Kleurling beskou word. Gevolglik het daar tussen hierdie twee

differensiële groepe nie alleen met verloop van tyd nie, maar ook gestimuleer deur die toenemende kontak-situasies, 'n algemene patroon van kontak en assosiasie ontwikkel, wat vandag waargeneem kan word. As gevolg van die losstaande Bantogroepe en individue wat elk in 'n meerdere of mindere mate aanvaarding binne die Kleurlinggemeenskap op gelyke sosiale basis soek, berus dit hoofsaaklik by die Kleurling om hierdie toenadering van die Bantoe simpatiek of antagonisties te behandel. Hierdie algemene patroon van kontak en assosiasie word dus vandag hoofsaaklik deur die openbare mening en lewensopvatting van die Kleurling beheer, terwyl die individuele lede van die Kleurlinggemeenskap in 'n meerdere of mindere mate hiervolgens handel.

Dit word dus op hierdie stadium aanvaar dat die primêre maatskaplike proses in die algemene patroon van kontak en assosiasie, wel die proses van akkomodasie is, terwyl dit in 'n meerdere of mindere mate gewysig word deur bykomende prosesse van ekonomiese kompetisie en maatskaplike teenstand. Hierdie aanname berus op die maatskaplike afstand wat daar vandag tussen die Kleurling en die Bantoe bestaan, soos gestimuleer deur die meerderwaardige gevoel van die Kleurling op sosiale gebied. ⁹⁾ Die algemene patroon van kontak en assosiasie bestaan dus daarin dat die Kleurling, om sy eie posisie, status en prestige te behou, die maatskaplike afstand tussen homself en die Bantoe voorstaan. Gevolglik berus die openbare mening van die Kaapse Kleurlinggemeenskap nie op uiteindelijke assimilasie, amalgamasie en integrasie van die twee groepe nie, maar eerder op die behoud van die identiteit van die Kleurlinggroep en uiteindelijke assimilasie met die Blanke. ¹⁰⁾ Die algemene patroon van kontak en

assosiasie is 'n weerspieëling van nie alleen die openbare mening van die Kleurlinggemeenskap nie, maar ook van die voorkoms van die meeste kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe.

Vervolgens sal in 'n volgende hoofstuk die empiriese waarneming van hierdie algemene patroon van kontak en assosiasie breedvoerig omskryf en bespreek word. As uitgangspunt van hierdie algemene patroon sal die verskillende kontak-situasies, waarin Kleurlinge met Bantoe in aanraking kom, geneem word. Sodoende sal nie alleen die voorkoms van die algemene kontak van die Kleurling met die Bantoe duidelik blyk nie, maar ook die algemene patroon wat dit volg.

§ 3 : Gevorderde Patroon van Kontak en Assosiasie:

Dit volg egter vanselfsprekend dat binne die algemene patroon van kontak en assosiasie daar noodwendig tendense sal ontstaan en ontwikkel wat neig na die twee uiterste punte van die algemene patroon, bv. konflik en integrasie. ¹¹⁾ Dit blyk dus dat uit hierdie algemene patroon sekere prosesse onbewus ontstaan en toeneem wat neig tot amalgamasie, akkulturasie en assimilasie. As gevolg van die toenemende kwantiteit van sekondêre kontakte tussen hierdie twee groepe kan vandag bo en behalwe die algemene patroon sekere maatskaplike prosesse nie voldoende inpas in die algemene patroon van kontak en assosiasie nie. ^{Gevolglik} sal ons dus hierdie aspekte van 'n meer gevorderde aard afsonderlik behandel, nl. as die gevorderde patroon van kontak en assosiasie.

Die essensiële verskil tussen die algemene patroon en

die gevorderde patroon lê daarin dat die algemene patroon noodwendig volg op die toenemende getalle van die Bantoe en die voorkoms van kontak-situasies, dat sodanige kontak-situasies primêr uit sekondêre kontakte bestaan, en dat die openbare mening die belangrikste stimulus is, terwyl die gevorderde patroon hier teenoor nie noodwendig volg op die toename in kontak-situasies nie, dat sodanige kontak-situasies gewoonlik uit primêre kontakte bestaan, en dat individuele belange en begeertes die belangrikste stimulus is. Dit blyk dus dat hierdie gevorderde patroon van kontak en assosiasie nie alleen uit hierdie algemene patroon ontstaan nie, maar ook in 'n sekere rigting beweeg wat wesenlik verskil van die algemene.

Die gevorderde patroon kom dus voor by dié Kleurlinge waar daar nie alleen gelyksoortige behoeftes met die van die Bantoe bestaan nie, maar ook waar die bevrediging van daardie begeertes en behoeftes deur primêre kontak en assosiasie, d.w.s. as gelykes op sosiale gebied, bereik moet word. In die gevorderde patroon gaan dit dus nie souseer om die openbare mening van die Kleurlinggemeenskap nie, maar verder om individuele, persoonlike en egoïstiese motiewe. Die gevorderde patroon word dus gekenmerk deur 'n hoër graad van intimiteit en intensiteit. Alhoewel die gevorderde patroon onaf-skeibaar van die algemene patroon bestaan, lê die onderskeiding in 'n abstrakte skeidslyn wat gestimuleer word deur sekere maatskaplike omstandighede en faktore.

Die gevorderde patroon van kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe is fundamenteel assosiatief en word basies gekenmerk deur verskillende prosesse wat wissel van volledige

akkomodasie, amalgamasie, assimilasie en integrasie. Omdat hierdie gevorderde patroon sigself op hierdie stadium slegs by sekere groepe en individue onder die Kleurlinggemeenskap openbaar, is dit slegs moontlik om die belangrikste aspekte daarvan te omskryf. Daar sal dus besondere aandag aan die rol van die ongetroude Kleurling, manlike en vroulike, in hierdie gevorderde patroon van kontak en assosiasie met die Bantoe gegee word. Na aanleiding van die omskrywing en analisering van hierdie aspekte behoort dit moontlik te wees om die intensiteit van en tendense in hierdie gevorderde patroon uit te beeld.

§ 4 : Samevatting:

Die fundamentele basis waarop die algemene patroon van kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe berus, is die bestaande ekonomiese struktuur in die Kaapse Skiereiland. In die bestaande ekonomiese struktuur gaan dit om 'n poging van die individu, Kleurling of Bantoe, om nie alleen 'n bestaan te maak nie, maar om prestige, posisie en status in die heterogene samelewing te verkry. In hierdie atmosfeer van individualisme, onpersoonlikheid, naamloosheid en kompetisie, verloor persoonlike gevoel en sentiment sy krag in die materialistiese stryd om bestaan. Dit het tot gevolg 'n gebrek aan solidariteits-gevoel en identiteitsgevoel, wat die fundamentele basis vorm waarop die heterogene inwoners met differensiële waardes, opvattinge en lewenswyses in 'n uiterlik harmonieuse stadsatmosfeer met mekaar saam kan lewe. Park stel dit as volg: "Such a society, held together in unstable equilibrium

by a process of competitive co-operation, is obviously of a very different sort from the little genetic and ethnocentric societies of which it is composed. It is a type of association that is fundamental economic...." 12)

§ 5 : Voetnota's:

- 1) Bogardus beweer tereg dat: "Newcomers of a strange race are viewed first with curiosity. Sympathy is aroused in favor of the peculiar stranger."
Sien Bogardus, Emory S.: Sociology, p.393.
- 2) Die Adviserende Kleurlingraad rapporteer as volg: "Die aanwesigheid van duisende Naturelle in die Westelike Kaapprovinsie, veral in die Kaapse Skiereiland, het die Kleurlingbevolking ernstig geraak as gevolg van die skerp en dikwels ongelyke wedywering op die gebied van die ongeskoolde en in toenemende mate op die van die halfgeskoolde arbeid."
Sien: Derde Jaarverslag oor die werk van die Adviserende Kleurlingraad vir die Tydperk 1 April 1945 tot 31 Maart 1946; U.G. No.45 van 1946, Staatsdrukker, Pretoria, 1946, p.8.
- 3) Park, Robert E.: "The Nature of Race Relations", in Thomson, Edgar T. (ed.): Race Relations and the Race Problem, Duke University Press, North Carolina, 1939, p.5.
- 4) Park beweer dat: "The fact that these adjustments involve different processes, each operating in relative independence of one another, suggests that one may conceive race relations as existing and assuming different forms at different levels of associations."
Sien Ibid., p.31.
- 5) Park stel dit as volg: "They involve racial competition, conflict, accommodation, and eventually assimilation, but all of these diverse processes are to be regarded as merely the efforts of a new, social and cultural organism to achieve a new biotic and social equilibrium."
Sien Ibid., p.31.
- 6) Sien Hoofstuk V, waar hierdie kategorieë volledig behandel word.

- 7) Sien Hoofstuk VI, waar aandag gegee word aan die faktore wat die kontak van die Kleurling met die Bantoe beïnvloed.
- 8) Die Eerste Minister van die Unie het op 21 Januarie 1947 in die Volksraad die Kleurling se posisie as volg gestel: "Wat die Kleurlinge betref, wil ek sê dat ons hulle heeltemal verstandig en met wysheid behandel, dit wil sê, min of meer as 'n toevoeging tot die blanke bevolking. Ek sien geen ander oplossing nie: hulle belange is nader verwant aan ons belange as aan dié van enige ander gedeelte van die bevolking. Soos in die verlede moet ons hulle by ons hou."
Sien Hansard No.23, p.10926 van 1947, soos aangehaal uit: Vierde Jaarverslag oor die werk van die Adviserende Kleurlingraad vir die Tydperk 1 April 1946 tot 31 Maart 1947, U.G.No.10 van 1948, Staatsdrukker, Pretoria, 1948, p.13.
- 9) Maatskaplike afstand word deur Park baie duidelik as volg omskryf: "Physical distances which separate races and peoples are important socially only, as they serve to maintain social distance. Social distance is measured by the degree of intimacy and understanding which individuals or social groups have anywhere achieved."
Sien Thomson, Edgar T. (ed.): Op.cit., p.11.
- 10) (i) In 'n Memorandum aan die Eerste Minister het Mr.G.J.Golding, voorsitter van die A.K.R., die strewe van die Kleurling as volg geformuleer: "Myns insiens het die tyd alreeds aangebreek dat diegene van die Kleurling-samelewing wat dieselfde beskawingspeil as die blankes bereik het, nie langer van Staatsweë aan die diskwalifikasies en diskriminasies wat die "Blankes Alleen"-beleid behels, onderwerp moet word nie."
Sien U.G. No.10 van 1948, p.22.
- (ii) Hierdie tendens by die Kleurling om die maatskaplike afstand tussen die Kleurling gemeenskap en die Bantoe te handhaaf, blyk verder uit die volgende aanhalings:
 - a. "Die Raad (A.K.R.) het die Regering versoek om oorweging te skenk aan die verwydering van alle Kleurlinge uit naturellelokasies en -gebiede." (p.7.)
 - b. "Die A.K.R. het reeds die versekering verkry dat segregasie tussen Kleurlinge en Naturelle voorgestaan word." (p.11.)
 - c. "Naturelle en Kleurlinge word in dieselfde selle gehou, maar daar is verklaar dat hulle in die nuwe tronk wat opgerig word, geskei sal word." (p.36.)
 Aanhalings (b) en (c) geneem uit: Tweede Jaarverslag oor die werk van die Adviserende Kleurlingraad vir die Tydperk 1 April 1944 tot 31 Maart 1945, U.G. No.41 van 1945, Staatsdrukker, Pretoria, 1945.
Aanhaling (a) geneem uit: Eerste Jaarverslag oor die werk van die Adviserende Kleurlingraad vir die Tydperk 1 April 1943 tot

31 Maart 1944, U.G. No.28 van 1944, Cape Times Limited,
Kaapstad, 1944.

- 11) So byvoorbeeld beweer Reuter dat ten spyte van die algemene patroon van kontak en assosiasie biologiese vermenging 'n noodwendige gevolg is op die kontak van rasse in dieselfde geografiese gebied: "The contact and association, whether friendly or hostile, results in intermarriage and in time in the loss of identity of the numerically inferior group or in the blending of traits in an intermediate type."
Sien Reuter, E.B. (editor): Race and Cultural Contacts, p.4.
 - 12) Thomson, Edgar T. (ed.), Op.cit., p.13.
-

HOOFSTUK VIIIDIE ALGEMENE PATROON VAN
KONTAK EN ASSOSIASIE.

Vir die bespreking van die algemene patroon van kontak en assosiasie word die verskillende kontak-situasies waarin Kleurlinge met Bantoe in aanraking kom, geneem. Aan die hand van h ontleding van hierdie kontak-situasies sal dit moontlik wees om die algemene patroon waarvolgens Kleurlinge in die Kaapse Skiereiland met Bantoe in kontak kom, te formuleer.

Die kontak van Kleurlinge met Bantoe word nie alleen besonder baie beïnvloed deur faktore buite die beheer van die Kleurling nie ¹⁾, maar ook deur die openbare mening van die Kleurlinggemeenskap. Verder is dit menslik om h vreemdeling of buitestander met agterdog, suspisie en h mate van versigtigheid te bejeën. Gevolglik is daar in hierdie kontak-situasies h wederkerige wisselwerking van verskeie faktore wat grotendeels gebaseer is op vooroordeel en vorige ondervinding met lede van die betrokke groep. Vervolgens sal dus eerstens aandag gegee word aan die algemene opvatting van die gemiddelde Kleurling t.o.v. die Bantoe, omdat die gedragswyse van die Kleurling in sy kontak met die Bantoe hoofsaaklik bepaal word deur sy opvatting van die Bantoe.

§ 1 : Opvattinge t.o.v. die Bantoe:

As gevolg van die verskeidenheid van opvattinge wat daar by die Kleurling bestaan t.o.v. die Bantoe, word in hierdie afdeling onderskei tussen opvattinge met 'n dissosiatiewe strekking en opvattinge met 'n assosiatiewe strekking.

(i) Dissosiatiewe Opvattinge: Dissosiatiewe opvattinge bestaan veral by Kleurlinge wat slegs sekondêre kontak met Bantoe maak, wat nooit by 'n Bantoe-woonplek kom nie, wat gewoonlik teen gemengde assosiasie en huwelike is, wat 'n wrok teen die Bantoe het, of wat die Bantoe as minderwaardige in vergelyking met die Kleurling beskou.

Hierdie dissosiatiewe opvattinge word gekenmerk deur 'n meerderwaardigheidsgevoel by die Kleurling en 'n beskouing van die Bantoe as minderwaardig. Dit blyk dat, waar die Kleurling deur die blanke as minderwaardige behandel word, die Kleurling, om dieselfde redes, hierdie maatskaplike afstand wat daar tussen hom en die blanke bestaan, netso oorgeneem het en weer op die Bantoe toegepas het. 2) Assulks word die Bantoe deur die Kleurling nie volgens sy persoonlikheid beoordeel nie, maar as lid van 'n minderwaardige groep. Hierdie maatskaplike skeidslyn tussen die Kleurling en die Bantoe blyk baie duidelik uit die volgende praktiese voorbeelde: Kleurlinge wat die Bantoe slegs by die agterdeur ontvang; wat nie uit dieselfde borde of koppies sal eet as die Bantoe nie; wat Bantoe-huisbediendes het; wat nie na danse gaan waar Bantoe teenwoordig sal wees nie; wat die Bantoe nie met die hand wil groet nie; ens. Die algemene opvatting bestaan dat alhoewel die Bantoe

beskaafd, ordentlik, en vriendelik voorkom, jy hom nooit heeltemal kan vertrou nie. Hierdie dissosiatiewe opvatting blyk uit die volgende: "Alhoewel dit lyk of hy (Bantoe) mak is, bly sy een voet altyd in die bos." Hierdie dissosiatiewe opvatting van Kleurlinge word verder gestimuleer deur die meerderwaardige opvatting van die blanke teenoor die Bantoe, en die maatskaplike afstand wat daar deur die blanke tussen blank en Bantoe gehandhaaf word.

Hierdie stereotipe opvatting van die Kleurling word verder gestimuleer deur die "slegte" maniere en gewoontes van baie Bantoe; sommige Bantoe "spuug in die openbaar, praat hard en lawaai in die bus en die trein, het geen respek vir die Kleurling se eiendom nie, vloek en skel in die openbaar, is vuil, stink, en trek slonserig aan." Waar sodanige insidente voorkom skryf hierdie Kleurlinge dit daaraan toe dat alle Bantoe maar so is en dat h mens ook niks beters van hulle kan verwag nie.

Die Bantoe is vir baie Kleurlinge onpeilbaar en onverklaarbaar. Alhoewel die Bantoe in 'n meerdere of mindere mate Engels of Afrikaans kan praat, verstaan die Kleurling hom nie altyd so duidelik nie, en die Bantoe vind dit ook moeilik om hom duidelik uit te druk. Gevolglik kan die Kleurling nie gesels met die Bantoe nie. In die geselskap van Kleurlinge sal die Bantoe byvoorbeeld met sy mede-Bantoe Xhosa praat, terwyl die Kleurling nie verstaan waarom dit gaan nie. Dit skep by die Kleurling 'n gevoel van onsekerheid en dissosiasie.

Vir baie Kleurlinge word die Bantoe deur 'n atmosfeer van geheimsinnigheid omhul. Nie alleen die Bantoe se differensiële

-131-

gewoontes, seremonies en geloof nie, maar ook sy geheimsinnige en onverklaarbare gedragswyses het talle hoorsê stories tot gevolg wat onder Kleurlinge vertel en vir die waarheid aangeneem word. Hiervolgens het die Bantoe toorgoed, toor die Kleurlingvroue sodat hulle "kleintjies" (babetjie) kry, hulle "eet" die Bruinmense, en "daar gebeur sommer allerhande goeters op daardie 'parties' van die 'Kaffers'."

As gevolg van die tradisionele trots en eergevoel van Bantoe, kom hul in opstand teen die meerderwaardigheidsgevoel en beperkings van Kleurlinge en verag die Kleurlinge wat hul nie as gelykes wil aanvaar en behandel nie. Hierdie disrespek en veragting van die Bantoe teenoor die Kleurling, stimuleer weer by die Kleurling h gevoel van veragting, haat en disrespek teenoor die Bantoe. Gevolglik beskou die Kleurling die Bantoe wat die Kleurling se gewoontes en lewenswyses aanvaar, as "oorlams" en dat hulle misbruik maak van die Kleurlinge se vriendelikheid. Die "verkleurling" van die Bantoe staan Kleurlinge nie aan nie - "n 'Kaffer' bly n 'Kaffer', maar vrek n Kleurling" is die gevolg van die Bantoe se oorlamse maniere, volgens sommige Kleurlinge.

Ten slotte blyk dit dus dat die algemene dissosiatiewe opvatting by Kleurlinge t.o.v. Bantoe as volg opgesom kan word: Die Bantoe het nie ontsag vir die Kleurling nie, hy is trots, bygelowig, jaloers, dom, lui, humeurig, geheimsinnig, onverklaarbaar en benede die Kleurling. Die implikasie van hierdie dissosiatiewe opvatting by Kleurlinge is dat hierdie Kleurlinge in hulle kontak met Bantoe nie alleen dissosiatief optree nie, maar ook in teenstand en selfs konflik met die Bantoe kom.

(ii) Assosiatiewe Opvattinge: Assosiatiewe opvatting

t.o.v. die Bantoe word gestimuleer deur die beskouings van gods-
dienstige instansies, politici, en deur persoonlike ervaring.

Die standpunt van die verskillende kerklike instansies
verskil in 'n meerdere of mindere mate. Dit word deur sommige aanvaar
dat daar goeie en slegte Bantoe is, maar dat God almal as gelyk
geskape het en daarom is daar geen verskil tussen die Kleurling en
die Bantoe nie. Die enigste verskil lê in die lewe. Die Here het
almal lief en ons staan as gelykes voor Hom.

Hierdie Kleurlinge wat 'n assosiatiewe opvatting t.o.v.
Bantoe het, beskou die Bantoe as 'n ware en opregte vriend wat jou
altyd sal help. Vir hulle is die Bantoe baie nederig, eenvoudig en
dienswillig, terwyl die Kleurlinge 'n hoë respek het vir die Bantoe
met hoër opvoeding. Die Bantoe is net sulke mense soos die Kleurlinge
en selfs nie so hoogmoedig soos die meerderheid Kleurlinge nie, terwyl
die Bantoe nie alleen ordentlik, vriendelik en goeie sportsmanne is
nie, maar dag-by-dag meer beskaafd word. Die intelligente Bantoe is
meer opgevoed dan baie Kleurlinge.

Die algemene assosiatiewe opvatting is dus dat daar geen
verskil tussen die Kleurling en die Bantoe is nie. Die Bantoe word
aanvaar as netso 'n mens as die Kleurling. Gevolglik word die Bantoe
in die kontak-situasie as individu gereken en nie as lid van 'n groter
groep nie.

Ten slotte blyk dit dat die Kleurling se opvatting van
die Bantoe nie noodwendig streng volgens hierdie patroon van dis-
sosiatiewe en assosiatiewe opvattinge geklassifiseer kan word nie,

maar inteendeel, 'n onderlinge wisselwerking tussen assosiatiewe en dissosiatiewe-opvattings toon. Dit is duidelik dat Kleurlinge egter ten spyte van hierdie wisselwerking neig om 'n assosiatiewe opvatting, 'n dissosiatiewe opvatting t.o.v. die Bantoe te hê.

§ 2 : Openbare kontak:

Die teenwoordigheid van die groot getalle Kleurlinge en Bantoe in die Kaapse Skiereiland, die relatiewe hoë mobiliteit van die stedeling en die veelvuldige aktiwiteite op ekonomiese gebied, het tot gevolg dat die aard van die openbare kontak van Kleurlinge met Bantoe eerder sekondêr dan primêr is. Daaglik maak Kleurlinge op veelvuldige wyses direkte kontak, alhoewel dit slegs vaag, tydelik en onpersoonlik is, met Bantoe in die openbare lewe. Alhoewel hierdie kontakte onafskeibaar van die openbare lewe is, kan ons dit gerieflikheidshalwe illustreer deur die kontakte in die bus, trein, winkel, straat, ens. Hierdie openbare kontak van Kleurlinge met Bantoe wissel in intensiteit van 'n blote bewustheid van die teenwoordigheid van die Bantoe tot 'n tydelike en toevallige, formele en onpersoonlike kennismaking. Hierby sluit aan die indirekte kontak wat deur die radio, nuusblad, telefoon en ander gemeganiseerde metodes van kommunikasie moontlik gemaak word. Elk van hierdie indirekte kontakte dra by tot die vorming van die sekondêre kontakte. Onder openbare kontak word dus verstaan hierdie toevallige tydelike en sekondêre kontakte, waarin die Kleurlinge daaglik met die Bantoe kom.

Die volgende tabel gee 'n aanduiding tot watter mate die Kleurling wat ondervra is met die Bantoe in openbare kontak kom:

-134-

TABEL IV

OPENBARE KONTAK MET BANTOE.

	Openbare Kontak				Totaal
	Nooit	Selde	Soms	Dikwels	
Getroude Manlikes	1	1	3	21	25
Getroude Vroulikes	1	3	7	15	25
Ongetroude Manlikes	1	1	3	46	50
Ongetroude Vroulikes	1	3	8	39	50
Totaal	1	8	21	121	150
Persentasie	0	5	14	81	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit baie duidelik dat die openbare kontak van Kleurlinge met Bantoe vir albei geslagte, getroudes sowel as ongetroudes oor die algemeen dikwels voorkom.

Die oorgrote meerderheid van die ondervraagdes (81%) het beweer dat

hulle "dikwels" met Bantoe in die openbaar in kontak kom. Hierdie openbare kontak word gekenmerk deur kortstondigheid en is slegs van

verbygaande aard sodat daar beperkte geleentheid bestaan vir die ontwikkeling van enige emosionele en persoonlike gevoelens wat so

kenmerkend van primêre kontak is. Selfs waar fisiese teenwoordigheid

relatief konstant en langdurig is, neig dit om utilitaristies te

wees, m.a.w. 'n middel tot 'n doel eerder dan 'n doel in sigself.

Die uiterlike vorme van intimiteit mag teenwoordig wees, maar nie die

inhoud nie. Die Kleurling wat wel daagliks met die Bantoe in open-

bare kontak kom, ken nie noodwendig die persoonlike begeertes, hoop,

aspirasies, probleme, vrees of onsekerhede van die Bantoe nie. 3)

Hierdie maatskaplike afstand tussen die Kleurling en die

Bantoe is nie alleen kenmerkend van die stadslewe nie, maar is 'n

belangrike faktor in die algemene patroon van kontak en assosiasie.

-135-

Onder maatskaplike afstand word verstaan die mate van verstandhouding of intimiteit wat daar tussen die Kleurling en die Bantoe bestaan. Die openbare kontak van die Kleurling met die Bantoe is kwantitatief, maar nie noodwendig kwalitatief nie. 4) Die Kleurling ken die Bantoe slegs in die mate waartoe die Bantoe se persoonlikheid en opvattinge in die besondere kontak-situasie sigself openbaar. Die maatskaplike afstand tussen die Kleurling en die Bantoe word dus nie alleen deur die kenmerkende stadsatmosfeer en ekonomiese struktuur beïnvloed nie, maar ook deur die bestaande differensiële biologiese, maatskaplike en kulturele verskille gestimuleer en bevorder. 5)

'n Verdere belangrike faktor in die openbare kontak is die rol van rassedifferensiasie. Die Kleurling ken die Bantoe en tree op teenoor die Bantoe, slegs as Bantoe m.a.w. as 'n persoon wat gekenmerk word deur kenmerkende waarneembare differensiële biologiese verskille. In die openbare kontak maak Kleurlinge die minimum onderskeiding tussen die verskillende etniese affiliasies van die Bantogroep. In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die mate van onderskeiding wat die Kleurling t.o.v. die Bantoe maak in die kontak-situasie:

TABEL V

MATE WAARTOE KLEURLINGE TUSSEN BANTOE OP ETNIESE GRONDSLAG ONDERSKEI.

	Ja	Nee	Totaal
Getroude Manlikes	13	12	25
Getroude Vroulikes	3	22	25
Ongetroude Manlikes	10	40	50
Ongetroude Vroulikes	7	43	50
Totaal	33	117	150
Persentasie	22	78	100

Uit die vooraangaande tabel blyk dit dat hoewel ongeveer die helfte van die ondervraagde getroude Kleurling manlikes onderskei volgens etniese affiliasie - Xhosa, Sesoetoe, Sw ahili, Zulu ens. - daar oor die algemeen by Kleurlinge min differensiasie is.

Die Kleurling ken die Bantoe in openbare kontak dus hoofsaaklik slegs aan sy differensiële biologiese eienskappe. Conant beweer in hierdie verband dat: "Yet many consider a race situation to exist when one's color, facial structure, hair, eyes, or height is the basis of the distinction to which race symbols are attached whether that distinction is of primary importance, or one of a number operating in the society." 6) Die Kleurling het 'n sekere opvatting van die Bantoe waarvolgens hy teenoor die Bantoe in openbare kontak optree. Die waarneembare fisiese verskille tussen die Kleurling en die Bantoe onderskei nie alleen die Kleurling van die Bantoe nie, maar dien ook as aanduiding van die posisie wat Kleurlinge teenoor Bantoe inneem. In die verband speel die verskil in velkleur 'n belangrike rol - die Kleurling wissel tussen bruin en wit, en die Bantoe tussen donkerbruin en swart. 'n Donker vel simboliseer dit wat minderwaardig en onbeskaafd is, terwyl die met 'n meer witvelkleur nie alleen hoër in prestige en status staan nie, maar ook dissosiatief staan teenoor die met 'n donkerder vel. 7) Die Kleurling met 'n meer blankevelkleur staan dus meer dissosiatief en afsydig teenoor die met 'n donkerder velkleur in die openbare kontak-situasies. Die kontak van Kleurlinge met Bantoe is fundamenteel 'n rassekontak waarin die fisiese verskille basies die toon aangee.

In die stad met sy heterogene kulture en rasse, sy

verdraagsaamheid en vryheid, het die individu geleentheid om aan verskeie groepe te behoort, elk met 'n differensiële etiese kode en gedragswyses. A.g.v. die gespesialiseerde aard van hierdie groepe is min groepe in staat om ~~aan~~ alle fisiese en psigiese behoeftes van die individu te bevredig. Daarom volg dit dat dit vir die Kleurling nodig is om hom met soveel assosiasies te identifiseer as wat vir hom noodsaaklik is om 'n bevredigende lewenswyse uit te werk. Die blote naamloosheid van die stadsatmosfeer maak dit dikwels moontlik om te ossileer tussen die een en die ander groep sonder die moontlike verlies van prestige en status binne die Kleurlinggemeenskap. Dit kan byvoorbeeld voorkom in die gevalle waar Kleurlinge, vroulikes of manlikes, met Bantoe assosieer om die bevrediging van persoonlike behoeftes - byvoorbeeld drank - terwyl die Kleurlinggroep waaraan hul behoort nie aan sodanige assosiasie met die Bantoe sanksie verleen nie. Die uiteindelijke gevolg van hierdie assosiasie met verskillende en dikwels teenstellende groepe is gewoonlik die ontwikkeling van 'n veelsydige persoonlikheid. Die maatskaplike omstandighede en atmosfeer van die stad maak dit dus moontlik vir Kleurlinge om primêre kontak met Bantoe te maak, afgesien van sy daaglikse openbare kontak, sonder dat hul posisie, status en prestige in die Kleurlinggemeenskap in gedrang kom.

Ten slotte blyk dit dus dat die openbare kontak van Kleurlinge met Bantoe nie alleen besondere karaktertrekke dra as gevolg daarvan dat dit in 'n stadsatmosfeer plaasvind en gestimuleer word deur die bestaande ekonomiese struktuur nie, maar dat dit grotendeels beïnvloed word deur die bestaande handhawing van die

maatskaplike en biologiese onderskeiding tussen blank en nie-blank. Omdat die openbare kontak van die Kleurling met die Bantoe - as nie-blankes - op gelyke sosiale basis geskied, het dit nie alleen tot gevolg h toename in sekondêre kontak en fisiese nabyheid nie, maar verleen dit tōt h nog groter mate die geleentheid tot kontak op ander gebiede, en gevolglik primêre kontak.

§ 3 : Kontak in die Werk-situasie:

Van die ekonomiese gesigspunt gesien, is die Kaapse Skiereiland h uitgebreide kompleks van ekonomiese aktiwiteite deur beide openbare en private ondernemings. Die heterogene samelewing word nie alleen beïnvloed deur die bestaande ekonomiese struktuur en onmiddellike omgewing nie, maar ook die gewoontes, houdings, en lewenswyses van die Kleurling en die Bantoe word direk beïnvloed deur die veelvuldige wyses van verdienstes om bestaan. Die bestaande ekonomiese struktuur vorm dus een van die fundamentele basisse vir kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe. 8)

Kontak in die werk-situasie kom vandag nie alleen in toenemende mate voor nie, maar is ook h belangrike faktor in die algemene patroon van kontak en assosiasie. Die volgende tabel gee h aanduiding van die mate waartoe die Kleurling in die werk-situasie met die Bantoe in kontak kom:

TABEL VI

KONTAK MET BANTOE IN WERK-SITUASIE.

	K o n t a k				
	Nooit	Selde	Soms	Dikwels	Totaal
Getr. Manlikes	6	2	3	14	25
Getr. Vroulikes	19	2	2	2	25
Ongetr. Manlikes	10	7	13	20	50
Ongetr. Vroulikes	30	12	5	3	50
Totaal	65	23	23	39	150
Persentasie	44	15	15	26	100

Uit voorafgaande tabel blyk dit dat, soos verwag kan word, die belangrikheid van die werk-situasie as bron van kontak met Bantoe nie vir alle Kleurlinge dieselfde is nie. Van die 65 Kleurlinge wat beweer het dat hulle nooit in kontak met die Bantoe in die werk-situasie kom nie, is slegs 25% manlikes en 75% vroulikes. Dit blyk dus dat dit hoofsaaklik die Kleurlingmans is wat in die werk-situasie met die Bantoe in kontak kom.

By verre die meerderheid Kleurlingvroulikes doen vandag huishoudelike werk, terwyl 'n aansienlike getal in die nywerhede (hoofsaaklik klerasie, tekstiel en aanverwante nywerhede) werk. Die vernaamste professies vir die Kleurlingvroulikes vandag is die onderwys en verpleging.⁹⁾ Hiervolgens is dit dus te verwagte dat in genoemde werk-situasies die Kleurlingvroulike nie soseer direk in kontak met die Bantoe sal kom nie. Dit is slegs in die huishoudelike dienste, veral hotelle en losieshuise, waar Kleurlingvroulikes in kontak met Bantoe kan kom. In genoemde nywerhede is die Bantoe slegs tot enkeles beperk wat die laer ongeskoolde arbeid verrig.

Dit blyk duidelik dat dit veral die Kleurlingman is wat by die werk in kontak kom met die Bantoe, en dat slegs ongeveer 20% van die ondervraagde Kleurlingmans nooit in die werk met Bantoe in aanraking kom nie. Hierdie bevinding dui aan tot watter mate die Bantoe reeds in die groot verskeidenheid van ekonomiese aktiwiteite in die gebied deurgedring het. Volgens die vorige tabel kom ongeveer die helfte van die Kleurlingmanlikes dikwels met die Bantoe in die werk-situasie in kontak. Dit blyk volgens sensusse dat die

meerderheid manlike Kleurlingwerkers ongeskoolde arbeider is in die nywerheid, vervoer en huishoudelike dienste, terwyl slegs 'n kleiner persentasie in die geskoolde en halfgeskoolde ambagte in die nywerhede in diens is. Nog 'n kleiner persentasie manlike Kleurlinge word vandag in die klerikale en professionele beroepe gevind. 10)

Die aanwesigheid van duisende ^{Bantoe} ~~naturrelle~~ in die Westelike Kaapprovinsie en veral in die Kaapse Skiereiland, het die Kaapse Kleurling ernstig geraak, veral op die gebied van die ongeskoolde, en in toenemende mate dié van halfgeskoolde arbeid. 11) Hieruit volg dit dat die manlike Kleurlingwerker nie alleen in besonder geraak word deur die kompetisie van die Bantoe-manlike arbeider nie, maar ook in die werk-situasie "dikwels" met die Bantoe in kontak kom. Die ongeskoolde manlike Kleurling-arbeider word vandag nie alleen in 'n posisie geplaas waar hy nie anders kan as om skouer-aan-skouer met die Bantoe te werk nie, maar hy loop ook gevaar om sy werk as arbeider te verloor omdat die Bantoe, deur sommige werkgewers, bo die Kleurling-arbeider verkies word. 12) Dit blyk dus dat die ongeskoolde Kleurling-arbeider se kontak met die Bantoe en sy kompetisie met die Bantoe in die werk-situasie 'n omwenteling in sy bestaan meebring. 13) Die kompetisie van die Kleurling met die Bantoe beïnvloed ook verder die loonskale van die Kleurling. 14)

Ons kan dus aanvaar dat, aangesien die meerderheid manlike Kleurlingwerkers half- of ongeskoolde werk verrig hulle vandag in die Kaapse Skiereiland met die ongeskoolde Bantoewerker in die werk-situasie in kontak kom. Hierdie toenemende kontak het die belangrike ekonomiese gevolge dat dit nie alleen 'n uitwerking op die lone van

die Kleurlinge het nie, maar moontlik ook die sosio-ekonomiese vooruitgang van die Kleurlingbevolking strem. Dit het verder die waarskynlike gevolg dat aangesien die Kleurling dikwels op gelyke voet met die Bantoe in die werk-situasie staan, die Kleurling en Bantoe ook buite die kontak by die werk, op sosiale gebied, noodwendig op gelyke voet sal verkeer.

Kontak van Kleurlinge met Bantoe kan in die werk-situasie op drie verskillende maniere voorkom:

- (i) waar 'n Kleurling bo 'n Bantoe staan;
- (ii) waar 'n Kleurling gelyk met 'n Bantoe staan; en
- (iii) waar 'n Kleurling onder 'n Bantoe staan.

Volgens die vorige tabel blyk dit verder dat van die manlike Kleurlinge wat ondervra is, 46% dikwels, 21% soms, 12% selde en 21% nooit in die werksituasie met die Bantoe in kontak kom. Van die 59 mans wat wel met die Bantoe in kontak gekom het, het 59% geen beswaar en 41% wel beswaar, teen sodanige kontak met die Bantoe gehad. Verder het 66% bo die Bantoe, 34% gelyk met die Bantoe en geeneen onder Bantoe in die werk-situasie gestaan nie. Slegs 15% van die mans is bereid om onder die Bantoe te werk, en wel slegs indien die Bantoe beter kwalifikasies as die Kleurling besit, terwyl 85% heftig beswaar aanteken teen die gedagte van onder 'n Bantoe te werk. Dit blyk verder dat 51% mans differensiële behandeling van die Bantoe by die werkgewer ontvang, en 49% dieselfde behandeling as die Bantoe. Ten slotte, van die 16 Kleurlingmans wat "nooit" kontak in die werk-situasie met die Bantoe maak nie, het 32% mans beswaar teen sodanige kontak, terwyl 68% mans geen beswaar het nie.

Uit die voorafgaande gegewens blyk dit dat die Kleurlingmans of bo of gelyk met die Bantoe in die werk-situasie staan. Dit blyk egter dat, alhoewel die meerderheid Kleurlingmans geen beswaar het teen sodanige kontak in die werk-situasie nie, by verre die meerderheid heftig beswaar maak daarteen om onder Bantoe in die werk-situasie te staan.

Van die Kleurlingvroue wat ondervra is, het 65% vroue geen kontak met die Bantoe in die werksituasie nie, teenoor 35% vroue wat wel kontak het. Dit blyk dat van die vroue daar 29% geen beswaar het teen sodanige kontak nie, terwyl 71% vroue wel beswaar het teen kontak met Bantoe by die werk. Verder blyk dit dat van die 35% vroue wat wel met Bantoe saamwerk, 77% bo die Bantoe, 23% gelyk met die Bantoe en geen vroue onder die Bantoe, in die werk-situasie gestaan het nie. Ten slotte blyk dit dat die Kleurlingvroue wat wel saam met die Bantoe werk slegs 16% vroue geen beswaar het om onder 'n Bantoe te werk, terwyl 84% vroue beswaar het om onder 'n Bantoe in die werk-situasie te staan.

Uit die voorafgaande gegewens blyk dit dat die meerderheid manlike Kleurlinge wel kontak met die Bantoe in die werk-situasie maak, terwyl die meerderheid vroulike Kleurlinge geen kontak by die werk met die Bantoe maak nie. Alhoewel die meerderheid manlike Kleurlinge geen beswaar het om kontak met die Bantoe in die werk-situasie te maak nie, is die vroulike Kleurlinge teen enige kontak. Die manlike en die vroulike Kleurlinge stem egter ooreen dat by verre die meerderheid daarteen is dat die Bantoe bo die Kleurling in die werk-situasie moet staan.

Dit blyk dus dat daar 'n algemene tendens waarneembaar is. Vroulike Kleurlinge het beswaar teen enige kontak met Bantoe in die werk-situasie, terwyl manlike Kleurlinge geen beswaar het om met Bantoe kontak te maak by die werk nie. Die Kleurlingmans is egter nie bereid om in die werk-situasie ondergeskik aan die Bantoe te wees nie. Die Kleurling gemeenskap assulks duld geen posisie wat ondergeskik is aan die Bantoe nie. Dit blyk uit die volgende voorbeeld: As gevolg van konflik wat ontstaan indien 'n Bantoe-speurder na 'n Kleurling-woonplek moet gaan om inligting insake misdaad in te win of om 'n Kleurling te arresteer, het 'n blanke hoof-speurder, wat die sake aan die gewone speurders moet uitdeel, onoffisiël slegs Kleurling-speurders op Kleurling gevalle gesit, en slegs Bantoe-speurders op Bantoe gevalle. Andersins is gevind dat die betrokke Kleurlinge hulle nie alleen verset nie, maar dat die Kleurlinggemeenskap erg beledig voel en in opstand kom. Bantoe-speurders word deur die Kleurlinge geheel-en-al geignoreer. ¹⁵⁾ Selfs van owerheidsweë word die erns van hierdie gevoel by die Kleurling gemeenskap terdeë beseef. ¹⁶⁾ Dit blyk egter geen ongewone verskynsel te wees nie. Inteendeel word dit verwag waar twee differensiële "rasse" met mekaar in kontak kom. ¹⁷⁾

Kontak by die werk is nie noodwendig primêr nie, maar eerder sekondêr. Alhoewel die manlike Kleurling saam met die Bantoe werk, word die kontak in die werk-situasie slegs beperk tot die noodsaaklike. Gist en Halbert stel dit tereg as volg: "One may work alongside another at a related task without revealing his personal longings, hopes, aspirations, worries, fears or uncertainties." ¹⁸⁾

Sekondêre kontak in die werk-situasie kom veral voor in die nywerhede. Die maatskaplike afstand tussen Kleurlinge en Bantoe word deur die Kleurling gehandhaaf ten spyte daarvan dat direkte kontak met die Bantoe gemaak word. Dit blyk uit die volgende voorbeeld: 'n Groot motorfabriek in die Kaapse Skiereiland het 174 manlike Kleurlinge en 211 manlike Bantoe in diens. By die ou fabriek van hierdie firma het die Kleurlinge en Bantoe dieselfde eetplek, fietsrakke, kleedkamers ens. gehad. As gevolg van verskeie vertoeë en van die gevaar dat van die beste Kleurlingwerkers verloor sou word, was die firma genoodsaak om by die nuwe fabriek aparte eetplekke, fietsrakke, kleedkamers en wasgeriewe vir die Kleurlingwerkers en die Bantowerkers in te rig.

Direkte sekondêre kontak by die werk gee assulks dus vandag nie soseer aanleiding tot primêre kontak nie, maar eerder volg dit 'n patroon van sub-ordinate skikking waarvolgens die Bantoe as noodsaaklike in die werk-situasie "verdra" word.. Die werk-situasie kan egter aanleiding gee tot primêre kontak in die onmiddellike omgewing van die werkplek. Primêre kontak wat voortvloei uit sekondêre kontak by die werk gaan gewoonlik om een of ander ooreenkomstige faktor by die Kleurling en die Bantoe. So byvoorbeeld kan daar saam gestap word na of terug van die werk, indien hul naby mekaar woon. Die pouse of etensuur en gemeenskaplike behoeftes of begeertes mag aanleiding gee tot primêre kontak. As gevolg van die skerp differensiasie en maatskaplike afstand, soos gestimuleer deur die openbare mening van die Kleurlinggemeenskap, wat daar vandag tussen die Kleurling en die Bantoe bestaan, is kontak in die werk-situasie direk en sekondêr.

Daar bestaan egter 'n tendens, veral onder die ongeskoolde en half-geskoolde Kleurling- en Bantoe werkers om buite die werk-situasie meer persoonlik met mekaar kontak te maak. Dit is dus die kontak in die onmiddellike omgewing van die werksituasie, die gemeenskaplike faktor van saamwerk in die werk-situasie, die stadsatmosfeer en die gelyksoortige behandeling van alle nie-blankes in die openbare lewe, wat primêre kontak direk beïnvloed en 'n belangrike faktor in die patroon van kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe is.

Ten slotte blyk dit dat die kontak van Kleurlinge met Bantoe by die werk gekenmerk word deur 'n sterk gevoel van individualisme. Elkeen gaan sy gang en elkeen wedywer vir homself. Die Kleurling in sy stryd om status, prestige en bestaan: "is a product of conditions which his persistent struggle to rise created. The person and his world constitute, it seems, a vicious circle, each being an effect of the other. Furthermore, this struggle for status is the very source and origin of the race problem as we know it." 19)

§ 4 : Kontak op Georganiseerde Gebied:

Die gekompliseerdheid en die heterogeniteit van die stadslewe het tot gevolg 'n differensiasie van belange wat tot uitdrukking kom in die deelname van Kleurlinge in veelvuldige organisasies en vrywillige assosiasies. Deelname op georganiseerde gebied omskryf Gist en Halbert tereg as volg: "To a certain extent they have replaced or supplemented the neighborhood as a social unit, and for many individuals actually overshadow the family group in their appeal

or building force." 20) Hierdie deelname berus nie alleen op tradisie en sentiment of wetlike verbintenis nie, maar ook op die onderskeie behoeftes en opvattinge wat daar by Kleurlinge bestaan. Aangesien daar so 'n menigte van organisasies onder Kleurlinge bestaan, word dit onderskei in: (i) Godsdiens, (ii) Sport, (iii) Politiek, (iv) Kulturele organisasies en (v) Opvoedkundige organisasies. Vervolgens sal die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe in hierdie vyf klasse afsonderlik nagegaan word.

(i) Godsdienste: Aangesien van ekonomiese en rasse-verskille, is godsdienstige verskille tussen twee differensiële rasse-groepe een van die belangrikste faktore wat teenstand bevorder. 21) Maatskaplike afstand word nie alleen verskerp as gevolg van godsdienstige verskille nie, maar laasgenoemde dien ook as 'n stimulus in die handhawing van 'n gevoel van onderskeiding tussen rasse-groepe.

Die Kleurling, met sy aanvaarding van die Christelike leerstellings en godsdienstige instansies, soos deur die blanke voorgestaan, kom op godsdienstige-gebied in kontak met die Bantoe slegs insoverre as wat die Bantoe sy voorvaderlike aanbidding en godsdiens-kultus verwerp het in die aanvaarding van die Christelike-geloof. M.a.w. kontak tussen Kleurlinge en Bantoe vind slegs plaas in die godsdienstige instansies waar die Christelike leer verkondig word. In dié verband word die kring nog nouer getrek, nl. slegs om dié kerklike instansie waar daar nie aparte voorsiening vir Kleurlinge en Bantoe gemaak word nie, maar wat Kleurlinge en Bantoe as gelykwaardige lidmate aanvaar.

Hierdie godsdienstige instansies wat sowel Kleurlinge

as Bantoe as gemeente-lede het, verkondig dat daar geen verskil tussen die individue of groepe bestaan nie en dat almal gelyk is. Die enigste verskil lê in die geloof van die individu in Christus. Gevolglik geskied die kontak van die Kleurlinge met die Bantoe in hierdie gemengde gemeentes hoofsaaklik op gelykwaardige erkenning van mekaar. Assulks impliseer dit primêre kontak, en vind hierdie kontak nie alleen by die betrokke kerk of plek van samekoms plaas nie, maar ook by mekaar se woonplekke. Die Kleurling leer dus sodoende die Bantoe van nader ken, terwyl die differensiële groepsverskille neig om te vervaag. Geen beswaar word gesien in die assosiasie van die Kleurling met die Bantoe. Dit is dus ook by hierdie instansies wat huwelike van Kleurlinge met Bantoe voltrek word. Dit blyk uit die ondersoek dat hierdie Kleurlinge wat aan sodanige Kleurling-Bantoe-gemeentes behoort, nie alleen die Bantoe as gelyke op sosiale gebied aanvaar nie, maar ook geen beswaar het teen gemengde huwelike tussen Kleurlinge en Bantoe nie.

h Aanduiding van die kontak van Kleurlinge met Bantoe op die gebied van die godsdiens, blyk uit die volgende:

TABEL VII

KONTAK OP GODSDIENSTIGE GEBIED.

	K o n t a k				Totaal
	Nooit	Selde	Soms	Dikwels	
Getr. Manlikes	13	4	2	6	25
Getr. Vroulikes	21	-	2	2	25
Ongetr. Manlikes	38	6	2	4	50
Ongetr. Vroulikes	40	5	3	2	50
Totaal	112	15	9	14	150
Persentasie	75	10	6	9	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat 75% Kleurlinge geen kontak op godsdienstige-gebied met Bantoe maak nie, terwyl slegs 25% Kleurlinge wel kontak maak. Hierdie Kleurlinge wat wel met Bantoe kontak maak, veral die 15% wat soms en dikwels kontak maak, glo dat die Here alle mense gelykwaardig geskape het, dat God almal lief het, afgesien daarvan aan watter ras of groep hul behoort. Alhoewel hierdie gemengde assosiasie primêre kontak van Kleurlinge met Bantoe by godsdienstige funksies en mekaar se woonplekke het, blyk daar tog 'n mate van maatskaplike afstand van die kant van die Kleurling teenoor die Bantoe te bestaan. Hierdie maatskaplike afstand, wat in die meerderheidsgevalle onbewus bestaan, kan aan die invloed van die openbare mening van die Kleurlinggemeenskap toegeskryf word. Dit blyk byvoorbeeld daaruit dat alhoewel 'n Kleurling lid is van 'n Kleurling-Bantoe gemeente, hy nie bereid is om 'n Bantoe-lid in sy huis in te neem nie en die beleid voorstaan dat die Bantoe uit die Kleurlingwoonbuurtes verwyder word.

Dit blyk dus dat slegs 'n betrekklike minderheid van die Kleurlinge op die gebied van die godsdienst met die Bantoe assosieer. Waar sodanige assosiasie voorkom, impliseer dit nie alleen tot 'n groot mate primêre kontak nie, maar ook die aanvaarding en opname van die Bantoe in die bestaande godsdienstige organisasies van die Kleurling. Die Bantoe word dus binne die raamwerk van die Kleurling se godsdienstige organisasie ge-assimileer, en nie andersom.

(ii) Sport: Daar bestaan in die Kleurlinggemeenskap van die Kaapse Skiereiland verskeie sport-organisasies. Die lede van hierdie organisasies, met enkele uitsonderings, is almal manlike

Kleurlinge. Alhoewel Kleurlinge nie met Bantoe kontak maak binne hierdie organisasies nie, vind kontak egter plaas in die gevalle waar Kleurling-klubs en Bantoe-klubs op die sportveld teen mekaar te staan kom. So bestaan daar byvoorbeeld 'n aparte Kleurling-Unie van die Bantoe-Unie om rugby-wedstryde te reël. Daar word egter gewoonlik jaarliks 'n rugbywedstryd tussen 'n Suid-Afrikaanse Kleurling-span en 'n S.A.Bantoe-span gereël. Op die georganiseerde gebied van sport kom Kleurlinge met Bantoe dus gewoonlik slegs in kontak as lid van 'n bepaalde klub of organisasie.

Dit is egter in die plaaslike organisasies wat op meer informele wyse georganiseer is waar meer primêre kontak moontlik kan plaasvind. Die volgende tabel dui die mate aan waartoe Kleurlinge met Bantoe deur sport in kontak kom:

Tabel VIII

KONTAK OP SPORT-GEBIED.

	K o n t a k				
	Nooit	Selde	Soms	Dikwels	Totaal
Getr. Manlikes	14	5	2	4	25
Ongetr. Manlikes	40	2	2	6	50
Totaal	54	7	4	10	75
Persente	72	9	5	14	100

Uit die ontleding van die gevalle van Kleurlinge wat wel met Bantoe deur sport in kontak kom, blyk dit dat hierdie kontak gewoonlik sekondêr is en slegs beperk is tot die sportveld. Alhoewel kontak in 28% gevalle gemaak word, is hierdie kontak gewoonlik slegs as lede van 'n bepaalde klub. Daar bestaan soms 'n neiging vir spanning en antagonisme, in die hitte van die betrokke kompetisie, om tussen

Kleurlinge en Bantoe te ontstaan. Dit gebeur egter slegs in uitsonderlike gevalle. Dit blyk egter gewoonlik dat deur hierdie gemengde assosiasie op sportgebied die Kleurling die Bantoe as iemand met 'n goeie sportmansgees leer ken.

In sekere gevalle neem Kleurlinge en Bantoe gesamentlik deel aan sportaktiwiteite wat rondom die werkkring ontstaan. So byvoorbeeld vind mens gevalle waar sportspanne wat saamgestel word uit die werknemers van 'n bepaalde organisasie beide Kleurlinge en Bantoe as lede insluit. Hiernaas bestaan daar ook sportklubs waarin lede van albei groepe opgeneem word. Dit blyk verder dat op sportgebied dit grotendeels slegs manlike Kleurlinge is wat met manlike Bantoe in kontak kom.

Kontak en assosiasie op sportgebied kom dus slegs in 'n betreklik geringe mate voor. Waar dit wel voorkom, word sodanige assosiasie slegs beperk tot die sportveld. Indien die Kleurlinge en Bantoe egter in dieselfde woonbuurt woon of by dieselfde plek werk, volg primêre kontak. Ten slotte blyk dit egter dat kontak op sportgebied slegs voorkom in dié sportsoorte wat deur Kleurlinge beoefen word en dat die Bantoe se deelname in hierdie sportsoorte gewoonlik d.m.v. die hulp van die Kleurling aangeleer is en plaasvind.

(iii) Politiek: Die kontak wat Kleurlinge met Bantoe op politieke gebied maak hang saam met die affiliasie van Kleurlinge aan een of ander politieke organisasie. Aan die een kant bestaan daar politieke organisasies wat uit suiwer Kleurlinglede bestaan, terwyl aan die ander kant daardie organisasies bestaan wat Kleurlinge sowel as Bantoe as lede het. 22)

Van die manlike Kleurlinge, wat ondervra is het 7% "dikwels", 8% "soms", 12% "selde" en 73% "nooit" met die Bantoe op politieke gebied in kontak gekom. Geen Kleurlingvroue wat ondervra is, het op politieke gebied met die Bantoe in kontak gekom nie.

Die Kleurlinge wat wel met die Bantoe op politieke gebied in kontak gekom het, se assosiasie met die Bantoe was slegs beperk tot die politieke gebied. Alhoewel die kontak direk was, was dit sekondêr. Slegs in drie gevalle het hierdie kontak op politieke gebied gelei tot assosiasie by die Kleurlingwoonplek

(iv) Kulturele Organisasies: Alhoewel daar verskeie kulturele organisasies onder die Kleurlinge bestaan, is kontak van Kleurlinge met Bantoe op dié gebied seldsaam. Geen sodanige gevalle is in die monster gevind nie. Hierdie verskynsel kan toegeskryf word aan die duidelike differensiasie wat daar vandag nog tussen die Kleurling se kultuur en die Bantoe-kultuur bestaan. ²³⁾

(v) Opvoedkundige Organisasies: Kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe in opvoedkundige organisasies kom hoofsaaklik voor by die skool en universiteit. In die Kaapse Skiereiland bestaan daar egter hoofsaaklik aparte skole vir Kleurlinge en Bantoe, terwyl by die Universiteit van Kaapstad alle rasse toegelaat word. ²⁴⁾ Dit blyk egter dat die kontak van Kleurlinge met Bantoe in opvoedkundige organisasies, waar dit vandag wel mag voorkom, formeel en sekondêr is. Dit is slegs in die opvoedkundige organisasies met 'n politieke neiging tot gelykwaardige erkenning van Kleurlinge en Bantoe, waar primêre kontak deur die Kleurling met die Bantoe gemaak word.

§ 5 : Kontak by Woonplek:

Die kontak van Kleurlinge met Bantoe by woonplekke is een van die belangrikste, indien nie dié belangrikste, aspek in die patroon van assosiasie. Die implikasie van sodanige kontak is dat dit gewoonlik die voortsetting van 'n vorige kennismaking is en dat dit ook 'n meer persoonlike, intieme en gevolglik 'n meer assosiatiewe vorm aanneem. Kontak by die woonplek word nie alleen tot 'n groot mate bepaal deur die ekologiese posisie van die betrokke woonbuurt waarin die woonplek geleë is nie, maar ook deur maatskaplike-, ekonomiese-, politieke- en rasse-faktore.

Kontak by die woonplek word sterk beïnvloed deur die mindere of meerdere getalle van Bantoe wat in die betrokke woonbuurt woon of daar deur beweeg. Die ekologiese posisie van die Kleurling-woonplek, of dit in 'n suiwer Kleurlingwoonbuurt is, of Kleurling-Bantoe-woonbuurt, of Bantoe-woonbuurt is, is 'n belangrike faktor in die bewerkstelling van kontak van Kleurlinge met Bantoe by die woonplek. Dit sou byvoorbeeld verwag word dat Kleurlinge in 'n Kleurling-Bantoe-woonbuurt eerder kontak met Bantoe by 'n woonplek sal maak dan Kleurlinge wat in 'n suiwer Kleurling-woonbuurt woon. In die verband beweer dr. Eiselen dat: "Nog 'n kontak-punt is die samelewing van die naturelle en kleurlinge langs en tussen mekaar vernameklik in die menigte plakkerkampe in die Kaapse Skiereiland."²⁵) Die kontak van Kleurlinge met Bantoe by 'n bepaalde woonplek is selde, indien ooit, vir almal dieselfde. Sodanige kontak en assosiasie verskil gewoonlik van die mees intieme en persoonlike tot die mees toevallige en tydelike kennismaking. Dit blyk egter dat die kontak

veral voorkom in die Kleurling-Bantoe-woonbuurtes, byvoorbeeld plakkerskampe.

Die kontak en assosiasie by woonplekke kan op drie vlakke geskied, nl.: (i) vlak van intimiteit, (ii) vlak van toevallige kennismaking, en (iii) die vlak van persoonlike-, familie- of rasse-isolasie. Tussen hierdie drie vlakke is daar gewoonlik 'n verskeidenheid van graadverskille. 26)

Op die vlak van isolasie is die Kleurlingwoonplek geleë in 'n suiwer Kleurlingwoonbuurt, of in 'n gemengde woonbuurt, waar Kleurlinge sigself isoleer van enige primêre en selfs sekondêre kontak met Bantoe by hul woonplek. In 'n gemengde woonbuurt mag Kleurlinge se identiteit, werk, godsdiens of ras aan die Bantoe bekend wees, maar vir die res is hul gewoonlik anoniem. Verder kom dit voor dat Kleurlinge hierdie naamloosheid en isolasie handhaaf omdat hul eerder dissosiatief dan assosiatief teenoor die Bantoe optree. Sodanige Kleurlinge kom nooit by Bantoe-woonplekke nie, en die Bantoe kom ook nooit by hul woonplek.

Op die vlak van toevallige kennismaking word die kontak van Kleurlinge met Bantoe, gewoonlik in dieselfde woonbuurt, beperk tot 'n formele groet of 'n toevallige gesprek indien hulle mekaar in die openbaar verbygaan of by hul woonplek sien. Sodanige toevallige kennismaking het egter slegs betekenis in soverre as wat die Kleurling die Bantoe wat naby hom woon, erken en hoflikheid teenoor hom betoon. Dit blyk egter dat sodanige toevallige kontak neig om mettertyd, veral by die kinders, oor te gaan in primêre kontak.

Kontak op die vlak van intimiteit tussen Kleurlinge en Bantoe by die woonplek word gekenmerk deur informele besoeke,

onverwagte oor en weer kuier en leen, die gee van presente, hulp en advies, en die gemeenskaplike deelname van Kleurlinge en Bantoe by partytjies, drinkery, ensovoorts. Hierdie kontak neem die vorm van primêre kontak aan en word gekenmerk deur die assosiasie van Kleurlinge by nie alleen Kleurling-Bantoe-woonplekke nie, maar ook by Kleurling-woonplekke.

Uit die voorafgaande volg dit dat, vir Kleurlinge wat in woonbuurtes woon waar Bantoe ook kom woon het, die geleentheid tot isolasie van kontak met die Bantoe verswak is. A.g.v. die swak behuisingstoestande van Kleurlinge, het Bantoe dit nie alleen moontlik gevind om tussen die Kleurlinge te kom woon nie, maar ook om in hierdie agterbuurtes die verlaging van die sedelike peil binne die Kleurlinggemeenskap te weeg te bring. 27) Reeds in 1937 is daar op hierdie probleem gewys, 28) terwyl die posisie vandag deur die toetrede van die Bantoe nog versleg het. 29) Dit blyk dat die ver-skaffing van behuising aan Kleurlinge nadelig beïnvloed is deur die toetrede van die Bantoe. 30) Ten spyte van die ontstaan van woon-buurtes en plakkerskampe waar Kleurling en Bantoe saam moes woon, beweer die Kommissaris van Kleurlingsake dat: "Uit ondervinding het geblyk dat die Kleurling nie saam met die Naturel in dieselfde gebied wil woon nie." 31) Alhoewel die Kleurling dus in dieselfde gebied moes woon, kom dit voor dat die Kleurling nie primêre kontak met die Bantoe gemaak het nie, maar sigself beperk tot toevallige kennis-making en sekondêre kontak.

Dit blyk egter dat kontak by die woonplek nie alleen deur die ligging van die betrokke woonbuurt bepaal word nie, maar

ook deur kontak op ander gebiede. Svend Riemer beweer in die verband:

"In between the residential and the occupational neighborhood, the city dweller is inclined to adopt one or several contact areas for intensive cultivation of social relations... Its function is derived from a variety of needs For visits of personal friends or relatives, for specialized hobbies and leisure, time activities, for the use of specialized educational facilities, and in the pursuit of civic interests, the city dweller strays far and wide through the entire urban area." 32) Kontak by die woonplek ontstaan dus nie alleen in die betrokke woonbuurt nie, maar ook op godsdienstige gebied, georganiseerde gebied, by die werk of deur middel van Kleurlingvriende.

As gevolg van die kontak, soos bewerkstellig deur die aanleidende faktore hierbo bespreek, neem die interaksie 'n meer assosiatiewe vorm aan. Die belangrikste vorms van hierdie assosiasie is die volgende (i) partytjies, (ii) drank, (iii) besigheid en (iv) informele besoeke.

Die partytjies behels gewoonlik musiek, dans, sang, drank en/of eetgoed. Sodanige partytjies word ^{nie}alleen gereël vir die genot daarvan nie, maar ook om geld in te samel om die onkoste daarvan te dra, of om die treinkaartjie van 'n Bantoe terug land toe te betaal - gewoonlik 'n "tiekie-jive" genoem.

'n "Tiekie-jive" volg gewoonlik die volgende patroon: Indien 'n man of 'n meisie met iemand wil dans dan word daar 'n tiekie tot 'n sjieling in die "pool" betaal, terwyl 'n plaat met 'n tiekie-fooi of meer "gekoop" kan word, of die musikant word 'n tiekie betaal,

indien 'n spesifieke musiek-stuk gespeel moet word. Hierdie partytjies, waar gedans word, word "diepa", "bop-hop", "jeet" of slegs "hop" genoem. Die verversings bestaan gewoonlik uit 'n verskeidenheid van eetgoed, vleis, kafferbier, koffie, koeldrank en soms drank. Die partytjie begin vroeg in die aand en hou gewoonlik dwars deur die nag aan. Wanneer die gaste verdaag, so ongeveer ses of sewe uur in die oggend, kry hulle eers ontbyt. Die persone by 'n informele partytjie, hoef nie noodwendig persoonlik uitgenooi te word nie. Enigeen, veral Kleurlingvroue, is besonder welkom. Die atmosfeer is gewoonlik opgewek en die musiek wissel van "rock-and-roll" en "jive" tot gewone Amerikaanse jazz. Die meerderheid mans is gewoonlik Bantoe, terwyl die vroue gewoonlik Kleurlinge is.

Drank word nie alleen gewoonlik by die partytjies verskaf nie, maar is ook te koop by smokkelhuise. Drikk-parties loop nie alleen gewoonlik uit op 'n saamslapery nie, maar ook op bakleiery oor drank en vroue. Besondere aandag word in die volgende hoofstuk gegee oor die rol van die smokkelhuise. Die smokkelhuise is een van die belangrike faktore in die kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe.

Die besigheid wat Kleurlinge met of saam met Bantoe doen, kan wettig of onwettig wees. Wettige transaksies bestaan gewoonlik in die gevalle waar Kleurlinge hout of ander artikels aan die Bantoe verkoop. Die aard van hierdie besigheid bepaal grotendeels of die kontak primêr of sekondêr is. Onwettige transaksie kom voor waar gewoonlik manlikes, Kleurlinge en Bantoe, saam misdad pleeg, en waar Kleurlinge aan Bantoe, of Bantoe aan Kleurlinge drank verkoop.

Waar informele besoeke plaasvind wissel dit gewoonlik van gesamentlike bidure, gesels, ens. in die vrye tyd van Kleurlinge. Dit geskied op 'n meer persoonlike basis en word gestimuleer deur gemeenskaplike faktore van belangstelling, woonbuurtes, werkplek ens.

Hierdie kontak en assosiasie van Kleurling met Bantoe by woonplekke neig in 'n meerdere of mindere mate na primêre kontak en assosiasie, en word ook sterk beïnvloed deur die aard van die woonplek. Onder die aard van die woonplek word daar drie onderskeidings gemaak nl. (i) Kleurling-woonplek, (ii) Bantoe-woonplek, (iii) Kleurling-Bantoe-woonplek.

Kontak en assosiasie by die Kleurling-woonplek word nie alleen beïnvloed en bevorder deur kontak van Kleurlinge met Bantoe op ander gebiede van die lewe nie, maar deur die aanvaarding van die Bantoe deur die betrokke Kleurling-inwoners van die woonplek. Indien aanvaar word dat die Kleurling vandag nie bereid is om saam met die Bantoe in dieselfde woonbuurt te woon nie, sou verwag kan word dat die meerderheid Kleurlinge ook nie bereid sal wees om Bantoe by hul woonplek te verwelkom nie. Alhoewel die Kleurling bereid mag wees om met Bantoe kontak in die werk-situasie te maak, beteken dit nog nie dat hy bereid sal wees om Bantoe binne sy persoonlike huislike en intieme atmosfeer te ontvang nie. Kleurlinge mag selfs by 'n Bantoe-woonplek gaan kuier of saam met 'n Bantoe by die smokkelhuis drank gebruik, maar nie Bantoe by sy woonplek bring sodat die Bantoe in kontak met sy vrou en kinders kom nie.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die raksie van ondervraagde Kleurlinge t.o.v. die ontvangs van Bantoe

by hulle woonplekke.

TABEL IX

KONTAK BY KLEURLING-WOONPLEK.

	K o n t a k				
	Nooit	Selde	Soms	Dikwels	Totaal
Getr. Manlikes	18	3	~	4	25
Getr. Vroulikes	21	1	2	1	25
Ongetr. Manlikes	45	1	2	2	50
Ongetr. Vroulikes	43	1	3	3	50
Totaal	127	6	7	10	150
Persentasie	85	4	5	6	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat 85% van die Kleurlinge nooit Bantoe by hulle woonplek ontvang nie, terwyl slegs 15% wel met Bantoe by hul woonplekke assosieer. Dit blyk dus dat by verre die meerderheid nie Bantoe in sy woonplek ontvang nie. Die gevolgtrekking sou dus gemaak kan word dat alhoewel die meerderheid Kleurlingmans byvoorbeeld geen beswaar het om saam met die Bantoe te werk, dit vandag nog nie beteken dat die Kleurlingman die Bantoe in sy woonplek sal aanvaar nie.

Waar kontak by die Kleurlingwoonplek wel voorkom, blyk dit dat daar geen onderskeiding tussen Kleurling en Bantoe gemaak word nie. Sodanige Kleurlinge het gewoonlik ook kontak met die Bantoe by laasgenoemde se woonplek, terwyl sodanige kontak gewoonlik voorkom in woonbuurtes waar Kleurlinge en Bantoe naby mekaar woon.

Die Kleurlinge wat Bantoe nooit by hul woonplek ontvang nie, word nie alleen gestimuleer deur hul dissosiatiewe opvatting t.o.v. die Bantoe nie, maar ook deur die openbare mening van die Kleurlinggemeenskap. Dit blyk dat die algemene opvatting is dat

die Bantoe, indien hul eers 'eenmaal by 'n Kleurling se woonplek ontvang is, altyd weer kom en meer en meer Bantoevriende saambring. Die Bantoe het "geen 'respek' vir die Kleurling se woonplek of sy vrou nie." Hulle sal jou vrou met presente omrokkel tot seksuele omgang of hulle onsedelik of "ongemanierd" voor haar gedra. 'n Verdere algemene beswaar teen die teenwoordigheid van die Bantoe by Kleurling-woonplekke of -woonbuurtes is dat die Bantoe, indien 'n enkele Bantoe familie eers in 'n Kleurling-woonbuurt gevestig is, in steeds groter getalle binnedring, die Kleurlinge se plekke "vertrap", en ook die woonbuurt se lewensstandaard en waarde verlaag. Aan die ander kant is die Bantoe fyngevoelig daaromtrent om na 'n Kleurling-woonplek te gaan indien hul nie ten volle verseker is dat die Kleurlinge by die betrokke woonplek Bantoe sal aanvaar nie.

As gevolg van die algemene opvatting van Kleurlinge m.b.t. ontvangs van Bantoe by 'n Kleurling-woonplek, sou dan verwag word dat, omdat die Bantoe wat met Kleurlinge assosieer, geen beswaar aasulks het om Kleurlinge by die Bantoe-woonplek te ontvang nie, Kleurlinge wat met Bantoe assosieer eerder by die Bantoe-woonplek sal gaan kuier. Die Kleurlinge sou dus verkies om kontak met Bantoe by Bantoe-woonplekke te maak eerder dan by hulle eie woonplekke omdat hulle aktiwiteite tot 'n groot mate buite die direkte kontak van die Kleurlinggemeenskap geskied en hulle aasulks die voordele van sodanige assosiasie vrylik kan geniet. Die Kleurlinge is dan slegs in sy persoonlike hoedanigheid by sodanige assosiasie met die Bantoe betrokke, terwyl hy nie sy familie of Kleurlingvriende ook insleep nie.

Die Bantoe voel ook meer tuis by Bantoe-woonplekke omdat hy weet dat Kleurlinge wat soontoe kom die Bantoe as gelykwaardiges aanvaar. Assulks kan die Bantoe dan die leiding gee by die partytjies of danse, terwyl dié Kleurlinge teenwoordig volgens "die Bantoe se terme en maniere" moet handel. Die Kleurlinge wat met die Bantoe assosieer aanvaar die Bantoe dus, terwyl dit nog nie wil impliseer dat die Kleurling se vriende of familie die Kleurling se Bantoevriende aanvaar nie. Gevolglik kan verwag word dat die Kleurling in sy assosiasie met die Bantoe meer by die woonplek van sy Bantoevriende kom, as omgekeerd.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die mate waartoe Kleurlinge by Bantoe-woonplekke gaan kuier.

TABEL X

KONTAK BY BANTOEWOONPLEK.

	K o n t a k				
	Nooit	Selde	Soms	Dikwels	Totaal
Getr.Manlikes	18	2	3	2	25
Getr.Vroulikes	23	-	2	-	25
Ongetr.Manlikes	28	8	9	5	50
Ongetr.Vroulikes	39	4	3	4	50
Totaal	108	14	17	11	150
Persentasie	72	9	11	8	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat 72% van die ondervraagde Kleurlinge nooit by 'n Bantoe-woonplek gaan kuier nie, terwyl 85% nooit Bantoe by Kleurling-woonplekke ontvang nie. Daar is dus Kleurlinge wat wel by Bantoe-woonplekke gaan kuier, terwyl hulle nie hulle Bantoevriende by hulle eie woonplekke ontvang nie. Die meerderheid van die Kleurlinge wat by Bantoe-woonplekke kom, is

Kleurlingmans. Dit kom dus voor dat in die algemene patroon van kontak en assosiasie die Kleurlingman meer by die Bantoe woonplek kom dan die Kleurlingvrou.

Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat die kontak van Kleurlinge met Bantoe in 'n mindere mate by Kleurling-woonplekke voorkom, terwyl dit in 'n meerdere mate by Bantoe-woonplekke voorkom. Gesien in die lig van die omvang van hierdie kontak en assosiasie vorm dit egter slegs 'n relatiewe klein persentasie teenoor die groter omvattende kontak van die Kleurlingbevolking assulks met die Bantoe. Alhoewel hierdie assosiasie in die meerderheidsgevalle die vorm aanneem van 'n partytjie, oor-en-weer besoek of saam drink, volg dit gewoonlik dat die Kleurling eers nadat hy by die Bantoe-woonplek gaan kuier het, die Bantoe na sy woonplek bring.

Daar bestaan laastens nog die Kleurling-Bantoe-woonplek, waar gewoonlik 'n Kleurlingvrou met 'n Bantoe saamleef of getroud is. Die kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe by die Kleurling-Bantoe-woonplekke volg nie alleen ongeveer dieselfde patroon as die by die Bantoe-woonplekke nie, maar is een van die belangrikste kontak-punte. Alhoewel sommige Kleurlinge, veral vroue, aan die beginstadium van hul assosiasie met die Bantoe nie bereid sal wees om na 'n Bantoe-woonplek te gaan nie, sal hulle moontlik wel saam met Kleurlingvriende na 'n Kleurling-Bantoe-woonplek gaan. Dit blyk ook dat hierdie woonplekke gewoonlik in 'n Kleurling- of Kleurling-Bantoe-woonbuurt geleë is. In 'n latere hoofstuk sal meer besondere aandag aan hierdie belangrike aspek bestee word.

Ten slotte blyk dit dus dat alhoewel kontak en assosiasie

van Kleurlinge met Bantoe by woonplekke in 'n mindere mate voorkom dan openbare kontak of kontak by die werk, verskil dit wesenlik van laasgenoemde. Die verskil lê daarin dat kontak in hierdie situasie nie alleen op 'n vrywillige en assosiatiewe basis plaasvind nie, maar ook dat die kontak in die meerderheidsgevalle neig om primêr en assosiatief te wees. In sulke gevalle aanvaar die Kleurling die Bantoe as gelykwaardiges en as individue. Die belangrike implikasie hiervan is dat die differensiasie tussen die Kleurling en die Bantoe vervaag en dat sowel aan die Kleurling as aan die Bantoe die geleentheid gegee word om in die Bantoe-samelewing en Kleurling-samelewing respektiewelik te beweeg. Dit blyk egter dat daar 'n tendens bestaan dat Kleurlinge met Bantoe by die Bantoe-woonplek assosieer, veral waar Kleurlinge en Bantoe in dieselfde woonbuurt woon. Gevolglik ontstaan daar nie alleen 'n volledige akkomodasie tussen die twee groepe nie, maar vind daar ook 'n mate van assimilasie plaas wat later meer duidelik in die gevorderde patroon van kontak en assosiasie sal blyk.

Dit blyk verder dat die Kleurlinge nie alleen neig om kontak met Bantoe by die Kleurling-woonplek te vermy nie, maar ook 'n neiging tot segregasie van die Kleurling-woonplek van die Bantoe-woonplek toon. Berry stel dit as volg: "It is a form of isolation which places limits or restrictions upon contact, communication, and social relations... Segregation is essentially a pattern of accommodation" 33) Om teenstand en konflik te verminder, isoleer die Kleurling sigself van die Bantoe om sodoende kontak en assosiasie by, veral die Kleurling-woonplek, te vermy. Berry beweer

verder dat: "Isolation has frequently been chosen by an ethnic group as preferable to competition and conflict... Most often, perhaps, segregation has been adopted as a technique of controlling the minority, and of protecting the dominant group's status." 34)

Ons kom dus tot die gevolgtrekking dat die isolasie en segregasie van kontak van Kleurlinge met Bantoe by die woonplek van die Kleurling en in 'n mindere mate by dié van die Bantoe geen ongewone verskynsel is nie, 35) maar eerder dié vorm van akkomodasie is wat kompetisie en konflik tussen die Kleurling en Bantoe.

§ 6 : Aspekte van Sosiale Verkeer:

Die kontak-gebied van Kleurlinge met Bantoe wissel tussen sy woonplek, sy werk, sy openbare lewe en sy ontspanning. As gevolg van hierdie breë kontak-gebied, kom Kleurlinge daaglik met Bantoe in kontak, hoewel die intensiteit van die kontak van plek tot plek en van tyd tot tyd verskil. Omdat die maatskaplike afstand tussen die Kleurling en die Bantoe op sosiale gebied grotendeels deur die Kleurling se houding bepaal word, blyk dit dat die Kleurling nie alleen op 'n differensiële vlak as die Bantoe beweeg nie, maar dat dit ook by die Kleurling berus om die Bantoe te aanvaar as gelyke.

Alhoewel die Kleurling hoofsaaklik die intensiteit van hul kontak en veral van hul assosiasie met die Bantoe in openbare kontak, kontak in die werk-situasie, en kontak by woonplekke kan bepaal, ontstaan die vraag in hoeverre die Kleurling op vrywillige wyse met die Bantoe in kommunikasie kom. Hierdie vrywillige kommunikasie op sosiale gebied, soos toegelig deur die mate waartoe

die Kleurling wel Bantoe aanvaar, of bereid is om die Bantoe te erken in die algemene sosiale verkeer.

Die toenemende openbare kontak en kontak op ander gebiede van die lewe het tot gevolg dat die gemiddelde Kleurling vandag met een of meer Bantoe toevallig kennismaak. Hierdie toevallige kontak kan impliseer dat: "Since the casual contact is one in which the participants have no occasion to regard each other as individuals but only as members of a group, the main effect of the casual contact would seem to be a strengthening of stereotypes." ³⁶⁾ Dit kan dus 'n dissosiatiewe gevolg op die tweede kontak-situasie hê, of andersins kan verdere kontak meer assosiatiewe gevolge hê as gevolg van die erkenning deur Kleurlinge van Bantoe. Kontak op sosiale gebied sou dus in sommige gevalle slegs beperk bly tot groet, terwyl in ander gevalle daar ook gesels mag word. Dit waaroor gesels word sou as aanduiding kon dien van die aard van die assosiasie.

As gevolg van die meerderwaardige houding van Kleurlinge teenoor Bantoe volg dit dat sommige Kleurlinge nie bereid is om die Bantoe te groet indien hulle nie eerste groet nie, terwyl ander slegs dié Bantoe groet wat "ordentlik" en "opgevoed" is. Assulks hang hierdie kontak van Kleurlinge met Bantoe op sosiale gebied ook saam met die status en maatskaplike kring waarin die Kleurling beweeg. As gevolg van die toenemende toetrede van Bantoe in die verskillende sfere van die Kleurlingsamelewing, sou verwag word dat Kleurlinge nie alleen kontak met Bantoe maak nie, maar ook op sosiale gebied erkenning aan daardie kontak te gee.

and the following:

and the following:

TABEL XI

MATE WAARTOE KLEURLINGE BANTOE GROET.

	G r o e t				Totaal
	Nooit	Selde	Soms	Dikwels	
Getr.Manlikes	-	4	7	14	25
Getr.Vroulikes	6	10	7	2	25
Ongetr.Manlikes	-	3	15	32	50
O ngetr.Vroulikes	10	12	20	8	50
Totaal	16	29	49	56	150
Persentasie	11	19	33	37	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat by verre die meerderheid Kleurlinge (89%) wel Bantoe groet. Dit blyk egter dat die 11% Kleurlinge wat nooit die Bantoe groet nie, almal vroulikes is, terwyl die meerderheid Kleurlingmans (75%) die Bantoe "dikwels" groet. Die Kleurlingmans kom egter meer dan die Kleurlingvroue in die werk-situasie in kontak met Bantoe sodat dit aanvaar kan word dat die Kleurlingman meer Bantoe ken dan die Kleurlingvrou.

Alhoewel 89% Kleurlinge wel Bantoe groet sou verwag word dat aangesien die Kleurling nie so vrylik met Bantoe assosieer nie, dat daar minder Kleurlinge sal wees wat met Bantoe gesels. Sommige Kleurlinge beskou dit as vernederend om in die openbaar met Bantoe te gesels, terwyl ander, veral die Kleurlingvroue, verkies om nie met Bantoe geselskap te hou nie. Die geaardheid van die Bantoe blyk van so n aard te wees dat hy baie maklik en gemoedelik met vreemde Kleurlinge sal begin gesels. Dit blyk verder dat slegs 4% van die ondervraagdes wel n Bantoetaal kan praat, terwyl 96% Kleurlinge met die Bantoe Afrikaans of Engels praat. Dit het geblyk dat die ondervraagdes in 52% gevalle wel Engels, 47% gevalle Afrikaans en 1%

gevalle wel Xhosa met die Bantoe praat. In die geselskap van Kleurlinge praat die Bantoe die "taal" van die Kleurlinge. Dit kom voor asof die Bantoe wat van die "land" kom, gewoonlik slegs sy eie dialek kan praat en h bietjie Engels. Afrikaans word egter veral in hulle assosiasie met die Kleurling aangeleer.

Indien ons sou aanvaar dat die gesprekke met Bantoe geneem kon word as h verdere stap in die rigting van assosiasie met Bantoe, sou ons dus kon verwag dat Kleurlinge, veral die Kleurlingmans, wel met die Bantoe gesels, maar dat dit in h mindere mate sal voorkom as die groet van die Bantoe.

TABEL XII

GESPREKKE MET BANTOE.

	G e s e l s				Totaal
	Nooit	Selde	Soms	Dikwels	
Getr.Manlikes	-	7	8	10	25
Getr.Vroulikes	6	12	5	2	25
Ongetr.Manlikes	-	12	18	20	50
Ongetr.Vroulikes	14	12	18	6	50
Totaal	20	43	49	38	150
Persentasie	13	29	33	25	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat 87% van die Kleurlinge wel met die Bantoe gesels, m.a.w. iets minder dan wat die Bantoe groet. Teenoor die 37% wat die Bantoe "dikwels" groet, gesels slegs 25% "dikwels" met Bantoe. Dit blyk verder dat al die Kleurlingmans met Bantoe gesels, terwyl meer vroulike Kleurlinge nooit met Bantoe gesels as wat Bantoe groet.

Dit blyk dus dat alhoewel Kleurlinge vandag vry algemeen

die Bantoe groet, die Kleurling nie in dieselfde mate met die Bantoe gesels nie. Dit kom dus voor asof Kleurlinge, veral die Kleurlingvrou, in 'n mindere mate met die Bantoe in toevallige kontak assosieer. Dit sou verwag kan word dat hierdie oor-en-weer gesels gewoonlik oppervlakkig en slegs in die algemeen sal wees. Dit sou byvoorbeeld gesê kan word dat sekondêre kontak gekenmerk sal word deur slegs in die algemeen te gesels, terwyl primêre kontak meer om persoonlike en intieme sake sal gaan.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die strekking van die gesprekke wat Kleurlinge wat dikwels met Bantoe gesels, voer.

TABEL XIII

RANGORDES VAN ONDERWERPE WAAROOR KLEURLINGE MET BANTOE GESELS.

	Rangordes van Onderwerpe					
	Algemeen	Godsdiens	Werk	Partytjie	Sport	Meisies
Getr. Manlikes	1	3	2	-	-	-
Getr. Vroulikes	1	2	3	4	-	-
Ongetr. Manlikes	2	5	1	6	3	3
Ongetr. Vroulikes	1	5	2	3	-	4
Totale Rangorde	1	3	2	4	6	5

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat Kleurlinge die meeste met Bantoe in die algemeen gesels, terwyl werk, godsdiens, partytjie, meisies en dans respektiewelik daarop volg as die onderwerp wat dikwels bespreek word. Die Kleurlinge gesels met Bantoe die meeste in die algemeen, behalwe die ongetroude Kleurlingmans wat die meeste oor werk gesels. Oor die werk word daar nie alleen by die werkplek gedurende die pouse gesels nie, maar ook waar andersins kontak gemaak word, volg die volgende gewoonlik: "Waar werk jy?

Kan ek ook daar kom werk? Hoe is die werk, die betaling, ens.?" Dit blyk dat die getroude Kleurlinge baie meer oor godsdiens met die Bantoe gesels dan die ongetroude Kleurlinge, terwyl laasgenoemde dikwels oor meisies met die Bantoe gesels en die getroude Kleurlinge glad nie.

Dit kom dus voor asof Kleurlinge vandag met Bantoe oor sake van gemeenskaplike belang gesels. Skynbaar aanvaar die Kleurling die Bantoe as persoon wat onder dieselfde beperkings en ekonomiese druk van die stadslewe as hyself gebuk moet gaan. Gevolglik het die Kleurling 'n mate van simpatie met die Bantoe, soos veral ook blyk uit die verdraagsame houding wat Kleurlinge teenoor Bantoe inneem. Gevolglik, indien die Bantoe sigself ordentlik gedra, het Kleurlinge geen beswaar om met hom te gesels nie. Ten spyte hiervan, is die Kleurling egter nie bereid om hierdie toevallige kontak en kontak op sosiale gebied verder te voer na die Kleurling- of Bantoe-woonplek nie. Die Kleurling is dus bereid om met die Bantoe op sosiale gebied te verkeer, maar slegs binne perke. Dit kom dus voor asof Kleurlinge onbewus 'n sekere patroon van kontak en assosiasie met Bantoe volg.

§ 7 : Algemene Aspekte:

Soos reeds uit die vorige bespreking blyk, aanvaar die Kleurling die Bantoe op sosiale gebied, maar binne sekere perke. Berry beweer tereg dat: "The fact is that wherever unlike peoples have come into contact and have attempted to live together, they have hit upon the device of setting themselves apart and restricting their contacts." ³⁷⁾ Vervolgens sal dus in besonder gelet word

op die benadering van die Kleurlinge tot kontak en assosiasie met Bantoe, en veral tot watter mate die Kleurling die Bantoe aanvaar.

Dit het reeds geblyk dat in die openbare fasiliteite vandag in die Kaapse Skiereiland hoofsaaklik onderskei word tussen blankes en nie-blankes, terwyl die Kleurling en die Bantoe onder die benaming nie-blankes as gelykes behandel word. Die posisie is dus dat Kleurlinge nie alleen vir die afgelope dekade akkomodeer aan die Bantoe in die gebruik van die openbare fasiliteite nie, maar ook tot 'n mate met laasgenoemde assimileer. Dit blyk dat: "... the process of assimilation seems to operate invariably when peoples live side by side." 38) Die Kleurling maak kontak met die Bantoe in openbare plekke, sowel as op byna al die ander gebiede van die lewe.

Indien dus kontak by woonplek met aspekte van sosiale verkeer vergelyk sou word, kom dit voor dat alhoewel die meerderheid Kleurlinge geen beswaar het om met die Bantoe in sosiale verkeer te kommunikeer nie, dit egter slegs 'n klein minderheid Kleurlinge is wat by die woonplek met die Bantoe assosieer. Dit blyk dus dat die mate van akkomodasie en selfs assimilasie van die Kleurling met die Bantoe die gevolg sal hê dat die Kleurling die Bantoe in die openbare fasiliteite sal aanvaar indien die Bantoe die gewoontes en maniere van die Kleurling oorneem, m.a.w. volgens die waardeestelsel van die Kleurling sigself "ordentlik" gedra. Die Kleurling leer die Bantoe nie alleen ken deur met hom te gesels en sy posisie te verstaan nie, maar dit blyk dat in hierdie proses van akkomodasie: "... the early negative reactions commonly disappear as association leads to understanding and appreciation." 39) Dit sou dus moontlik verwag kan word

dat Kleurlinge in toenemende mate geen beswaar sal hê om saam met die Bantoe openbare fasiliteite te gebruik.

TABEL XIV.

<u>BESWAAR TEEN SEKERE GEMENGDE FASILITEITE.</u>							
Fasiliteite	Beswaar	Kleurlinge				Totaal	
		Getroud		Ongetroud			
		Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik	Aantal	Persentasie
Hospitaal	Ja	10	16	16	29	71	47
	Nee	15	9	34	21	79	53
Skool	Ja	11	15	15	28	69	46
	Nee	14	10	35	22	81	54
Trein	Ja	8	16	8	16	48	32
	Nee	17	9	42	34	102	68
Bus	Ja	8	15	8	20	51	34
	Nee	17	10	42	30	99	66
Funksie	Ja	11	16	13	29	69	46
	Nee	14	9	37	21	81	54
Ontspanning	Ja	11	15	12	28	66	44
	Nee	14	10	38	22	84	56

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat alhoewel die meerderheid Kleurlinge geen beswaar het teen kontak met Bantoe in genoemde openbare fasiliteite nie, daar tog 'n belangrike verskil bestaan tussen die opvattinge van die Kleurlingmans en Kleurlingvrouens t.o.v. sodanige kontak. Die meerderheid Kleurlingmans het geen beswaar teen kontak met die Bantoe in die openbare fasiliteite nie. Hierteenoor het die meerderheid getroude Kleurlingvroue wel beswaar om in al die genoemde fasiliteite met Bantoe kontak te maak, terwyl die meerderheid ongetroude Kleurlingvroue ook beswaar het

teen sodanige kontak in hierdie fasiliteite behalwe teen dié in die bus en die trein. 40)

Daar bestaan dus 'n duidelike tendens by Kleurlinge, alhoewel slegs in 'n mindere mate by die Kleurlingvroue, om Bantoe in die openbare fasiliteite te aanvaar. Dit blyk verder dat in hierdie algemene patroon die Kleurlingman die Bantoe in 'n meerdere mate aanvaar as die Kleurlingvrou. Die vraag ontstaan egter of indien Kleurlinge neig om Bantoe in die openbare lewe te aanvaar, hulle ook bereid sal wees om Bantoe in hul huis te aanvaar. In die gebruikmaking van openbare fasiliteite is dit vir Kleurlinge moontlik om sy kontak met Bantoe te beperk tot sekondêre kontakte, terwyl primêre kontak byvoorbeeld noodwendig volg indien Kleurlinge 'n Bantoe-loseerder sou inneem. Berry beweer dat: "The rapidity and the ease with which assimilation occurs depend largely upon the similarity in the rank order of values held by the groups in contact." 41)

As gevolg van die primitiewe agtergrond van die meerderheid Bantoe in die Kaapse Skiereiland, sou dus verwag kan word dat die Kleurling nie bereid sou wees om die Bantoe as loseerder in sy huis in te neem nie. Dit het reeds geblyk uit die geringe persentasie Kleurlinge wat Bantoe by hulle huis ontvang. 42))

In die volgende tabel word dus 'n aanduiding gegee in hoeverre die ondervraagdes bereid sou wees om, indien hulle 'n beskikbare ruimte gehad het om af te staan aan 'n loseerder, dit aan 'n Bantoe sou verhuur.

TABEL XVBEREIDWILLIGHEID OM BANTOE-LOSEERDER IN TE NEEM.

	Loseerder		Totaal
	Ja	Nee	
Getr. Manlikes	4	21	25
Getr. Vroulikes	-	25	25
Ongetr. Manlikes	8	42	50
Ongetr. Vroulikes	5	45	50
Totaal	17	133	150
Persentasie	11	89	100

Dit blyk dat 89% Kleurlinge geensins bereid is om h Bantoe-loseerder in hul huis in te neem, terwyl slegs 11% Kleurlinge kans sien om wel h Bantoe-loseerder te ontvang. Die Kleurling is dus vandag bereid om die Bantoe in die openbare fasiliteite te aanvaar, maar nie binne die huislike kring van die Kleurling-woonplek nie. Daar bestaan dus h duidelike tendens by Kleurlinge om sigself te isoleer van primêre kontak met Bantoe. As verdere toets van hierdie tendens kan gelet word op die houding van Kleurlinge t.o.v. akkomodasie van die Bantoe in afsonderlike woonbuurtes, en as uiterste, die verwydering van die Bantoe uit die Skiereiland. Daar kan verwag word dat die Kleurling, indien primêre kontak by die Kleurling-huis en in die omgewing van hul woonplek verkry wil word, beswaar sal hê om saam met die Bantoe in dieselfde woonbuurt te woon. Gevolglik sou verwag word dat veral diè Kleurlinge wat beswaar het teen gemengde Kleurling-Bantoe-huwelike ook beswaar sal hê om saam met Bantoe in dieselfde woonbuurt te woon, terwyl diè Kleurlinge wat geen beswaar het teen gemengde huwelike, m.a.w. teen primêre kontak

-173-

met Bantoe, geen beswaar sal hê teen gemengde woonbuurtes.

In die volgende tabel word die houding van die Kleurling wat geen beswaar het of wel beswaar het teen gemengde huwelike vergelyk met hul houding t.o.v. aparte woonbuurtes vir en die verwydering van die Bantoe uit die Kaapse Skiereiland.

TABEL XVI

HOUDING VAN KLEURLINGE T.O.V. DIE PLASING VAN DIE BANTOE
IN AFSONDERLIKE WOONBUURTES EN T.O.V. DIE VERWYDERING VAN
DIE BANTOE UIT DIE SKIEREILAND.

	Gemengde Huwelik	Bantoe Apart		Bantoe Verwyder	
		Ja	Nee	Ja	Nee
Getr. Manlikes	Beswaar	14	1	7	8
	Geen	5	5	-	10
Getr. Vroulikes	Beswaar	17	2	10	9
	Geen	1	5	-	6
Ongetr. Manlikes	Beswaar	22	4	10	16
	Geen	6	18	2	22
Ongetr. Vroulikes	Beswaar	30	4	10	24
	Geen	8	8	4	12
Totaal	Beswaar	83	11	37	57
	Geen	20	36	6	50
Persentasie	Beswaar	88	12	39	61
	Geen	36	64	11	89
Groot Totaal	Aantal	103	47	43	107
Persentasie	-	69	31	29	71

Dit blyk dat die meerderheid Kleurlinge (69%) beswaar het daarteen dat Bantoe in die Kleurlingwoonbuurt woon en sou verkies dat die Bantoe na 'n aparte woonbuurt moet verwyder word, terwyl slegs 31% Kleurlinge geen beswaar het teen Bantoe in 'n Kleurlingwoonbuurt nie.

Dit blyk egter duidelik dat die oorgrote meerderheid Kleurlinge (88%) wat beswaar het teen Kleurling-Bantoe-huwelike sou verkies dat die Bantoe na 'n aparte woonbuurt verwyder moet word, terwyl die meerderheid Kleurlinge (64%) wat geen beswaar het teen Kleurling-Bantoe-huwelike dit nie sou verkies nie. Daarenteen blyk dit dat sowel die meerderheid Kleurlinge wat beswaar het teen gemengde huwelike (61%), as die meerderheid Kleurlinge (89%) wat geen beswaar het, m.a.w. die oorgrote meerderheid Kleurlinge (71%) nie verwag dat die Bantoe uit die Kaapse Skiereiland verwyder moet word nie.

Dit kom dus voor asof die benadering van die Kleurling-gemeenskap ongeveer dieselfde patroon volg as wat Brewton Berry t.o.v. die Suidelike State van Amerika in die volgende woorde omskryf:

"An even better example of social segregation comes from the Southern States, where etiquette and mores serves to isolate Negroes and Whites, even though physical contacts are numerous and frequent and residential segregation not pronounced." 43) Alhoewel die Kleurling in veelvuldige fisiese kontak met die Bantoe kom en selfs in sekondêre kontak, keur die openbare mening van die Kleurlinggemeenskap vandag primêre kontak met die Bantoe af. Dit blyk egter dat daar wel 'n persentasie Kleurlinge is, alhoewel 'n minderheid, wat die Bantoe reeds tot 'n groot mate aanvaar het en dus geen beswaar het teen gemengde woonbuurtes en Kleurling-Bantoe-huwelike nie." 44)

Dit blyk dus ten slotte dat Kleurlinge 'n onbewuste patroon volg in hulle kontak, en assosiasie met Bantoe. Hierdie patroon word gekenmerk deur die aanvaarding van Bantoe in die openbare lewe, en deur 'n houding van isolasie en segregasie t.o.v. die toetrede van

Bantoe tot Kleurling-woonbuurtes, en deur h ernstige beswaar teen vermenging van Kleurlinge met Bantoe. In die algemene patroon van kontak en assosiasie aanvaar Kleurlinge sekondêre kontak met Bantoe, maar primêre kontak word afgekeur.

§ 8 : Samevatting:

Die Kleurlinge in die Kaapse Skiereiland kom vandag nie alleen in die openbare lewe en op ekonomiese gebied met Bantoe in kontak nie, maar ook in h mindere mate word in gemengde woonbuurtes en by woonplekke met Bantoe geassosieer. Die algemene patroon van kontak en assosiasie word gekenmerk deur h sub-ordinate akkomodasie waarvolgens die Kleurling in die openbaar en by die werk die Bantoe aanvaar, maar sy kontak slegs beperk tot sekondêre kontak, terwyl primêre kontak in h veel mindere mate voorkom en deur die Kleurling-gemeenskap afgekeur word.

As gevolg daarvan dat die Bantoe as h buitestander tot die Kleurlingsamelewing toetree, behou die Kleurling die reg voor om die Bantoe sover dit binne sy vermoë is, aan sekere beperkinge te onderwerp. Hiervolgens het die Kleurling die Bantoe aanvaar op die gebied wat gekenmerk word deur sekondêre kontakte en toevallige en tydelike assosiasie, terwyl die kern van die Kleurlinggemeenskapslewe, naamlik die huisgesin en woonbuurt, vir die Bantoe in die meerderheidsgevalle ontsê is.

Die algemene patroon van kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe word dus gekenmerk deur die proses van sub-ordinate akkomodasie wat aan die een kant neig na teenstand, en aan die ander kant neig na assimilasie. Een van die belangrikste kenmerke van

hierdie akkomodasie is die handhawing van die maatskaplike afstand tussen Kleurlinge en Bantoe deur die Kleurlinge. Assulks oefen hierdie maatskaplike patroon tot 'n groot mate beheer uit oor die kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe. Waar Kleurlinge neig om dissosiatief teenoor Bantoe te staan, sou hul slegs die antagonisme van die Bantoe verwek en nie dié van die Kleurlinggemeenskap nie. Indien Kleurlinge egter assosiatief teenoor Bantoe staan, sou hul slegs die antagonisme en afkeur van die Kleurlinggemeenskap verwek, terwyl die Bantoe sodanige assosiasie verwelkom.

Die Kleurlinge staan dus in die algemene patroon eerder dissosiatief dan assosiatief teenoor die Bantoe. Gevolglik, indien 'n Kleurling met 'n Bantoe assosieer en selfs 'n permanente verbintenis aangaan, word aan hierdie gevorderde kontak en assosiasie met Bantoe die minimum sanksie verleen, en vorm hierdie Kleurlinge 'n onderskeibare groep van die Kleurlinggemeenskap. Assulks sou hulle dus gesien kan word as 'n groep wat tussen die Kleurlinggemeenskap en die Bantogemeenskap beweeg. Dit is hierdie gevorderde patroon van kontak en assosiasie, wat voortvloei uit die algemene patroon, wat in die volgende twee hoofstukke bespreek sal word.

§ 9 : Voetnota's:

- 1) Sien Hoofstuk VI: Faktore wat kontak beïnvloed.

- 2) Die "Kleurlinge" (Blank-Bantoe-vermenging) in Zoeloeland word gekenmerk deur h besondere meerderwaardigheidsgevoel teenoor die Bantoe wat geen blanke-"bloed" het nie.
Vir besonderhede sien:
de Vos, P.J.: "Die Dunns van Zoeloeland," Tydskrif vir Maatskaplike Navorsing - Deel 2, No.1, 1951, pp.43-53.
- 3) Sien: Gist, Noel P. and Halbert, L.A.: Urban Society, Thomas Y. Crowell Company, New York, 1949, pp.265-267.
- 4) Riemer stel dit as volg: "In the city, physical and social distance do not coincide! Thousands and even millions of people move around each other within a very limited space, but they remain remote from each other socially."
Sien: Riemer, Svend: The Modern City, p.195.
- 5) Sien Park, R.E.: "The Concept of Social Distance", Soc. and Soc. Research, May-June 1924, Vol.8, pp.339-344.
- 6) Conant, Melvin: Race Issues on the World scene. A report on the Conference on Race Relations in World Perspective Honolulu, 1954, University of Hawaii Press, Honolulu, 1955, p.17.
- 7) "Colour is evaluated in terms of actual skin colour, hair formation, features and skin texture. All these are assessed in relation to their nearness to European characteristics and distance from the African skin colour and hair formation."
Henriques, Fernando: "Colour Values in Jamaican Society", British Journal of Sociology, Vol.11, No.2, p.115.
- 8) Carpenter stel dit as volg: "No man can long survive without some form of income, either in the material wherewithal of existence, or in the money and other instrumentalities with which it can be secured. Most individuals, moreover, are unable to secure income, without working or depending upon someone who does work. What the city-dweller does to earn his living, therefore, constitutes the natural point of departure for the study of his way of life - as it does for any social type."
Sien: Carpenter, Niles: The Sociology of City Life, Longmans, Green and Co., New York, 1932, p.220.
- 9) Vir vordere besonderhede sien:
Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake vir die jaar geëindig 31 Maart 1952, p.16.
- 10) Ibid., pp.15-16.
- 11) Sien: U.G. No.41 van 1945, p.8.

- 12) Volgens Prof.Sadie blyk dit dat: "Die Naturel sou, by monde van h amptenaar van die Naturellesake departement, verkies word bó die Kleurling omdat eersgenoemde betroubaar en hardwerkend is en nie drink nie. Native workers are preferred for quarries, brickworks and building construction where strength and stamina are demanded. But even the Cape Wineries prefer Native workers. (Sien "The Cape Times" van 18 Desember 1954) Skynbaar moet aanvaar word dat hierdie opmerkings veral betrekking het op ongeskoolde arbeiders."
Sien Sadie, Prof.J.L.: Die Plek van die Kleurling in die Suid-Afrikaanse Ekonomie, p.76.
- 13) Dit blyk dat: "Een van die grootste probleme waarmee die Kleurling, en veral die ongeskoolde arbeider, te kampe het, is die skerp mededinging van die kant van die Naturel wat in groot getalle na die Kaapse Skiereiland in die besonder ... toe stroom - die natuurlike werkkring van die Kleurling." Sien: Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake vir die Jaar geeindig 31 Maart 1952, pp.17-18.
- 14) Prof.Olivier beweer tereg dat: "Die indiensneming van groot getalle ongeskoolde naturelle- en die feitlik onbeperkte aanbod in die verband - moet noodwendig ook die uitwerking hê dat loonskale vir ongeskoolde werk, wat die arbeidsterrein van h groot gedeelte van die Kleurlinggemeenskap is, steeds betreklik laag sal bly."
Sien: Olivier, Prof.N.J.J. "Die Naturel in Wes-Kaapland", Tydskrif vir Rasse-Aangeleenthede, No.2, Vol.4, Januarie 1953, p.10.
- 15) Verkry uit h onderhoud met die Hoof-speurder van Elsie'srivier polisie stasie, 18.6.1957.
- 16) Die Kommissaris van Kleurlingsake stel dit as volg: "Dit was nog steeds my sienswyse dat h groot deel van die rasse-wywing in die Unie vermy sou word indien persone van een ras sover doenlik deur hul eie rasgenote bedien word. Hierdie beginsel is myns insiens veral van toepassing wat betref die polisie-diens.... in Wes-Kaapland en elders ... waar groot sameatrekkings van Kleurlinge is."
Sien: Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake, 1952, p.41.
- 17) Uit h ondersoek van Covington blyk dit dat in die V.S.A. h Neger-poliesman nie h blanke persoon in hegtenis mag neem nie, hoofsaaklik omdat die blanke-gemeenskap daarteen in opstand sal kom.
Sien Covington, Floyd C.: "Where the Colorline Chokes", Soc.and Soc.Research, Vol.XX, No.3, 1936, pp.236-241.
- 18) Gist, Noel P. and Halbert, L.A.: Op.cit., p.266.

- 19) Thomson, Edgar T.: Race Relations and the Race Problem, p.23.
- 20) Gist, Noel P. and Halbert, L.A.: Op.cit., p.276.
- 21) Sien Mac Iver, R.M. and Page, Charles H.:
Society, Rinehart and Company, Inc., New York, 1949, pp.306-307.
- 22) Vir 'n meer volledige bespreking van assosiasie van Kleurlinge met Bantoe op politieke gebied, sien
(i) Hoofstuk VI, § 5 - Politieke Doelstellings, en
(ii) Hoofstuk IX, § 2 - Intellektuele Kleurlinge.
- 23) Sien vir besonderhede oor kulturele organisasies onder die Kleurlinge:
du Flessis, Dr. I.D.: "The Coloured People of South Africa: Some Aspects of their present position", pp.22-23.
- 24) Sien Eiselen, Dr. W.W.M.: "Die Kleurling en die Naturel", p.114.
- 25) Ibid., p.114.
- 26) Sien vir volledige bespreking van hierdie drie vlakke van kontak:
Gist, Noel P. and Halbert, L.A.: Op.cit., pp.286-287.
Sien verder paragraaf oor "Beswaar teen gemengde Kleurling-Bantoe-huwelike." p. 173.
- 27) Theron, dr. Erika: "Die Kleurling en sy maatskaplike probleme", p.42.
- 28) "Slegs 'n klein minderheid van die Kaapse Kleurlinge bewoon taanlike huise en 'n nog kleiner persentasie is goed behuis terwyl die grootste deel in oorvolle agterbuurtes of onder agterbuurt toestande woon." etc.
U.G. No.54 van 1937, p.21.
- 29) Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake ten aansien van die jaar wat op 31 Maart 1955 geëindig het, p.9.
- 30) "Gesigspunte i.v.m. die Kleurling en sy plek in die samelewing", Tydskrif vir Rasse-Aangeleenthede, April 1954, No.3, Vol.5, p.25.
- 31) Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake ten aansien van die jaar wat op 31 Maart 1954 geëindig het, p.15.
- 32) Riemer, Svend: Op.cit., p.174.
- 33) Berry, Brewton: Race Relations, p.272.
- 34) Ibid., p.282.

- 35) "Conflict between racial and ethnic groups is as old as the human race itself, and the practice of resolving those conflicts by separation, isolation or segregation is equally ancient." Ibid., p.383.
- 36) Myrdal, Gunnar: An American Dilemma, Vol.I, Harper and Brothers Publishers, New York, 1944, p.651.
- 37) Berry, Brewton: Op.cit., p.275.
- 38) Ibid., p.245.
- 39) Park, Robert E.: An Outline of the Principles of Sociology, p.207.
- 40) Reeds in 1937 blyk dit dat: "So vind ons verder dat ontevredenheid deur Kaapse Kleurlinge gevoel word wanneer, soos meestal die geval is, hospitaalreëlinge van so 'n aard is dat Kaapse Kleurlinge en Naturelle nie afsonderlike afdelings het nie, wanneer aan Kaapse Kleurlinge "Naturellekos" gegee word of wanneer Kaapse Kleurlinge met Naturelle moet meng wanneer hulle dieselfde mediese klinieke besoek. Liewer as om hulle aan sodanige reëlinge te onderwerp, verkies Kaapse Kleurlinge, veral dié van die beter klas, dikwels om nie van die mediese fasiliteite wat vir hulle ter beskikking geplaas is, gebruik te maak nie. So is dit ook 'n gewone verskynsel om te vind dat Kaapse Kleurlinge daarteen beswaar maak dat hulle kinders dieselfde skole as Naturellekinders moet bywoon, dat Naturelle aan dieselfde opleidingsinrigtings as hulle opgelei word en dat Naturelle-onderwysers aan skole benoem word wat deur Kaapse Kleurlingkinders besoek word." U.G.No.54 van 1937,p.15. Dit blyk dus dat sedertdien 1937 daar 'n neiging by die Kleurling ontstaan om nie alleen meer verdraagsaam teenoor die Bantoe te wees nie, maar ook die Bantoe in 'n meerdere mate te aanvaar.
- 41) Berry, Brewton: Op.cit., p.242.
- 42) Sien Tabel IX.
- 43) Berry Brewton: Op.cit., p.272.
- 44) Berry beweer dus m.b.t. vermenging tereg dat: "The social attitudes, as a matter of fact, cover the widest possible range, from encouragement at one extreme, through tolerance and indifference to the opposite extreme of grim determination to prevent it." Ibid., p.249.

HOOFSTUK IX.DIE GEVORDERDE PATROON VANKONTAK EN ASSOSIASIE:A - ASPEKTE VAN DIE ROL VAN DIE MANLIKE KLEURLING.§ 1 : Inleiding:

Die manlike Kleurlinge kom vandag in toenemende mate in kontak met Bantoe. Hierdie kontak vind nie alleen plaas in die onderskeie kontak-situasies soos in die algemene patroon bespreek nie, maar dit vind veral ook plaas t.o.v. politieke, ekonomiese en onwettige aktiwiteite. Dit is veral op laasgenoemde drie gebiede wat n meer gevorderde patroon van kontak en assosiasie waarneembaar is.

As gevolg van sy langdurige teenwoordigheid in die Kaapse Skiereiland, het die Bantoe se tradisie, seremonies en lewenswyse nie alleen vervaag nie, maar poog hy om die westerse lewenswyse en opvattinge aan te neem sodat hy hom beter aan die nuwe omstandighede kan aanpas. In die verband beweer Park dat: "In making their accommodation to the new situation, the immigrants rapidly lose their peculiar folkways and superficially identifying cultural characteristics, and acquire the social heritage of the area through their participation in the common life." 1) Die meer verstedelike Bantoe met sy westerse lewenswyse en opvattinge

word gevolglik vir Kleurlinge meer aanvaarbaar. Gevolglik blyk dit dat Kleurlinge neig om met die Bantoe te assosieer op die gebiede waar daar 'n ooreenstemming van sekere behoeftes en belangstelling bestaan.

Dit blyk dat hierdie gevorderde patroon van kontak en assosiasie van die manlike Kleurling met Bantoe veral waarneembaar is by die intellektuele Kleurlingman en die Kleurlingman wat aan die smokkelhandel van drank deelneem. 2) Vervolgens sal dus aandag gegee word aan die verskillende aspekte van die meer gevorderde assosiasie van die Kleurlingman met die Bantoe.

§ 2 : Die Intellektuele Kleurlingman:

Die intellektuele en gekultiveerde Kleurlinge is die onderwysers, geneesher, klerke en ander wat kollege of universiteitsopleiding gehad het, terwyl die Kleurlinge wat 'n hoë posisie in die Kleurlingsamelewing het, ook hieronder gereken word. Daar bestaan 'n tendens by hierdie intellektuele Kleurlinge om hulleself van die res van die Kleurlinggemeenskap te onderskei. 3) Hierdie intellektuele Kleurlinge wil nie as gelyksoortig met die minder opgevoede Kleurling gereken word nie, maar maak eerder aanspraak op insluiting in die blanke samelewing. 4) As gevolg van die heersende apartheidsbeskouing word hierdie Kleurlinge egter nie alleen toegang tot die blanke samelewing geweier nie, maar word alle Kleurlinge as nie-blankes saam met die Bantoe en Asiate gereken. 5) Gevolglik wend intellektuele Kleurlinge sigself tot die intellektuele Bantoe wat aan dieselfde beperkings onderwerp is.

Die kontak en assosiasie van die Kleurlingman met die

Bantoe vind dus in akademiese en politieke organisasies plaas. In hierdie organisasies assosieer Kleurlinge en Bantoe nie alleen as gelykwaardiges nie, maar poog hulle om die Kleurling en die Bantoe massas te gebruik om as eenheid saam te staan teen die beperkinge deur die blanke daargestel. Dr. du Plessis beweer dat: "Soos met die meeste bevolkingsgroepe die geval is, word die ideologiese stryd deur die intellektueles (in hierdie geval tot 'n baie groot mate deur die ("Kleurling") onderwysers) gevoer. 6)

Hierdie intellektuele Kleurlinge, wat hulle doelstellings in samewerking met die Bantoe wil bekom, 7) sien die enigste oplossing vir die verbetering van die maatskaplike en ekonomiese posisie van die Kleurling in die afskaffing van alle beperkings op die Kleurling deur die Apartheidsbeleid veroorsaak, en in volledige samewerking en gelykwaardige assosiasie met die Bantoe. Dit blyk dat: "The conclusion drawn is that salvation lies in united political action by all Non-Europeans, since all are equally effected by racial discrimination." 8)

Hierdie Kleurlinge se standpunt is dat die Kleurlinge nie as aparte minderheidsgroep volledig kan ontwikkel nie, omdat hulle nie alleen geen effektiewe politieke mag besit nie, maar ook afhanklik is van die goedgesindheid van die heersende blanke-groep. Die toekoms van die Kleurling lê alleen in sy samewerking en assosiasie met die Bantoe. Dr. E. T. Dietrich, president van die African People's Organization, stel hierdie gesigspunt as volg: "The Coloured people are beginning to come out of their isolation from the other oppressed groups..... They see in the oppression of the African and Indian a

likeness to their own oppression....The policy of Coloured political leaders in the past has been to serve the ends of the ruling class and to preserve the artificial barriers separating the Coloured man from his ally, the African. It is only recently that the Coloured man is realizing the essential identity of his own bitter lot with the African..... 9)

Dit blyk dus dat daar 'n tendens onder die intellektuele Kleurlinge bestaan om nie alleen met die intellektuele Bantoe te assosieer nie, maar selfs die res van die Kleurlingbevolking te beïnvloed en te beweeg om op die sosiale gebied as gelykwaardiges te assosieer. Die assosiatiewe opvattinge van die intellektuele Kleurling word dus nie alleen gekenmerk deur die proses van akkomodasie nie, maar ook met 'n definitiewe neiging tot assimilasië en integrasie van die Kleurling met die Bantoe.

§ 3 : Die Gebruik van Drank:

Die gebruik van alkoholiese drank speel 'n belangrike rol in die lewe van veral die laer klas Kleurlingman. 10) Dr. Erika Theron stel dit as volg: "Alhoewel die leefwyse van baie Kleurlinge gekenmerk word deur soberheid en matigheid is dit aan die ander kant bekend dat alkoholisme een van die belangrikste faktore is wat verantwoordelik is vir die agteruitgang van 'n aansienlike gedeelte van die Kleurlingbevolking." 11) Dit blyk dat drankmisbruik veral by die Kleurlingmans voorkom wat ongeskoolde werk doen, terwyl dit reeds in hierdie studie beklemtoon is dat nie alleen die meerderheid Bantoe ongeskoolde werk verrig nie, maar dat dit veral die ongeskoolde Kleurlingarbeider is wat in die werk-situasie in kontak met die

Bantoe kom. Gevolglik vind kontak en assosiasie van hierdie Kleurlingmans nie alleen in die werk-situasie plaas nie, maar ook in die minder^{ge}goede Kleurling-woonbuurtes waar die Bantoe ook woon. "Die aankoms van die naturel in gebiede waar hy nie voorheen gewoon het nie, het 'n aantal vraagstukke laat ontstaan waarvan een sy invloed op drank- en ander misdade is." 12)

Omdat die Bantoe nie self drank mag koop nie, kom die Kleurlingman deur die smokkelhandel in drank met die Bantoe in kontak. In hierdie kontak en assosiasie met Bantoe koop die Kleurlingman drank vir die Bantoe en gaan hy saam met die Bantoe na die Bantoe se woonplek, drink saam en slaap selfs by die Bantoe se woonplek. Dr. Eiselen beweer tereg dat: "Die gevaar van die natuurlike-nywerheids-worke~~re~~ ontstaan egter as gevolg van sy kontak met die ontaarde en laer klas Kleurlingmans wat die kans benut om die naturel uit te buit deur hom van drank te voorsien wat hy nie self kan koop nie." 13)

Daar is heelwat Kleurlinge wat 'n goeie bestaan uit hierdie smokkelhandel in drank met Bantoe maak. Uit hierdie ondersoek blyk dit dat hierdie Kleurlinge "mailers" genoem word, of vir drank "canvas". Hierdie smokkelhandel in drank vind plaas met individuele Bantoe of georganiseerde smokkelhuise. "Ten einde die naturel tevrede te stel en maklik geld te kan maak, koop Kleurlinge drank en verkoop dit of regstreeks aan natuurlikeklante, d.w.s. hou hulle eie smokkelkroeë aan, of anders koop hulle dit vir natuurlike-smokkelkroeghouders." 14)

Hierdie natuurlike-smokkelkroeë of smokkelhuise word veral in die slumgebiede waar die huise dig op mekaar staan, gevind. 'n Bantoevrou, die enigste vrou wat in die smokkelhuis toegelaat word,

staan aan die hoof van die smokkelhuis. Sy koop en verkoop die drank aan beide Bantoe en Kleurlinge. Sy word "Susi" genoem. Susi het gewoonlik 'n klompie Kleurling "mailers" wat vir haar drank koop. Sy betaal aan die Kleurlinge hulle busgeld en 'n kommissie van ses pennies of 'n sjieling op 'n bottel. Die mailers koop die drank vir $\frac{3}{4}$ (Wyn), of $\frac{9}{11}$ (Brandewyn), per bottel, terwyl dieselfde drank weer vir tweemaal soveel deur Susi verkoop word. Drank wat vir $\frac{3}{4}$ per bottel gekoop is, word later weer vir $\frac{6}{-}$, $\frac{6}{6}$ en $\frac{7}{6}$ verkoop. Dit gebeur soms dat selfs die mailers terugkom in die naweek om weer drank teen die verhoogde prys te koop.

In hierdie smokkelhuise assosieer Kleurlinge en Bantoe vrylik. Hierdie assosiasie is egter nie beperk tot die smokkelhuise nie, maar word ook uitgebrei na huispartytjies, drinkpartytjies en onsedelikheid. Die Kleurlinge en Bantoe gaan veral naweeksaande na Susi. Sommige Kleurlinge drink hulle drank by die smokkelhuis, terwyl ander verkies om dit weg te neem. In hierdie gemoedelike en persoonlike atmosfeer, en veral indien die Kleurlingman iets van die Bantoe wil hê, byvoorbeeld geld, drank of sigarette, noem hy die Bantoe altyd "Boetie".

Daar kan tereg gesê word dat: "Die ontstaan van 'n smokkelhandel in drank, Kleurlinge 'n groot rol speel. Daar is aanduidinge dat daar 'n groep Kleurlinge is wat hoegenaamd nie werk nie en wie se hoofbron van inkomste die onwettige verkoop van drank aan naturelle is." 15) Hierdie smokkelhuise behoort in sommige gevalle aan vooraanstaande Kleurlinge of blankes.

Hierdie assosiasie van die Kleurlingman met Bantoe het

tot gevolg dat die Bantoe sy respek vir die Kleurling verloor.

Die Kleurlingman is soms so dronk dat die Bantoe die Kleurlingmans wat hulle nie gedra nie by die huis uitgooi. Die Kleurlingmans kom hierteen in opstand en soms volg selfs 'n bakleiery waarin die Kleurling dikwels die slegste daarvan af kom. Dié Kleurlingmans het 'n ewige vrees vir die knopkierie van die Bantoe. Hierdie assosiasie van hierdie Kleurlingmans met Bantoe kom veral voor by die Bantoe se woonplek waar drinkpartytjies gehou word. By hierdie drinkpartytjies is gewoonlik slegs mans, terwyl by die huispartytjies by 'n Bantoe-woonplek of Kleurling-Bantoe-woonplek ook Kleurlingvroue is. Die meerderheid mans teenwoordig is altyd Bantoe, terwyl dit ook die Bantoe is wat die toon aangee.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die mate waartoe die Kleurlingmans wat ondervra is na hierdie drinkpartytjies en huispartytjies gaan.

TABEL XVII

KLEURLINGMANS SE DEELNAME AAN GEMENGDE DRINK- EN HUIS-PARTYTJIES.

	Drinkpartytjie		Huispartytjie	
	Aantal	Persentasie	Aantal	Persentasie
Dikwels	12	16	11	15
Soms	4	5	10	13
Selde	6	8	8	11
Nooit	53	71	46	61
Totaal	75	100	75	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat 71% van die Kleurlingmans nooit met die Bantoe in kontak kom op drinkpartytjies nie, terwyl 8% selde en 21% soms en dikwels. Daarenteen vind

assosiasie met die Bantoe by huispartytjies meer plaas dan in die geval van drinkpartytjies.

Die kontak en assosiasie van Kleurlingmans met Bantoe is egter nie slegs beperk tot assosiasie by smokkelhuise, smokkelhandel, drinkpartytjies of huispartytjies nie, maar hulle gaan ook saam met die Bantoe na perderosies of bioskoop en verder dobbel hulle saam of rook dagga,¹⁹ wat veral deur die Bantoe verskaf word. As gevolg van hierdie kringloop van assosiasie, word ook ander Kleurlingmans en Kleurlingvroue hierby betrek. Hierdie assosiasie van Kleurlingmans met Bantoe het nie alleen tot gevolg die vervaging van die grense tussen hierdie twee groepe nie, maar ook die ontwikkeling van 'n gevoel van disrespek by die Bantoe vir Kleurlinge.

§ 4 : Kleurlingmans en Bantoevroue:

Dit is 'n seldsame verskynsel dat 'n Kleurlingman met 'n Bantoevrou in die openbaar gesien word. Alhoewel Kleurlingmans met Bantoevroue kontak maak in die smokkelhuise of op 'n gemengde huispartytjie by Kleurling-Bantoe- of Bantoe-woonplekke, is sodanige assosiasies slegs beperk tot die besondere partytjie. Verbintenisse of huwelike tussen 'n Kleurlingman en 'n Bantoevrou is beperk tot enkele gevalle in die Kaapse Skiereiland. Slegs een geval is bekend in die Elsie'srivier-gebied. In die gevalle waar die Kleurlingman met 'n Bantoevrou assosieer, voel die mans hulle dikwels seksueel aangetrokke tot die Bantoevrou en word sodanige assosiasie beperk tot 'n tydelike assosiasie. Sodanige assosiasie is dus tydelik en toevallig en dikwels beperk tot seksuele omgang.

Hierdie minimale voorkoms van assosiasie van die Kleurlingman met die Bantoevrou word aan verskeie faktore toegeskryf. Een van die belangrikste faktore is die geringe getalle enkellopende Bantoevroue wat daar in die Kaapse Skiereiland is, terwyl daar vir hierdie vroue n oorwig beskikbare enkellopende Bantoemans is. Die Bantoevrou voel verder nie aangetrokke tot Kleurlingmans nie omdat hul nie die manlikheidseremonies, wat die Bantoegehoof vereis, ondergaan het nie. Die Kleurlingman is vir haar nie n man nie, terwyl sy geneigtheid tot drank verder veroorsaak dat die Bantoevrou geen sekuriteitsgevoel by die Kleurlingman vind nie. Bantoevroue is ook van kleinsaf opgevoed met die opvatting dat haar man vir haar ouers lobola moet betaal. As gevolg van hierdie vaste geloofsoortuigings en opvattinge, wat sterker blyk te wees by Bantoevroue dan Bantoemans, soek die Bantoevrou die jong Bantoemans, wat van die Bantoegebiede kom, om volgens Bantoeereg te trou.

Daarenteen stel Kleurlingmans ook nie soveel belang in Bantoevroue nie, omdat daar genoeg Kleurlingvroue beskikbaar is. Kleurlingmans is verder versigtig vir die Bantoeman wat baie jaloers is op die Bantoevrou. Die openbare mening van die Kleurling se Kleurlingvriende en van die Kleurlinggemeenskap weerhou hom verder van assosiasie met n Bantoevrou, terwyl die meerderwaardigheidsgevoel van die Kleurling die Bantoevrou as n laer "klas" reken. M.a.w. n Kleurlingman doen nie alleen nie goed nie, maar assosieer benede hom indien hy met n Bantoevrou uitgaan.

As gevolg van die wisselwerking van hierdie faktore is dit n ongekende verskynsel in die Kleurlingsamelewing om Kleurlingmans met Bantoevroue saam in dieselfde geselskap te sien.

§ 5 : Samevatting:

Dit blyk dus dat gevorderde kontak en assosiasie met Bantoe veral by die intellektuele Kleurlinge en die laer ongeskoolde arbeiders voorkom. In hierdie assosiasie vervaag nie alleen die differensiële grense tussen Kleurlinge en Bantoe nie, maar het dit ook tot gevolg dat Bantoe toegang vind tot die Kleurlingsamelewing. Kontak en assosiasie vind nie alleen plaas by die werk of in organisasies nie, maar ook in die gemengde Kleurling-Bantoe-woonbuurtes. Gevolglik kom nie net Kleurlingmans by Bantoe-woonplekke nie, maar Bantoe ook by die Kleurling-woonplek. Hierdie assosiasie lei tot die verdere kontak van Kleurlinge binne die Kleurlinggemeenskap met Bantoe.

Alhoewel amalgamasie van die kant van Kleurlingmans met Bantoevroue minimaal voorkom, terwyl indien dit voorkom dit in die meerderheidsgevalle buite-egtelik is, is daar by die hoër en laer klas Kleurlinge 'n duidelike tendens tot assimilasië en integrasie. Nie alleen vervaag die grense tussen hierdie twee groepe nie, maar daar is 'n poging van die intellektuele Kleurling om die Kleurling en die Bantoe as 'n politieke en maatskaplike eenheid saam te snoer teen die blanke. Dit blyk egter daarenteen duidelik dat die Bantoe in sy assosiasie met die Kleurlingman sy tradisies, gewoontes en lewenswyses verander en die westerse leefwyses en opvattinge aanneem. Hierdie proses van akkulturasie van die Bantoe vind dus plaas weg van die tradisionele Bantoe kultuur en wel na dié van die Kleurling-blanke-kultuur.

§ 6 : Voetnota's:

- 1) Park, Robert E.: An Outline of the Principles of Sociology, p.207.
- 2) Uit 'n onderhoud met Mevr.Thaele, veldbeampte van die Sub-departement van Kleurlingsake, blyk dit dat kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe vind by drie groepe plaas: (i) Tussen die hoër gekultiveerde Kleurlinge en Bantoe; (ii) tussen die Bantoe dagga-smokkelaar aan die eenkant, en aan die ander kant die Kleurlingdranksmokkelaar; en (iii) besondere assosiasie tussen die Buitelandse Bantoe en die plattelandse Kleurlingvrou wat in die Kaapse Skiereiland kom werk. Onderhoud te Sub-departement van Kleurlingsake, Kaapstad, 29 Augustus 1956.
- 3) Ibid.
- 4) U.G. No.10 van 1948, p.22.
- 5) "Die A.K.R. (Adviserende Kleurlingraad) het in 1950 van die toneel verdwyn, toe die lede bedank het by wyse van protes teen die Apartheidsbeleid."
du Flessis, Dr.I.D.: "Die Kleurling in die Raamwerk van ons Rasseverhoudings", Tydskrif vir Rasse-Aangeleenthede, No.8, No.3, April 1957, p.111.
- 6) Ibid., p.112.
- 7) Sien Hoofstuk VIII die bespreking van politieke organisasies.
- 8) Hellman, E.: Handbook on Race Relations in South Africa, p.525.
- 9) Ibid., p.526.
- 10) "..... dit (is) algemeen in Suid-Afrika bekend dat alkoholisme waaraan baie van die ongeskoolde arbeiderstipe veral verslaaf is, een van die belangrikste faktore in die versinking van 'n aansienlike gedeelte van die Kaapse Kleurlingbevolking is."
U.G. No.54 van 1937, p.24.
- 11) Theron, Dr.Erika: Die Kleurling en sy Maatskaplike Probleem, p.40.
- 12) Verslag van Die Kommissie van Ondersoek in sake Drankgebruik deur Kaapse Kleurlinge, U.G.No.33 van 1945, Staatsdrukker, Pretoria, 1945, p.5.
- 13) Eiselen, Dr.W.W.M.: Die Kleurling en die Naturel, p.114.
- 14) U.G.No.33 van 1945, p.6.
- 15) Olivier, Prof.N.J.J.: Die Naturel in Wes-Kaapland, p.10.

HOOFSTUK XDIE GEVORDERDE PATROON VANKONTAK EN ASSOSIASIE:B - ASPEKTE VAN DIE ROL VAN DIE KLEURLINGVROU.

Alhoewel die Kleurling van die Bantoe nie alleen verskil t.o.v. fisiese trekke nie, maar ook t.o.v. kulturele en sosiale status, sou verwag word dat, aan die beginstadium van die kontak-proses tussen hierdie twee groepe, die mate van amalgamasie relatief beperk sou wees. Wanneer daar egter 'n neiging tot assosiatiewe akkomodasie tussen die Kleurling en die Bantoe ontstaan, kom amalgamasie vryliker en in toenemende mate voor. ¹⁾ In dié verband beweer Robert Park tereg dat: "Wherever divergent groups are in contact and association for a period of time, they produce a more or less numerous hybrid progeny. There seems to be no historic exception. If the association be long continued, the lives of separation tend to disappear as one or the other of the originally divergent peoples is lost in the resulting mixed-blood population." ²⁾

Die akkulturasie van die Bantoe in die Kaapse Skiereiland, bevorder nie alleen kontak van Kleurlingvroue met Bantoemans nie, maar dit beïnvloed ook die proses van amalgamasie. Dit blyk dus dat die kontak en assosiasie van die Kleurlingvrou met die Bantoe die

belangrike implikasie inhou, naamlik dat: "Die aanwesigheid van natuurlike hier skep verder 'n nuwe bastergeslag, waarvan die resultate waarskynlik eers oor 'n geslag of twee hulleself sal laat geld." 3)

Vervolgens sal dus die rol van die Kleurlingvrou in hierdie gevorderde patroon van kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe beskryf word.

Hierdie bespreking sal toegelig word deur die verwerking van die gegewens soos verkry uit die studie van 60 Kleurlingvroue wat met Bantoe saamleef of getroud is. Hierdie 60 gevalle vorm nie deel van die 150 gevalle waarna in vorige hoofstukke verwys is nie.

§ 1 : Die Aantrekkingskrag van die Kleurlingvrou:

Die oorwig enkellopende Bantoemanlikes met geen ooreenkomstige getal vroulike Bantoe beskikbaar nie, is een van die belangrikste redes waarom die enkellopende Bantoe tot die Kleurlingvroue aangetrokke voel. 4) Dit is nie alleen die biologiese drange in die manlike geslag wat neig tot die beskikbare vroulike geslag nie, maar ook die aard van die stadsplesier en ontspanning het tot gevolg dat Bantoe kontak met Kleurlingvroue soek. 5)

'n Verdere belangrike faktor van aantrekkingskrag vir Bantoe word gevind in die redelik blankevel, voorkoms, en lewenswyse van die Kleurlingvrou. Dit blyk veral uit die segswyse van die Bantoe: "Mary, my girl friend, same like Madame", of "Good girl, same like Madame". Hierdie aantreklikheid van die Kleurlingvrou hang saam met die grens-posisie wat die Kleurling vandag tussen die Bantoe en die Blankes beklee. Die Kleurling staan nie alleen nader aan die Blanke as die Bantoe nie, maar het ook grotendeels die Blanke se

gewoontes, opvattinge en lewenswyse oorgeneem. 6) Dit verleen dus nie alleen status en prestige aan h Bantoe om met h Kleurlingvrou uit te gaan nie, maar dit gee ook vir hom die geleentheid om binne die Kleurlinggemeenskap te beweeg en hulle voorregte te geniet. 7) Die Bantoe voel trots op haar - sy is vir hom h "diamant".

Vir die Bantoe is dus voorregte verbonde daaraan om met h Kleurlingvrou te assosieer. 8) Die Kleurlingvrou kan nie alleen h kontakpunt wees om ander Kleurlingvroue vir enkellopende Bantoe in die hande te kry nie, maar kan ook makliker drank vir die Bantoe kry. Sommige Bantoe skuil ook agter die Kleurlingvrou vir die gereg of owerhede, soos byvoorbeeld in dié gevalle waar hulle in h geprokla-meerde Bantoe-lokasie moet gaan woon, of waar h Bantoe terug na sy "land" gestuur moet word.

Ten slotte blyk dit dat die bereidwilligheid van sommige Kleurlingvroue, veral die straatmeisies, om met die Bantoe te assosieer die Bantoe aanspoor om met die Kleurlingvroue te meng.

In die poging van die Bantoe om hom aan te pas aan die stadslewe, aan die westerse lewenswyse en opvattinge, en in die versaking van sy stamtradisie, gewoontes en geloof, is die Kleurlingvrou vir die Bantoe h middel tot sukses in hierdie nuwe omstandighede.

§ 2 : Die Aantrekkingskrag van die Manlike Bantoe:

Een van die vernaamste redes waarom Kleurlingvroue in die Bantoe belangstel, is die feit dat hy enkellopend is met geen familie- of gesins-verantwoordelikhede in die Kaapse Skiereiland nie. Die Bantoe is bereid om tot h sekere mate geld te spandeer om die stadslewe en stadsplesier te geniet. Hy hou nie alleen van dans, musiek en

awontuur nie, maar is ook romanties aangelê. Gevolglik bied hy vir die Kleurlingvrou aantreklike afleiding.

Die Kleurlingvrou hou besonder baie van dié Bantoe wie se voorkoms skoon, netjies, en ordentlik is, terwyl sulke Bantoe se houdings en maniere gewoonlik opgevoed is. Hierdie Bantoe doen alles in "style", terwyl hulle gewoonlik Engels praat. Gevolglik vertoon sulke Bantoe baie beter as die manlike Kleurlinge en hy is gewoonlik nie so verslaaf aan drank nie.

Kleurlingvroue is bewus daarvan dat die Bantoe besitlik en trots op haar is. Die Bantoe hou gewoonlik nie daarvan dat sy vrou moet werk nie, sodat indien die Kleurlingvrou met 'n Bantoe saamlewe of getroud is, sy gewoonlik slegs vir die huis sorg. By die huis sorg hy gewoonlik vir haar goed. Verder hou die Bantoe daarvan dat "sy meisie" mooi moet lyk. Hy wil met haar spog. Gevolglik koop hy vir haar klere, kos, juwele en ander presente. Die Kleurlinge sê dikwels: "Die 'native' trek die meisies aan." Dit kom voor asof dit veral die buitelandse Bantoe (Swahili) is wat onder laasgenoemde groep val.

Die Bantoe is ook meer familievas, hou baie van kinders, en gaan uit sy pad om vir sy kinders te sorg. Uit die ondersoek het verder ook geblyk dat die Bantoe vir sommige Kleurlingvroue seksueel meer aantreklik is as Kleurlingmans.

Die Buitelandse Bantoe doen homself voor as 'n uitlander ("foreigner"), en klassifiseer homself veel hoër as die plaaslike Bantoe. Gevolglik voel sommige Kleurlingvroue dat hulle dus nie met 'n gewone Bantoe uitgaan nie, maar wel met 'n buitelander.

Ten slotte blyk dit dat die Bantoe aan die Kleurlingvrou die geleentheid gee om haar eentonige en baie keer eensame bestaan in die onpersoonlike stad te verbreek. Weens die gebrek aan geselskap en vriende gee sy gevolglik op een of ander stadium daaraan toe om met die Bantoe te assosieer. Bantoe val nie alleen gedurig Kleurlingvroue lastig nie, maar haar Kleurlingvriendinne assosieer dalk met Bantoe. By monde van hulle en deur hulle kom sy dan in 'n atmosfeer waarin die Bantoe aangeprys word.

§ 3 : Watter Kleurlingvroue:

Die vraag ontstaan watter Kleurlingvroue in kontak en assosiasie met die Bantoe kom. As gevolg van die trek van die Kleurlinge van die platteland na die Skiereiland ⁹⁾, word onderskei tussen (i) die Kleurlingvroue wat op die platteland opgegroeï het en op 'n latere ouderdom in die Kaapse Skiereiland kom werk het, en (ii) die wat in die Skiereiland opgegroeï het. ¹⁰⁾

Daar is verskeie faktore wat daartoe aanleiding gee dat die plattelandse Kleurlingvroue na die Kaapse Skiereiland kom. Eerstens, blankes in die Kaapse Skiereiland blyk voorkeur te gee aan huisbediendes wat van die platteland kom. Hierdie vroue is nie alleen meer gewoond aan 'n eenvoudige lewe en primêre kontrole nie, maar ook bereid om hard te werk. Dié plattelandse Kleurlingvroue is nog nie "stadslui" nie, maar betroubaar, eerlik en opreg. In sommige gevalle het hierdie huisbediendes saam met hulle blanke-werknemers stad toe getrek, terwyl die blankes andersins hulle op naburige plase of dörpe gaan haal. Tweedens, dit blyk dat die Kleurlingvroue deur die hoër lone na die Skiereiland getrek word, terwyl hulle verseker

is van inwoning indien hulle huiswerk by blankes gaan doen. Derdens trek die vermaaklikhede, stadsatmosfeer en vrye lewe van die stad hulle. In 'n poging om die eenvoudige bestaan, strenge familiekontrole of huislike moeilikhede te ontsnap, probeer hulle hul geluk in die stad vind. Vierdens, kom die Kleurlingvrou saam met haar ouers en familie na die Skiereiland.

Hierdie Kleurlingvroue is gewoonlik ordentlik, eenvoudig en onervare. In hulle aanpassingsproses aan die stadslewe en materialistiese stadsatmosfeer, raak hulle maklik oorweldig. Elkeen gaan sy gang en elkeen ywer net vir homself. Die gevolg is dat hierdie vroue se bestaande waardestelsel en gewoontes te kort skiet en 'n leemte laat. Sodoende word hulle maklik opgeneem in die maalstroom van die stadslewe en word plesier en uiterlike vertoon hulle vooropgestelde ideaal.

'n Belangrike faktor in dié verband ontstaan deurdat Kleurlingvroue wat ongetroud is, op 'n redelik onvolwasse ouderdom alleen na die Kaapse Skiereiland kom om hier werk te soek. Uit die ondersoek blyk dit dat die gemiddelde ouderdom van die Kleurlingvroue, wat uiteindelik met die Bantoe getroud is of saamleef, ongeveer sestien en sewentien jaar was toe hulle na die Kaapse Skiereiland gekom het. Hul onervarendheid op hierdie ouderdom maak hulle baie maklik vatbaar vir beïnvloeding. Gevolglik word hulle baie maklik oorgehaal om dinge te doen wat hulle andersins nie sou gedoen het nie. Omdat hulle gewoonlik niemand in die stad ken nie en nie alleen eensaam is nie, maar ook in 'n blanke-woonbuurt woon waar daar eintlik geen geleentheid is om met manlike Kleurlinge bevriend te

raak nie, is die moontlikheid des te groter dat hul kontak met Bantoe sal maak, of met Kleurlingvroue wat hulle aan Bantoe sal voorstel.

Daarenteen wissel die huislike agtergrond van dië Kleurlingvroue wat in die Kaapse Skiereiland opgegroeï het gewoonlik tussen 'n lae sosio-ekonomiese posisie, gebroke huisgesinne en ^{uit} buite-egtelike verbintenisse. Hierdie Kleurlingvroue groei gewoonlik op in 'n atmosfeer waar hul gewoond is daaraan dat elkeen sy eie gang gaan. Hierdie indiwidualistiese atmosfeer het tot gevolg dat hul uit die lewe wil neem wat hul kan kry. Gebrek aan geselskap, en vriende het tot gevolg dat hulle met die Bantoe in kontak kom.

Die skaarste aan fasiliteite vir gesonde ontspanning in die aande en vir maatskaplike verkeer van die geslagte onder gunstiger omstandighede, het ook tot gevolg dat in sommige gevalle Kleurlingvroue uit goeie huise met Bantoe assosieer. In sodanige gevalle is dit egter gewoonlik sonder die sanksie en medewete van hulle ouers.

Daar is ook nog dië Kleurlingvrou wat in swak geselskap verval het, of van kleinsaf met die Bantoe gemeng het. Dit gebeur soms dat van die laer-klas Kleurlingvroue lui is, oneerlik en nie wil werk nie. Hulle maak gewoonlik hulle lewe uit prostitusie en dranksmokkelary. Die enigste ideaal vir hierdie Kleurlingvroue is om die lewe ten alle koste te geniet vir wat dit werd is.

Ten slotte ontstaan die vraag in hoeverre die woonplek van die ouers van die ongetroude Kleurlingvroue wat in kontak en assosiasie met die Bantoe kom, ook in die Kaapse Skiereiland geleë is. Indien aanvaar word dat die openbare mening van die Kleurlinggemeenskap

gekant is teen gemengde assosiasie met die Bantoe 11), sou verwag kan word dat die ouers van hierdie Kleurlingvroue in die meerderheidsgevalle, of nie in die Kaapse Skiereiland woonagtig is nie, of indien hulle in die Kaapse Skiereiland woonagtig is, die Kleurlingvroue nie meer direk onder hulle sorg en beheer staan nie. In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van waar die Kleurlingvroue, wat in kontak en assosiasie met die Bantoe gekom het, opgegroeï het en waar hulle ouers woon:

TABEL XVIII.

HERKOMS VAN KLEURLINGVROUE EN WOONPLEK VAN HUL OUERS.

	Kaapse Skiereiland	Buite Kaapse Skiereiland	Totaal
Opgegroeï	20 (33%)	40 (67%)	60
Woonplek van Ouers	25 (42%)	35 (58%)	60

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat nie alleen die meerderheid van die betrokke Kleurlingvroue (67%) buite die Kaapse Skiereiland opgegroeï het nie, maar dat die meerderheid van die ouers (58%) van hierdie Kleurlingvroue ook buite die Skiereiland woon. Dit kom dus voor asof dié Kleurlingvroue wat met die Bantoe assosieer nie alleen meestal 'n landelike agtergrond en opvoeding gehad het nie, maar ook onder hulle ouerlike toesig en kontrole uit is.

§ 4 : Die Werk van dié Kleurlingvrou:

Nie alleen die woonplek van die Kleurlingvrou nie, maar ook haar werk, vorm een van die fundamentele faktore wat haar kontak

en assosiasie bepaal. 12) Dit blyk reeds dat Kleurlingvroue wat nie by haar ouers woon, nie, in 'n groter geleentheid is om in kontak en assosiasie met Bantoe te kom.

Volgens die 1946-sensus blyk dit dat die belangrikste nywerhede en beroepe waarin die Kleurlingvrou werksaam was, die Fabrieksnywerhede en Huishoudelike werk was. Hiervolgens was in Kaapstad en voorstede 58.43% Kleurlingvroue in huishoudelike werk en 30.32% in die fabrieksnywerhede. Die orige Kleurlingvroue was arbeidsaam in 'n verskeidenheid van bedrywe. 13) Sedert 1946 het die nywerheidsontwikkeling op ongekende skaal plaasgevind. Dit blyk dat: "Daar was dus 'n gedurige toestroming van arbeid vanaf plase, huishoudelike diens, en plattelandse streke oor die algemeen na nuwe nywerhede wat hoër geldlone, korter werksure, ens., aangebied het." 14) Daar blyk 'n duidelike tendens by die Kleurlingvroue te bestaan weg van die huishoudelike diens na die fabrieksnywerhede. 15) In dié verband beweer Prof. Sadie dat: "In Wes-Kaapland die aantal vroulike arbeiders (in die fabriekswese) baie vinniger as die mans toegeneem het." 16)

Dit blyk dus dat die persentasie Kleurlingvroue wat vandag huishoudelike werk in die Kaapse Skiereiland doen, laer sal wees as in 1946, terwyl die persentasie Kleurlingvroue in die fabrieksnywerhede wel met rasseskrede toegeneem het. "In stedelike nywerheidsentrums word werk in fabriekse dikwels verkies weens die korter werksure, vasgestelde vakansiedae en oor die algemeen beter kontantlone. Selfs meisies uit die platteland wat vir huisdiens na die stedelike sentrums gaan, gaan dikwels na 'n tyd na die fabriekse oor." 17)

Dit blyk verder dat: "Werkgewers ondervind h moeilikheid om betroubare Kleurlingbediendes te vind en kla dat h aansienlike gedeelte van die Kleurlingvroue wat hulle vir diens aanbied, onbetroubaar, lui en oneerlik is.... dit (het) onpopulêr geword..... Die Kommissie is van oordeel dat huishoudens in die stedelike nywerheidsentrums as h moontlikheid van indiensneming onder die bestaande omstandighede dikwels nie aantreklik genoeg is om die betroubare Kleurlingvroue te beïnvloed om dit as h beroep aan te neem nie." 18) Daar bestaan dus h verdere tendens vir die Kleurlingvroue wat nie alleen inisiatief en meer intellektueel aangelê is nie, maar ook betroubaar is, om vandag eerder in die fabrieksnwywerhede diens te doen dan huishoudelike werk.

h Verdere belangrike faktor wat in gedagte gehou moet word, is dat die Kleurlingvroue wat in die fabrieksnwywerhede diens doen nie by hulle werkplek kan inslaap nie, maar wel hulle eie woonplek moet hê of by hulle ouers moet woon. Dit blyk dus dat hierdie Kleurlingvroue, indien hulle nie by hulle ouers inwoon nie, nogtans by ander Kleurlinge in h Kleurlingwoonbuurt moet inwoon. Hierteenoor word gevind dat vir die Kleurlingvroue wat huishoudelike werk by blankes doen, daar dikwels by die werkplek voorsiening gemaak word vir inwoning. Gevolglik woon die meerderheid van hierdie Kleurlingvroue sowel in enkelkamers met h deur na buite, as in h blanke-woonbuurt. Die belangrike verskil tussen die woonplek van Kleurlingvroue in huishoudelike diens en die in die fabrieksnwywerhede lê daarin dat eersgenoemde tot h groot mate afgesny is van die atmosfeer en sosiale lewe van die Kleurlinggemeenskap, terwyl laasgenoemde, alhoewel

hulle moontlik in 'n blanke-gebied mag werk, tog nog in 'n Kleurling-atmosfeer en -samelewing woon. Die Kleurlingvrou wat binne die Kleurlinggemeenskap woon het meer geleentheid om vrylik met Kleurlingmans en -vroue te meng, terwyl hulle in hul werk daaglikse kontak maak met ander Kleurlingvroue wat nie alleen binne die raamwerk van die Kleurlinggemeenskap leef nie, maar ook die geleentheid bied tot verdere kennismaking met meer Kleurlinge. Hierteenoor staan die Kleurlingvroue in die huishoudelike diens nie alleen gewoonlik alleen in hulle werk nie, maar woon hulle redelik eensaam en afgesonder.

Die fabrieksnywerhede waarin die Kleurlingvroue gewoonlik diens doen is meestal klerasie-, tekstiel- en aanverwante nywerhede waar kontak met Bantoe selde voorkom, terwyl kontak met Bantoe in die Kleurling-woonbuurt ook beperk is. 19) Hierteenoor bestaan veel groter geleentheid tot kontak met die Bantoe vir die Kleurlingvrou in huishoudelike diens. Indien sy saam met Bantoe werk, word hulle dikwels op gelyke voet behandel. By haar woonplek en in die onmiddellike omgewing van die woonplek, in die blanke-woonbuurt, word daar in hotelle, losieshuise en blanke woonhuise ook van Bantoe arbeid gebruik gemaak. 20)

Dit blyk dus verder dat die geleentheid tot kontak en assosiasie met Bantoe by die Kleurlingvrou in huishoudelike diens veel groter is as in die geval van die vroue wat in die fabrieksnywerhede diens doen en in 'n Kleurlingwoonbuurt woon.

Vervolgens word in die volgende tabel 'n aanduiding gegee van die verband wat daar bestaan tussen die eerste werk wat die Kleurlingvroue, wat ondervra is, in die Kaapse Skiereiland gedoen het,

hulle werk wat hulle gedoen het toe hulle die Bantoe vir die eerste keer ontmoet het, en die daarmee samehangende woonplek:

TABEL XIX

BEDRYF VERGELYK MET WOONPLEK VAN KLEURLINGVROUE.

Bedryf	Eerste Werkkring				Werkkring ten tyde van Kontak			
	Aantal	Persen- tasie	Woonplek		Aantal	Persen- tasie	Woonplek	
			Inge- slaap	Ander			Inge- slaap	Ander
Huishoudelike werk	52	87	46	6	52	86	42	10
Fabrieksnywerheid	5	8	-	5	3	5	-	3
Ander	1	2	-	1	1	2	-	1
Geen	2	3	-	2	4	7	-	4
Totaal	60	100	46	14	60	100	42	18
Persentasie		100	77	23		100	70	30

Uit die voorafgaande tabel blyk dit duidelik dat die oor-
grote meerderheid van die Kleurlingvroue wat met Bantoe saamleef of
getroud is, huishoudelike werk doen. Nie alleen het 87% van hierdie
Kleurlingvroue huishoudelike werk as eerste werkkring gehad nie, maar
ook 87% het huishoudelike werk gedoen toe hulle in kontak met die
Bantoe gekom het. Daarenteen het slegs 5% in die fabrieksnywerhede
gewerk terwyl 7% glad geen werk gedoen het op die stadium toe hulle
in kontak met die Bantoe gekom het nie. Dit blyk verder dat 70% van
die Kleurlingvroue ingeslaap het by die werkplek toe hul met Bantoe
kontak gemaak het. Dit is dus duidelik dat by verre die meerderheid
van die Kleurlingvroue wat ondervra is, wel huishoudelike werk doen

en by hulle werkplek in die blanke-woonbuurt inslaap, terwyl in die ander gevalle die meerderheid by hulle ouers woon en ander by familie of vriende in 'n Kleurling-woonbuurt. Die Kleurlingvroue wat huishoudelike werk doen, maar nie ingeslaap het nie, het gewoonlik by hulle ouers of familie gewoon, terwyl hulle in 'n hotel of woonstel gewerk het waar daar nie voorsiening vir inwoning is nie. Die meerderheid van die gevalle waar nie by die werk ingewoon is nie, het in 'n gemengde Kleurling-Bantoe-woonbuurt gewoon.

Van die 40 gevalle wat van die platteland in die Kaapse Skiereiland kom werk het (sien Tabel XX), het 92% huishoudelike werk gedoen, 5% in die fabrieksnywerhede en 3% ander werk gedoen. Die 5% wat in die fabrieksnywerhede kom werk het, het dit later verlaat en was in geen bedryf werksaam op die stadium toe hulle in kontak met die Bantoe gekom het nie.

Dit blyk verder dat die Kleurlingvroue in huishoudelike werk gewoonlik in Seepunt, Milnerton, Kenilworth, Kampsbaai en Bellville gewerk het.

Die gevolgtrekking dat die meerderheid van die Kleurlingvroue wat met Bantoe assosieer huishoudelike diens verrig of verrig het, kan dus tereg gemaak word. Daarenteen is die Kleurlingvroue wat in die fabrieksnywerhede werk slegs in geringe mate betrokke by sodanige assosiasie. Dit is verder ook duidelik dat hierdie verskynsel saamhang met die werksomgewing sowel as met die maatskaplike herkoms van die betrokke groepe.

§ 5 : Watter Bantoe:

Volgens sensusgegevens verrig 'n groot persentasie van die Bantoe in die Kaapse Skiereiland hande-arbeid (veral in die boubedryf, die spoorweë, in steengroewe ens.), terwyl groot getalle ook in die handel, die fabrieke en nywerhede en in huishoudelike diens is. ²²⁾ Soos bekend, is daar ook groot getalle van Kleurlingvroue in fabrieke en nywerhede en in huishoudelike diens. ²³⁾

Dit blyk dus dat die huishoudelike werk en die nywerhede die grootste gemeenskaplike bedryf tussen die Kleurlingvrou en die Bantoe is. In die verband beweer Dr. Eiselen dat: "Die naturel wat werk in 'n hotel of losieshuis vind verkeer op gelyke en spoedig op 'n intieme voet met die vroulike huisbediendes. Hulle onderskeie kwartiere is dikwels naby mekaar geleë en gewoonlik is dit net 'n kwessie van tyd totdat hulle saamleef." Daarenteen word verder gevind dat: "Naturelle wat in die nywerheid of in die handel werk, kom nie soseer met die Kleurlingvrou in aanraking nie, sodat die probleem van saamleef nie tot dieselfde mate voorkom as in die geval van dié wat in die hotelbedryf, in losieshuise of selfs as huisbediendes diens doen nie." ²⁴⁾ Dit blyk dus dat daar 'n tendens bestaan by dié Bantoe wat in huishoudelike diens werk, om in 'n meerdere mate met Kleurlingvroue te assosieer. Die Bantoe wat in die Kaapse Skiereiland huishoudelik werk doen is verder hoofsaaklik Bantoe wat van buite die Unie kom. ²⁵⁾ In verband met die buitelandse Bantoe van Nyassaland, en die Rhodesië beweer Dr. Zier-vogel dat: "Ons het getuienis van sy aktiewe aandeel in die verslegtende morele toestand onder die inheemse bevolking omdat hy nie

deur stamgebruike in bedwang gehou word nie." 26)

Die Buitelandse Bantoe, bekend as die Swahili of "swaai-baadjes", doen dus nie alleen heel dikwels huishoudelike werk nie, maar werk ook in die woonbuurtes waar die Kleurlingvroue gewoonlik huishoudelike diens doen. Die Swahili is gewoonlik netjies, skoon en het 'n algemene ordentlike voorkoms. Hulle meng glad nie met die ander Bantoe in die Kaapse Skiereiland nie. Dit is die gewoonte van die Swahili om die Kleurlingvrou "aan te trek" en vir haar klere, presente en juwele te gee, terwyl hulle nie omgee om geld op plesier te spandeer nie. Omdat hulle deur hulle werk in noue kontak met Blankes kom, weet hulle gewoonlik hoe om die Kleurlingvroue te trakteer en om te praat. Die Swahili is egter dikwels nie bereid om met die Kleurlingvrou te trou nie, omdat hul dan sodoende hul werk sal verloor indien hul op 'n ander plek moet gaan woon. Die gevolg is, dat die Swahili slegs bereid is om by die Kleurlingvrou te slaap en plesier van hul te verkry solank dit nie hul eie posisie benadeel nie. Omdat die Bantoe wat in huishoudelikewerk staan, gewoonlik ook by die werk inslaap, is hulle dus in die onmiddellike nabyheid van die Kleurlingvroue.

Die Bantoe van die Unie, die Xhosa, Zulu, Basutoe, ens., doen in 'n meerdere mate handeewerk, of werk in die handel en nywerhede. Gevolglik gaan hul nie alleen tuis in die geproklameerde Bantoe-lokasies nie, maar ook in Bantoe- en Kleurling-Bantoe-woonbuurtes.

Volgens 'n beraming van Dr. Eiselen is daar in die Kaapse Skiereiland 88% Ngumi (hoofsaaklik Xhosa), 7% Sotho (hoofsaaklik

Basutoe), 3% Protektoraat Bantoe en 3% vreemde Bantoe. 27)

Vervolgens blyk dit dat die Kleurlingvroue, in hierdie ondersoek ondervra, met die volgende Bantoe in permanente assosiasie verkeer.

TABEL XX

ETNIESE INDELING VAN BANTOE IN ASSOSIASIE MET KLEURLINGVROUE.

Etniese groepe	Aantal	Persentasie
Xhosa	19	32
Buitelandse Bantoe	16	27
Zulu	8	13
Basutoe	4	7
Betswana	4	7
Ovambo	2	3
Ander	7	11
Totaal	60	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat alhoewel daar meer Xhosas (32%) as Buitelandse Bantoe (27%) is wat met Kleurlingvroue assosieer, die persentasie Buitelandse Bantoe slegs 2% van die totale Bantoe bevolking uitmaak. Relatief gesproke assosieer die Buitelandse Bantoe dus veel meer dikwels met die Kleurlingvroue as die Xhosa.

Dit blyk dus dat die Xhosa, die Buitelandse Bantoe en die Zulu die meeste met die Kleurlingvrou assosieer. Die Buitelandse Bantoe bestaan veral uit die Bantoe afkomstig van Nyassaland, Noord- en Suid-Rhodesia.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die werk wat hierdie Bantoe wat met die Kleurlingvroue assosieer, doen.

TABEL XXIWERK VAN BANTOE IN ASSOSIASIE.

Werk	Aantal	Persentasie
Huishoudelike werk	17	28
Nywerhede	16	27
Handearbeid	14	23
Handel	11	18
Ander	2	4
Totaal	60	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dan ook dat huishoudelike diens die belangrikste beroep is van die Bantoe wat met die Kleurlingvroue, wat ondervra is, assosieer.

Indien in gedagte gehou word dat slegs ongeveer 11.5% van die totale Bantoe-bevolking in die Kaapse Skiereiland huishoudelike werk doen, blyk dit dat volgens die tabel, 'n groot proporsie van die Bantoe wat met die Kleurlingvroue assosieer, huishoudelike werk doen.

§ 6 : Kontak-situasie:

Die verskillende kontak-situasies is reeds volledig bespreek in die hoofstuk oor die algemene patroon van kontak en assosiasie. Alhoewel die patroon waarvolgens kontak en assosiasie van Kleurlingvroue met Bantoe plaasvind ongeveer op dieselfde wyse geskied as die algemene patroon, is daar egter verskeie faktore wat hierdie assosiasie met die Bantoe beïnvloed en bevorder. Kontak-situasies in openbare plekke wissel gewoonlik tussen dié in die straat, die omgewing van die werkplek, by openbare danse of dans-klasse, in die bus of trein, ens. Die kontak-situasies by die

Bantoe-woonplekke, Kleurling-woonplek en Kleurling-Bantoe-woonplek neem gewoonlik die vorm van assosiasie aan van 'n partytjie, musiek maak, drink, gesels of kuier. Kontak van Kleurlingvroue met Bantoe kom andersins voor waar Bantoe saam met ander Kleurlinge kom kuier, waar die Kleurlingvrou saam met ander Kleurlingvroue by Bantoe gaan kuier, of deur blote toeval.

Dit blyk reeds dat die meerderheid Kleurlingvroue in hierdie kontak-situasies wel huishoudelike werk doen. "Die omstandigheid dat die kamers wat vir Kleurlingbediendes voorsien word wat inwoon in die reël buitekamers is of kamers met 'n buitedeur waartoe manspersone maklik toegang kan vind of toegang gegee word, dra tot buite-egtelikheid by. Ontmoeting in die meisie se slaapkamer, selfs vir gewone maatskaplike omgang, is in werklikheid dikwels die enigste alternatief teenoor ontmoeting op straat..."²⁸⁾ Dit kom dus voor dat die Kleurlingvrou in huishoudelike diens nie alleen tot 'n groot mate geheel en al aan haar eie oorgelaat is nie, maar ook oor die geleentheid beskik om sonder die medewete van ander Kleurlinge of naasbo-staandes kontak met die Bantoe te maak. Hierdie isolasie van die Kleurlingvrou van die res van die Kleurlingsamelewing word nie alleen bevorder deurdat sy alleen in 'n blanke woonbuurt werk nie, maar ook deurdat sy gewoonlik by haar werk inwoon. Verder kom dit voor dat veral plattelandse Kleurlingvroue, meer dan Kleurlingvroue van die Kaapse Skiereiland, deur hierdie isolasie getref sal word, omdat hulle die minimum, indien enige, Kleurlingvriende onder die Kleurlinggemeenskap in die Kaapse Skiereiland het. As gevolg daarvan dat hierdie vroue tot 'n groot mate afgesny is van kennismaking met ander

Kleurlinge, en dat die enigste beskikbare manlikes in die omgewing van hulle woonplek en werkplek gewoonlik die manlike Bantoe is wat in die blanke-woonbuurt in losieshuise, hotelle, besighede of private huise werk, bestaan die geleentheid vir die Kleurlingvrou in huishoudelike werk om met die Bantoe kontak te maak in 'n baie groot mate. Die enigste ander Kleurlinge naby hierdie werk- en woonplek is ander Kleurlingvroue wat ook huishoudelike werk doen. Gevolglik is daar nie die geleentheid vir hierdie Kleurlingvroue om met ordentlike Kleurlingmans kontak te maak nie.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die relatiewe aantal Kleurlingmansvriende wat die Kleurlingvroue, wat ondervra is, gehad het op die stadium toe hulle vir die eerste keer in kontak en assosiasie met die Bantoe gekom het:

TABEL XXII

KLEURLINGMANSVRIENDE TYDENS KONTAK-SITUASIE

MET BANTOE.

Kleurlingmansvriende	Aantal	Persentasie
Baie	4	7
Klompie	7	12
Min	9	15
Geen	40	66
Totaal	60	100

Die gegewens verstrek in voorgaande tabel bevestig verder die redenasie hierbo dat die omgewing waarin Kleurlingvroue woon en werk 'n belangrike faktor is wat die moontlikheid van kontak en assosiasie met Bantoe bevorder. Ruim 81% van die Kleurlingvroue wat vaste verhoudings met Bantoe het, het nl. ten tyde van die heel eerste

kontak met Bantoe min of geen Kleurlingvriende van die teenoorgestelde geslag gehad nie.

Die vraag ontstaan in hoeverre hierdie Kleurlingvroue wat met die Bantoe assosieer voorheen in kontak en assosiasie met die Bantoe was. Dit het uit die ondersoek geblyk dat 73% van die Kleurlingvroue met Bantoe saamleef wat hulle vir die eerste keer ontmoet het; terwyl slegs 27% Kleurlingvroue voorheen met ander Bantoe geassosieer het. Dit word beweer dat die Bantoe, indien hy 'n Kleurlingvrou "gevang" het, haar nie weer maklik vrylaat nie. Gevolglik word haar isolasie van die Kleurlinggemeenskap verskerp omdat 'n Kleurlingman dan nie weer maklik in haar belang sal stel nie.

Die kontak-situasie van Kleurlingvroue met Bantoe vind plaas waar Bantoe toegelaat word. Dit blyk dat: "... die skaarste aan fasiliteite vir gesonde ontspanning in die aande en vir maatskaplike verkeer van die geslagte onder gunstiger toestande..." 29) tot gevolg het dat Kleurlingvroue, veral dié wat in blanke-woonbuurtes huishoudelike werk doen, die Bantoe op straat ontmoet. Hierdie openbare kontak word veral deur die Bantoe bewerkstellig waar hulle geselskap by die Kleurlingvroue soek. Andersins word die Kleurlingvrou deur ander Kleurlingvroue gelok na 'n Bantoe- of Kleurling-Bantoe-woonplek waar Bantoemans dan "toevallig" ook teenwoordig is. Dit blyk uit die ondersoek dat in 63% van die gevalle wat ondersoek is, die Bantoe eerste met die Kleurlingvrou kom gesels het (sien Tabel XXVI) in die kontak-situasie. Die toenadering in die kontak-situasie gaan dus uit van die kant van die Bantoe.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die

kontak-situasies waarvolgens Kleurlingvroue met Bantoe in kontak gekom het:

TABEL XXIII

KONTAK-SITUASIES VAN KLEURLINGVROUE MET BANTOE.

Kontak-situasies	Kleurlingvroue	
	Aantal	Persentasie
Openbare Plekke	17	28
Bantoe-woonplek	14	23
Kleurling-Bantoe-woonplek	14	23
Woonplek van Ouers	6	10
Kleurling-woonplek	4	7
Saam gewerk	2	4
Ander	3	5
Totaal	60	100

Soos uit die voorgaande Tabel blyk is openbare plekke, Bantoe-woonplekke en gemengde woonplekke, in genoemde volgorde, die belangrikste kontak-situasies. Amper drie-kwart (74%) van die gemengde verbintenisse het voortgevloei uit kontak in een van genoemde verbintenisse het voortgevloei uit kontak in een van genoemde drie situasies. Verdere navraag het aan die lig gebring dat die meerderheid (62%) van die vroue wat in bogenoemde drie kontaksituasies met Bantoe kontak gemaak het deur ander Kleurlingvroue in die betrokke situasies gebring is. Wat meestal gebeur het, was dat die betrokke vroue saamgeneem is, om geselskap vir die vriende van die Bantoe waarmee die ander vroue assosieer te bied, of dat hul saam in openbare plekke rondgeloop het.

Die Kleurlingvroue (10%) wat Bantoe by die woonplek van hulle ouers ontmoet het, se ouers assosieer self met Bantoe, of

hulle suster of ander familie assosieer met Bantoe. Dieselfde geld vir die gevalle (7%) wat by Kleurling-woonplekke Bantoe ontmoet het. Dit blyk dat slegs 4% van die Kleurlingvroue Bantoe by die werk ontmoet het, en wel in gevalle waar hulle by 'n hotel saam gewerk het.

§ 7 : Aard van Assosiasie:

Die assosiasie tussen Kleurlingvroue en Bantoe word hoofsaaklik aangevoer van die kant van die Bantoe. Die Bantoe neem die leiding in hierdie patroon van kontak en assosiasie. In dié verband verwys Prof. Olivier na "die uitbuiting van die Kleurlinggemeenskap - veral Kleurlingvroue en dogters - deur die naturelle, en die daarmee gepaardgaande verlaging van die sedelike peil binne die Kleurlinggemeenskap. Vermenging tussen naturelle en die onderste lae van die Kleurlinggroep vind op betreklike groot skaal plaas, en is 'n verskynsel wat groot besorgdheid onder verantwoordelike Kleurlinge veroorsaak."³⁰⁾ Alhoewel hierdie assosiasie soms volg op kontak deur Kleurlingvroue bewerkstellig - bv. in die geval van straatmeisies - is dit gewoonlik die Bantoe wat hierdie kontak bewerkstellig:

TABEL XXIV

AARD VAN TOENADERING VAN BANTOE.

Toenadering	Aantal	Persentasie
Bantoe eerste gepraat	38	63
Vrou eerste gepraat	7	12
Voorgestel	15	25
Totaal	60	100

Uit die voorafgaande Tabel blyk dit dat in 63% van die gevalle wat ondersoek is, die Bantoe eerste met die Kleurlingvrou kom praat het, terwyl slegs in 12% van die gevalle die Kleurlingvrou eerste met die Bantoe gaan gesels het. In slegs 25% gevalle is die Kleurlingvrou en die Bantoe aanmekeer voorgestel. Dit is dus duidelik dat in die meerderheidsgevalle die Bantoe toenadering by die Kleurlingvrou soek. In sommige gevalle skep die Kleurlingvrou die geleentheid vir die Bantoe tot sodanige assosiasie.

Die assosiasie van Kleurlingvroue met Bantoe volg gewoonlik op kontak in die straat, bus of trein, by 'n openbare dans of funksie of op vorige kontakte. Alhoewel die Kleurlingvroue in die kontak-situasie as vreemdeling teenoor die Bantoe staan, is die assosiasie wat onmiddellik daarop volg dikwels persoonlik, informeel en intiem. So byvoorbeeld is die Kaapstadse stasie 'n bekende bymeekaarkomplek waar Kleurlingvroue Woensdag-, Saterdag- en Sondag-aande Bantoe ontmoet. Dit blyk dat genoemde aande gewoonlik dié aande is wat die Kleurlingvroue wat huishoudelike werk doen, vry het.

In hierdie kontak en assosiasie kom die Bantoe gewoonlik na die Kleurlingvrou waar hy "vir haar propose". Dit volg ongeveer die volgende patroon: "Waar werk jy? Is jy getroud? Kan ek vir jou kom kuier?" Die toenadering van die Bantoe bestaan gewoonlik daaruit om 'n geselsie aan te knoop. Indien hy nie die eerste keer suksesvol is nie, sal hy aanhou totdat sy ingee, of hom beledig. Die Kleurlingvrou besef dat indien sy toegee aan die versoeke van die Bantoe om te gesels, hy somer met haar "company" wil hou. Indien die Kleurlingvrou enigszins bereidwillig is om geselskap met die Bantoe

te hou, sal hulle of onmiddellik saam uitgaan, of sal hy vra wanneer hy haar dan weer kan sien.

Indien sy onmiddellik saam met die Bantoe gaan, veral in die geval van Kleurlingvroue wat wel assosieer met die Bantoe, gaan hulle h'ent stap langs die see of in die Tuine van Kaapstad, of hulle gaan na 'n dans of partytjie, of na die woonplek van vriende, of die Kleurlingvrou se kamer. Die Bantoe is gewoonlik uit die staan-spoor baie gemoedelik, persoonlik en informeel. So byvoorbeeld hou hy daarvan om hand-om-die-lyf of ingehak met "sy" Kleurlingmeisie te stap, veral as teken dat sy aan hom behoort.

Assosiasie by openbare danse of funksies gee ook daartoe aanleiding dat die Kleurlingvrou nie alleen die Bantoe daar ontmoet nie, maar dat na afloop van die funksie hulle saam na die Kleurlingvrou se kamer gaan. Sodanige gemengde funksies bestaan gewoonlik uit 'n meerderheid van Bantoemans met Kleurlingvroue as hulle dansmaats. Die Seepuntse Stadsaal, die Kaapstadse Drilsaal, die "Ball-Room Dancing Competitions" wat af en toe in Woodstock en Rondebosch se Stadsaal gereël word, en die Winter Garten danssaal in Distrik Ses, is van die bekendste plekke waar sodanige openbare funksies gehou word. Verdere kontak en assosiasie vind ook plaas by die "Ball-Room Dancing Clubs" wat grotendeels deur manlike Bantoe bygewoon word en, met 'n paar uitsonderings, meestal met Kleurlingvroue as hulle dansmaats. In baie gevalle kom die Kleurlingvroue alleen of twee-twee na hierdie funksies, waar hulle dan vrylik met die Bantoe assosieer.

Alhoewel die Bantoe nie so baie lief is om bioskoop-toe te gaan nie, word baie gemengde paartjies ook by nie-blanke-bioskope

gesien. Om h Kleurlingvrou saam met h Bantoe te sien, is geen ongewone verskynsel in die Kaapse Skiereiland nie. Inteendeel, die Kleurlinggemeenskap is nie alleen bewus daarvan nie, maar sien dit daaglik. Hierdie gemengde assosiasie word die meeste gesien in die blanke-woonbuurtes soos Seepunt, Kampsbaai, Milnerton, Simonstad, en Rondebosch, en in gemengde Kleurling-Bantoe-woonbuurtes soos Elsie'srivier, Windermere, Muizenberg, Claremont, Grassy Park en in die vrygronde.

Hierdie gemengde assosiasie in die openbaar dien slegs as teken van h meer omvattende en omvangryke assosiasie wat nie alleen by Kleurlingvroue se kamers nie, maar ook veral by Kleurling-Bantoe-woonplekke plaasvind.

Die Bantoe verkies om na die kamers van die Kleurlingvroue te gaan omdat hulle nie alleen daar geheel-en-al privaat is nie, maar ook omdat hulle daar nie gemolesteer kan word nie. Dit kom veral voor in die gevalle waar Kleurlingvroue huishoudelike werk doen. Die Kleurlingvroue kom nie so baie by die kamers van die Bantoe wat huishoudelike werk doen nie omdat, nie alleen die werkgewers daarteen beswaar het nie, maar ook omdat die Bantoe gewoonlik meer as een in h kamer is. Dit is egter h algemene verskynsel om by die kamers van die Bantoe of die agterplaas van die hotel of losieshuis waar die Bantoe werk, Kleurlingvroue te sien versamel.

Die Bantoe kom nie alleen vir die Kleurlingvrou kuier by haar kamer nie, maar na afloop van h funksie of na ontmoeting in die openbaar, kom die Bantoe gewoonlik gesels, musiek maak, ens. Indien die Kleurlingvrou drank verkies, bring hy dit vir haar saam.

Dit is geen ongewone verskynsel dat hy dieselfde aand wat hy haar ontmoet het, ook sommer by haar slaap nie. Indien dit eers een keer gebeur het, kom die Bantoe dikwels saans kuier en by haar slaap. Hy bring dan vir haar klere en presente terwyl sy dan sy "girlfriend" is. Die Kleurling segswyse beweer tereg dat "indien 'n Kleurlingvrou eers een keer met 'n Bantoe onder die kombers was, beskou die Bantoe haar as sy vrou." Soms gebeur dit dat verskeie pare saam in een kamer slaap.

Dit gebeur dan dikwels dat 'n Kleurlingvrou wat met 'n Bantoe assosieer 'n ander Kleurlingvrou moet kry vir 'n maat van haar Bantoe-vriend. Indien sy dit nie doen nie, oefen die Bantoe druk op haar uit. Omdat die Kleurlingvroue wat met Bantoe assosieer gewoonlik so "bekamp" is deur haar Bantoe-vriende, moet so 'n Kleurlingvrou dus gewoonlik 'n Kleurlingvriendin saambring wat nog nie deur 'n Bantoe "besit" word nie. Sodoende kom Kleurlingvroue, wat nog nooit met die Bantoe geassosieer het nie, soms onwetend na 'n vriendin se kamer of huis waar dan "toevallig" later 'n paar Bantoe opdaag. Soms word dan drank gebruik sodat die Kleurlingvrou die aand daar dronk raak en eers die volgende oggend beseft dat sy die nag nie alleen saam met 'n Bantoe geslaap het nie, maar ook intieme omgang met hom gehad het. In sodanige gevalle verloor die Kleurlingvrou haar self-respek en mettertyd assosieer sy vrylik met die Bantoe. Dit gebeur dikwels dat waar drank deur die Bantoe aan die Kleurlingvroue verskaf word, die Bantoe self baie min drink, terwyl hy die vroue aanmoedig om meer te drink. Die gebruik van drank en die saamslapery is een van die belangrikste oorsake van die voorkoms van hierdie buite-egtelike

gemeenskap tussen Kleurlingvroue en Bantoe.

Die kamers van die Kleurlingvroue, veral dié wat huis-houdelike werk doen, is een van die belangrikste faktore in die patroon van die kontak en die assosiasie van die Kleurlingvrou met die Bantoe. Dit is nie alleen assulks 'n potensiele kontakpunt nie, maar ook die setel van die meer persoonlike en intieme assosiasie van die Kleurlingvrou met die Bantoe. Solank daar nie teveel geraas en lawaai plaasvind nie, en die Kleurlingvrou haar werk doen, steur die blankes by wie sy werk en inwoon hulle gewoonlik nie aan die private lewe van hulle huisbediendes nie. Gevolglik is die Kleurlingvrou geheel-en-al aan haar-self oorgelaat en kan sy assosieer met wie sy wil.

Dit blyk dat die assosiasie van Kleurlingvroue met Bantoe in die openbaar of by die kamers van Kleurlingvroue van die assosiasie by die Kleurling-Bantoe- en Bantoe-woonplek in dié opsig ver-skil, dat in laasgenoemde woonplekke, veral in die geval van 'n Kleurling-woonplek, die Bantoe toegelaat en aanvaar moet word deur die huisbewoners, terwyl in eersgenoemde geval die keuse slegs by die Kleurlingvrou lê. Die gemengde assosiasie by woonplekke neem die vorm aan van dans, musiekmaak, "tiekie-jive", drinkpartytjies en kuier. In die meerderheidsgevalle is by hierdie gesellighede Bantoe met Kleurlingvroue as hulle maats. Soms is daar selfs Kleurlingmans ook. Die Bantoe verkies om sodanige gesellighede self te reël sodat hy die leiding kan gee ten opsigte van wat plaas mag vind.

Die Bantoe gaan haal dikwels die Kleurlingvroue na hierdie byeenkomste, terwyl soms kom hulle ook saam met ander Kleurlingvroue,

of alleen besoek. Waar hulle nie h maat het nie, is daar altyd genoeg Bantoe wat bereid is om hul die aand huistoe te neem, en by hul te slaap. Andersins hou die geselligheid die nag deur tot die volgende oggend. Daar word gedans, gedrink en geëet, terwyl daar die nag deur mekaar geslaap word.

Omdat die Bantoe nie altyd h huis het om so h geselligheid te hou nie, veral waar dit in h Kleurling-Bantoe-woonbuurt of Kleurling-woonbuurt plaasvind, huur h groepie Bantoe dit soms vir h dag en h nag of vir h haweek.

Dit blyk egter dat afgesien van die Kleurlingvrou wat in die gevorderde patroon van assosiasie met die Bantoe^{d.w.s.}saamleef, daar nog die Kleurlingvroue is wat hulle lewe van prostitusie maak. Elliott en Merrill beweer m.b.t. prostitusie dat: "Servant girls and factory girls have furnished many of the candidates for the oldest profession." ³¹⁾ Dit blyk uit die ondersoek dat al die Kleurlingvroue wat h bestaan van prostitusie maak, op een of ander stadium huishoudelike werk gedoen het. In die verband beweer Dr. Eiselen dat: "Die swakker tipe Kleurlingvrou is ook natuurlik hierin betrokke en dit volg derhalwe dat baie naturelle, om te verseker dat hulle gereeld h genoegsame hoeveelheid drank in die hande kan kry, reëlings tref om met hierdie klas Kleurlingvrou saam te lewe. Ander Kleurlingvroue weer maak gebruik van beide drank en prostitusie om die naturel uit te buit." ³²⁾ Dit is duidelik dat daar vandag h aansienlike persentasie Kleurlingvroue is wat hulle lewe van prostitusie maak, terwyl baie van hulle klante Bantoe is. ³³⁾

Hierdie Kleurlingprostitute of straatvroue lok die

Bantoe uit om met hulle te assosieer en ook om hulle te onderhou. Hulle woon by die Bantoe in en indien die Bantoe vir hulle moeg raak, gaan hulle weer by h ander woon. Die Bantoe moet dan vir hulle kos, klere en huisvestiging gee in ruil vir die voorreg tot geslagtelike gemeenskap.

Sommige Kleurlingvroue doen huishoudelike werk bedags terwyl hul snags as prostitute optree. Ander doen glad geen werk nie en is slegs saans daarop uit om vir geldelike vergoeding omgang met die Bantoe te hê. Die tarief waarteen sulke prostitute vergoed word, wissel van 2/- tot 5/-, of soms selfs meer.

Hierdie Kleurlingvroue word in blanke-woonbuurtes, die Kaapse stasie, in Kleurling-Bantoe-woonbuurtes en in Bantoe plakkerskampe gevind. Hulle beweeg gewoonlik na dié dele waar die Bantoe gevind kan word. Daar bestaan ook sekere kontakplekke waar die Bantoe weet dat hy hierdie Kleurlingvroue kan kry. Die meerderheid van hierdie Kleurlingvroue wil nie met die Bantoe trou nie, maar "pluk net wat hul van hulle kan kry!"

Ten slotte blyk dit dat hierdie assosiasie van Kleurlingvroue met Bantoe nie deur die Kleurlinggemeenskap as vanselfsprekend aanvaar word nie. Die meerderheid Kleurlingmans sal nie weer met h Kleurlingvrou uitgaan indien sy met h Bantoe assosieer nie, terwyl die meerderheid Kleurlingvroue nie h Kleurlingvrou "klas" wat met h Bantoe uitgaan nie. Die gevoel van die Kleurlinggemeenskap spreek uit die volgende mening: "Voel daardie meisie nie skaam om met h 'kaffer' uit te gaan nie?" Dit blyk dat alhoewel die Kleurlingvrou wat met die Bantoe assosieer in die meerderheidsgevalle weet dat dit nie

goedgekeur word deur die Kleurlinggemeenskap assulks nie, sy ten spyte van besware daarin is en nie kans sien om weer daaruit te kom nie. Laasgenoemde is veral van toepassing op die Kleurlingvrou wat reeds h kind het van h Bantoe. Die algemene gevoel by Kleurlinge is dat hierdie gemengde assosiasie onsedelik en nadelig vir die Kleurlingbevolking is.

Dit kom baie keer voor dat h groepie Kleurlingmans in die straat as volg op h gemengde paartjie sal skree: "Heyt, laat staan vir suster, jong!" As gevolg van sulke aanmerkings, wat soms beleedigend kan wees, word die Kleurlingvrou nie alleen kwaad nie, maar kom hulle ook in opstand teen die Kleurlinggemeenskap, sodat hulle net versterk word in hulle doen en late. Gevolglik voel hulle meer en meer ontuis in die geselskap van Kleurlinge, en is eerder aangetrokke tot dié geselskap waar hulle Bantoe-vriende as gelykwaardige aanvaar word. Omdat hulleself nie altyd so tuis voel in die geselskap waar net Bantoe is nie, bestaan die neiging om met ander Kleurlingvroue te assosieer wat ook met Bantoemans uitgaan. Gevolglik vorm hulle h groep op hulle eie.

Daar is reeds op gewys dat die assosiasie met Bantoemans geneig is om redelik gou tot informele en intieme persoonlike omgang oor te gaan na die aanvanklike kontakmaking. Ten einde vas te stel of hierdie waargenome patroon wel geld, is ondersoek ingestel na die tydverloop vandat die Kleurlingvrou vir die eerste keer in kontak met die Bantoe gekom het, totdat hulle gaan saamleef of trou. In die volgende tabel word h aanduiding gegee van die tydperk wat die Kleurlingvroue wat ondervra is met die Bantoe uitgegaan het.

TABEL XXVTYDPERK VAN UITGAAN.

Tydperk	Aantal	Persentasie
0-3 maande	20	33
4-6 maande	15	25
7-9 maande	5	8
10-12 maande	7	12
Meer as 12 maande	13	22
Totaal	60	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat die meerderheid van die Kleurlingvroue (58%) reeds binne ses maande na kennismaking met 'n Bantoe, met hom gaan saamleef het of getroud is. In sommige gevalle het die Kleurlingvrou die Bantoe slegs een week geken en in ander gevalle slegs twee tot drie maande. In die gevalle van die 22% Kleurlingvroue wat meer as twaalf maande met die Bantoe uitgegaan het, het die Kleurlingvrou of die Bantoe by hulle ouers of vriende ontmoet, of is hulle kennismaking onderbreek deurdat die Bantoe terug "land toe" is.

Ons kom dus tot die gevolgtrekking dat die Kleurlingvrou in die meerderheidsgevalle die Bantoe nog maar baie kort geken het voordat hulle besluit het om saam te gaan woon of te trou. Dit blyk dat 78% van die Kleurlingvroue binne die eerste jaar nadat hulle kontak met die Bantoe gemaak het, met hom gaan saamleef het.

Nadere ondersoek het aan die lig gebring dat die onmiddellike deurslaggewende faktor wat in die oorgrote meerderheid van die gevalle (85%) aanleiding gegee het tot 'n huwelik of 'n saamwony met die Bantoe, die feit was dat die Kleurlingvrou 'n kind van

die Bantoe verwag het. Hieruit blyk verder die algemeenheid en rol van geslagsmeenskap in die assosiasie van Kleurlingvroue met Bantoe.

§ 8 : Die Aard van Kleurling-Bantoe Verbintenisse:

Alhoewel baie Kleurlingvroue van tyd tot tyd by 'n Bantoe mag slaap of woon, neem die Kleurling-Bantoe verbintenis 'n meer permanente vorm aan. In hierdie verband kan onderskei word tussen 'n verbintenis wat berus op 'n onderlinge ooreenkoms tussen die Kleurlingvrou en die Bantoe, en 'n verbintenis wat volgens wet voltrek is. Laasgenoemde tipe verbintenisse kan onderskei word in huwelike wat in die hof, die kerk, of volgens Bantoe-reg voltrek is. In die gevalle waar saamgeleef word, kan hierdie verbintenis tot 'n einde kom deur die verbreking van die ooreenkoms deur enigeen van die twee partye, terwyl 'n gewettigde verbintenis alleen tot niet verklaar kan word volgens wettiese prosedures.

Dit blyk dat daar verskeie faktore is wat 'n Kleurling-Bantoe-verbintenis beïnvloed en bevorder. In dié verband beweer Sydney Collins dat: "Mixed marriages result from four main causes. Firstly premarital pregnancy may encourage a hasty marriage. Secondly, women alleged to be prostitutes may constrain colored men (in hierdie geval Bantoe) to marry them. Thirdly, a girl with an illegitimate child by either a white or a colored man (Bantoe), and deserted by either and forsaken by parents, may find acceptance and security by marrying a colored (Bantoe) man. And fourthly, mutual affection may bring them together." 35). Hierdie faktore speel 'n belangrike rol in die bewerkstelliging van Kleurling-Bantoe-verbintenisse. Dit blyk dat: "Daar is heelwat gevalle waar Kleurlingvrouens met

naturellemans saamleef omdat hulle eie mans so aan drank verslaaf is en so ontaard is dat hulle hul vrouens mishandel en in gebreke bly om voorsiening vir hulle gesinne te maak. Die vrouens het in sulke gevalle geleentheid gesoek om groter bestaansbeveiliging te verkry deur by 'n naturellemans te gaan woon." 36) Dit het reeds geblyk dat in die meerderheidsgevalle die Kleurlingvrou wat met die Bantoe gaan saamleef 'n kind verwag. 37) Alhoewel hierdie vrou voorheen miskien nie daaraan sou gedink het om saam met 'n Bantoe te gaan woon nie, word sy nou tot 'n mate daartoe gedwing omdat die Bantoe nie alleen vir haar 'n sekuriteitsgevoel sal gee nie, maar ook huisvesting, kos en klere. Ook die feit dat die laer klas Kleurlingmans nie aan die Kleurlingvrou dieselfde sorg kan gee as die Bantoe nie, word gemengde verbintenisse bevorder.

Die Bantoe noem die saamleef met 'n Kleurlingvrou "masihlalisana" wat beteken "saamwoon". Die Bantoe beskou hierdie saamwoon met 'n vrou nie as 'n huwelik nie. Indien hy haar dus los, wat hy alles terug wat hy in die loop van hulle verhouding aan haar gegee het. Verder voel hy ook dat hy geen verdere verpligtinge teenoor haar het nie. Solank as wat hulle saamleef, is die Kleurlingvrou sy besitting en mag geen ander Kleurling of Bantoe by haar kom as hy weg is nie. Hulle leef as man en vrou saam en het gewoonlik heelwat kinders. Die Kleurlingvrou is tevrede met hierdie saamwony omdat die Bantoe vir haar en haar kinders onderhou. Die Kleurlingvrou voel dan ook dat, indien die Bantoe nie vir haar goed sorg nie, sy sonder enige wetlike prosedures van hom kan weggaan. Die teenkanting van die openbare mening teen gemengde huwelike,

beïnvloed ook die Kleurlingvrou om met 'n Bantoeman saam te leef eerder dan om met hom getroud te wees. Origens bestaan daar ook heelwat misverstand en onsekerheid oor die wetlike prosedures van sodanige huwelike.

Uit die ondersoek blyk dit dat 80% van die Kleurlingvroue ondervra, eers saam met hul Bantoeman geleef het na 'n tydperk van uitgaan, terwyl slegs 20% onmiddellik getroud is. Dit blyk dus dat die meerderheid van Kleurlingvroue eers met die Bantoe vir 'n tydperk saamleef nadat hulle vir 'n tyd uitgegaan het en voordat daar sprake was van 'n huwelik.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die 48 gevalle van Kleurlingvroue wat wel saamgeleef het met Bantoe voordat hulle getrou het, of wat vandag nog saamleef:

TABEL XXVI

TYDPERK VAN SAAMLEEF.

Tydperk van saamleef	Tans getroud		Leef saam		Totaal	
	Aantal	Persentasie	Aantal	Persentasie	Aantal	Persent.
0-1 jaar	11	42	6	27	17	36
1-2 jaar	5	19	-	0	5	10
2-3 jaar	2	8	2	9	4	8
3-4 jaar	2	8	3	14	5	10
4-5 jaar	4	15	2	9	6	13
Meer as 5 jaar	2	8	9	41	11	23
Totaal	26 (54%)	100	22 (46%)	100	48 (80%)	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat van die 48 Kleurlingvroue wat met 'n Bantoe saamgeleef het, 26 (54%) later getroud is, en 22 (46%) nog nie getroud is nie. Dit blyk verder dat die meerderheid (62%) van e.g. groep na 'n maksimum periode van twee jaar van

saamlewe, getroud is. Hierteenoor is gevind dat van die Kleurling-vroue wat ten tyde van die ondersoek nog steeds met 'n Bantoe saamgeleef het, 64% reeds meer dan vier jaar saamlewe. 41% leef reeds meer as vyf jaar saam.

Dit het verder geblyk dat die meerderheid van die gemengde verbintenisse in Elsiesrivier saamleef (58%), terwyl in Nyanga lokasie die meerderheid (68%) van die gevalle wettig getroud is.

Die meerderheid van die gevalle in Nyanga is, volgens inligting wettig getroud juis met die oog op opname in die lokasie. In die gevalle waar die partye nog nie getroud was nie, word druk deur die owerhede op hul uitgeoefen om te trou. 38) Dit blyk dus dat die oorgrote meerderheid van hierdie gemengde verbintenisse slegs wettig in die huwelik tree om in Nyanga lokasie geregistreer te word, aangesien geen Kleurling in 'n geproklameerde Bantoe-lokasie mag woon nie, tensy sy wettig in die huwelik verbind is met 'n Bantoe. As sodanig word so 'n Kleurlingvrou dan as 'n Bantoe gereken. 39) Volgens die beleid van die owerhede word die Bantoe verplig om uit ander dele van die Kaapse Skiereiland in die geproklameerde Bantoe-lokasies te gaan woon. 40)

Die gevolgtrekking kan dus tereg gemaak word dat die meerderheid Kleurlingvroue wat met 'n Bantoe wettig trou, trou sodat sy saam met haar Bantoeman in 'n geproklameerde Bantoelokasie opgeneem kan word. Dit blyk verder dat 75-80% van hierdie Kleurlingvroue reeds een of meer kinders van die Bantoeman het. 41) Hieruit volg dit dat die meerderheid Kleurlingvroue reeds voor-huwelikse geslagtelike omgang met die Bantoe gehad het. Ook uit die ondersoek

het dit geblyk dat 80% van die Kleurlingvroue wat ondervra is, eers met 'n Bantoe op een of ander stadium saamgeleef het.

Die totale omvang van die verskynsel dat Kleurlingvroue saam met Bantoe woon of geslagtelike omgang het, is moeilik bepaalbaar. Die groot getal Bantoe, veral in huishoudelike diens, wat in blanke-woonbuurtes woon en werk, het tot dusver vrylik met die Kleurlingvroue geassosieer. Dr. Eiselen beweer dat: "... die aanwesigheid van naturelle trekwerkers in groot getalle hou ook 'n wesenlike gevaar in vir die ongestoorde voortbestaan van die Kleurlinggemeenskap... Tussen 65 en 75 persent van die vreemde naturellemans in die Kaapse Skiereiland sou met Kleurlingvroue saamwoon." 42)

As gevolg van die verskuiwing van die Bantoe na die geproklameerde lokasies blyk dit dat daar 'n toenemende voorkoms vandag is van Kleurling-Bantoe-huwelike. Die vernaamste beweegrede vir hierdie gemengde huwelike is dus om by die bepalinge van die Wet verby te kom. Hierdie praktiese beweegredes gee aan die huwelik 'n onpersoonlike en formele karakter.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die aard van die verskillende Kleurling-Bantoe verbintenisse:

TABEL XXVII

AARD VAN KLEURLING-BANTOE VERBINTENISSE.

Aard van Verbintenis	Aantal	Persentasie
Leef saam	22	37
Getroud: Burgerlike	22	37
Kerklike	13	21
Bantoe-reg	3	5
Totaal	60	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat die meerderheid van die Kleurlingvroue wat met 'n Bantoe getroud is, voor die magistraat in die huwelik bevestig is. (Die belangrikheid van die Elsiesrivier-gebied as bron van kontak, blyk terloops ook uit die feit dat 14 uit die 22 burgerlike huwelike in die Bellville se magistraatskantoor bevestig is.) Die Kleurlingvroue (21%) wat in die kerk getroud is, het in die meerderheidsgevalle in die Rooms Katolieke Kerk en die Apostoliese Kerk getrou, terwyl enkele gevalle in die St. Paul's Church, United Church en ander voorgekom het. In al die gevalle waar volgens Bantoe-reg getroud is, is lobola betaal, en wel as volg in een geval - 25 boeste; in die tweede geval - £25; en in die derde geval - eers £7 en later £6. In al drie gevalle was die ouers van die Kleurlingvrou wel albei Kleurlinge.

Dit is dus duidelik dat die meerderheid Kleurlingvroue wat trou, in die hof op onpersoonlike wyse die huwelik afgehandel het om praktiese redes. Dit blyk verder uit die feit, dat uit die 12 Kleurlingvroue wat direk getroud is sonder om eers saam te leef met die Bantoeman, 6 gevalle in die kerk getroud is, 3 gevalle volgens Bantoe-reg, en net 3 gevalle in die hof. In hierdie gevalle was die huwelik dus in die meerderheidsgevalle meer persoonlik en het dit gepaard gegaan met feestelikhede.

Ten slotte word die aandag kortliks bepaal by die houding van die ouers van die Kleurlingvrou tot hul dogter se verbin-tenis met 'n Bantoe. Dit blyk dat in sommige gevalle hierdie Kleurlingouers geen kennis dra van hulle dogter se assosiasie met 'n Bantoe nie. In die gevalle waar hulle wel kennis dra of daarvan te hore kom,

word hulle houding bepaal deur hulle eie assosiasie met en opvatting van die Bantoe. Indien hulle assosiatief m.b.t. die Bantoe staan keur hulle dit of heelhartig goed of is hulle bly dat daar darem 'n man is wat vir hulle dogter sal sorg. Waar die Kleurlingouers egter dissosiatief teenoor die Bantoe staan, is hulle egter ontevrede en kom in opstand daarteen. In sodanige gevalle belet hulle hul dogter hul huis en onteien haar heeltemal. Andersins is hulle ontevrede, maar aanvaar veral die moeder dit later, indien hulle sien dat die Bantoe goed vir hul dogter sorg. In die gevalle waar die Kleurlingouers in 'n meerdere of mindere mate dissosiatief optree kom hul dogter met haar Bantoeman glad nie by hulle huis, terwyl slegs die moeder soms in geval van siekte kom besoek aflê. Waar die ouers 'n assosiatiewe opvatting m.b.t. die Bantoe of hul dogter se Bantoeman het, verkry die Bantoe toegang tot die huis en tot hul Kleurlingvriende.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die houding van die Kleurlingouers t.o.v. hul dogter se verbintenis met 'n Bantoe.

TABEL XXVIII

HOUDING VAN OUERS T.O.V. GEMENGDE VERBINTENIS.

Houding	Aantal	Persentasie
Ontevrede	22	37
Neutraal	11	18
Tevrede	23	38
Ouers Oorlede	4	7
Totaal	60	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat 38% van die Kleurlingouers tevrede was, terwyl amper dieselfde persentasie ouers

(37%) ontevrede was met die gemengde verbinteniss van hul dogter.

Die vraag ontstaan of Kleurlingouers dan daarmee tevrede is dat hulle dogters met 'n Bantoe trou. Die verklaring vir die hoër persentasie Kleurlingouers wat tevrede is met die gemengde verbinteniss van hul dogter, blyk uit die volgende stelling m.b.t. gemengde verbintenisse: "This association invariably results in the estrangement of the girl from her parents, whose reactions vary in degree with their social status, being less in the lower and greater in the middle class. Sometimes reconciliation with the parents is never made, but in most cases there is either partial or complete reconciliation."⁴³) As gevolg van die feit dat die Kleurlinge wat die ouers van hierdie Kleurlingvroue vorm, meestal uit die laer klas afkomstig is, is daar by hulle nie die identiteitsgevoel as Kleurling of differensiële gevoel m.b.t. die Bantoe nie. In status is die Bantoe en hierdie Kleurlinge ongeveer gelyk sodat daar by hulle geen beswaar teen sodanige verbintenisse is nie. Armoede, die behoefte aan sorg en die feit dat baie van die ouers nie in die Kaapse Skiereiland woon nie, dra daartoe by dat die grense tussen Kleurling en Bantoe vervaag. Baie van hierdie ouers is baie arm of assosieer self met die Bantoe; gevolglik die tevredenheid met hul dogter se keuse.⁴⁴) In die meerderheidsgevalle het die ouers eers nadat hulle dogter reeds met die Bantoe geassosieer het of saamgeleef het of selfs getroud is, daarvan te hore gekom.

§ 9 : Die Assosiasie Patroon van die Kleurling-Bantoe verbinteniss:

In die assosiasie van die Kleurling-Bantoe verbinteniss word die Kleurlingvriende van die Kleurlingvrou in kontak gebring met

die Bantoevriende van haar Bantoesman. Gevolglik kan in hierdie assosiasie van die Kleurlingvrou, nie alleen Kleurlingvriende onderskei word nie, maar ook die Bantoevriende waarmee sy d.m.v. haar man in kontak kom. Die assosiasie van die Kleurlingvrou in 'n gemengde verbintenis met die Bantoe blyk dus veel groter in omvang te wees as dié van 'n Kleurlingvrou wat met 'n Kleurlingman getroud is. Die Bantoe bring nie alleen sy Bantoevriende huis toe nie, maar ook die tipe woonbuurt dra by tot die aard van die assosiasie van hierdie Kleurlingvroue in 'n gemengde verbintenis.

As gevolg van die teenkanting van die gemiddelde Kleurling teen primêre kontak met die Bantoe, volg dit dat dié Kleurlinge met wie die persone in gemengde verbintenis assosieer, nie alleen die Bantoe op sosiale gebied as gelyke aanvaar nie, maar ook die Bantoe toelaat in hulle woonplekke. Hierdie Kleurlingvriende is in die meerderheidsgevalle Kleurlinge wat self ook met die Bantoe saamlewe of getroud is. Die dissosiatiewe opvatting van die Kleurlinggemeenskap stimuleer dus die onderlinge assosiasie van die Kleurlingvroue wat met 'n Bantoe getroud is of saamleef. Omdat hulle grotendeels, wat vriende betref, van die ander Kleurlinge geïsoleer word, soek hulle mekaar op. Hierdie gevoel van isolasie a.g.v. die teenkanting van die Kleurlinggemeenskap, het dus tot gevolg dat hierdie Kleurlingvroue nie alleen aangetrokke tot die Bantoesamelewing voel nie, maar dat hulle meer en meer in die Bantoesamelewing beweeg. Waar die assosiasie aan die begin van die verhouding dus slegs beperk was tot die enkele Bantoe waarmee in kontak gekom is, ontmoet die Kleurlingvrou as gevolg van hierdie assosiasie, nie alleen meer en meer Bantoe

nie, maar ook ander Kleurlingvroue wat met Bantoe in verbintenis is.

Die omgewing van die woonplek van die Kleurling-Bantoe-verbintenis bepaal tot 'n groot mate in hoeverre assosiasie met ander Kleurlinge en Bantoe voorkom. In die geval waar hierdie gemengde verbintenis in 'n Kleurling- of Kleurling-Bantoe-woonbuurt woon, is die moontlikheid dat ander Kleurlinge by hulle kom kuier veel groter as in die geval waar hulle in 'n Bantoe-woonbuurt of lokasie gaan woon. In 'n gemengde woonbuurt beweeg hulle nie alleen tussen die Kleurlinge nie, maar kan die Kleurlingvroue op haar eie nog by ander Kleurlinge gaan kuier. Kleurlinge wat naby woon sal selfs by haar kom kuier. Indien die Kleurlingvrou egter in 'n Bantoe-woonbuurt of lokasie moet gaan woon, word sy nie alleen afgesny van die Kleurlingsamelewing nie, maar ontsien Kleurlinge, wat vir haar in 'n gemengde woonbuurt sou kom kuier het, die moeite en vooroordeel van ander Kleurlinge om na haar in 'n Bantoe lokasie te gaan. Gevolglik beweeg die Kleurlingvrou in die Bantoe lokasie nie alleen in 'n Bantoe-gemeenskap nie, maar is haar vriende beperk tot die Kleurlingvroue wat ook met 'n Bantoe getroud is, die Bantoe-vriende van haar man, en die Bantoe-bure.

Die patriargale opvatting van die Bantoe t.o.v. die huwelik en sy houding teenoor sy vrou, het tot gevolg dat hy sy vrou belet om weg van die huis te gaan as hy gaan werk, en dat hy geen mans toelaat by sy vrou terwyl hy nie by die huis is nie. Gevolglik word die assosiasie van die Kleurlingvrou slegs beperk tot die vriendinne wat aan huis kom of wat sy en haar Bantoeman saam gaan besoek.

In die volgende tabel word h aanduiding gegee van die mate waartoe Kleurling- en Bantoe-vriende die woonplek van die Kleurling-Bantoe verbintenis besoek:

TABEL XXIX

BESOEK VAN VRIENDE BY KLEURLING-BANTOE-WOONPLEK.

Besoek	Bantoe Besoekers		Kleurling Besoekers	
	Aantal	Persentasie	Aantal	Persentasie
Dikwels	17	28	13	22
Soms	32	53	15	25
Selde	10	17	26	43
Nooit	1	2	6	10
Totaal	60	100	60	100

Die algemene patroon soos hierbo uiteengesit word ook duidelik weerspieël deur die gegewens in die voorafgaande tabel, waaruit blyk dat Bantoe baie meer algemeen by gemengde Kleurling-Bantoe verbintenisse besoek aflê as Kleurlinge. Meer as die helfte van die gevalle wat ondersoek is (53%) word selde of nooit deur Kleurlinge besoek nie, terwyl meer as tagtig persent dikwels of soms deur Bantoe besoek word. Hierteenoor word minder as die helfte van die gevalle (47%) gereeld deur Kleurlinge besoek.

Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat Bantoe meer by die Kleurling-Bantoe-woonplek besoek kom aflê as Kleurlinge. Die gevalle wat nooit deur Kleurlinge besoek word nie (10%) kom almal in die Nyanga-lokasie voor. Dit blyk dus dat daar h tendens is by Kleurlingvroue wat in h Bantoe-lokasie woon om kontak met die Kleurlinge te verloor. Daarteenoor kom in al die gevalle in Nyanga, Bantoe wel kuier by die gemengde verbintenisse. Gevolglik is dit duidelik

dat die Kleurlingvroue in 'n Bantoe-woonbuurt nie alleen geheel-en-al afgesny raak van die Kleurlingsamelewing nie, maar ook neig om slegs met Bantoe te assosieer.

Die vraag ontstaan in hoeverre die ouers van hierdie Kleurlingvroue wel by hulle kom kuier. Omdat sommige van hierdie ouers nie in die Kaapse Skiereiland woon nie, is dit nie altyd vir hulle moontlik om so dikwels te kom kuier nie. Dit blyk egter dat 37% van die Kleurlingouers (sien tabel XXXI) ontevrede was met die huwelik van hulle dogter. Die houding wat die Kleurlingouer ingeneem het t.o.v. hul dogter se huwelik sal tot 'n groot mate bepaal in hoeverre hulle wel hul dogter besoek.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die mate waartoe die Kleurlingouers by hul dogter se woonplek kom.

TABEL XXX

BESOEK VAN KLEURLING-OUERS AAN KLEURLING-BANTOE-WOONPLEK.

Ouers Besoek	Aantal	Persentasie
Dikwels	9	20
Soms	6	13
Selde	15	32
Nooit	16	35
Totaal	46	100
Ouers Oorlede	14	--

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat die oorgrote meerderheid (67%) Kleurlingouers selde of nooit by hulle dogters wat met 'n Bantoe getroud is, se woonplek kom nie. Slegs 20% van die ouers kom dikwels kuier en 13% soms.

Die Kleurlingvroue in die gemengde verbintenis kom dus nie

alleen selde by hulle woonplek in kontak met hulle eie ouers nie, maar dit blyk verder dat die familie-band tussen hulle grotendeels vervaag het. Uit die voorafgaande wil dit dus voorkom asof die beskouing dat 'n verbintenis met 'n Bantoeman lei tot isolasie van die Kleurlinggemeenskap wel bevestig word deur empiriese waarneming. Soos reeds gestel, speel die omgewing van die woonplek van sulke verbintenisse ongetwyfeld 'n rol. Tog bestaan die moontlikheid dat die Kleurlingvrou in so 'n verbintenis nog bande met die Kleurlinggemeenskap mag behou. Ten einde hieromtrent meer helderheid te verkry, is navraag gedoen i.s. die Kleurlingvriende van sulke vroue.

TABEL XXXI

KLEURLINGVRIENDE VAN VROUE IN GEMENGDE VERBINTENISSE.

	Kleurlingvriende			
	Vroulik		Manlik	
	Aantal	Persentasie.	Aantal	Persentasie
baie	26	43	6	10
Klompie	15	25	10	17
Min	18	30	25	42
Geen	1	2	19	31
Totaal	60	100	60	100

Uit die ondersoek (sien tabel XXXI) het geblyk dat die meerderheid van die vroue (68%) heelwat Kleurlingvriendinne het, terwyl ongeveer een-derde (32%) min of geen dergelike vriendinne het nie. Verdere navraag het egter aan die lig gebring dat die meerderheid van hierdie vriendinne self ook met Bantoe saamleef of getroud is, en derhalwe geen werklike skakel met die Kleurlinggemeenskap self

vorm nie. Indien hierdie feit gekoppel word aan die relatief hoë persentasie wat geen of min Kleurlingvriendinne het (32%), word die waarneming dat die gemengde verbintenisse lei tot isolasie van die Kleurlinggemeenskap verder versterk. Soos uit die ingesamelde gegewens blyk, is daar verder ook relatief min sprake van vriendskapsverhoudings met manlike Kleurlinge. Amper driekwart (73%) Kleurlingvroue het min of geen Kleurlingmansvriende.

Die Kleurlingvrou in die gemengde verbintenis assosieer dus by haar woonplek meer met die Bantoe as met Kleurlinge, terwyl haar Kleurlingvriendinne, indien enige, meestal ook met Bantoe saamleef of getroud is. Indien isolasie van die Kleurlinggemeenskap 'n vry algemene gevolg is van verbintenisse met Bantoemans, ontstaan die vraag of sulke Kleurlingvroue heeltemal ingeskakel word by die Bantogemeenskap of 'n tussen-groep - 'n soort van "marginal man"-tipe vorm. Met die oog op die beantwoording van hierdie vraag is ondersoek ingestel na die assosiasie met Bantoe. In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die mate waartoe hierdie Kleurlingvroue by die woonplekke van ander Bantoe kom. Aangesien die bereikbaarheid van Bantoewonings in aanmerking geneem moet word, word hier onderskei tussen die gevalle wat in Elsie'srivier en die wat in Nyanga woon:

TABEL XXXII

BESOEK AAN BANTOE-WONINGS DEUR KLEURLINGVROUE.

Gaan Kuier	Elsie'srivier		Nyanga		Totaal	
	Aantal	Persentasie	Aantal	Persentasie	Aantal	Persentasie
Dikwels	3	10	5	17	8	13
Soms	7	23	11	37	18	30
Selde	9	30	12	40	21	35
Nooit	11	37	2	6	13	22
Totaal	30	100	30	100	60	100

Soos uit die tabel blyk, besoek meer as die helfte van die vroue (57%) selde of nooit Bantoe-woonplekke, terwyl slegs 13% dikwels by sulke woonplekke besoek aflê. Verder is dit duidelik dat besoeke aan Bantoe-woonplekke minder algemeen voorkom onder die gevalle wat in Ejsiesrivier woon as onder die gevalle wat in Nyanga woon.

In die algemeen kan dus gesê word dat die Kleurlingvrou in gemengde verbintenisse hoofsaaklik assosieer met ander Kleurlingvroue wat ook in gemengde verbintenisse staan. Hul is dus relatief uitgesluit van die breë Kleurlinggemeenskap. Aan die ander kant dra die feit dat hul dikwels in Bantoe-woonbuurtes woon daartoe by om hul inskakeling by die Bantoe-gemeenskap te bevorder.

Een van die beste aanduidings van die mate waartoe volle aanvaarding van 'n buite-groep plaasvind, bestaan in die bereidwilligheid om lede van so 'n groep in die oë woonplek op te neem. Ten einde dus vas te stel of die verbintenis met 'n Bantoeman ook impliseer die volle aanvaarding van die Bantoe-groep, is aan die vroue in sulke gemengde verbintenisse gevra of hul bereid sou wees om, indien akkomodasie beskikbaar was, Bantoe-loseerders in hul huise op te neem. 45)

TABEL XXXIII

HOUDING VAN KLEURLINGVROU E.T.O.V. BANTOE-LOSEERDER.

Bereidwilligheid om Loseerder in te neem	Aantal	Persentasie
Ja	19	32
Nee	41	68
Totaal	60	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat die meerderheid van die Kleurlingvroue (68%) nie bereid is om 'n Bantoe-loseerder in te neem nie. Dit blyk verder dat van die Kleurlingvroue in Nyanga-lokasie 77% nie bereid was om 'n Bantoe-loseerder in te neem nie teenoor 60% van die Kleurlingvroue in die Elsie-riviergebied.

Uit die voorafgaande kan afgelei word dat, in die geval van Kleurlingvroue, huweliks- of buitehuwelikse verbintenisse met Bantoe-mans in die algemeen lei tot isolasie van die Kleurlinggemeenskap, maar terselfdertyd ook nie - altans nog nie op hierdie stadium nie - volle opname in die Bantoe-gemeenskap of aanvaarding van die Bantoe-groep as eie groep impliseer nie. Veel eerder wil dit voorkom asof hierdie persone tans nog 'n tussen-groep van die "marginal-man"-tipe vorm.

§ 10 : Die Lewenswyse van die Kleurling-Bantoe Verbintenis:

Die Kleurling-Bantoe verbintenis beïnvloed nie alleen die lewenswyse van die Kleurlingvrou en die Bantoe nie, maar ook hul lewensstandaard. Hierdie lewenswyse en lewensstandaard staan nie los van mekaar nie, maar vorm 'n onafskeibare geheel in die konkrete situasie. Masuoka stel dit as volg: "The scale of living is in part an objective manifestation of the standard of living; the former is is a cultural and the latter a personal reality. They do not exist in abstraction; they exist in interaction." 46) As gevolg van die persoonlike assimilasie in hierdie gemengde assosiasie volg daarmee samehangende die proses van akkulturasie wat veral ook hul kinders beïnvloed. Dit blyk dat: "Racial intermixture facilitates the process of personal assimilation and the culture fusion. The social heritage

are in general most easily acquired in primary contacts and sympathetic association and are most readily and naturally transmitted to the young." 47) In die Kleurling-Bantoe verbintenis moet daar dus tot 'n mate akkomodasie plaasvind tussen die differensiële agtergronde van die Kleurling en die Bantoe, sowel as die aanvaarding van die nuwe in die plek van dit waaraan hul gewoon was. "It often involves the rejection of ancient ideologies, habits, customs, language, and sentiments. It involves, also, the elusive problem of selection." 48)

Die verskil in taal kan beskou word as een van die belangrikste suiwer kulturele elemente wat die Kleurling en die Bantoe van mekaar skei. 49) Die huistaal van die Kleurling is oorwegend Afrikaans, terwyl daar 'n kleiner persentasie is wat Engels as huistaal het. Daarenteen praat die Bantoe die besonder taal of dialek van sy besondere etniese groep. Die Bantoe het egter dikwels 'n kennis van Engels en/of Afrikaans. Hierdie kennis van Engels en Afrikaans word aangeleer omdat dit noodsaaklik is. 50) In die Kleurling-Bantoe verbintenis moet daar dus tot 'n mate gekies word watter taal as huistaal gebruik sal word. A.g.v. die gebrek aan kennis aan die kant van die Kleurlingvrou van die Bantoe se taal en aangesien, indien sy dit kan praat, dit slegs van waarde sal wees in haar beperkte assosiasie met die Bantoe, blyk dit veel voordeliger en geriefliker te wees om Engels of Afrikaans as huistaal te hê.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die huistaal van die Kleurling-Bantoe verbintenis.

TABEL XXXIVHUISTAAL VAN KLEURLING-BANTOE VERBINTENIS.

Huistaal	Aantal	Persentasie
Afrikaans	39	65
Engels	15	25
Xhosa	5	8
Sesoetoe	1	2
Totaal	60	100

Dit blyk dus dat die huistaal van die Kleurlingvrou in die meerderheidsgevalle gebruik word in die Kleurling-Bantoe verbintenis. In 90% van die gevalle het die Bantoe met sy eie taal weggedoen en Afrikaans of Engels as huistaal aanvaar. Aan die ander kant doen die Kleurlingvrou in 'n meerdere of mindere mate ook kennis op van haar Bantoesman se Bantoetaal. Die belangrike implikasie van die gebruik van die Kleurlingvrou se taal in hierdie gemengde verbintenisse as huistaal, is dat die kinders gebore uit hierdie verbintenisse Afrikaans in die meerderheidsgevalle as eie taal aanvaar.

Die aanname deur die Bantoe van die taal van sy Kleurlingvrou dien slegs as aanduiding van die wyse waartoe die Bantoe die lewenswyse van sy Kleurlingvrou, die Kleurlinge en die westerse lewenswyse aanvaar het. Die kleredrag, voedsel, en alle artikels in die huis van die gemengde verbintenis weerspieël 'n lewenswyse geskoei op die bases van die westerse lewensbeskouing. 51)

Shapera verwys na die stedelike Bantoe as volg: "They have become divorced from tribal rule and tradition, and approximate to the Europeans in standard of life, occupations and outlook." 52) Waar

die Bantoe in die gemengde verbintenis primêr in kontak kom met die lewenswyse, lewensopvattinge en lewensstandaard van die Kleurling; blyk dit dus dat die Bantoe neig om te ver-Kleurling. Die lewenswyses van die Kleurling-Bantoe verbintenis volg dus ongeveer op die patroon van die westerse materiële kultuur.

In dié verband kan as verdere voorbeeld gebruik word die voorbereiding van voedsel. Die Bantoe het van kleinsaf groot geword en gewoond geraak aan die voorbereiding van sekere kossoorte. Dit bestaan gewoonlik uit stywe pap, vleis, boontjies, mielies en melk op 'n besondere wyse voorberei. Daarenteen is sy Kleurlingvrou gewoond aan die westerse wyse van voorbereiding van verskillende kossoorte wat die Kleurling by die blanke oorgeneem het. Die vraag ontstaan dus in hoeverre in die Kleurling-Bantoe verbintenis wel nog "Bantoe-kos" voorberei word.

TABEL XXXV

BEREIDING VAN BANTOE-KOS IN KLEURLING-BANTOE VERBINTENIS.

Bereiding van Bantoe-kos	Aantal	Persentasie.
Dikwels	17	28
Soms	12	20
Selde	12	20
Nooit	19	32
Totaal	60	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat in ongeveer die helfte van die Kleurling-Bantoe verbintenisse (52%) selde of nooit Bantoe-kos voorberei word. In 48% van die verbintenisse word Bantoe-kos soms of dikwels voorberei. In slegs 28% verbintenisse word

Bantoe-kos dikwels voorberei.

Dit blyk dus dat by amper driekwart van die verbintnisse Bantoe-kos nie gereeld voorberei word nie, terwyl slegs in 28% gevalle dit gereeld voorberei word. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat die Bantoe in die gemengde verbintenisse in die meerderheidsgevalle neig om die kos waaraan die Kleurlingvrou gewoon was, te eet.

Dit blyk dus dat daar 'n tendens by die Bantoe in die gemengde verbintenisse bestaan om die kultuur van die Kleurlingvrou aan te neem. Hierdie aanvaarding van die Bantoe hang saam met die meer omvattende aanname deur die Bantoe van die westerse lewenspatroon, terwyl sy kontak en assosiasie met die Kleurling slegs dien as middel om hierdie proses te stimuleer en aan te help. Dit blyk egter dat hierdie assimilasië-proses nie eensydig is nie, maar dat Kleurlinge ook in die Bantoe-samelewing geassimileer word. In die verband beweer Berry dat: "Fairchild is correct, also, in perceiving that in the process of assimilation one society sets the pattern, for the give-and-take of culture seems never to operate on a fifty-fifty basis.... Usually one of the societies enjoys greater prestige than the other, giving it an advantage in the assimilative process; or one is better suited to the environment than the other; or one enjoys greater numerical strength than the other." 53) Die teenkanting van die openbare mening tot vermenging tussen Kleurling en Bantoe, en die houding van die owerhede m.b.t. die beheer en verwydering van die Bantoe uit Kleurling-woonbuurtes, het tot gevolg dat die Kleurlingvrou nie alleen saam met die Bantoe

in 'n Bantoesamelewing moet gaan woon nie, maar ook dat hierdie Kleurlingvroue wel saam met die Bantoe teruggestuur moet word na die gebied van herkoms van die Bantoe. Gesien in die lig hiervan ontstaan die moontlikheid, dat die Kleurlingvrou in die Bantoesamelewing geassimileer sal word. Nie alleen assosieer die Kleurlingvrou meer en meer met die Bantoe nie, maar ook haar woonbuurt en onmiddellike omgewing word oorheers deur 'n oorweldigende meerderheid Bantoe.

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die bereidwilligheid van die Kleurlingvroue wat ondervra is, om saam met haar Bantoeman in sy gebied van herkoms (Bantoegebied) te gaan woon:

TABEL XXXVI

BEREIDWILLIGHEID VAN KLEURLINGVROU EN IN BANTOEGEBIED

TE GAAN WOON.

Bereidwilligheid	Aantal	Persentasie
Ja	31	52
Neutraal	4	6
Nee	25	42
Totaal	60	100

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat ongeveer die helfte van die Kleurlingvroue (52%), bereid is om in 'n Bantoegebied te gaan woon, terwyl 42% nie bereid is nie en 4% neutraal staan. Dit het verder geblyk dat 60% van die Kleurlingvroue wat nie bereid is om in 'n Bantoegebied te gaan woon nie, wel in 'n gemengde Kleurling-Bantoe-woonbuurt woon.

Uit die voorafgaande blyk dit dat, alhoewel die proses

van akkulturasie en assimilasië plaasvind in die Kleurling-Bantoe verbintenisse, die tendens is dat in die meerderheidsgevalle volledige akkomodasie, assimilasië en selfs integrasie bereik word, terwyl daar ook 'n relatiewe persentasie gevalle bestaan waar sodanige gemengde verbintenisse gepaard gaan met die persoonlike disorganisasie van die Kleurlingvrou. 54)

In die volgende tabel word 'n aanduiding gegee van die behandeling wat die Kleurlingvrou en haar kinders van die Bantoe-eggenoot ontvang.

TABEL XXXVII

BEHANDELING VAN KLEURLINGVROU EN KINDERS DEUR

BANTOEMAN.

Behandeling	Kleurlingvrou		Kinders	
	Aantal	Persentasie	Aantal	Persentasie
Baie Goed	18	30	22	44
Goed	35	58	26	52
Redelik	6	10	2	4
Sleg	1	2	-	0
Totaal	60	100	50	100
Geen kinders	-	-	10	-

Uit die voorafgaande tabel blyk dit dat 88% Bantoe-eggenotes hulle Kleurlingvroue goed en baie goed behandel, terwyl slegs 12% sleg behandel word. Verder behandel die Bantoe sy kinders van sy Kleurlingvrou in 96% gevalle goed en baie goed, terwyl geen gevalle voorkom waar hy hulle sleg behandel nie.

Dit blyk dus dat die Bantoe sy Kleurlingvrou en kinders oor die algemeen goed behandel en dat hy die nodige sorg en aandag

aan hulle gee. Hierdie faktor is veral belangrik indien dit gesien word in die lig van die onbekwaamheid van baie Kleurlingmans - a.g.v. dronkenskap, misdaad en nalatigheid - om vir hulle Kleurlingvrouens te sorg.

Ten slotte blyk dit dus dat in die proses van assimilasië die Kleurlingvrou in die Bantoesamelewing opgeneem word, terwyl die Bantoe weer in die Kleurling se lewenswyse en opvattinge ge-akkultureer word. Alhoewel daar 'n persentasie Kleurlingvroue is wat hulle self nie aan hierdie nuwe omstandighede kan aanpas nie, blyk dit dat die Bantoe vir hulle en hul kinders goed sorg.

§ 11 : Samevatting:

Dit blyk dus dat die rol van die Kleurlingvrou in die kontak en assosiasie van die Kleurling met die Bantoe die belangrikste faktor is in die gevorderde patroon van assosiasie. Die belangrikste gevolge van hierdie assosiasie is nie alleen die assimilasië en integrasie van die Kleurling en die Bantoe nie, maar die ontstaan van 'n nuwe gemengde geslag.

Die meerderheid Kleurlingvroue wat in assosiasie met die Bantoe kom, het buite die Kaapse Skiereiland groot geword. Op sestienjarige en sewentienjarige ouderdom het hulle na die Kaapse Skiereiland gekom waar hulle nie alleen meestal huishoudelike werk by privaathuise gedoen het nie, maar ook ingewoon het. As gevolg van hulle afsondering van die Kleurlinggemeenskap en deur hul assosiasie met ander Kleurlingvroue, kom hulle in kontak met die Bantoe. Hierdie assosiasie met die Bantoe lei nie alleen tot geslagtelike omgang nie, maar ook daartoe dat die Kleurlingvrou binne

afsienbare tyd met die Bantoe gaan saamleef. Gedurende hierdie tyd van saamwoon met die Bantoe, beweeg die Kleurlingvrou alhoemeer in die geselskap van ander Bantoe en Kleurlingvroue wat ook met Bantoe assosieer. As gevolg van die verwydering van die Bantoe na geproklameerde Bantoe-lokasies word die Kleurlingvrou en haar Bantoeman verplig om te trou. Waar die Kleurlingvrou in 'n Bantoe-woonbuurt of lokasie gaan woon, raak sy nie alleen meer en meer vervreem van die Kleurlinggemeenskap nie, maar beweeg sy meer en meer in die Bantoesamelewing waar sy haar moet aanpas. In die Bantoesamelewing behou die Kleurlingvrou haar lewenswyses, terwyl die differensiële gevoel tussen Kleurling en Bantoe vervaag.

Ten slotte blyk dit dus dat die Kleurlingvrou in hierdie gevorderde patroon van kontak en assosiasie drie stadiums deurgaen. Eerstens, beweeg die Kleurlingvrou in haar kinderjare slegs tussen Kleurlinge. In hierdie tyd is die Bantoe vir haar nie alleen 'n buitestander nie, maar handhaaf sy ook t.o.v. hom dissosiatiewe opvattinge. In die tweede stadium kom die Kleurlingvrou in kontak met die Bantoe. In hierdie oorgangstadium behou sy nog haar bande met die Kleurlingsamelewing, terwyl sy andersins meer en meer met die Bantoe assosieer. Die Kleurlingvrou beweeg hier in die Kleurling-Bantoe-samelewing. In die derde stadium beweeg die Kleurlingvrou geleidelik uit die Kleurling-Bantoe-samelewing in die Bantoesamelewing. Sy assosieer nie alleen later net met Bantoe nie, maar die bande met die Kleurlinggemeenskap raak vervreem en afgesny.

Hierdie patroon van assosiasie van die Kleurlingvrou word gekenmerk deur die prosesse van teenstand, geleidelike

akkomodasie met die Bantoe wat later oorgaan in amalgamasie, assimilasie en integrasie. Dit blyk egter dat die Kleurlingvrou in hierdie proses haar lewenswyse en opvattinge in die Bantoesamelewing indra en dat die Bantoe deur sy assosiasie met die Kleurlingvrou in die lewenspatroon van die Kleurling geakkultureer raak. Die maatskaplike prosesse wat dus uit die kontak en assosiasie van die Kleurlingvrou met die Bantoe voortvloei, is in die aard en die wese daarvan dus tweeledig. Enersyds die integrasie van die Kleurlingvrou in die Bantoesamelewing, en andersyds die akkulturasie van die Bantoe in die lewenspatroon van die Kleurling.

§ 12 : Voetnota's:

- 1) Park, Robert E.: An Outline of the Principles of Sociology, p.210.
- 2) Ibid., p.209.
- 3) Sien Sabra-uitgawe oor "Gesigspunte i.v.m. die Kleurling en sy Flek in die Samelewing", Tydskrif vir Rasse-Aangeleenthede, S.A.B.R.A., No.5, Vol.5, April 1948, p.24.
- 4) Die drie belangrikste faktore wat funksioneer in die bevordering van amalgamasie, blyk uit 'n studie wat in New York gemaak is: "(1) the preponderance of marriageable men over marriageable women, with the consequent seeking of mates in outside groups; (2) a rise in economic status, although here a controlling reaction sets in as soon as a medium economic level is attained; and (3) a diminution in the intensity of the group consciousness or in the attitude of group solidarity." Sien Drachsler, Julius: Democracy and Assimilation, The Mac-Millan Company, New York, 1920, pp.146-148, soos aangehaal in Bogardus, Emory S.: Sociology, p.403.

- 5) Prof.Olivier noem die volgende as een van die belangrike redes vir die toestroming van die Bantoe na die Kaapse Skiereiland: "Die aantreklikheid van die lewe in Wes-Kaapland, o.m. vanweë die aanwesigheid van die Kleurlingbevolking (die aanwesigheid van Kleurlingvroue en meisies, drank ens.)"
Olivier, Prof.N.J.J.: "Die Naturel in Wes Kaapland", p.7.
- 6) "Kultureel, taalkundig, psigologies en rasse-biologies is daar n nou verband tussen die blanke en die Kleurling en laasgenoemde moet dus in n glad ander lig beskou word as die naturel."
Theron, Dr.Erika: "Die Kleurling en sy Maatskaplike Probleme", Referaat gelewer op die Sesde Jaarvergadering van die Suid Afrikaanse Buro vir Rasse-Aangeleenthede, Januarie 1955, p.27.
- 7) Na aanleiding van n ondersoek, beweer Henriques dat: "In Jamaica it is possible for the Coloured man, if he marries a Fair or White women, to see his children achieve a higher social status than he has done himself." Hy beweer verder dat: "Jamaican society can be roughly divided into three sections - the Black Lower Class, the Coloured Middle Class, and the Upper Class composed of Europeans and Fair Coloured people."
Sien Henriques, Fernando: "Colour Values in Jamaican Society", The British Journal of Sociology, Vol.11, no.2, 1951, p.115.
- 8) Volgens n ondersoek in Brittanje blyk dit dat die blanke vrou, gesien word as n intermediêre persoon vir die Negerman om n beter posisie en status in dié samelewing te verkry.
Sien Collins, Sydney F.: "The Social Position of White and 'Half-Caste' women in Coloured Groupings in Britain", American Sociological Review, Vol.16, No.6, 1951, p.801.
- 9) Vir besonderhede oor die verstedeliking van die Kleurling, sien: Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake Nywerheidswetgewing, U.G. No.62 van 1951, Cape Times Limited, Parow, 1951, pp. 9-12.
- 10) Onder "opgegroeï" word verstaan die plek waar die Kleurlingvrou sedert haar geboorte die eerste tien jaar opgegroeï het.
- 11) Sien Hoofstuk VIII, p.173 oor houding van Kleurlinge t.o.v. gemengde huwelike en p.129 oor die opvattinge t.o.v. die Bantoe.
- 12) Sien Riemer, Svend: The Modern City, p.170.
- 13) Hierdie persentasies is verkry uit die totaal Kleurlingvroue in bedrywe. Hierdie totaal is verkry nadat die aantal Kleurlingvroue in "Nie-winsgewende Bedrywe" afgetrek is van die groot totaal van die Kleurlingvroue in bedrywe in Kaapstad en voorstede.
Sien: Bevolkingsensus 7 Mei 1946, Boekdeel V: Beroepe en Bedrywe, U.G.41 van 1954, Die Staatsdrukker, Pretoria, 1955, Tabel 8, p.132-137.

- 14) Die Kommissaris van Kleurlingsake beweer verder dat: "Dit word byvoorbeeld geskat dat daar in klerefabrieke alleen vandag ongeveer 25,000 Kleurlingvroue in diens is, teenoor 17,700 in alle nywerhede (in die Unie) in 1946."
Sien vir verdere besonderhede: Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake vir die jaar geëindig 31 Maart 1952, p.16.
- 15) Die persentasie Kleurlinge in huishoudelike diens in 1921 was 28.5%, in 1936 gedaal na 25.8% en in 1946 slegs 21.4%. Hier-teenoor het die getal Kleurlinge in die fabriekswese vir die jare 1921, 1936, en 1946 respektiewelik toegeneem vanaf 13.5% tot 16.8% en 22.0% respektiewelik.
Sien: Tabel 18, U.G.No.62 van 1951, p.15.
- 16) Sadie, Prof. J.L.: "Die Flek van die Kleurling in die Suid-Afrikaanse Ekonomie", p.65.
- 17) Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake die Kaapse Kleurlingbevolking van die Unie, p.76.
- 18) Ibid., p.76.
- 19) Vir bedryfsindeling van Kleurlingvroue, sien:
Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake vir die jaar geëindig 31 Maart 1952, p.16.
- 20) Die Kommissie van 1937 het destyds reeds as volg gerapporteer: "Naturelle konkurrensie op die gebied van huiswerk neem ook aan omvang toe... Daarby is daar n besliste teësin ... onder baie Kaapse Kleurlingvroue om vandag as huisbediendes op te tree." (p.37) Hierdie teësin van die Kleurlingvroue word om die volgende redes verklaar: "Geleenthede om ander werk te kry, bv. in fabrieke, soos in die groter stedelike sentrums. Die aanwesigheid van konkurrensie van die kant van manlike of vroulike Naturelle, wat die neiging het om die loonpeil na omlaag te bring uit hoofde van die laer loon wat gewoonlik aan die Naturel betaal word." Sien:
U.G. No.54 van 1937, pp.75-76.
- 21) Sien Hoofstuk X, § 2.
- 22) Sien volledige indeling en tabel van die geregistreerde dienskontrakte van die Bantoe in die Kaapse Skiereiland.
Eiselen, Dr.W.W.M.: "Die Kleurling en die Naturel", p.112.
- 23) Vergelyk Tabel 8 en Tabel 13 in U.G.No.41 van 1954, oor be-roepe en bedrywe van die Kleurlingvrou en die manlike Bantoe. pp.132-137 en 194-205.
- 24) Eiselen, Dr.W.W.M.: Op.cit., p.114.

- 25) Die Burgemeester van Kaapstad vermeld dat: "Ex-Union of prohibited Natives continue to drift into the area, a most undesirable feature, as in most cases these men are excellent house servants, as hotels and boarding house employ them, evidently in preference to either coloured or Union natives."
Sien verder: Olivier, M.J.: "Stedelike Naturelle Administrasie in Wes-Kaapland", p.133.
- 26) Ziervogel, Dr.D.: "Die Buitelandse Naturel in Suid-Afrika,"p.97.
- 27) Eiselen, Dr.W.W.M.: Op.cit., p.111.
- 28) U.G. No.54 van 1937, p.21.
- 29) Ibid., p.21.
- 30) Olivier, Prof.N.J.J.: Op.cit., p.10.
- 31) Vir 'n volledige bespreking van prostitusie sien pp.155-180: Elliott, Mabel A. and Merrill, Francis E.: Social Disorganization, Harper and Brothers, New York, 1934, p.161.
- 32) Eiselen, Dr.W.W.M.: Op.cit., p.114.
- 33) Ibid., p.114.
- 34) Die 1937 Kommissie rapporteer as volg: "Veral in die groter hawestede speel prostitusie vir geld en die armoede van die Kleurlingvrou 'n rol."
U.G. No.54 van 1937, p.21.
- 35) Collins, Sydney, F.: Op.cit., p.797.
- 36) Eiselen, Dr.W.W.M.: Op.cit., p.114.
- 37) U.G. No.54 van 1937, p.21. - Dit blyk dat:
"Dit wil voorkom dat 30 persent tot 40 persent van alle geboortes onder Kleurlinge buite-egtelik is."
- 38) O nderhoud met Mr.Olivier, 4 Junie 1957 te Nyanga-lokasie.
- 39) Sien "Regulasies vir die Administrasie, Instandhouding, Sanitasie en Gesondheid van die Noodkamp vir Naturelle, Afdelingsraad van die Kaap."
Ongepubliseerd, Nyanga.
O nderhoud met Mr.Fansegrouw, 15 Augustus 1956 te Nyanga.

- 40) Sien Naturelle (Stadsgebiede) Konsolidasiewet (Wet No.25 van 1945); Groepsgebiedewet, No.41 van 1950; en die Wet op die Voorkoming van Onregmatige Plakkery, 1951 (Wet No.52 van 1951).
- 41) Onderhoud met Mnr.Brendt, Superintendent van Nyanga-lokasie, 31 Mei 1956.
- 42) In die verband beweer Dr.Eiselen dat: "Volgens inligting wat ek in die Kommissie in sake Afsonderlike Verteenwoordiging van Kiosers verkry het, word geskat dat uit die ongeveer 4000 gesinne in die naturelle-plakkerkampe in die Kaapse Skiereiland
50 Unie-naturelle;
150 Vreemde Naturelle; en
75 Basoeto
met Kleurlingvroue saamwoon, of getroud is. Van die geskatte 25,000 inwoners, van alle rasse, in die Windermeregebied is geen Unie-naturelle met Kleurlingvroue getroud nie. Volgens beraming woon daar egter ongeveer 40 naturellemans met Kleurlingvroue saam. Dit sluit Unie-, en vreemde naturelle in."
Eiselen, Dr.W.W.M.: Op.cit., p.119.
- 43) Collins, Sydney, F.: Op.cit., p.798.
- 44) n Faktor wat ook hier n rol mag speel is die omstandigheid dat die houding van die Kleurlingouers in die vraelys aan die Kleurlingvrou gevra is en nie persoonlik self aan die Kleurlingouers nie.
- 45) Hierdie vraag is aan die Kleurlingvrou gevra om te beantwoord ongesiens die houding van haar Bantoeman.
- 46) Masuoka, Jitsuichi: "The Changing Standard of Living: A Study in Acculturation", Social Forces, Vol.26, No.2, December 1947, p.181.
- 47) Park, Robert E.: Op.cit., p.211
- 48) Berry, Brewton: Race Relations, Cambridge, Massachusetts, 1951, pp.227-228.
- 49) Rosenquist beweer dat: "Language serves more effectively than any other social trait to hold individuals together in social relationships. The out-group is marked off from the in-group by differences in speech, such differences being considered essentially to group identity."
Rosenquist, Carl M.: "Linguistic Changes in the Acculturation of the Swedes of Texas", Soc. and Soc.Research, Vol.16, No.3, p.213.
- 50) "An ability to use the language of the ruling group has obvious advantages".
Park, Robert E.: Op.cit., p.211.

- 51) Hierdie aanvaarding deur die Bantoe van die westerse lewenswyse word deur Mair as volg omskryf: "Most native (Bantoe) societies are now undergoing a process of rapid and forcible transformation comparable only to the violent changes of a revolution, and entirely distinct from the gradual, almost imperceptible, process of adaptation in which the normal evolution of human cultures consists."
- Mair, L.F.: "The Study of Culture Contact as a Practical Problem", Africa, Vol.7, 1934, p.417.
- 52) Shapera, I.: "Field Methods in the Study of Modern Culture Contacts," Africa, Vol.8, 1935, p.315.
- 53) Berry, Brewton: Op.cit., p.229.
- 54) Park beweer dat: "... the period of cultural transition is one of wide personal disorganization".
- Sien Park, Robert E.: Op.cit., p.211.
-

HOOFSTUK XI

INTERPRETASIE.

Aan die begin van hierdie verhandeling is dit gestel dat die betekenisvolheid van hierdie studie bepaal sou word deur die mate waartoe dit ons in staat sou stel om toetsbare en spesifieke hipoteses i.v.m. die kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe te formuleer, en deur die mate waartoe die resultate verenigbaar sou wees met bestaande sosiologiese teorieë t.o.v. die prosesse van sosiasie. As uitgangspunt is dus geneem die ondersoeking van die vraagstuk eerder dan die toetsing van empiriese gegewens aan 'n hipotese. Hierdie prehipotetiese navorsing is egter gebaseer op die aanname dat waar twee of meer rassegroepe dieselfde geografiese gebied bewoon en h bestaan daarin maak, kontak en assosiasie tussen hierdie groepe 'n logiese maatskaplike gevolg is. Sodanige kontak en assosiasie volg 'n algemene patroon waarin die prosesse van sosiasie die basis vorm. Deur die prosesse van sosiasie in die kontak en assosiasie van Kleurling met Bantoe in die Kaapse Skiereiland waar te neem, sou dit dus moontlik wees om so 'n algemene patroon te formuleer. Aangesien sekere tendense uit hierdie algemene patroon ontstaan en ontwikkel het, is sodanige prosesse met 'n meer assosiatiewe strekking, omskryf in 'n gevorderde patroon van kontak en

assosiasie van Kleurlinge met Bantoe. Die gevorderde patroon is dus fundamenteel assosiatief. Om insig en betekenis aan die huidige patrone van kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe te verleen, is die omskrywing van die bestaande sosiologiese teorie en empiriese uiteensetting voorafgegaan deur 'n historiese oriëntering t.o.v. die posisie van die Kleurling, en t.o.v. die aanleidende faktore wat tot gevolg gehad het dat Kleurlinge met Bantoe in die Kaapse Skiereiland in kontak en assosiasie gekom het.

Dit was die vermenging van verskillende "rasse" wat gelei het tot die ontstaan van die Kleurlingbevolking in die Kaapse Skiereiland. Nie alleen is die Kleurling in die ontstaan en ontwikkeling van die Kaapse Skiereiland ingewoef nie, maar sy taal, sy godsdiens, sy lewenswyse en sy kulturele ontwikkeling is geskoei op die patroon wat bepaal word deur dié van die oorheersende Blankes. Alhoewel die Kleurlinge as 'n eenheid binne die blanke samelewing staan, word hulle egter as 'n aparte rassegroep onderskei. As gevolg van hierdie onderskeiding en aangesien die Kleurlinge biologies en kultureel van die Bantoe verskil, word aan hul 'n intermediêre posisie tussen die Blanke en die Bantoe toegeken. Hierdie grensposisie, so kenmerkend van 'n rasse-"groep", het meegewerk dat daar by die Kleurlinge 'n gevoel van onsekerheid, gebrek aan groepslojaliteit en 'n neiging tot ondersteuning van en insluiting by 'n sterkere groep waarneembaar is. Die Kleurling het gevolglik nie alleen gepoog om die lewenswyse en opvattinge van die Blanke oor te neem nie, maar ook om gelykwaardige erkenning met die Blanke te verkry. Die sterk identiteitsgevoel van die Blanke en die waarneembare fisiese verskille het egter die

aanvaarding van Kleurlinge in die blanke-samelewing tot dusvê egter aan bande gelê.

Die toetrede van Bantoe tot die Kaapse Skiereiland, die kern-gebied van die tradisionele tuiste van die Kleurling, het 'n omwenteling in die bestaan en posisie van Kleurlinge in hierdie gebied te weeg gebring. Die enigste ander groep waarmee Kleurlinge vroeër hoofsaaklik in kontak gekom het, was blankes. Daarenteen word die Bantoe-groep gekenmerk met 'n differensiële kultuur en biologiese herkoms van die van die Kleurling. Met die toetrede van die Bantoe tot die Kaapse Skiereiland, het dit nie alleen gevolg dat die Kleurlinge die Bantoe as 'n buite-groep ("outgroup") sou reken nie, maar was dit ook 'n logiese maatskaplike gevolg dat Kleurlinge met Bantoe in kontak en assosiasie moes kom.

Die kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe is in die Kaapse Skiereiland veral beïnvloed deur enersyds die lae sosio-ekonomiese posisie van die Kleurling, en andersyds, die feit dat die Kleurling saam met die Bantoe onder die begrip "nie-blankes" geklassifiseer is. Toegang tot die blanke-gemeenskap is dus hoofsaaklik vir die Bantoe ontsê, terwyl dieselfde nie vir toegang tot die Kleurling-gemeenskap gegeld het nie. Die Kleurlinge word nie alleen van die blanke onderskei nie, maar eerder nader aan die Bantoe gebring deur die handhawing van die blank-nie-blank-klassifikasie in die openbare lewe. Alhoewel die Kleurling dus 'n "blanke"-agtergrond het, word hy nie saam met die blankes nie, maar wel saam met die Bantoe gegroepeer as behorende tot die "nie-blanke" groep. Dit het daartoe meegewerk dat woonbuurtes ontstaan het waar Kleurlinge en

Bantoe deurmekaar woon; dat Kleurlinge in die openbare lewe dieselfde fasiliteite as die Bantoe gebruik; dat die Bantoe deurdring tot die ekonomiese-gebied van die Kleurling, waar hulle veral ongeskoolde- en halfgeskoolde-arbeid verrig. Hierdie omwenteling in die tradisionele bestaan van die Kleurling het dus tot gevolg gehad nie alleen dat Kleurlinge met Bantoe op ekonomiese-, godsdienslike-, politieke-, en maatskaplike-gebied kontak moes maak nie, maar ook dat die Kleurling sigself aan hierdie nuwe verskynsel moes akkomodeer.

Die akkomodasie van die Kleurling aan hierdie maatskaplike en ekonomiese verskynsel word in die kontak-situasie gekenmerk andersyds deur toenadering en andersyds deur verwydering. As gevolg daarvan dat Kleurlinge daagliks op veelvuldige wyses direkte kontak - alhoewel dit wissel in intensiteit van 'n blote bewustheid van die teenwoordigheid van Bantoe tot tydelike en toevallige of informele en persoonlike kennismaking - met Bantoe maak, ontstaan onbewus sekere maatskaplike prosesse van sosiasie. Hierdie maatskaplike prosesse is nie alleen kenmerkend van die kontak en assosiasie van twee differensiële groepe in 'n beperkte geografiese gebied nie, maar is ook 'n weerspieëling van die wyse waarop akkomodasie tussen sulke groepe plaasvind. Die kontak en assosiasie van Kleurling met Bantoe is dus andersyds assosiatief en andersyds dissosiatief. Die wisselwerking van verskeie faktore het met die toename in kontak van Kleurlinge met Bantoe en die volgehoue fisiese nabyheid van Bantoe tot gevolg gehad dat daar met verloop van tyd 'n algemene patroon van kontak en assosiasie ontstaan het waarvolgens, bewus of onbewus, sekere patrone gevolg is wat beskryf kan word as prosesse wat wissel tussen

kompetisie, teenstand en konflik aan die eenkant, en aan die ander kant akkomodasie, akkulturasie, assimilasië en integrasie. Die skikking van die Kleurling aan die toenemende kontak met en fisiese teenwoordigheid van Bantoe, kan dus in terme van bestaande sosiologiese teorieë t.o.v. die prosesse van sosiësië, geanaliseer word.

Op grond van die ondersoek wat in die voorgaande bladsye beskryf word wil dit voorkom, asof daar in die huidige kontak en sosiësië van Kleurlinge met Bantoe in die Kaapse Skiereiland vier fases onderskei kan word. Aangesien kontak, en die sosiësië wat daaruit voortvloei egter sosiologies interpreteerbaar is in terme van maatskaplike prosesse van sosiësië, volg dit dat waarneembare fases in die verloop van sulke prosesse onderskeibaar, maar nie noodwendig afskeibaar sal wees nie. Verder impliseer die onderskeiding van fases in die verloop van sulke prosesse ook nie noodwendig dat alle kontak en sosiësië kronologies deur die verskillende fases sal beweeg nie, en sluit dit ook nie die moontlikheid van regressie tot vroeëre fases uit nie. Ten slotte moet natuurlik ook in gedagte gehou word dat alle onderskeibare fases gelyktydig langs mekaar in dieselfde gemeenskap mag bestaan.

Die eerste fase word veral gekenmerk deur die afwesigheid van primêre kontak van Kleurlinge met Bantoe. Alhoewel feitlik alle Kleurlinge vandag op een of ander wyse met Bantoe in kontak kom, is daar in sodanige kontak-situasies dikwels beperkte geleentheid vir die ontwikkeling van enige emosionele en persoonlike gevoelens. Selfs waar die fisiese teenwoordigheid van Bantoe in die openbare lewe relatief konstant is, is sodanige kontak kwantitatief eerder

dan kwalitatief. In hierdie toevallige, tydelike en sekondêre kontakte, reken Kleurlinge die Bantoe nie as individu nie, maar eerder as lede van 'n "hulle"-groep. 'n Belangrike implikasie hiervan is die versterking van stereotipe denke by Kleurlinge t.o.v. die Bantoe. Kleurlinge behandel dus die Bantoe as lede van 'n relatiewe eenvormige biologiese en maatskaplike groep. Aangesien die differensiële waarneembare fisiese eienskappe van Bantoe die gedragswyses en opvattinge van Kleurlinge bepaal, kan die kontak van Kleurlinge met Bantoe in hierdie fase dus as 'n rasse-kontak omskryf word. Dit blyk veral uit die feit dat die meerderheid Kleurlinge vandag nie tussen Bantoe op etniese grondslag onderskei nie, maar hul slegs beskou as lede van die Bantoe-groep. Verder is daar 'n neiging, veral by sommige meer blanke Kleurlinge, om 'n donker of swart velkleur met dit wat minderwaardig en onbeskaafd is, te assosieer. In die kontak van Kleurlinge met Bantoe blyk dit dus dat die Kleurling se rasbewustheid beperk is tot die feit dat hulle aan 'n partikuliere rassegroep - Kleurlinge - behoort. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat Kleurlinge die Bantoe as 'n buite-groep met differensiële en vreemde gewoontes, tradisie, taal en fisiese trekke reken.

Dit kom dus voor asof die onderskeiding op kulturele en biologiese gebied tussen hierdie twee groepe gepaard gaan met dissosiatiewe opvattinge by Kleurlinge t.o.v. Bantoe. Hierdie opvattinge word nie alleen gekenmerk deur 'n meerderwaardigheidsgevoel teenoor die Bantoe nie, maar ook deur die teenkanting van Kleurlinge teenoor gemengde assosiasie en vermenging met Bantoe. Gevolglik word primêre kontak van Kleurlinge met Bantoe sowel vermy as afgekeur.

Dit blyk uit die ondersoek dat dit slegs 'n relatiewe minderheid Kleurlinge is wat met Bantoe by wonings kontak maak. Omdat kontak by wonings hoofsaaklik primêre kontak impliseer, is Kleurlinge nie bereid om Bantoe by hulle wonings te ontvang nie. Dit blyk veral verder uit die ondersoek dat die meerderheid Kleurlinge vandag nie bereid is om 'n Bantoe-loseerder in te neem nie. Die belangrike implikasie hiervan is naamlik, dat Kleurlinge sigself segregeer en isoleer van primêre kontak met Bantoe. Sodanige word kontak met Bantoe slegs beperk tot die sekondêre, tydelike en toevallige kontakte. Uit die ondersoek blyk dit dat die meerderheid Kleurlinge verkies dat die Bantoe uit die Kleurling-woonbuurtes verwyder moet word en in afsonderlike Bantoe-woonbuurtes geplaas word. Die neiging bestaan ook verder by Kleurlinge om in dié woonbuurtes te gaan woon waar geen kontak met Bantoe voorkom nie. Hierdie tendens word verder gestimuleer deur die beskouing dat die teenwoordigheid van Bantoe die waarde en lewensstandaard van die woonbuurt sou verlaag.

Die Kleurlinge segregeer en isoleer sigself dus nie alleen van primêre kontak met Bantoe by wonings of woonbuurtes nie, maar ook in die werk-situasie en op georganiseerde gebied. Dit blyk uit die ondersoek dat gesamentlike deelname van Kleurlinge en Bantoe op georganiseerde gebied in 'n mindere mate voorkom en dat sodanige kontakte, waar dit voorkom, sekondêr en tydelik is. Dit blyk verder dat op ekonomiese gebied Kleurlinge nie bereid is om ondergeskik aan die Bantoe in die werk-situasie te staan nie. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat Kleurlinge in hierdie fase poog om die minimum van kontak met Bantoe te maak.

In hierdie akkomodasie van Kleurlinge aan die teenwoordigheid van en kontak met Bantoe, word dus die prosesse van kompetisie, teenstand en selfs soms konflik waargeneem. In kompetisie gaan dit nie alleen om die kompetisie van die individuele Kleurling met Bantoe om status en bestaan in die bestaande ekonomiese struktuur nie, maar ook om die bevrediging van die begeertes en doelstellings van Kleurlinge, naamlik om eerder aansluiting by die Blanke te soek dan by die Bantoe. Eersgenoemde kompetisie word gekenmerk deur persoonlike faktore, terwyl laasgenoemde wesenlik onpersoonlik is. Dit is veral in die persoonlike kompetisie dat die rasseverskille tussen Kleurling en Bantoe en die meerderwaardigheidsgevoel van Kleurlinge bo Bantoe gestimuleer word, terwyl sodanige kompetisie teenstand bevorder. Hierdie teenstand van Kleurlinge berus hoofsaaklik op 'n gevoel van vooroordeel teenoor die individuele Bantoe en 'n geloof in die inherente minderwaardigheid van die Bantoe-groep. Die "onopgevoede" gedragswyses van Bantoe stimuleer 'n gevoel van antagonisme en antipatie by Kleurlinge.

Teenstand by Kleurlinge blyk vandag, alhoewel 'n meer verborge handelswyse dan kompetisie, eerder 'n individuele reaksie van Kleurlinge t.o.v. kontak met Bantoe te wees dan fisiese optrede van die Kleurlinge as groep teenoor die Bantoe. Dit word gekenmerk deur die aanname dat al die lede van die Bantoe-groep essensieel gelyksoortig is. Hierdie proses van akkomodasie vervul die funksie om die verhouding van baie Kleurlinge teenoor die Bantoe te reël. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat die akkomodasie wat die Kleurling in hierdie fase t.o.v. die Bantoe tref, uiterlik en nie innerlik is. M.a.w. met die toename in kontak van Kleurlinge met

Bantoe mag die gedragswyses van Kleurlinge verandering ondergaan, terwyl hul tog nie hul bestaan as Kleurling verloor nie.

In die akkomodasie van Kleurlinge aan die teenwoordigheid van Bantoe in die Kaapse Skiereiland vind daar dus nie alleen skikking van gedrag en handelwyse by Kleurlinge t.o.v. kontak met Bantoe plaas nie, maar ook deels aanpassing by die betrokke omstandighede. Volgens hierdie proses poog die Kleurling om sekere aspekte van die kontak-situasie te kontroleer, terwyl aan ander vasgehou word, of deur die owerhede daargestel word.

Die kontrole wat Kleurlinge in die kontak-situasie uitoefen blyk uit hul handhawing van 'n maatskaplike afstand tussen die Kleurling en die Bantoe.

Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat hierdie akkomodasie t.o.v. kontak met Bantoe nie alleen verwydering bring tussen Kleurlinge en Bantoe nie, maar ook wesenlik dissosiatief is. Gevolglik bestaan daar beswaar teenoor enige primêre kontak van Kleurlinge met Bantoe. Die implikasie hiervan is dat die differensiële grense tussen Kleurling en Bantoe sowel gehandhaaf as versterk word. Gevolglik blyk dit dat die skerp onderskeiding wat daar vandag nog op kulturele, maatskaplike en biologiese gebied tussen die Kleurling en die Bantoe bestaan, meebring dat Kleurlinge nie die Bantoe as gelykwaardige erken en wil aanvaar nie.

Die tweede fase word gekenmerk deur 'n verandering en wysiging van die gedragswyse van Kleurlinge t.o.v. kontak met Bantoe en 'n meer gematigde selfs assosiatiewe opvatting t.o.v. die Bantoe. Sodanige verandering spruit veral voort uit primêre kontak met een

of meer Bantoe wat meer gunstige en assosiatiewe reaksie by Kleurlinge uitlok. Die implikasie hiervan is dat die Kleurling se benadering t.o.v. kontak met Bantoe so gewysig word, dat die Kleurling die Bantoe nie langer as lid van 'n groter biologiese eenheid evalueer nie, maar wel as individu. Sodanige verandering volg die patroon waarvolgens sekondêre kontak met Bantoe, byvoorbeeld by die werk, deur die herhaling van daardie kontak met dieselfde Bantoe op 'n ander gebied, byvoorbeeld buite die werk-situasie, voortgesit word. So is gevind dat daar wel Kleurlinge is wat met Bantoe kontak maak by die wonings van Bantoe, gemengde verbintenisse, of Kleurlinge. Dit word verder gestimuleer deur die herhaaldelike kontak van Kleurlinge met Bantoe in byvoorbeeld gemengde woonbuurtes, op georganiseerde gebied en by die werk. Die belangrike implikasie hiervan is die ontwikkeling van 'n meer assosiatiewe opvatting t.o.v. die Bantoe wat tot gevolg het dat sulke Kleurlinge bereid word om met "beskaafde" Bantoe te assosieer. Daar ontstaan dus 'n houding by Kleurlinge waarvolgens daar geen beswaar teen Kleurling-Bantoe-huwelike of teen die verwydering van Bantoe uit Kleurling-woonbuurtes is nie. Hierdie verandering word by intellektuele Kleurlinge gekenmerk deur die aanvaarding en gelykwaardige erkenning van intellektuele Bantoe, maar nie van die "onbeskaafde" Bantoe nie. By laasgenoemde is hul Bantoe-kulturele patrone en -waardesisteme nog oorheersend; terwyl die laer klas Kleurling die Bantoe aanvaar as individue met dieselfde begeertes, en behoeftes as hulleself. Sodanige opvatting

t.o.v. Bantoe het tot gevolg die afname van teenstand en kompetisie, terwyl h meer volledige patroon van akkomodasie ontwikkel word. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat primêre kontak van Kleurlinge met Bantoe tot gevolg het die vermindering van kompetisie en teenstand enersyds, en andersyds h neiging tot die toename in h gevoel van eensoortigheid en eenheid van handeling, houding en waardestelsel m.b.t. gemeenskaplike belange en doelstellings. Waar die eerste fase gekenmerk word deur kompetisie en teenstand, word die tweede fase nie alleen hieruit ontwikkel nie, maar neig laasgenoemde tot volledige akkomodasie en h mate van assimilasie.

As gevolg van veelvuldige kontak met en daaglikse fisiese nabyheid van Bantoe, bestaan daar dus mettertyd h neiging om die Bantoe in die openbare lewe as vanselfsprekend en alledaags te aanvaar. Dit blyk uit die ondersoek dat die meerderheid Kleurlinge nie alleen Bantoe groet en met Bantoe gesels nie - alhoewel die tydelik en sekondêr mag wees -, maar ook geen beswaar het om openbare fasiliteite saam met Bantoe te gebruik. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat die toename in kontak van Kleurlinge met Bantoe in die openbare lewe, by die werk en in Kleurling-Bantoe-woonbuurtes, tot gevolg het dat nie alleen die skerp differensiële grense tussen Kleurling en Bantoe vervaag nie, maar ook noodwendig die geleentheid geskep word waarvolgens Kleurlinge met Bantoe op h meer persoonlike voet kennismak. Dit impliseer dus dat Kleurlinge neig om nie alleen h meer verdraagsame houding t.o.v. kontak met Bantoe te ontwikkel nie, maar ook meer assosiatief optree. Gevolglik word die maatskaplike verhouding van Kleurlinge t.o.v.

kontak met Bantoe so gewysig dat kompetisie en teenstand verminder en onderlinge aanpassing bevorder word. Hierdie tendens in die proses van akkomodasie word dus gekenmerk deur assimilasie, akkulturasie en amalgamasie. In die proses van akkulturasie blyk dit dat die onderlinge veranderings en wysigings in die oorspronklike kulturele patrone hoofsaaklik in dié van die Bantoe plaasvind.

A.g.v. die toetrede van die Bantoe tot die Kaapse Skiereiland en die direkte kontak wat Bantoe met die Kleurling-"kultuur" maak, verleen dit aan die Bantoe die geleentheid om nog gouer die westerse kultuur aan te neem. Die logiese maatskaplike gevolg is egter dat, aangesien die Kleurling in hierdie proses van akkulturasie op 'n hoër trap dan die Bantoe staan, die Bantoe op die huidige stadium dit makliker vind om nog slegs die materiële kultuur eerder dan die nie-materiële kultuur in sy bestaande waardesisteem op te neem. Omdat die mate van akkulturasie aan die westerse kulturele patrone as maatstaf geneem word van wat onder "beskaafd" verstaan word, kom dit voor dat die Kleurling nie die Bantoe-kultuur aanneem nie, maar dat die kontak van Kleurlinge met Bantoe eerder die Bantoe stimuleer om die Kleurling-"kultuur" te aanvaar. Dit blyk veral uit die feit dat die Bantoe die "taal" van die Kleurling praat en verder dat die Bantoe, in hul verwerping van hul stam-tradisie, gewoontes, en lewenswyse, hulle lewenspatroon en wyse van h bestaan maak, so verander dat dit aan die nuwe omstandighede aanpas.

Aangesien die kontak van verskillende kulturele gepaard gaan met 'n wederkerige proses van akkulturasie, kom dit voor dat die kontak van Kleurlinge met Bantoe neig om, veral waar dit 'n meer assosiatiewe

patroon by Kleurlingvroue volg, die sedelike peil en morele waardes van Kleurlinge te verlaag. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat, alhoewel die proses van akkulturasie tussen die Kleurling en die Bantoe wedersyds blyk te wees, dit vandag eintlik die Bantoe is wat deur veranderings en wysigings in hul Bantoe-kultuur deur hul kontak met Kleurlinge nie alleen direk in kontak met die lewenswyse en opvattinge van die Kleurling kom nie, maar ook sodoende die westerse lewenspatroon en waardesisteen oorneem. Sodanige akkulturasie manifesteer sigself op veral die aanname van die materiële kulturele middele, wysigings in die voorkoms van deelname van die Bantoe in die Kleurlingsamelewing, en veral wysigings in die persoonlikheidsstruktuur en waardestelsel van die individuele Bantoe.

Die derde fase word gekenmerk deur die toename van primêre kontak van Kleurlinge met Bantoe. A.g.v. die teenstand van Kleurlinge ten opsigte van primêre kontak met Bantoe, volg dit dat hierdie Kleurlinge - Kleurlingvroue wat met Bantoe assosieer, saamleef of getroud is, en Kleurlingmans wat dikwels met Bantoe assosieer - onder 'n sekere stigma in die oë van Kleurlinge in "die eerste fase" verkeer. Hierdie Kleurlinge neig om nie alleen in 'n samelewing te beweeg tussen die Kleurlinggemeenskap en die Bantoe-gemeenskap nie, maar neig om deur hierdie assosiasie, wat gewoonlik met 'n enkele Bantoe begin is, met ander Kleurlinge en Bantoe te assosieer wat deel uitmaak van sodanige Kleurling-Bantoe samelewing. Indien hierdie Kleurlinge verder weg beweeg van assosiasie met slegs Kleurlinge, ontstaan daar 'n neiging tot 'n krisis in die lewenspatroon van sodanige individue waarin die se opvattinge in

opstand kom teen die van die Kleurlinggemeenskap. Hierdie Kleurlinge word dus "marginal-men". Daar is 'n belangrike transformasie in sowel hul opvattinge as in hul lewensverloop. Sodanige transformasie mag of geredelik deur hulleself aanvaar word, of mag 'n lang en pynlike proses wees. Die individu moet homself egter weer "vind". Hy moet nie alleen sy begrip van homself weer rekonstrueer nie, maar ook sy plek en rol in die samelewing. In sommige gevalle mag Kleurlinge - veral Kleurlingmense wat byvoorbeeld smokkelhandel met drank laat staan het - terugbeweeg in die Kleurlinggemeenskap, terwyl dit andersins voorkom dat Kleurlinge - veral Kleurlingvroue wat kinders van Bantoe het - sigself nie alleen vereenselwig met sodanige assosiasie nie, maar dit ook regverdig en aanvaar.

Dit blyk dus dat hoe meer Kleurlinge geassimileer word in die Kleurling-Bantoe-samelewing, hoe meer verloor hulle die gevoel van differensiasie wat die Bantoe as buitestander gekenmerk het. Die amalgamasie van die Kleurling met die Bantoe - veral gemengde verbintenisse van Kleurlingvroue met Bantoesemense - is 'n logiese maatskaplike gevolg van die akkomodasie en akkulturasie van die twee groepe. Dit impliseer nie alleen dat die differensiële grense vervaag nie, maar ook dat hulle neig om in 'n enkele eenvormige groep verenig te word. Dit blyk egter dat sodanige assimilasie vandag nog nie beteken die aanvaarding deur sodanige Kleurlinge van die Bantoe as eie groep nie, maar slegs die identifikasie van Kleurlinge met spesifieke lede van die Bantogroep. Kleurlingvroue wat met Bantoe saamleef of getroud is, is bv. nie bereid om sonder meer 'n Bantoe-loseerder te huisves nie.

Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat as gevolg van die teenstand wat daar vandag nog by die meerderheid Kleurlinge bestaan, die assimilasië van Kleurlinge met Bantoe slegs beperk is tot individuele Kleurlinge. Sodanige assimilasië van hierdie individuele Kleurlinge neig egter ook om onvolledig te wees. Gevolglik blyk dit dat alhoewel Kleurlinge met Bantoe assosieer, saamleef of getroud is, hierdie Kleurlinge neig om nog tussen die Kleurlinggemeenskap en die Kleurling-Bantoe-samelewing te beweeg.

Die vierde fase word gekenmerk deur Kleurlinge wie se assosiasie met die Kleurlinggemeenskap vervaag het, en wat hoofsaaklik slegs in die Bantoe-samelewing beweeg. Sodanige assosiasie is hoofsaaklik beperk tot dié Kleurlingvroue wat met Bantoe getroud is en in die Bantoe-lokasies woon. Die kontakte van hierdie Kleurlingvroue is hoofsaaklik beperk tot ander Kleurlingvroue wat ook saam met Bantoe in die Bantoe-lokasies woon. Gevolglik ontstaan die neiging dat hulle nie alleen afgesny en geïsoleer raak van die suiwer Kleurlingsamelewing nie, maar ook aangetrokke voel tot die Bantoe. Dit blyk dat die Bantoemans van sodanige gemengde verbintenisse hulle Kleurlingvroue en kinders goed behandel. Gevolglik is hierdie vroue bereid om saam met hul Bantoemans selfs in die Bantoe-gebiede te gaan woon.

Ons kom dus tot die gevolgtrekking dat die assimilasië van die Kleurlingvrou in die Bantoesamelewing gepaard gaan met die aanvaarding deur die Kleurlingvrou van die Bantoesamelewing en die totale vervaging van die grense van differensiasie tussen die Kleurling en die Bantoe. In hierdie proses aanvaar die Bantoe egter die materiële kultuur van die Kleurling en word hulle lewenspatroon

geskoei op westerse lees. Dit blyk egter dat hierdie Kleurlingvroue hulleself nie volkome identifiseer met die Bantoe-groep nie.

Alhoewel getroud met 'n Bantoe, bly die Kleurlingvrou nog Kleurling in sowel die oë van die Bantoe as van die Kleurlingvrou self. Dit blyk veral uit die feit dat Kleurlingvroue nie baie Bantoevriende het nie. Gevolglik is die Kleurlingvrou tot dusver nie volledig in die Bantoesamelewing geïntegreer nie.

In die lig van die interpretasie van die kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe in terme van vier onderskeibare fases, kom dit vandag voor dat daar by Kleurlinge 'n groot mate van teenstand bestaan teenoor primêre kontak met Bantoe. Die akkomodasie van Kleurlinge t.o.v. kontak en assosiasie met Bantoe in die Kaapse Skiereiland neem die vorm aan van subordinate skikking waarvolgens Kleurlinge enersyds beswaar het teen primêre kontak met Bantoe by wonings, organisasies en in die meer persoonlike en intieme sosiale lewe, terwyl andersyds sekondêre kontak met Bantoe in die openbare lewe in 'n meerdere mate aanvaar word. Dit blyk egter dat Kleurlingmense in 'n meerdere mate kontak met Bantoe in die openbare lewe aanvaar dan Kleurlingvroue. Die gevolgtrekking kan egter gemaak word dat die oorgrote meerderheid Kleurlinge vandag 'n gevoel van teenstand openbaar teenoor enige primêre kontak met Bantoe. As gevolg van die veelvuldige kontak in die openbare lewe en die handhawing van die groepering van Kleurlinge en Bantoe as "nie-blankes" by die werk en in die openbare fasiliteite, bestaan daar egter 'n tendens dat die verskille tussen die Kleurling en die Bantoe vervaag. Dit blyk dat veral die Kleurlinge met 'n laer sosio-ekonomiese posisie - die

ongeskoolde manlike Kleurlingarbeider en die Kleurlingvrou in huis-houdelike diens - dikwels nie alleen in die gemengde woonbuurtes woon nie, maar ook met Bantoe assosieer. Dit is egter veral die Kleurlingvrou wat deur haar assosiasie met Bantoemans neig om weg van die Kleurlinggemeenskap te beweeg en in die Bantoesamelewing geassimileer te word.

Gesien in die lig van die voorafgaande interpretasie van die kontak en assosiasie van Kleurlinge met Bantoe in die Kaapse Skiereiland, ontstaan die vraag t.o.v. die implikasies hiervan vir die toekoms van die Kaapse Kleurlingbevolking. Aangesien hierdie kontak en assosiasie 'n proses is wat veranderings ondergaan en gewysig kan word, word drie moontlike toekomstige situasies met waarskynlike gevolge in die vooruitsig gestel.

Eerstens, indien aanvaar sou kan word dat dit moontlik sou wees om al die Bantoe uit die Kaapse Skiereiland binne die volgende paar jaar uit die Kaapse Skiereiland te verwyder, volg daar noodwendig sekere praktiese probleme sowel as belangrike maatskaplike gevolge. Dit skyn onmoontlik te wees om die Bantoe onmiddellik te verwyder omdat daar waarskynlik geen voldoende reserwe arbeidskrag bestaan om die leemte wat aldus geskep sal word te vul nie. Gevolglik, indien dit tog moontlik sou wees, sal dit slegs met verloop van jare kan gebeur. Die belangrike implikasie hiervan sal wees dat die kontak van Kleurlinge met Bantoe mettertyd tot die minimum gereduseer sal word. Die moontlikheid van die assimilasie en integrasie van die Kleurlinge en die Bantoe sou dus onwaarskynlik word. Daar is egter 'n ander belangrike faktor waarmee deurentyd rekening gehou sal moet word,

naamlik die feit dat daar reeds vandag die tekens van 'n nuwe Kleurling-Bantoe-geslag is. Indien die Bantoe verwyder sou word, impliseer dit nie dat hierdie gemengdes ook verwyder gaan word nie. Die kinders van Kleurling-Bantoe verbintenisse het nie alleen geen sentiment vir die Bantoegebied of kultuur assulks nie, maar het die lewenswyse en opvattinge van die Kleurlinge. Gevolglik blyk dit dus dat, indien dit wel moontlik sou wees om mettertyd alle Bantoe uit die Kaapse Skiereiland te verwyder, die Kleurlinge hierdie opkomende Kleurling-Bantoe-geslag sal moet aanvaar of akkomodeer.

Tweedens, indien dit moontlik sou wees om alle Bantoe nie alleen uit die Kleurling-woonbuurtes te verwyder nie, maar ook uit die Blanke-woonbuurtes en hulle in aparte Bantoe-woonbuurtes te huisves, sou daar verskeie waarskynlike gevolge onderskei kan word. Die belangrike implikasie hiervan egter sou wees dat Kleurlinge wel in die toekoms in kontak en assosiasie met Bantoe sal kom. Aan die een kant is dit moontlik dat Kleurlinge hulleself in toenemende mate van die Bantoe kan segregeer en isoleer sodat amalgamasie tot die minimum beperk word. M.a.w. dat die Kleurling en die Bantoe in aparte groepe groepeer en volgens 'n kaste-stelsel ontwikkel. Hierdie moontlikheid is egter onwaarskynlik, omdat die handhawing van die begrip nie-blankes nie alleen die gelyksoortige behandeling van die Kleurling en die Bantoe impliseer nie, maar ook omdat as gevolg hiervan die akkulturasie van die Bantoe in die Kleurling en die Blanke se lewenswyses en opvattinge, noodwendig sowel vervaging van die differensiërende grense tussen Kleurling en Bantoe tot gevolg

sal hê, en dat amalgamasie derhalwe uiteindelik sal volg. Indien aparte ontwikkeling vir die Kleurling en die Bantoe in dieselfde maatskaplike struktuur voorgestaan word, sou dieselfde patroon gevolg moet word as wat tans tussen blank en nie-blankes gevolg word. Selfs dan nog is assimilasië en integrasië nie uitgesluit nie. Indien die Kleurling egter by die Blanke gegroepeer word, sou dit nie alleen tot gevolg hê dat die huidige teenstand t.o.v. kontak met Bantoe bevorder word nie, maar ook dat daar 'n toename in die gevoel van differensiasie tussen Kleurling en Bantoe sal wees. Gevolglik sal kompetisie en teenstand toeneem en assimilasië en integrasië afneem.

Aan die ander kant, indien al die Bantoe in aparte woonbuurtes gehuisves word, sou dit die amalgamasie, assimilasië en integrasië van Kleurling en Bantoe wel beperk, maar nie uitsluit nie. Die lae sosio-ekonomiese posisie van die Kleurling en die gebrek aan groepsolidariteit sou meebring, dat die Kleurlinge in toenemende mate met die Bantoe in kontak kom. Die oorsake van die lewenswyse en lewensopvattinge van die blanke deur die Bantoe, impliseer die waarskynlikheid dat die differensiërende grense tussen die twee groepe nie alleen sal vervaag nie, maar ook dat amalgamasie in 'n nog groter mate sal voorkom. Dit is egter slegs met die vermindering van die huidige teenstand en kompetisie wat laasgenoemde faktore bevorder sou word. Dit blyk egter vandag dat sodanige teenstand nog by die oorgrote meerderheid Kleurlinge bestaan.

Derdens, indien die huidige patroon van kontak en assosiasie

sou voortduur, m.a.w. die bestaan van gemengde woonbuurtes, ens., is dit waarskynlik dat assimilasie, amalgamasie, en integrasie baie makliker en gouer sou voorkom dan in die tweede alternatief hierbo bespreek. Die handhawing van die huidige posisie impliseer as 'n noodwendige gevolg dat met verloop van tyd nie alleen die differensiërende grense tussen die Kleurling en die Bantoe sal vervaag nie, maar dat veral amalgamasie sal toeneem.

Ten slotte moet egter in gedagte gehou word dat daar 'n toenemende rasbewustheid by die verskillende bevolkingsgroepe in Suid-Afrika is. Hiervolgens sou verwag kan word dat daar die moontlikheid bestaan, alhoewel dit nie die voorkoms van amalgamasie totaal uitsluit nie, dat die Kleurling en die Bantoe, alhoewel hulle in dieselfde gebied woon en daarin 'n bestaan maak, in die onmiddellike toekoms langs mekaar as aparte groepe sal ontwikkel. Indien die huidige teenstand teen primêre kontak van Kleurlinge met Bantoe toeneem sou die groepe verder van mekaar gedryf word. Indien die teenstand egter verminder, volg assimilasie noodwendig. Dit is egter baie duidelik en 'n historiese sowel as sosiologiese feit dat, indien twee differensiële groepe in dieselfde beperkte geografiese gebied woon en 'n bestaan daarin maak, nie alleen amalgamasie en akkulturasie noodwendig volg nie, maar ook mettertyd assimilasie en selfs integrasie.

B I B L I O G R A F I E.

- ADAMS Jr., SAMUEL, G.: "The Acculturation of the Delta Negro",
Soc.Forces, Vol.26, No.2, Dec.1947,
pp.202-205.
- ADORNO, T.W., FRENKEL-
BRUNSWIK, E., LEVINSON,
& STANFORD, R.N.: The Authoritarian Personality,
Harper & Brothers, New York, 1950.
- ALBERTYN, J.R., DU TOIT, P.
& THERON, H.S.: Kerk en Stad,
Pro Ecclesia-Drukkery Beperk,
Stellenbosch, 1948.
- ALEXANDER, CHESTER: "Antipathy and Social Behavior",
Amer.Journ.of Soc., Vol. LI,
No.4, January 1946.
- ALLEN, BENNET, M.: "The Biology of Race Relations",
Soc. and Soc.Res., Vol.XVIII, No.4,
March-April 1934, pp.351-357.
- BARNES, HARRY, ELMER: An Introduction to the History of
Sociology, The University of Chicago
Press, Chicago, 1948.
- BARZUN, JACQUES: A Study of Modern Superstition,
Harcourt, Brace and Company,
New York, 1937.
- BATSON, Prof. EDWARD: "The Cape Coloured People of Today",
Race Relations, Vol.9, No.1.
- BECK, MAXIMILIAN: "The Independence of Culture from Race",
Soc.Rev., Vol.XXX, No.1, Jan.1938,
pp. 49-62.
- BENEDICT, RUTH: Race: Science and Politics,
The Viking Press, New York, 1950.
- BENEDICT, RUTH &
GENE WILTFISH: The Races of Mankind,
Public Affairs Committee, New York, 1943.
- BERRY, BREWTON: "The Concept of Race in Sociology
Textbooks", Soc.Forces, Vol.18, No.3
March 1940, pp.411-417.

- BERRY, BREWTON: Race Relations,
Cambridge, Massachusetts, 1951.
- BEUKES, Dr.W.T.H.: "Die Arbeidsvraagstuk vir die Suid-Afrikaanse Landbou",
Referaat gelewer op die eerste jaarvergadering van S.A.B.R.A.,
Pro Ecclesia, Stellenbosch, 1950,
pp. 99-106.
- BLOOM, L. & SHEVKY, E.: "The Differentiation of an Ethnic Group",
Amer.Soc.Rev., Vol.14, No.4,
Aug.1949, pp.476-481.
- BOEKE, Dr. J.H.: "Het Rassen vraagstuk in de Unie van Zuid-Afrika",
Tyds. vir Rasse-Aang., Vol.6, No.3,
Apr.1955, pp.20-35.
- BOGARDUS, E.S.: "Sex Differences in Racial attitudes",
Soc.and Soc.Res., Vol.12, Jan.1928,
pp. 279-285.
- BOGARDUS, EMORY, S.: Sociology,
The MacMillan Company, New York, 1941.
- BOGARDUS, E.S.: "Cultural Pluralism and Acculturation",
Soc. and Soc. Res., Vol.34, No.2,
Nov.-Dec.1949, pp.125-129.
- BOSSARD, JAMES, LUNDEN, H.S.,
WALTER, A., and FOSTER,
LAURENCE: Introduction to Sociology,
The Stackpole Company, Harrisburg,
Pennsylvania, 1952.
- BOYD, W.G.: Genetics and the Race of Man,
Little, Brown & Co., Boston, 1950.
- BREARLY, H.C.: "Culture Change and Race Relations",
Soc.Forces, Vol.20, No.2, Dec.1941,
pp. 260-263.
- BREARLY, H.C.: "Race as a Sociological Concept",
Soc. and Soc.Res., Vol.23, No.6,
July-Aug. 1939, pp.514-518.
- BROOM, L. e.a.: "Acculturation: An Exploratory Formulation",
American Anthropologist, Vol.56, No.6,
Part I, Dec.1954, p.973.
- BROWN, INA, C.: Race Relations in a Democracy,
Harper & Brothers, New York, 1949.

- BROWN, W.O.: "Emergence of Race Consciousness",
Soc. and Soc.Res., Vol.15, No.5,
May-June 1931, pp.428-436.
- BROWN, W.O.: "Race consciousness among S.A.Natives",
Amer.Journal of Soc., Vol.XL,
No.5, April 1935, pp.569-581.
- BRUWER, J.P.: "Grondbeginsels i.v.m. Fisiese en
Kulturele Verskille",
Tydskrif vir Rasse-Aangeleenthede,
No.4, Vol.4, Julie 1953, pp.36-43.
- BRUWER, Prof.Dr.J.P.: "Die Kontakpatroon in Afrika",
Tyd. vir Rasse-Aang., Vol.7, No.5,
April 1956, pp.91-105.
- CARPENTER, NILES: The Sociology of City Life,
Longmans, Green & Co., New York, 1932.
- OILLIERS, Dr.S.P.: "Vraagstukke i.v.m. Maats.Toestande
onder Flaasarbeiders",
Referaat gelewer op die vyfde jaar-
vergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc.,
Stellenbosch 1954, pp.69-82.
- CLINOHY, EVERETT, R.: A Handbook on Human Relations,
Farrar, Strauss and Company,
New York, 1949.
- COERTSE, Prof.dr.P.J.: "Die Agtergrond op die Wet op Groeps-
gebiede", Referaat gelewer op die
derde Jaarvergadering van S.A.B.R.A.,
Pro-Ecclesia-Drukkery, Stellenbosch,
1952, pp. 23-51.
- COLLINS, SYDNEY: "The British-born Coloured",
The Soc.Review, Vol.3, No.1,
1955, pp.77-92.
- COLLINS, SYDNEY, F.: "The Social Position of White and
Half Caste Women in Coloured Groupings
in Britain",
Amer.Soc.Rev., Vol.16, No.6, pp.796-801.
- CONANT, MELVIN: Race Issues on the World Scene -
A Report on the Conference on Race Re-
lations in World Perspective, -
Honolulu 1954. University of Hawaii
Press, Honolulu, Hawaii, 1955.

COON, C.S., GARN, S.M.,
BIRDSSELL, J.S.:

Races: A Study of the Problem of Race
Formation in Man,
G.G.Thomas, Springfield, Illinois, 1950.

COULTER, CHARLES, W.:

"Problems arising from industrialization
of native life in Central Africa",
Amer.Journ. of Soc., Vol.XL, 1935,
pp. 582-592.

COVINGTON, FLOYD, C.:

"Where the Colorline Chokes",
Soc. and Soc.Res., Vol.XX,
No.3, 1936, pp.236-241.

COX, OLIVIER, CROMWELL:

Caste, Class & Race,
Doubleday & Company, New York, 1948.

CRUSE, Dr.H.P.:

Die Opheffing van die Kleurlingbevolking,
O.S.V.Boekhandel, Stellenbosch, 1947.

CUBER, JOHN, F.:

Sociology: A Synopsis of Principles,
Appleton-Century-Crofts, Inc.,
New York, 1955.

CULWICK, A. Tand G.M.:

"Culture Contact on the Fringe of
Civilization", Africa, Vol.8, 1935, p.163.

DAM, MAGARET, MILDRED:

"Acculturation and the War",
Soc. and Soc.Res., Vol.30,
1946, pp.255-263.

DE BEER, J.L.:

"The Role of the Native in Secondary
Industry", Referaat gelewer op die
tweede jaarvergadering van S.A.B.R.A.,
Pro-Ecc., Stell., 1951, pp.79-87.

DETWEILER, F.G.:

"The Rise of Modern Race Antagonism",
Amer.Journ.of Soc., Vol.XXXVII,
No.5, March 1932, pp.738-747.

BEVEREUX, GEORGE &
LOEB, EDWIN, M.:

"Antagonistic Acculturation",
Amer.Soc.Rev., Vol.8, No.2, April 1943,
pp. 133-147.

DE VOS, P.J.:

"Die Dunns van Zoeloeland",
Tydskrif vir Maats.Navorsing, Deel. 2,
No.I, 1951, pp.43-53.

DINGWALL, ERIC, JOHN:

Racial Pride and Prejudice,
Watts & Co., London, 1946.

- DODD, STUART, CARTER: "A Measured Wave of Interracial Tension", Soc. Forces, Vol. 29, Nol. No. 3, March 1951, pp. 281-289.
- DUNGES, Dr. T. E.: Openingsrede soos gelewer op die Sesde Jaarvergadering van S.A.B.R.A., Januarie 1955, Stellenbosch, Nasionale Handelsdrukkery, Elsiesrivier, 1955.
- DUNCAN, H. G.: Race and Population Problems, Longmans, Green and Co., New York, 1929.
- DU FLESSIS, Dr. I. D.: "Die Kleurling in die Raamwerk van ons Rasse verhoudings", Tydskrif vir Rasse-aangeleenthede, Vol. 8, No. 3, April 1957, pp. 93-112.
- DU FLESSIS, Dr. I. D.: "The Coloured People of South Africa: Some Aspects of their present Position", Referaat gelewer op die sesde jaarvergadering van S.A.B.R.A., Stellenbosch, Jan. 1955, Nasionale Handelsdrukkery Bpk., Elsiesrivier, 1955, pp. 14-26.
- DU FLESSIS, Dr. I. D.: Die Maleise Samelewing aan die Kaap, Nasionale Pers Bpk., Kaapstad, 1939.
- DU FLESSIS, Dr. I. D.: Tales from the Malay Quarter, Maskew Miller Ltd., Cape Town, 1948.
- DU FLESSIS, I. D.: The Cape Malays, Maskew Miller Ltd., Cape Town, 1947.
- DU FLESSIS, I. D.: The Cape Malays, New African Pamphlets, Published by the S.A. Institute of Race Relations, Johannesburg, 1946.
- DU FLESSIS, I. D.: The Malay Quarter and its People, Balkema, Cape Town, 1953.
- DU TOIT, A. E.: The Cape Frontier: A Study of the Native Policy with special reference to the years 1847-1866, National Commercial Printers, Limited, Elsiesrivier, 1954.
- DU TOIT, A. S.: Sosio-ekonomiese Agtergrond en Skoolvertraging by Kleurling Skoolkinders, M.A. tesis, Univ. van Stellenbosch, 1955.

- EISELEN, Dr.W.W.M.: "Die Kleurling en die Naturel",
Referaat gelewer op die sesde jaar-
vergadering van S.A.B.R.A.,
Nasionale Handelsdrukkery, Bpk.,
Elsiesrivier, 1955, pp. 109-125.
- EISELEN, Dr.W.W.M.: "Noodsaaklikheid van Navorsing vir die
Departement van Naturellesake",
Referaat gelewer op die eerste jaar-
vergadering van S.A.B.R.A.,
Pro-Ecc., Stellenbosch, 1950, pp. 59-65.
- EISELEN, Dr.W.W.M.: "The Coloured People and the Natives",
Tyds. vir Rasse-Aang., Vol. 6, No. 3,
Apr. 1955, pp. 1-19.
- ELDRIDGE, S. and ASSOCIATES: Fundamentals of Sociology, Thomas
Y. Crowell Company, New York, 1950.
- ERICKSEN, E. GORDON: Urban Behavior, The MacMillan Co.,
New York, 1954.
- FAIRCHILD, HENRY PRATT: Dictionary of Sociology, Philosophical
Library, New York City, 1944.
- FRASER, E. FRANKLIN: "Race Contacts and the Social Structure",
Amer.Soc.Rev., Vol. 14, No. I,
Febr. 1949, pp. 1-10.
- FRANZEN, Dr.D.G. & SADIE, Dr.J.L.: Inleiding tot die Bevolkingsvraagstuk,
Univ. Uitgewers en Boekhandelaars Bpk.,
Stellenbosch, 1950.
- FURFEY, PAUL, HANLY: The Scope and Method of Sociology,
Harper and Brothers, New York, 1955.
- GIDDINGS, F.H.: "Pluralistic Behaviour - a brief of
Sociological theory Restated",
Amer.Journ. of Soc., Vol. XXV,
No. 4, Jan. 1920, pp. 385-404.
- GIDDINGS, F.H.: "Pluralistic Behaviour",
Amerc.Journ. of Soc., Vol. XXV,
No. 5, March 1920, pp. 539-561.
- GILLIN, JOHN, LEWIS & GILLIN, JOHN, PHILIP: An Introduction to Sociology,
The Mac Millan Co., New York, 1945.

- GILLEN, JOHN: "Parallel Cultures and the inhibitions to Acculturation in a Guatemalan Community", Soc.Forces, Vol.24, No.1, Oct.1945, pp. 1 - 14.
- GILLEN, JOHN & RAINY, VICTOR: "Acculturation and Personality", Amer.Soc.Review, Vol.5, No.3, June 1940, pp.371-380.
- GILLMAN, J.M.: "Statistics and the Race Hypothesis", Soc.Forces, Vol.IV, No.4, June 1926, pp.783-788.
- GIST, NOEL P. & HALBERT, L.A.: Urban Society, Thomas Y.Crowell Co., New York, 1949.
- GOLDENWEISER, ALEXANDER: Anthropology: An Introduction to Primitive Culture, F.S.Crofts & Co., New York, 1946.
- HADDON, A.C.: The Races of Mankind, Cambridge University Press, New York, 1928.
- HANKINS, FRANK, H.: An Introduction to the Study of Society, The Mac Millan Company, New York, 1935.
- HAVEMAN, E.A.E.: "Flanning for Residential Segregation", Referaat gelewer op die derde jaar-vergadering van S.A.B.R.A., Fro-Ecc. Stellenbosch, 1952, pp.60-72.
- HAWLEY, FLORENCE: "The Keresan Holy Rollers: Adaptation to American Individualism", Soc.Forces, Vol.26, No.3, pp.272-280.
- HEATHERLY, N.G.: "Social Fluralism", Soc. and Soc.Res., Vol.XVIII, No.2, Nov.-Dec.1933, pp.103-109.
- HELLMANN, ELLEN: Handbook on Race Relations in South Africa, Oxford University Press, London, 1949.
- HENRIQUES, FERNANDO: "Colour Values in Jamaican Society", The British Journ. of Soc., Vol.II, No.2, 1951, pp.115-121.

- HERSKOVITS, MELVILLE, J.: "Acculturation: The Study of Culture Contact, J.J. Augustin Publisher, New York, 1938.
- HERTZOG, Dr. A.: "Apartheid in die Boubedryf", Referaat soos gelewer op die eerste jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro Ecc. Stellenbosch, 1950. pp.33-42.
- HIEMSTRA, Adv. V.G.: "Analysis of the Group Areas Act", Referaat gelewer op die derde jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc. Drukkery Stellenbosch, 1952, pp.52-59.
- HOOTON, E.A.: Up from the Ape, The MacMillan Company, New York, 1931.
- HOWELLS, W.: Mankind so Far, Doubleday, New York, 1945.
- HUNT, CHESTER, I.: "The Treatment of 'Race' in beginning Sociology textbooks", Soc. and Soc.Res., Vol.35, No.4, March-April 1951, pp.277-284.
- HUNTER, MONICA: "Methods of Study of Culture Contact", Africa, Vol.7, 1934, p.335.
- HUXLEY, JULIAN & HADDON, A.C.: We Europeans. A Survey of Racial Problems, Harper and Brothers, New York, 1936.
- KINNEMAN, J.A. & SHIPLEY, J.E.: "The Ecology of Pluralities in presidential elections", Amer.Soc.Rev., Vol.10, No.3, June 1945, pp.382-389.
- KIRK, JOHN, H.: "A Comparison of Race Relations in South Africa and the Southern States", Soc.Forces, Vol.XIII, No.1, Oct.1934, pp. 104-111.
- KIRK, WILLIAM: "Race Relations in S.A.", Soc. and Soc.Res., Vol.36, No.1, 1951, pp.3-13.
- KLINEBERG, OTTO (ed): Characteristics of the American Negro, Harper and Brothers, New York, 1944.
- KLINEBERG, OTTO: Race Differences, Harper & Brothers Publishers, New York, 1935.

- KOTZE, O.H.: "Nie-Blanke Administrasie in Omstedelike gebied", Tyds.vir Rasse-Aangeleenthede, Vol.7, No.4, Julie 1956, pp.146-158.
- LANGUAGE, Dr.F.J.: "Die verskaffing van Maats.Dienste aan Stedelike Naturelle", Referaat gelewer op die eerste jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc., Stellenbosch, 1950, pp.82-89.
- LANGUAGE, Dr. F.J.: "Naturelle Behuising in Stedelike gebiede," Referaat gelewer by die derde jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Eccl., Stellenbosch, 1952, pp.73-90.
- LEE, FRANK, F.: "The Race Relations Pattern by Areas of Behaviour in a small New England Town", Amer.Soc.Rev., Vol.19, No.2, April 1954, pp.138-143.
- LITTLE, K.L.: Negroes in Britain, Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., London, 1947.
- LOCKE, A. & STERN, B.J.: When Peoples Meet: A Study in Race and Culture Contacts, Hinds, Hayden & Eldridge, Inc., New York, 1942.
- LUNDBERG, GEORGE, A.: Social Research, Londmans, Green and Co., New York, 1942.
- LUNDBERG, GEORGE, A. & DICKSEN, LENORE: "Selective Association among Ethnic Groups in a High School Population", Amer.Soc.Review, Vol.17, No.1, Febr.1952, pp.23-35.
- MACCRONE, I.D.: Race Attitudes in S.A., Oxford University Press, London, 1937.
- MAC IVER, R.M. & PAGE, CHARLES, H.: Society, Rinehart and Company, Inc., New York, 1949.
- MACMILLAN, W.M.: The Cape Colour Question, Faber and Gwyer, London, 1927.
- MAIR, L.P.: "The "Study of Culture Contact as a Practical Problem", Africa, Vol.7, 1934.
- MANSUM, CHARLES, S.: The Legal Status of the Negro, University of North Carolina Press, Chapel Still, 1940.

- MARAIS, Dr.BEN, J.: Die Kleur-krisis en die Weste, Die Goeie Hoop Uitgewers Bpk., Johannesburg, 1952.
- MARAIS, J.S.: The Cape Coloured People (1652-1937), Longmans, Green & Co., London, 1939.
- MASUOKA, JITSUICHI: "Race and Culture Contacts in the Emporium", Amer.Journ.of Soc., Vol.50, No.3, Nov.1944, pp.199-204.
- MASUOKA, JITSUICHI: "The Changing Standard of Living: A Study in Acculturation", Soc.Forces, Vol.26, No.2, Dec.1947, pp.181-189.
- MASUOKA, JITSUICHI: "Racial Symbiosis and Cultural Frontiers: A Frame of Reference", Social Forces, Vol.24, No.3, March 1946.
- MATHEWSON, J.E.: "Ethnic Grouping with Reference to Bantu Township Planning", Tyds.vir Rasse Aang. Vol.7, No.4, Julie 1956, pp.159-167.
- MAYER, MURT: "Cultural Pluralism and linguistic equilibrium in Switzerland", The Amer.Soc.Rev., Vol.16, No.2, April 1951, pp.157-163.
- MEIRING, Prof.dr. J.G.: "Naturelle Onderwys", Referaat gelewer op die eerste jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc., Stellenbosch, 1950, pp.23-32.
- MILLIN, SARAH, GERTRUDE: The South Africans, Boni & Liveright, Publishers, New York, 1927.
- MONTAGU, ASHLEY: Statement on Race, Henry Schuman, New York, 1951.
- MONTAGU, M.F.A.: "The Nature of Race Relations", Soc.Forces, Vol.25, No.3, March 1947, pp. 336-342.
- MONTAGU, M.F. ASHLEY: Mans Most Dangerous Myth: The Fallacy of Race, 2nd Edition, Columbia University Press, New York, 1950.
- MONTAGU, M.F. ASHLEY: An Introduction to Physical Anthropology, 2nd Edition, C.C.Thomas, Springfield, Illinois, 1951.

- MUNCH, PETER, A.: "Cultural Contacts in an Isolated Community", *Amer.Journ.of Soc.*, Vol.53, No.1 July 1947.
- MUNTZ, EARL, EDWARD: Race Contact, D.Appleton-Century Co., New York, 1927.
- MYRDAL, GUNNAR: An American Dilemma, Vol.I, Harper and Brothers Publishers, New York, 1944.
- OLIVIER, M.J.: Stedelike Naturelle Administrasie in Wes-Kaapland, M.A.-tesis, Univ.van Stellenbosch, 1955.
- OLIVIER, Prof.N.J.J.: "Regte van Naturelle op grond in Plattelandse Gebiede", Referaat gelewer op die derde jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc., Stellenbosch, 1952, pp.91-137.
- OLIVIER, Prof.N.J.J.: "Die Naturel in Wes-Kaapland", Tydskrif vir Rasse-Aangeleenthede, Vol.4, No.2, Januarie 1953, pp.1-12.
- OLIVIER, N.J.J.: "n Positiewe Naturelle beleid", Referaat gelewer op die eerste jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc., Stellenbosch, 1950, pp.66-81.
- PANSEGGROUW, H.M.: "The Native Population in the Cape Peninsula", Tyds.vir Rasse-Aang., Vol.2, No.1, Okt.1950, pp.10-14.
- PARK, ROBERT, E. & BURGESS, ERNEST, W.: Introduction to the Science of Sociology, The Univ.of Chicago Press, Chicago, 1921.
- PARK, R.E.: "Methods of a Race Survey", *Journ.of Appl.Soc.*, Vol.X, No.5, May-June 1926, pp.410-415.
- PARK, R.E.: "The Concept of Social Distance", Soc. and Soc.Res., Vol.8, May-June, 1924.
- PARK, R.E.: An Outline of the Principles of Sociology, Barnes & Noble, Inc., New York, 1939.
- PARK, R.E.: Race and Culture, The Free Press, New York, 1950.

- PATTERSON, SHEILA: Colour and Culture in Southern Africa, Routledge Kegan Paul, Ltd., London, 1953.
- POTGIETER, Prof. E. F.: "Kontak in Suid-Afrika", Tyds. vir Rasse Aangeleentheid, Vol. 7, No. 2, Jan. 1956, pp. 51-64.
- FRINSLOO, G. W.: "Vraagstukke in verband met stedelike Naturelle Arbeiders", Referaat gelewer op die Tweede jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Eccl., Stellenbosch, 1951, pp. 88-98.
- FRINSLOO, G. W.: "Stedelike Naturelle Administrasie met besondere verwysing na Arbeidsdistribusie", Referaat gelewer op eerste jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Eccl., Stellenbosch, 1950, pp. 43-58.
- PITT-RIVERS, G. H. L.: The Clash of Culture and the Contact of Races, George Routledge & Sons Ltd., London, 1927.
- REUTER, E. B.: "Racial Theory", The Amer. Journ. of Soc., Vol. 50, No. 6, May 1945, pp. 41-52.
- REUTER, E. B. (Ed.): Race and Culture Contacts, McGraw Hill Book Co., New York, 1934.
- REUTER, E. B.: Handbook of Sociology, The Dryden Press, New York, 1941.
- RICHARDS, AUDREY, I.: "The Village Census in the Study of Culture Contacts", Africa, Vol. 8, 1935, p. 20.
- RIEMER, SVEND: The Modern City, Prentice-Hall, Inc., New York, 1952.
- RIEMER, SVEND: "Prehypothetical studies in Sociology", Sociology and Social Research, Vol. 42, No. 1, September-October 1957, pp. 37-43.
- ROBERTSON, J. M.: "The Sociology of Race", Soc. Rev., Vol. 4, No. 2, Apr. 1911, pp. 124-130.
- ROSENQUIST, CARL, M.: "Linguistic Changes in the Acculturation of the Swedes of Texas", Soc. and Soc. Res., Vol. 16, No. 3, pp. 213-231.

- SADIE, J.L.: Westerse Bevolkingsneiginge,
Univ.-Uitgewers & Boekhandelaars Bpk.,
Stellenbosch, 1949.
- SADIE, Prof.J.L.: "Die Plek van die Kleurling in die
Suid-Afrikaanse Ekonomie", Referaat ge-
lewer op die sesde jaarvergadering van
S.A.B.R.A., Stell., Jan. 1955.
Nas.Handelsdrukkery Bpk., Elsie'srivier,
1955, pp.50-92.
- SADIE, Prof.J.L.: "Demografiese en Beroepsaspekte van die
Naturelle bevolking", Referaat gelewer
op die tweede jaarvergadering van
S.A.B.R.A., Pro-Ecc., Stellenbosch, 1951,
pp.14-39.
- SADIE, Prof.J.L.: "Demografiese Aspekte van die Kleurling-
bevolking", Tyds.vir Rasse-Aang.Vol.5,
No.4, Julie 1954, pp.16-46.
- SAENGER, GERHART: The Social Psychology of Prejudice,
Harper & Brothers Publishers,
New York, 1953.
- SASAH, TOM, T. & OLSTED, DAVID, L.: "Navalio Acculturation and English
Language Skills", Amer.Anthropologist,
Vol.35, No.1, Jan.-March 1953, pp.89-97.
- SCHAFER, ISAAC: The Khoisan Peoples of South Africa,
G.Routledge and Sons, London, 1930.
- SOHENK, Q.F. & ROMNEY, A.K.: "Some differential attitudes among
adolescent groups as revealed by Bogardus
Social distance scale", Soc.and Soc.Res.,
Vol.35, No.1, Sept.-Oct.1950, pp.38-45.
- SESTER, DONOVAN: "Acculturation Among New Mexican Villagers
in Comparison to Adjustment Patterns of
other Spanish speaking Americans",
Rural Soc., Vol.10, No.1, March 1945,
pp.31-47.
- SIMPSON, G.E. & YINGER, J.M.: Racial and Cultural Minorities,
Harper & Brothers, New York, 1953.
- SLOTKIN, J.S.: "The Status of the Marginal Man",
Soc.and Soc.Res., Vol.XXVIII, No.1,
Sept.-Oct.1943, pp.47-54.

- SMIT, J.P.: Naturelle Arbeid in Wes-Kaapland, M.A.-tesis, Univ.v.Stell., 1955.
- STERN, CURT: Principles of Human Genetics, W.H. Freeman and Co., San Francisco, 1949.
- STONEQUIST, EVERETT, V.: The Marginal Man, Charles Scribners Sons, New York, 1937.
- STOUT, D.B.: "San Blas Cuna Acculturation", Soc.Forces, Vol.XXI, No.1, pp.87-90.
- SUMNER, WILLIAM, GRAHAM: Folkways, Ginn and Company, Boston (1907).
- SYMONDS, P.M.: "What is an Attitude", Psych.Bull., Vol.24, 1927, pp.200-201.
- TANNOUS, A.I.: "Missionary Education in Lebanon. (A Study in acculturation)", Soc.Forces, Vol.21, No.3, March 1943, pp.338-343.
- TAYLER, J.LIONEL: "Sociology and its Racial Application", Soc.Rev., Vol.4, No.1, Jan.1911, pp.26-36.
- THERON, Dr.ERIK: "Die Kleurling en sy Maatskaplike Probleme", Referaat gelewer op die sesde jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc., Stell. 1955, pp.27-49.
- THOMSON, EDGAR, T.(Ed.): Race Relations and the Race Problem, Duke Univ.Press, North Carolina, 1939.
- VAN BILJON, Dr.F.J.: "Die Flek van die Naturel in die Toekomstige Nywerheidsontwikkelinge van S.A.", Referaat gelewer op die tweede jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc., Stell., 1951, pp.99-106.
- VAN BILJON, P.: Grensbakens tussen Blankes en Swart in S.A., Juta en Kie., Bpk., Kaapstad, 1952.
- VAN DER HORST, SHEILA, T.: Native Labour in South Africa, Oxford University Press, London, 1942.
- VAN SCHALKWYK, A.: "Beleidsrigtings t.o.v. die Naturelle vraagstuk in Suid-Afrika", Referaat gelewer op die eerste jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc., Stellenbosch, 1950, pp.12-22.

- VOGT, EVEN, Z. &
O'DEA, THOMAS: "A Comparative Study of the Role of Values in Social Action in Two South Western Communities", Amer.Soc.Rev., Vol.18, No.6, Dec.1953, pp.645-654.
- VON WIESE, LEOPOLD: "Systematic Sociology as the Science of Interhuman Behaviour", Soc. and Soc.Research, Vol.15, No.2, 1930-1931, pp.104-115.
- WALTER, PAUL, A.F.: Race and Culture Relations, McGraw Hill Book Co., Inc., New York, 1952.
- WARNER, W.LLOYD &
LUNT, PAUL, S.: Studying Your Community, Russel Page Foundation, New York, 1955.
- WILSON, LOGAN &
KOLB, WILLIAM, L.: Sociological Analysis, Harcourt, Brace & Co., New York, 1949.
- WIRTH, LOUIS: "Urbanism as a Way of Life", The Amer.Journ. of Sociology, Vol.XLIV, No.1, July, 1938, pp.1-24.
- WOOFER, T.J. (Jr): "Race Relations", Amer.Journ.of Soc., Vol.XXXVI, No.6, May 1931, pp.1039-1044.
- WRONSHY, R.: "Recruitment of Native Labour in the Union", Referaat gelewer op die tweede jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc., Stellenbosch 1951, pp.40-78.
- YELD, R.W.A.: "Die Kleurling en Plaaslike Besture", Referaat gelewer op die sesde jaarvergadering van S.A.B.R.A., Stell., Jan.1955, Nasionale Handelsdrukkery Bpk., Elsiesrivier, pp.93-108.
- YOUNG, DONALD: American Minority Peoples, Harper and Brothers, New York, 1932.
- YOUNG, E.F.: "Race and Religion", Soc.and Soc.Res., Vol.13, No.5, 1928-1929, pp.459-464.
- ZELENY, L.D.: "Race and Culture", Soc.and Soc.Res., Vol.14, No.5, 1929-1930, pp.438-449.
- ZIERVOGEL, Dr.D.: "Die Buitelandse Naturel in S.A.", Referaat gelewer op die eerste jaarvergadering van S.A.B.R.A., Pro-Ecc.drukkery Bpk., Stellenbosch, Febr.1950, pp.90-98.

OFFISIELE PUBLIKASIES.

A.43-1879: Office of the Secretary of Native Affairs, Cape Town,
5th August 1879

Inter-Departementele Komitee op Naturelle Paswette van 1920.
Staatsdrukker, Pretoria.

Verslag van die Ekonomiese Naturelle Kommissie 1930-1932,
U.G. No.22 van 1932, Die Staatsdrukker, Pretoria.

Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake Die Kaapse Kleurling
bevolking van die Unie, U.G. No.54 van 1937, Staatsdrukker, Pretoria,
1938.

Kommissie van Onderzoek insake Gemengde Huwelike in Suid-Afrika,
U.G. No.30 van 1939, Die Staatsdrukker, Pretoria.

Report of A.Committee of Enquiry into Conditions Existing on the
Cape Flats and Similarly Affected Areas in the Cape Division, 1942,
U.G. No.18 of 1943, Government Printer, Pretoria.

Eerste Jaarverslag oor die werk van die adviserende Kleurlingraad
vir die tydperk 1 Apr.1943 tot 31 Maart 1944, U.G. No.28 van 1944,
Cape Times Ltd., Kaapstad, 1944.

Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake Drankgebruik deur
Kaapse Kleurlinge, U.G. No.33 van 1945, Die Staatsdrukker, Pretoria.

Tweede Jaarverslag oor die werk van die Adviserende Kleurlingraad
vir die tydperk 1 Apr.1944 tot 31 Maart 1945, U.G. No.41 van 1945,
Staatsdrukker, Pretoria, 1945.

Derde Jaarverslag oor die werk van die Adviserende Kleurlingraad vir
die tydperk 1 Apr.1945 tot 31 Maart 1946, U.G. No.45 van 1946,
Staatsdrukker, Pretoria, 1946.

Vierde Jaarverslag van die werk van die Adviserende Kleurlingraad
vir die tydperk 1 Apr.1946 tot 31 Maart 1947, U.G. No.10 van 1948,
Staatsdrukker, Pretoria, 1948.

Offisiële Jaarboek van die Unie van S.A., No.25 van 1949, Staatsdrukker, Pretoria.

Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake Nywerheidswetgewing, U.G. No.62 van 1951, Cape Times Ltd., Parow K.P.

Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake vir die jaar geeindig 31 Maart 1952, Oorspronklike Manuskrip geraadpleeg, Sub.dep. van Kleurlingsake, Kaapstad.

Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake ten aansien van die jaar wat op 31 Maart 1954, geeindig het, Oorspronklike Manuskrip Sub.dep. van Kleurlingsake, Kaapstad.

Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake ten aansien van die jaar wat op 31 Maart 1953 geeindig het, U.G. No.13 van 1954, Die Staatsdrukker, Pretoria.

Beroepe en Bedrywe van die Blanke-, Asiatic-, Kleurling-, en Naturelle bevolking, U.G. No.41 van 1954, Die Staatsdrukker, Pretoria.

Samevatting van die Verslag van die Kommissie vir die Sosio-ekonomiese ontwikkeling van die Bantoe gebiede binne die Unie van S.A., U.G. No.61 van 1955, Staatsdrukker, Pretoria.

Verslag van die Kommissaris van Kleurlingsake ten aansien van die jaar wat op 31 Maart 1955, geeindig het, Oorspronklike Manuskrip geraadpleeg, Sub.dep. van Kleurlingsake, Kaapstad.

-1-

BYLAAG I : SKEDULEDIE UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH

Departement van Sosiologie en Maatskaplike Werk

h Sosiologiese ondersoek na die aard en die wese van kontak en assosiasie van Kleurling met Bantoe in die Kaapse Skiereiland.

(Die inligting sal alleen deur die ondersoeker gebruik word en as streng vertroulik behandel word.)

VORM NO.:

DATUM VAN ONDERSOEK:

-
1. (a) Naam (as u wil):
 - (b) Geslag:
 - (c) Adres:
 - (d) Ouderdom:
 - (e) Opvoedkundigestatus:
 - (f) Beroep of Werk:
 - (g) Inkomste per maand:

 2. (a) Indien getroud, "ras" van u vrou/man:
 - (b) Voorkoms:
 - (i) Velkleur:
 - (ii) Haarstruktuur:
 - (iii) Gesigstruktuur:
 - (iv) Gestalte:

 3. (a) Waar woon of het u ouers gewoon?:
 - (b) "Ras" van Vader:
 - (c) "Ras" van Moeder:
 - (d) Beroep of werk van Vader:

 4. (a) Waar het u groot geword?
 - (b) Indien buite die Kaapse Skiereiland, hoe oud was u gewees toe u in die Skiereiland kom woon het?
 - (c) Watse werk het u die eerste keer gedoen?:
 - (d) Waar het u toe gewoon?:
 - (e) Waar het u die eerste keer met Bantoe in aanraking gekom?:

 5. (a) Kom u Bantoe teë?:
 - (i) Dikwels
 - (ii) Soms
 - (iii) Selde
 - (iv) Nooit

- (b) Waar?: (i)
 (ii)
 (iii)
 (iv)
 (v)
 (vi)

6. (a) Groet u enige Bantoe?: (i) Dikwels
 (ii) Soms
 (iii) Selde
 (iv) Nooit

- (b) Waar?: (i)
 (ii)
 (iii)
 (iv)
 (v)
 (vi)

7. (a) Gesels u met Bantoe? (i) Dikwels
 (ii) Soms
 (iii) Selde
 (iv) Nooit

- (b) Waar?: (i)
 (ii)
 (iii)
 (iv)
 (v)
 (vi)

- (c) Gesels u oor die volgende?:

	Dikwels	Soms	Selde	Nooit
(i) Politiek				
(ii) Godsdienst				
(iii) Werk				
(iv) Sport				
(v) Partytjies				
(vi) Dans				
(vii) Meisies				
(viii) Mans				
(ix) Drank				
(x) Algemeen				

- (d) Watter taal praat u met mekaar?:

- (e) Kan u 'n Bantoe taal praat?: (i) Ja
 (ii) Nee

- (f) Het u familie of Kleurlingvriende beswaar dat u met Bantoe gesels: (i) Ja
 (ii) Nee

8. (a) Kom u in kontak met Bantoe deur u werk?: (i) Dikwels
(ii) Soms
(iii) Selde
(iv) Nooit
- (b) Welke besware het u teen sodanige kontak?:
(i)
(ii)
(iii)
- (c) Waar staan u by die werk met betrekking tot die Bantoe?:
(i) Bo hulle:
(ii) Onder hulle:
(iii) Gelyk met hulle:
- (d) Het u enige beswaar teen die posisie wat u by die werk m.b.t. die Bantoe bekleed? Welke?:
(i)
(ii)
(iii)
- (e) Is daar enige onderskeid in behandeling deur die werkgewers tussen die Kleurlinge en Bantoe?:
(i) Ja
(ii) Nee
- (f) Indien u geen kontak by die werk met Bantoe het, sou u omgee om met hulle saam te werk?:
(i) Ja
(ii) Nee

9. (a) Kom kuier Bantoe by u aan huis?: (i) Dikwels
(ii) Soms
(iii) Selde
(iv) Nooit

- (b) Waar het u hulle ontmoet?:
(i)
(ii)
(iii)
(iv)
(v)
(vi)
- (c) Watter werk doen hulle?:
(i)
(ii)
(iii)
(iv)

- (d) Het hulle by u aan huis - ?:
(i) Geëet?
(ii) Gedrink?
(iii) Geslaap?
(iv) Partytjies gehou?
- (e) Het u familie of Kleurlingvriende hierteen beswaar?:
(i) Ja:
(ii) Nee:
(iii) Noutraal:

10. (a) Gaan kuier u by Bantoe aan huis?: (i) Dikwels
(ii) Soms
(iii) Selde
(iv) Nooit
- (b) Waar het u hulle ontmoet?:
(i)
(ii)
(iii)
(iv)
(v)
(vi)
- (c) Watter werk doen hulle?:
(i)
(ii)
(iii)
(iv)
- (d) Het u by hulle aan huis - ?:
(i) Geëet?
(ii) Gedrink?
(iii) Geslaap?
(iv) Partytjies gehou?
- (e) Het u familie of Kleurlingvriende hierteen beswaar?:
(i) Ja
(ii) Nee
(iii) Neutraal

11.	Xhosa	Zulu	Swahili	Sesotho	Ander
	M V	M V	M V	M V	M V
(a) U dink die meeste van					
(b) U dink die minste van					
(c) U kom die meeste in aanraking					
(d) U kom die minste in aanraking					
(e) Die meeste vriende					
(f) Glad nie vriende					
(g) Werk saam met u					
(h) Ekonomiese gebied					
(i) Politieke gebied					
(j) Sosiale gebied					
(k) Godsdienstige gebied					
(l) Kulturele gebied					

12. (a) Meng u Kleurlingvriende met u Bantoevriende?:
(i) Dikwels
(ii) Soms
(iii) Selde
(iv) Nooit
- (b) Speel u kinders met Bantoe kinders, of sou u dit toelaat?:
(i) Dikwels
(ii) Soms
(iii) Selde
(iv) Nooit

-5-

(c) Het u enige besware om saam met Bantoe die volgende geriewe te deel?:

- (i) Hospitaal
- (ii) Skool
- (iii) Trein
- (iv) Bus
- (v) Openbare funksies
- (vi) Openbare ontspanning

(d) Doen u die volgende met Bantoe mee?:

	Dikwels	Soms	Selde	Nooit
(i) Politiek				
(ii) Godsdiens				
(iii) Sport				
(iv) Besigheid				
(v) Drink				
(vi) Partytjies				
(vii)				
(viii)				

13. (a) Verkies u Bantoe geselskap?:

- (i) Dikwels
- (ii) Soms
- (iii) Selde
- (iv) Nooit

(b) Dans u met Bantoe?:

- (i) Dikwels
- (ii) Soms
- (iii) Selde
- (iv) Nooit

(c) Sou u 'n Bantoe-loseerder inneem?:

- (i) Ja
- (ii) Nee

(d) Sou u met 'n Bantoe-man/vrou trou?:

- (i) Ja
- (ii) Nee

14. (a) Het u Kleurling mansvriende?:

- (i) Baie
- (ii) 'n Klompie
- (iii) Min
- (iv) Geen

(b) Het u Kleurling meisievriende?:

- (i) Baie
- (ii) 'n Klompie
- (iii) Min
- (iv) Geen

(c) Het u enige verhouding met 'n Kleurlingman/vrou aangehad?

- (i) Dikwels
- (ii) Soms
- (iii) Selde
- (iv) Nooit

15. Watter van die volgende eienskappe sou u aan die Bantoe toeskryf?:

(a) (i) Vrees	(ii) Ontsaag	(iii) Dankbaarheid
Afguns	Onderdanigheid	Nabootsing
Skamerigheid	Snobisme	Heldeverering

(b) (i) Veragting	(ii) Trots	(iii) Medelye
Onverdraagsaamheid	Beskerming	Beskerming
Verwaand	Verdraagsaamheid	

(c) (i) Haat	(ii) Konkurensie	(iii) Vriendelikheid
Wantroue	Kompetisie	Simpatie
Kwaadwilligheid	Jaloesie	Vertroue

(d) Opmerkings:

.....

16. (a) Het u enige beswaar teen die ondertrouery van die Kleurlinge met Bantoe?

(i) Ja

(ii) Nee

(iii) Neutraal

(b) Welke besware?:-

(i)

(ii)

(iii)

(c) Sou u verkies dat die Kleurlinge en Bantoe apart woon?

(i) Ja

(ii) Nee

(iii) Neutraal

(d) Sou u verkies dat die Bantoe uit die Kaapse Skiereiland verwyder word?:

(i) Ja

(ii) Nee

(iii) Neutraal

(e) Wat dink u van die term "Nie-blankes":

17. OPMERKINGS:

.....

.....

Bylaag.

Vul slegs in waar h Kleurlingvrou of -man met h Bantoeman of -vrou saamwoon of getroud is:

1. (a) Waar het u gewerk toe u u man ontmoet het?:
 (b) Waar het u toe gewoon?:
 (c) Het u toe Kleurlingmansvriende gehad?: (i) Baie
 (ii) 'n Klompie
 (iii) Min
 (iv) Geen
2. (a) Waar het u u "man" ontmoet?:
 (b) Watse werk het hy gedoen?:
 (c) Waar het hy gewoon?:
 (d) Hoeveel het hy verdien?:
3. (a) Hoe het u hom ontmoet?
 (b) Was hy die eerste Bantoe waarmee u uitgegaan het?:
 (i) Ja
 (ii) Nee
 (c) Watter taal het hy met u gepraat met julle kennismaking?

 (d) Etniese groep van Bantoe:
 (e) Waarvandaan kom hy oorspronklik?:
 (f) Hoelank werk hy al in die Skiereiland?:
4. (a) Hoelank het julle met mekaar uitgegaan?:
 (b) Hoelank het julle slegs saam gewoon?
 (c) Waar het julle saamgewoon?:
 (d) Het julle in die tyd enige kinders gehad?
 Hoeveel?:
 (e) Hoelank het julle mekaar geken voordat julle bymekaar
 kom woon het?:
5. (a) Hoelank is julle getroud?
 (b) Waarom het julle getrou?
 (c) Sal u weer met hom trou?
 (d) As u nie getroud was nie, met watter "ras" sou u
 getrou het?
 (e) Waarom?
6. (a) Watter taal praat u met u man?
 (b) Watter taal kan u kinders praat?
 (c) Is u man 'n goeie vader vir sy kinders?
 (i) Baie goed
 (ii) Goed
 (iii) Redelik
 (iv) Sleg
 (d) Hoe behandel hy u?
 (i) Baie Goed
 (ii) Goed
 (iii) Redelik
 (iv) Sleg

11. OPMERKINGS: